

Motivasjonsforedrag som retorisk praksis

En studie av motivasjonstalere med bakgrunn fra idretten

Linn Husby

Masteroppgave i moderne retorikk og språklig kommunikasjon

Institutt for lingvistiske og nordiske studier

Universitetet i Oslo

Veileder: Jan Svennevig

Mai 2015

© Linn Husby

2015

Motivasjonsforedrag som retorisk praksis. En studie av motivasjonstalere med bakgrunn fra idretten

Linn Husby

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

De mange motivasjonsforedrag man ser dukke opp i næringslivssammenheng for tiden, spesielt i lys av konkurransesamfunnet, er utgangspunktet for denne studien. Fenomenet motivasjonsforedrag og hvilke talere som utvelges til å tale i denne sammenheng, kan sees i sammenheng med heltedyrkelsens i samfunnet og hvordan dette fremmer samfunnets dyder. En helt som dyrkes på denne måten kaller man innen retorikken for en *imago*, nemlig en eksemplarisk figur med stor symbolmakt.

Det er relevant å spørre seg hvem dagens *imago*'er er. I denne oppgaven er fokuset på idrettsstjerner, og det er sannsynlig at de har en plass i dette bildet. I hvert fall fungerer idrettsstjernene som velger å holde foredrag som noen ”eksemplariske figurer”. Nettopp en legitimering av suksess på en annen arena kan være nok til at slike talere kan snakke om andre ting i livene våre, enn bare å oppnå sportslige resultater.

Som jeg skal vise i denne oppgaven, skapes forbindelseslinjene retorisk mens man taler. Slike retoriske strategier må man nødvendigvis ta i bruk for å bli en god taler og for å fange et publikum. Retorikken lærer oss dermed både å bli gode talere, men også å fremheve enkelte sider isteden for andre. I den forbindelse må vi heller ikke ta for gitt *hvem* som, av kulturelle årsaker, får lov til å føre ordet, og hvordan disse talerne tilpasser seg denne rollen. Denne oppgaven tar for seg disse aspektene ved motivasjonstaler.

Takk!

Jeg er ikke en person som så lett setter meg ned og konsentrerer meg om *en* ting. Derfor vil jeg gjerne få takke alle dem som i løpet av disse to årene på en eller annen måte har hjulpet meg til å finne styrke til å, i perioder, gjøre nettopp det.

- Takk til min veileder Jan Svennevig, som har gjort meg litt mer akademisk i stilen etter hvert møte. Du har gitt meg det jeg har hatt behov for, og aldri presset meg for mye eller gjort meg skamfull. Hele tiden har det vært en drivkraft mot å prestere bedre, og det har vært en fryd å lære av deg.
- Takk til alle de andre møtene med fagpersoner på Universitetet i Oslo. Inspirerende har spesielt universitetslektor ved *Institutt for filosofi idé- og kunsthistorie og klassiske språk* Tor Ivar Østmoe vært, som jeg fikk møte i min omgang med klassisk retorikk, og der deler av ideen til denne oppgaven vokste frem, samt energiske og svært kunnskapsrike professor i tekstvitenskap på mitt eget institutt, Kjell Lars Berge, som førte meg frem mot å interessere meg for taleren på talestolen.
- Takk til Ida Seljeseth, som ”fant” meg på første studiedag på UiO, og som kom med hjelp og råd i oppstartsfasen samt videre svært trengende kaffepauser.
- Takk til andre medelever som jeg har jobbet sammen med, og som med deres perspektiver har gitt meg nye.
- Takk til venner utenfor Blindern som på ulike måter gir meg nye innsikter.
- Takk til arbeidsgivere og kolleger utenfor Blindern. For meg har dere vært viktige.
- Takk til en person jeg beundrer enormt høyt, og som med sin visdom på livet er mye visere enn jeg noen gang kommer til å bli: min mor. Du er den *ekte* retorikeren i familien.
- Takk til evig mas – gjennom tredjeperson – fra Bjørn. Tusen takk.
- Takk til Kim. For at du gir husly og ro til din søster, og for din omsorg.
- Takk til resten av min familie, som har bidratt til at jeg har kunnet skrive denne oppgaven.
- Takk til ”sviger”foreldre, som har gitt meg husly og mat, men ikke fått annet igjen enn en fraværende jente i hus. Deres hjelp og støtte har vært uunnværlige.
- Takk til min kjære Jesper. Uten deg hadde det ikke blitt noen masteroppgave. Jeg er evig takknemlig.

INNHALDSFORTEGNELSE

OVERSIKT OVER VEDLEGG	VIII
FIGUROVERSIKT	IX
FOTO/ILLUSTRASJONSOVERSIKT	IX
1 INNLEDNING	1
1.1 Bakgrunn: Motivasjonstalen som fenomen	1
1.2 Oppgavens utgangspunkt	2
1.3 Oppgavens problemstilling(er)	4
2 RETORISK TEORI	6
2.1 Hva er retorikk?	6
2.1.1 Bred og snever persuasio-forståelse	7
2.1.2 Kritikk av retorikken som vitenskap	8
2.2 Talens oppbygging (Klassisk retorikks grunnelementer)	9
2.2.1 De fem forarbeidsfasene (rhetorice partes)	10
2.2.2 Exordium (lat.) – den virkningsfulle innledning	11
2.2.3 Conclusio (lat.) – avsluttende bemerkninger med appell	12
2.2.4 Narratio (lat.) – den overtalende fortelling	13
Elementene i teksten som produserer følelsene (pathos)	13
Assosiative overganger i fortellinger (kausaltitet)	14
2.2.5 Argumentatio (lat.) – fremstilling av ”bevisene”	15
2.3 Retorisk argumentasjon	15
2.3.1 Ulike typer taler – ulik argumentasjon	15
Den epideiktiske talen (oppvisningstalen)	16
2.3.2 Appellformer og stil	17
De tre appellformer:	18
Ethos – talerens karaktertrekk	18
Logos – fakta/argumentasjonen vi husker	21
Pathos – skapes av evidentia	22
Talerens stil (Elocutio)	23
Avsenderens fremstilling av seg selv (ethé)	24
Den eksemplariske figur: <i>imago</i>	24
2.3.3 Topos – faste uttrykk og standardargumenter	25
2.3.4 Hva krever situasjonen?	26
Den retoriske situasjon	26
Doxa og situasjonen	27
Habitus og situasjonen	27

Det intertekstuelle og situasjonen	29
Universalpragmatikk og situasjonen	30
2.4 Tegn, ord og bilder som argumentasjon	31
2.4.1 Språkets makt	31
Troper og figurer – et effektivt språklig grep	32
Troper	33
Metaforen	34
Metonymi og eufemisme	34
Figurer	35
Clap-traps – om applaus (respons) underveis	36
2.4.2 Eksemplets og enthymemets argumentasjon	37
Eksempelet (<i>Exemplum</i>)	37
Enthymemet	38
Overbevisende eksempler	39
2.4.3 Bilders argumentative fortetning	39
Bilder med funksjonen å overbevise	41
2.5 Selve fremførelsen (Actio)	42
2.5.1 Actiokapitalen – en modell for analyse av actio	43
3 METODE OG GJENNOMFØRING	46
3.1 Metodiske valg	46
3.1.1 Retorisk analyse som metode	46
3.1.2 Dramatismen som vitenskapelig fundament	47
3.1.3 Empirisk forskning på troverdighet vs. den retoriske situasjon	48
3.2 Gjennomføring og materialet	48
3.2.1 Oversikt, innsamling og transkribering av data	49
Datamaterialet	49
Innsamling av data	49
Samtykkeerklæring	49
Transkribering	50
3.2.2 Avgrensning	51
Utvalg	52
Tekst og tale – samt et viktig skille	53
Talen som fenomen i en samfunnsmessig kontekst	53
3.3 Forskerens rolle og utfordringer	54
3.3.1 Kritikk av neo-aristotelismen som metode	54
3.3.2 Ethiske vurderinger av meg selv som kritisk forsker	54
3.3.3 Forskningsmessige utfordringer	55
Vegring mot deltagelse i studien	55
Sviktende teknikk	56
Utfordringer ved transkriberingsarbeidet	56
4 RETORISK ANALYSE	58

4.1 FEARLESS - FULLFØR DRØMMEN!	58
4.1.1 Om taleren (aktør):	58
4.1.2 Om dagens publikum (til hvem):	59
4.1.3 Om dagens scene:	59
4.1.4 Om talen:	59
4.1.5 Innledningen til talen, med åpning (exordium)	60
4.1.6 Analyse	63
(1) Åpningen (Exordium)	63
(2) Billedlige virkemidler	63
(3) Retoriske fortellerstrategier	64
(4) Elocutio: den humoristiske stil	65
(5) Argumentasjon gjennom eksempler	67
(6) Språklige virkemidler	71
(7) Enthymemisk argumentasjon	75
(8) Avslutningen (Conclusio)	75
4.1.7 Klarer Edin å overføre ønsket budskap?	75
4.2 FOKUS OG VILJE I MOTBAKKE	76
4.2.1 Om taleren (aktør)	76
4.2.2 Om dagens publikum (til hvem)	77
4.2.3 Om dagens scene (rommet som er til rådighet)	77
4.2.4 Om talen	77
4.2.5 Innledningen til talen	78
4.2.6 Analyse	78
(1) Åpningen (Exordium)	78
(2) Billedlige virkemidler	79
(3) Retoriske fortellerstrategier	80
(4) Elocutio	81
(5) En klassisk dramaturgisk fortelling	82
(6) Språklige virkemidler	85
(7) Avslutningen (Conclusio)	85
4.2.7 Klarer Lauritzen å overføre ønsket budskap?	86
4.3 OLE GUNNAR SOLSKJÆR INSPIRERER LANDSMØTET	87
4.3.1 Om taleren	87
4.3.2 Om dagens publikum	87
4.3.3 Om dagens scene	87
4.3.4 Om talen	87
4.3.5 Innledningen til talen	88
4.3.6 Analyse	89
(1) Åpningen (Exordium)	89
(2) Retoriske fortellerstrategier	91
(3) Elocutio	92
(4) Assosiative overganger som fortellergrep	93
(5) Språklige virkemidler	95
(6) Avslutningen (Conclusio)	99
4.3.7 Klarer Solskjær å overføre ønsket budskap?	99
4.4 KAN VI LÆRE NOE AV MENN I KORTE BUKSER?	100
4.4.1 Om taleren	100

4.4.2	Om dagens publikum	101
4.4.3	Om dagens scene	101
4.4.4	Om talen	101
4.4.5	Innledningen til talen	102
4.4.6	Analyse	102
(1)	Åpningsøyeblikket (Exordium)	102
(2)	Retoriske fortellerstrategier	103
(3)	Elocutio	104
(4)	Språklige virkemidler	106
(5)	Avslutningen (Conclusio)	107
4.4.7	Klarer Thorstvedt å overføre ønsket budskap?	107
5	HVILKEN ROLLE SPILLER ULIKE RETORISKE VIRKEMIDLER FOR EN VELLYKKET OVERFØRING AV ØNSKET BUDSKAP?	109
5.1	Sammendrag – retoriske virkemidler og dets rolle	109
5.1.1	Bruken av egen karakter	109
5.1.2	Om å ikke være historieløs	110
5.1.3	Latent argumentasjon via metaforbruk, bilder og <i>relevante</i> eksempler	111
5.1.4	Elocutio – hvordan ting sies er det viktige	111
5.2	Kontekstobservasjoner	112
5.2.1	Innledende ethos og dens betydning	112
5.2.2	Appellering i forhold til kontekst	112
6	AVSLUTNING	114
7	LITTERATURLISTE	115
8	VEDLEGG	118

Oversikt over vedlegg

Vedlegg 1:	CD med store filer:
	Vedlegg 1a: Tale av Anja Edin (video)
	Vedlegg 1b: Tale av Dag Otto Lauritzen (video)
	Vedlegg 1c: Tale av Erik Thorstvedt (video)
Vedlegg 2:	Oversikt over transkriberte taler
Vedlegg 3:	Transkribert tale: ”Fearless – fullfør drømmen”
Vedlegg 4:	Transkribert tale: ”Fokus og vilje i motbakke”
Vedlegg 5:	Transkribert tale: ”Ole Gunnar Solskjær inspirerer landsmøtet”
Vedlegg 6:	Transkribert tale: ”Kan vi lære noe av menn i korte bukser?”
Vedlegg 7:	Tropologisk leksikon
Vedlegg 8:	Samtykkeerklæring fra talerne
Vedlegg 9:	Bakside, samtykkeerklæring fra talerne

Figuroversikt

- Figur 1a: Actiotilganger – det uutnyttede rommet
- Figur 1b: Actiotilganger – det uutnyttede rommet
- Figur 2a: Actio i relasjon til hva situasjonen krever
- Figur 2b: Actio i relasjon til hva situasjonen krever
- Figur 3: Narrativer i Fearless-talen
- Figur 4: Argumentasjon og konklusjon i Fearless-talen. Del 1
- Figur 5: Argumentasjon og konklusjon i Fearless-talen. Del 3
- Figur 6: Argumentasjon og konklusjon i Fearless-talen. Del 4
- Figur 7: Kronologisk fortelling i ”Fokus og vilje i motbakke”
- Figur 8a: Assosiative overganger, eksempel 1 fra Ole Gunnar Solskjærs tale
- Figur 8b: Assosiative overganger, eksempel 2 fra Ole Gunnar Solskjærs tale
- Figur 8c: Assosiative overganger, eksempel 3 fra Ole Gunnar Solskjærs tale
- Figur 9: Narrativer i Ole Gunnar Solskjærs tale

Foto/illustrasjonsoversikt

- Foto 1: Anja Edin på scenen. Foto: Linn Husby
- Foto 2: Anja Edin - første bilde. Foto: Linn Husby
- Foto 3: Anja Edin - å prestere på flere arenaer. Foto: Linn Husby
- Foto 4: Anja Edin - på håndballbanen. Foto: Linn Husby
- Foto 5: Dag Otto Lauritzen på scenen. Foto: Linn Husby

1 Innledning

1.1 Bakgrunn: Motivasjonstalen som fenomen

Øyvind Andersen, professor i klassisk filologi, især gresk, ved Universitetet i Oslo beskriver oppvisningstaler i Antikken slik:

Oppvisningstalene var fra begynnelsen en del av undervisningen. Mesteren avsluttet gjerne dagens øvelser med å demonstrere for elevene hvordan et emne kunne behandles. Etter hvert ble det vanlig å innby publikum til å overvære slike forestillinger. (...) Av og til ble undervisningen bare en bigeskjeft (...) De ble omreisende profesjonister og enkelte av de store talerne¹ på 100- og 200-tallet e.Kr. hadde stjernestatus. Publikum strømmet til byens teater, odeon eller rådhus for å la seg underholde og imponere av gedigen solistpresentasjon. Konserttalere er også disse talene kalt, og det var en stor begivenhet i byen når de kom på besøk. (...) De kunne også få gode honorarer både for undervisning og opptreden.

Andersen 2012: 257-258

Denne beskrivelsen minner svært mye om den type tale som jeg i denne oppgaven analyserer. Talerne i motivasjonsforedrag demonstrerer ofte, via sin egen suksesshistorie, hvordan et emne som motivasjon og ”det å bli best” kan behandles. De driver som regel med dette som en bigeskjeft ved siden av andre jobber, og fungerer dermed som omreisende profesjonister tett knyttet sammen med deres kjendis- og stjernestatus. Vi må også kunne si at motivasjonstaler er blitt veldig populært blant folk og ”at vi strømmer til (...) for å la oss underholde”. I tillegg er det et faktum at talerne ganske ofte får gode honorarer for slike oppdrag. Andersens peker på at retorikken satte et sterk preg på kulturbildet i antikkens Hellas. Slik er det derfor sannsynligvis også i dag. Den gang var det eksepsjonelle talere som snakket offentlig og førte ordet, i dag kan det virke som det er idrettsstjerner eller andre som har suksess å vise til, som leder ordet på samme underholdningsarena. Ser vi dette i sammenheng med en annen slags oppvisningstale antikke historieverker er fulle av, nemlig feltherretalen², som var generalens oppmuntring til troppene før et slag, kommer vi et skritt nærmere en sjangerbeskrivelse for dagens motivasjonstaler. Formålet med feltherretalen var å få krigerne motivert før kamp. Øyvind Andersen beskriver denne på samme måte som jeg ville ha beskrevet motivasjonstalene i denne oppgaven: ”Det er en form for rådgivende tale, men med sterke epideiktiske innslag.”³. Fokuset er, gjennom sterke virkemidler og store ord, å rådgi tilhørerne til å handle. I begge disse talene, feltherretalen og motivasjonstalen jeg har å

¹ også kalt *sofister*

² Mange eksempler på denne talen finnes eksempelvis i den fiktive TV-serien *Game of Thrones*.

³ Andersen 1995: 29. Mer om den epideiktiske tale i kapittel 2.3.1 *Ulike typer taler – ulik argumentasjon*

gjøre med, er det nemlig *formålet* med den som er essensielt: man skal motivere og påvirke krigere/publikum slik at de blir overbeviste om at forandring og/eller handling må til, og ikke minst: at krigeren/publikum blir så overbevist at de utfører handlingen av egen fri vilje.

Motivasjonstalesjangerens fremvoksende bransje og hvorfor bedrifter i dag tiltrekkes av idrettsutøveres erfaringer med å bli best, er i denne sammenheng også interessant. Det hele kan sees på som symptomatisk for vår tid med konkurranse på de fleste områder, der resultatet er alfa og omega. ”Som i næringslivet gjeld det å utkonkurrera motstandarane med dei midla ein har for hand”, siterer Nymark⁴. Bedrifters uttalte forretningsmål legger føring for deres konkurransekultur, som stadig blir høyere og høyere. Mer krav om prestasjoner hos den enkelte ansatt legger i tillegg til et krav om en motvekt der trivsel på jobben og en ”lagfølelse” for å nå et felles mål blir viktig. For å gjøre de ansatte motiverte i forhold til den oppgaven som skal gjennomføres, holdes seminarer med teambuilding samt gjerne taler som omhandler ulike former for motivasjon og mestring. Eksempler fra idrettens verden fungerer godt i denne sammenheng, fordi det passer godt inn i dette bildet. Samtidig er det også lett å finne likheter mellom jaget om «å bli best» både i næringslivssammenheng (samt for den enkelte), og det sportslige jaget om «å bli best» innen idretten. For en retoriker (her: motivasjonstaler) gjelder det dermed å appellere til det som passer inn i dette bildet. Det fører meg over på neste punkt: denne oppgavens utgangspunkt.

1.2 Oppgavens utgangspunkt

”En hær av kjendiser tar seg godt betalt for å motivere norsk næringsliv. Men har det egentlig noen effekt?”

Slik spør journalisten i åpningssetningen i artikkelen ”Motivasjonsindustrien”, publisert i Aftenposten 28. desember 2013⁵. ”Følg drømmen din. Slipp det du har. Go for it!” er videre sitert. Det handler om motivasjonsforedrag. Artikkelen fortsetter med følgende åpningsbeskrivelse:

”Fredag formiddag før jul på Edderkoppen Teater i Oslo: Kaizer-sjef Janove Ottesen står alene på scenen i smal sølvgrå dress med en liten bunke manuskriptkort i hendene. I salen stråler 120 par øyne mot rockestjernen som nylig har avviklet bandet.

⁴ Nymark 2010: 107

⁵ Lundegaard, H. (2013, 28. desember). ”Motivasjonsindustrien”. *Aftenposten* (Papirutgaven) [Oslo], s. 20-23

De tilhører selgere, ingeniører, verneombud, eiendomsutviklere, byggleidere, kantinesjefer og regnskapsmedarbeidere – blant annet. De har betalt nærmere 4000 kroner hver for å bli inspirert og motivert av ”noen av landets fremste og mest inspirerende foredragsholdere”. Det vil si, det er arbeidsgiverne som har betalt, og i en god del tilfeller lagt inn et julebord i etterkant av motivasjonsdosen. (...)

Mannen på scenen er et av de aller ferskeste tilskuddene til den norske foredragshæren. En hær som startet med en enslig OL-helt og siden har est jevnt og trutt i takt med antall kjendiser og økonomien i norsk næringsliv. Katalogen over aktuelle motivatorer rommer nå flere hundre navn: Polfarere, idrettsstjerner, TV-kjendiser, forfattere, fotballtrenere, komikere, gründere, filosofer. Alle vil de selge budskapet sitt til næringslivet. De som lykkes er sikret svært god fortjeneste.”

Lundegaard, H 28. des, 2013: 20-21

Formålet med denne oppgaven er å drive observerende forskning rundt foredrag som av sjangermessige hensyn faller inn under samlebetegnelsen «motivasjonsforedrag», altså den typen tale som beskrives over av Lundegaard. Selv om bakgrunnskapittelet indikerer en mer samfunnstilnærming til dette, er utgangspunktet for min studie *språklig*. Det betyr at jeg vil undersøke hva et utvalg av foredragsholdere med bakgrunn fra idretten legger vekt på av sannheter, ordvalg og fremføringsstrategier i disse taletypene. Mitt håp er at observasjonene og funnene fra den retoriske analysen av dette materialet, til tross for mitt språklige utgangspunkt, skal kunne brukes til å supplere flere forskningsfelt. Først og fremst kan studien brukes som et 1) supplement til den allerede eksisterende forskningen på feltet innen retorisk kommunikasjon, og det kritiske blikket på denne. Dette ved at man legger merke til ulike retoriske grep som stadig blir viktigere for å formidle og overføre et budskap, her: når man taler. Studien kan også brukes som en 2) rettesnor for å lære av gode talere slik at man selv lettere kan ta ordet i forskjellige sammenhenger. Sist tar oppgaven for seg å 3) bidra til å kartlegge et felt innen talekunsten som ser ut til å bli vanligere og vanligere i dagens samfunn, nemlig motivasjonstaler, et felt som ser ut til å være såpass nytt at det ikke har blitt omtalt så mye innen retorisk forskning tidligere. I og med at motivasjonstaler også er et element som påvirkes av det samfunnet vi lever i, samt at motivasjonstalene igjen påvirker samfunnet, ligger det også i denne kartleggingen et fjerde perspektiv med mulighet for et diskursanalytisk fokus i forhold til det samfunnet vi lever i.

Tidlig i prosessen med oppgaven var fokuset å se på begrepet «coaching» (som ofte er et begrep som brukes innen psykologien) og dernest plassere dette inn i en slags retorisk praksis i forbindelse med disse foredragene. Dette fokuset var en viktig årsak til at oppgaven har fått et avgrenset fokus på talere med idrettsbakgrunn, da det psykologiske spørsmålet «Hvorfor tiltrekkes "vi" av idrettsutøveres erfaringer med å bli best?» er relevant i denne forbindelse. Jeg har ikke funnet plass til å omtale psykologi i denne oppgaven, men spørsmålet er likevel interessant i lys av den retoriske talesituasjon og argumentasjon som er knyttet til våre felles allmenne synspunkt, våre ”felles steder” i en gitt kultur, innen retorikken kalt *topos*. Spørsmålet er også interessant med tanke på idrettsmetaforer som oftere og oftere ser ut til å bli tatt i bruk også utenfor selve idrettsarenaen. Idretten som språklig referansegrunnlag kan det derimot gjerne forskes mer i, da denne oppgaven ikke er tilstrekkelig på feltet. Jeg ser likevel på den som et skritt i denne retning.

I forbindelse med denne oppgavens omtale av metaforbruk har det også vært relevant å se på hvordan historier på idrettsarenaen via språklige valg og ordbruk kan overføres til et publikum på en annen arena, som for eksempel kan være næringslivet. Det er nettopp i dette samspillet, mellom det språklige uttrykte og publikum i salen – som på mange måter representerer hva samfunnet som helhet er opptatt av (generelt sett) – at det talte ord får sin styrke eller svakhet. Slike kontekstobservasjoner, i tillegg til å se på hvilke fortellergrep og andre retoriske grep som benyttes av foredragsholderen, både språklig og visuelt (Power Points, video etc.) underveis i talen er fokuset for denne studien. Det fører meg frem til følgende problemstilling:

1.3 Oppgavens problemstilling(er)

1. *Hvordan blir idrettsutøveres egen historie (her: prestasjoner i idretten) gjort relevant for publikum gjennom bruken av retoriske fortellergrep, språklige virkemidler og fremføring i fire utvalgte motivasjonsforedrag?*

For å finne tilfredsstillende svar på denne problemstillingen har jeg først og fremst undersøkt motivasjonsforedragene og sett på hvordan foredragsholderen forholder seg til noen spesifikke spørsmål. Disse er som følger:

- Retoriske fortellerstrategier: Fortellergrep, historieoppbygging og iscenesetting.
 - o Hvordan brukes litterær historiefortelling i foredragene?

- Bruker foredragsholderen egen bakgrunn – og i så fall: på hvilken måte? Hva er formålet?
- Språklige virkemidler:
 - Hvilke sannhet(er) forfektes/konstrueres i foredragene? Hvordan?
 - Metaforbruk: Hvordan benyttes idrettsmetaforer i overført betydning? Hva slags formål/hensikt har dette?
 - Elocutio-analyse: Har foreleseren gitt stoffet en språklig utforming og en stil som egner seg for anledningen og formålet? Hvordan gjøres stoffet i så fall formålstjenlig?
 - Actio-/ fremføringsanalyse: Hvordan forholder foredragsholderen seg til sitt publikum? Både fysisk og språklig (sett i forhold til det spesifikke publikumet).
 - Hvordan bruker foredragsholderen eksterne hjelpemidler?

Dette vil gi meg et drøftingsgrunnlag for å si noe om virkemidlene jeg finner i de enkelte talene har betydning for å kunne overføre et ønsket budskap til publikum. I den forbindelse avsluttes hver analyse ved at jeg spør: Klarer (talerens navn) å overføre ønsket budskap? Her blir allerede avdekkede virkemidler fra analysen vurdert ut i fra retorisk teori og råd for å holde gode taler, noe som danner basisen for en del-konklusjon. Disse konklusjonene brukes deretter til å svare på det sentrale oppsummerende spørsmålet i denne sammenheng, nemlig:

2. *Hvilken rolle spiller ulike retoriske virkemidler for en vellykket overføring av ønsket budskap?*

Her tar jeg utgangspunkt i del-konklusjonene fra analysene av motivasjonsforedragene til å ytterligere drøfte betydningen av retoriske virkemidler i en talers fremførelse. Dette i forhold til motivasjonstalesjangeren spesielt og en vellykket tales konstruksjon og innhold generelt. Til slutt seg jeg det hele i lys av noen kontekstobservasjoner.

I neste del, kapittel 2 retorisk teori, tar jeg for meg relevant språklig og retorisk teori. Dette gir en viktig bakgrunnsinnsikt i retorikkens fagområde. I kapittel 3 går jeg igjennom min metodiske tilnærming til analysen, samt gjennomføring med hensyn til det empiriske materialet. Kapittel 4 består av min retoriske analyse av fire motivasjonstaler. I kapittel 5 samler jeg trådene fra analysen og viser til en trolig retorisk praksis for motivasjonstaler, der også konteksten de tales i er et viktig punkt. Siste og avsluttende kapittel 6 er ment som avsluttende refleksjoner.

2 Retorisk teori

2.1 Hva er retorikk?

En stor del av den viten vi i dag har om retorikk og talekunst stammer fra antikkens Hellas og Romerriket, hvor makt og talekunst var to sider av samme sak. Dette er den eldste kommunikasjons- og språkvitenskapelige tradisjonen vi kjenner.⁶

Ordet *retorikk* stammer fra det greske ord *rhetorike*, som er en avledning av ordet *rhetor*. Direkte oversatt betyr sistnevnte den som taler. Ordet *rhetorike* kan både oversettes med talekunst, veltalenhet og læren om veltalenhet. Det betyr at retorikk både er en praksis og en teori om denne praksis, altså både *rhetorica utens* (anvendt retorikk) og *rhetorica docens* (læren om retorikk).

I antikken var en beherskelse av talekunsten – altså anvendt retorikk, i en særstilling for den som ønsket å ta aktiv del i demokratiet. Faget har på den måten siden starten hatt et nært forhold til den praktiske talekunsten: Sofistene, lærerne i retorikk hos de gamle grekerne og romerne, studerte de gode folketalerne for å avdekke prinsippene bak overtalelsen, og de formidlet resultatet til unge menn som enten ønsket å slå seg fram som gode talere eller som måtte føye seg etter kravet om at den enkelte borger skulle føre sin egen sak i retten. Innføringen av demokratiet i Athen (omkring 510 – 508 f. Kr.) hadde altså stor innflytelse på interessen for det talte ord, og i sin opprinnelige form var det altså kun det; et fag om talekunst. Retorikk i dag handler derimot også om skriften. Denne utviklingen har skjedd i takt med at skriften har vunnet større og større innpass, og slik sett skjer ikke overbevisning kun gjennom det talte ord, men også gjennom det skrevne. Der klassisk retorikk legger vekt på det å kunne *tale*, er man i dag mer tilbøyelig til å legge vekten på det å være *overbevisende*. ”Institusjonenes omfang og innhold har endret seg voldsomt, publikums sammensetting og størrelse har endret seg voldsomt og forutsettingene for å kommunisere til dette publikum har endret seg voldsomt”⁷, skriver professor i retorikk Jens E. Kjeldsen og påpeker at det er langt fra høystemte greske og latinske taler til vår tids reklame, radioprogrammer, nyheter, fotografier/bilder, avisartikler, nettsider og dokumentarfilmer. Vi kan si at:

⁶ Dette og faktainfo i de neste avsnittene har følgende kilder: Gabrielsen & Christiansen 2010: 11-12, Roer & Lund Klujeff 2009: 9, Bakken 2009: 14, Svendsen & Grue, ”Retorikk”, *Store Norske Leksikon* (online), <https://snl.no/retorikk>

⁷ Kjeldsen 2006: 54

- Retorikk i dag handler ikke bare om talen, men også om skriften
- Der klassisk retorikk legger vekt på det å kunne *tale*, er man i dag mer tilbøyelig til å legge vekten på det å *overbevise*.

I tillegg er faget stadig i endring og endrer seg i takt med nye kommunikasjonstrender. Sosiale medier fordrer at vi har kvalifikasjoner som hurtighet og tilstedeværelse, samt at vi tillegger retorikken en annen form. ”President Kennedy pleide å snakke offentlig to ganger i uka, og da lyttet *alle*. Obama uttaler seg til sammenligning flere ganger om dagen, enten direkte eller gjennom mailer og pressemeldinger fra det hvite hus.”, uttalte Bill Clintons tidligere taleskriver, Vinca LaFleur, i en artikkel i *Universitas* 12. februar 2013⁸ noe som illustrerer forskjellene fra ”da” og ”nå”. Populærkultur, som videoer som *The Fox* (What does the Fox say) og tilstedeværelse på Twitter, Facebook og andre øyeblikkelige kanaler, endrer talekunstens form. I og med at våre dagers retorikk, enten den er politisk eller populærkulturell, ”er så fundamentalt forskjellig fra den antikke, må studiet av retorikk tilpasses den tid vi lever i”, påpeker Kjeldsen som selv har bidratt på dette området ved å fordype seg i medieretorikk og bilders retorikk. For å bruke hans ord: ”ukritisk bruk av antikke termer på vår tids (praktiske) retorikk vil ende som malplassert oldtidsgranskning”⁹. De nye kravene til tilstedeværelse i det offentlige rom endrer med andre ord hvordan vi kommuniserer *retorisk*.

Det fører oss mot følgende definisjon av retorikken: ***Retorikk er læren om overbevisende kommunikasjon***¹⁰. Eller som Aristoteles sier det: ***Retorikken er evnen til i enhver sak å se hvilke muligheter vi har til å overtale***¹¹. Enhver vurdering av hvordan man kommunikativt – altså ikke med vold eller tvang – fremmer et standpunkt, er dermed retorikk.

2.1.1 Bred og snever persuasio-forståelse¹²

Spesielt problematisk synes skillet mellom retorikk og ikke-retorikk, altså mellom det intensjonelle og det ikke-intensjonelle ved språklig kommunikasjon. Om retorikken og ytringen er persuasiv i den brede eller snevre forstand, påpeker Jørgen Fafner, avhenger av:

⁸ Imeland, H. S (2013, 12. feb.). ”Danket ut av reven”. *Universitas* (papirutgaven), [Oslo], s. 16

⁹ Kjeldsen 2006: 53

¹⁰ Gabrielsen & Christiansen 2010: 12

¹¹ Aristoteles 2006: 27

¹² Persuasio brukes innen retorikken når man på en akademisk måte omtaler fagets definisjon av hva som ligger i strategisk bruk av språket med den hensikt å overtale noen til noe.

”samtalepartnerens afvisning eller tilslutning. Er han i opposisjon, vil jeg prøve på at overbevise ham, hvadenten min hensigt er direktiv eller informativ og aksepterer han, vil en sådan persuasio selvsagt være overflødig”.

Fafner sitert i Kjeldsen 2002: 43

Det betyr at det er mottakerens retoriske respons som avgjør hvor retoriske vi i fortsettelsen fortsetter å være, sett med dagligdagse øyne. Det betyr derimot også at vi alle er retorikere i kraft av å være mennesker. Problematisk for en vitenskap, synes Platon. Denne kritikken illustrerer på en god måte hva retorikk som fagdisiplin er opptatt av. La meg derfor utdype dette synet.

2.1.2 Kritikk av retorikken som vitenskap

Den greske filosofen Platon, som levde i Athen fra 427 f.Kr. til 347 f.Kr.¹³ var en av de første kritikerne til retorikken som vitenskap. Kort oppsummert var hans argument at sann viten (episteme), slik filosofene mener at sannheten bare kan være én, er overlegen all ”synsing” (doxa), og at retorikken nettopp er synsing. Derfor kan den heller aldri bli en ren vitenskap, nettopp fordi sannsynlighet står alt for høyt i kurs (*eikos*). Platon forsøker å illustrere problemet i dialogen *Gorgias*, der Sokrates utspør retorikeren med samme navn. Han kommer frem til følgende konklusjon: ”Den som behersker språket og forstår seg på overtalelse, bestemmer over folks erfaringer og verdensbilde”¹⁴. Filosofien fordømmer altså retorikken som fagdisiplin av denne årsak.

Professor i retorikk ved Södertörn Universitet, Mats Rosengren, er en fra vår tid som med utgangspunkt i retorikkens sannhetssøking forklarer filosofenes fordømmelse av retorikken som fag. Det er tre hovedgrunner til dette sier han: 1) Retorikk forsøker ikke å finne sannheten om ”å være”, men er tilfreds med å jobbe med et omskiftelig verdensbilde (doxa). Dette kan sees i sammenheng med neste punkt: 2) I den grad retorikk kan kalles en teori, er det en teori om hvordan mennesker tenker, argumenterer og handler og ikke så mye om hvordan de *burde* handle og hvorfor. På den måten er retorikk en moralnøytral teori om kunsten å overtale, og slik sett kan den også bli brukt for gode så vel som dårlige motiver. Den tredje årsaken er selvfølgelig at 3) retorikkens mål er å overbevise publikum uten å ta høyde for logiske bevis eller sannheter, i hvert fall ikke i utgangspunktet. Den søker det som er effektivt, og hva som i enhver situasjon er best for å overbevise. På den måten er retorikken en relativistisk teori, som aldri kan basere seg på én stabil og etablert sannhet, men heller må

¹³ Tranøy, K.E. ”Platon”, *Store Norske Leksikon* (online), <https://snl.no/Platon>

¹⁴ ”Om Gorgias”, sitert i Andersen 2012: 165

justere sine påstander etter den omskiftelige verden. Retorikk søker ikke sannheten, men skaper den sannheten som trengs i øyeblikket¹⁵. Altså er det ingen garanti for at retorikkens lære og praksis fører den utøvende inn på den ”rette” vei, mens filosofien, i sin definisjon, er sannhets- og moralsøkende. I tillegg er det en ytterligere årsak sier Rosengren, nemlig at retorikk aksepterer at alt kan ha to sider og at det alltid vil være mulig å argumentere både for og imot en sak. For klassisk filosofi indikerer to tilsynelatende likestilte argumenter en visshet om at minst en av dem må være falsk. I filosofien prøver man derfor å skille mellom realitet og illusjon, gjennom å referere til en fast sannhet, mens man i retorikken holder fast på sitt *topoi* – sitt perspektiv, som basisen i sitt argument¹⁶.

Jeg har, som nevnt, kort omtalt dette skillet her fordi det på en god måte viser hva retorikk er og ikke minst: hvilket perspektiv som er nyttig for en retorikers sannhetssøken. I fortsettelsen vil jeg støtte meg til Aristoteles’ svar på kritikken av retorikk som fagdisiplin ved å påpeke at ”En må undersøke hva det beror på når noen lykkes når de gjør ting på måfå og andre når de handler rutinemessig”.¹⁷ Med det menes at retorikkfaget inneholder verktøykassa som blant annet retorikere bruker når de skal analysere andres taler eller tekster. Ved å trekke frem aspekter ved talen og se på hva slags retorikk man her har brukt og samtidig spørre seg: til hvilket formål? ser man først og fremst på hvilke strategier som er i spill. Dette perspektivet er nyttig for en retoriker.

Nå som jeg har etablert retorikken som fagdisiplin og dens utgangspunkt, går jeg over til å omtale klassisk retorikks grunnelementer.

2.2 Talens oppbygging (Klassisk retorikks grunnelementer)

Selv om vår retorikk i dag er fundamentalt annerledes innrettet enn den var i antikken, kan vi ikke uten videre avvise verdien av den klassiske retoriske tradisjon. Vi bygger opp en tekst eller en tale og argumenterer stort sett på samme måten i våre dager som man gjorde for 2500 år siden¹⁸. Derfor skal vi nå se næyere på relevant klassisk retorisk teori for oppbyggingen av en tale. Denne skal vi deretter bruke på en moderne måte, når vi til slutt skal analysere datamaterialet for denne oppgaven.

¹⁵ Rosengren 2011: 160

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Aristoteles *Retorikk* sitert i Andresen 2012: 44.

¹⁸ Kjeldsen 2006: 67

Overordnet må en vellykket retorisk tale gjøre følgende mens talen pågår¹⁹:

- 1) Skape kontakt og tillit (*exordium*)
- 2) Redegjøre for situasjonen (*narratio*)
- 3) Presentere argumentasjonen (*argumentatio*)
- 4) Sette triumf på argumentet og avslutte med følelsesappell (*conclusio*)

For å oppnå dette på en tilfredsstillende måte må han/hun også ta høyde for fem aspekter i forarbeidsfasen. Dette er stoff som først ble behandlet i romerske håndbøker i retorikk som den anonymt forfattede *Retorikk til Herennius* (*Rhetorica ad Herennium* også kalt Herennius-retorikken) og Ciceros *Om stoffsamling* (*De inventione*). Senere omtalt i totalt 12 bøker av Quintilian²⁰. Vi skal nå se nærmere på dette.

2.2.1 De fem forarbeidsfasene (rhetorice partes)

Retorikkens ideal er at *mundtlig språkbruk skal være nøye gjennomtenkt og planlagt*, ikke spontan og tilfeldig²¹. Derfor gjelder det å planlegge talen ut i fra fem faser: Taleren må ha evne til å *finne, ordne, uttrykke, huske og fremføre*²². Den latinske oversettelsen fungerer som retorikkens fem arbeidsfaser: 1) *inventio*, 2) *dispositio*, 3) *elecutio*, 4) *memoria*, og 5) *actio*. Hver fase innebærer spesielle arbeidsoppgaver for taleren:

- 1) Retorikeren må finne gode argumenter som støtter opp om saken (***inventio***)
- 2) Retorikeren må vite å ordne stoffet slik at hvert argument kommer best mulig til sin rett (***dispositio***)
- 3) deretter må retorikeren gi dette stoffet en språklig utforming og finne fram til en stil som egner seg for anledningen og formålet (***elocutio***)
- 4) Minnet må til for å få et fast grep på det hele, i praksis betyr det utenat læring (***memoria***)
- 5) Sikker beherskelse av stemmeføring, ansiktsuttrykk (mimikk) og kroppsbevegelser (gestikulering) må innøves slik at det hele kan framføres (***actio***)²³

Det er gjennom bearbeidingen av disse fem stegene at vi danner grunnlag for *exordium* (den virkningsfulle innledning) og *conclusio* (avsluttende bemerkninger) som utgjør talens to

¹⁹ Kjeldsen 2006: 27 og Barthes 1998: 75

²⁰ Andersen 2012: 6-9, Østmoe, T.I. "Talerens utdanning", *Store Norske Leksikon* (online), [lokalisert 16. januar] 2015, https://snl.no/Talerens_uttannelse

²¹ Bakken 2009: 117

²² Herennius-retorikken (HR), sitert og oversatt i Andersen 1995: 43

²³ Andersen 2012: 43 og Johansen 2002: 32

ytterpunkter. Mellom disse ligger talens mellomliggende deler, bestående av blant annet *narratio* og *argumentatio*, altså selve bevisførselen²⁴.

2.2.2 Exordium (lat.) – den virkningsfulle innledning

”Innledningen inntar en nøkkelposisjon i talen. Mislykkes taleren der, kan han/hun risikere å tale videre for døve ører”, påpeker Andersen²⁵ og viser til følgende sitat:

Hvis tilhørerne er trette, lønner det seg å begynne med en vittighet, en fabel, en god historie, en anekdote, en ironisk vri på et uttrykk, et ordspill, en skikkelig overdrivelse, et vers. Det er også lurt å love at en ikke skal si noe annet enn det en hadde forberedt seg på, eller at en ikke skal tale slik de andre pleier, i det hele tatt legge vekt på å skille seg ut.

Herennius-retorikken (HR), sitert i Andersen 2012: 48-49

Det viktigste retoriske råd for innledningen er å ta hensyn til situasjonen ved å spørre hva, til hvem, for hvem, mot hvem, når, hvor, under hvilke omstendigheter, i hvilken atmosfære og med hvilket formål vi taler²⁶. I taler som har et spesielt ønske om å overbevise mottakeren om at man må følge med fra start, slik mine talecaser har, legger man ofte ekstra vekt på strategier for å aktivere publikum fra det øyeblikket man entrer scenegulvet. Forsterkede midler hører naturlig inn for den som vil overgå alle andre lignende taler. Slike midler varierer fra person til person, fra publikum til publikum og kan også dreie seg om å rett og slett velge å holde en ”nøktern tone”, der man bevisst fremstår troverdig ved å *ikke* la tilhøreren bli gjenstand for ekstraordinære midler. Andre bruker video eller bilder for å vekke tilhørerens oppmerksomhet, mens de mer ekstreme ønsker å fremkalle forbauselse/sinne/glede og så videre. Konkrete eksempler på dette henter jeg frem i analysedelen i oppgaven.

Den gode innledning bør grovt sett inneholde to ting: 1) tiltak for å aktivere publikum og 2) en kunngjøring av det man skal snakke om²⁷. Førstnevnte skaper en god relasjon til publikum, mens fordelen med sistnevnte er, sier Quintilian, at man aldri synes noe er langt når dets avslutning er annonsert på forhånd²⁸. Deretter brukes innledningen også ofte til å presentere taleren selv, hvis dette er nødvendig.

²⁴ Barthes 1998: 75. Merknad: Barthes bruker her uttrykkene *epilog* (gresk) og *confirmatio* (lat.) istedenfor *conclusio* (lat.) og *argumentatio* (lat.). Jeg bruker her begrepene hos Kjeldsen 2006: 27 og Andersen 2012: 45, som viser at *confirmatio* bare er en del av det todelte *argumentatio*, i tillegg til at jeg holder meg til de latinske begrepene, altså *conclusio*, istedenfor *epilog*.

²⁵ Andersen 2012: 46

²⁶ Quintilian sitert i Andersen 2012: 44-45

²⁷ Barthes 1998: 76-77

²⁸ Ibid.

De klassiske lærebøkene fra antikken har også sjekklister for feil i innledninger. Viktigst er prinsippet om at den ikke må være for lang. ”For det første risikerer man å kjede publikummet før en kommer til saken, og for det andre inngir det ikke til tillit, for det er typisk for folk som føler seg på gyngende grunn at de oppholder seg ved alt annet enn saken”, hevder Quintilian²⁹. Aristoteles setter av et helt kapittel³⁰ til råd og vink for innledningen i *Retorikk*, og lærer oss der at innledningen kan ta utgangspunkt i talerens person, i tilhørerne, i saken eller i motparten. Mye her handler om hvordan vi kan skape *velvilje* fra tilhørerne i starten³¹. Retorikere skiller også mellom en direkte og en indirekte åpning, hvor den sistnevnte kun er hensiktsmessig å benytte ved tre anledninger: hvis vi har en dårlig sak som i seg selv støter tilhørerne fra seg, hvis tilhørerne opplagt er blitt vunnet over av en motpart eller når tilhørerne sannsynligvis er blitt trøtte av å høre på tidligere talere. Cicero hevdet det enkle prinsippet: ”Begynnelsen skal tjene til å gjøre resten lettere å forstå”³².

2.2.3 Conclusio (lat.) – avsluttende bemerkninger med appell

Talens avslutning er ikke mindre viktig enn innledningen, påpeker Andersen³³. Hvordan kan vi så vite at en tale er i ferd med å avsluttes? Dette er like tilfeldig som begynnelsen, og krever altså et slags signal for at den begynner³⁴. Aristoteles sier at vi behager tilhøreren hvis vi ved små gjenkjennelige tegn viser at vi nå har kommet fra hoveddelen til avslutningen. Det kan vi for eksempel gjøre ved å oppsummere. Han og Quintilian er enige: det er ubehagelig å ikke være i stand til å se hva som kommer, å ikke se slutten på noe³⁵. I avslutningen dreier det seg altså om å signalisere at vi oppsummerer det vi har sagt, samtidig som vi igjen må plante den siste følelsen vi ønsker at publikum skal sitte igjen med når talen er over.

Grovt sett består også avslutningen av to deler: 1) å fortsette ved å oppsummere/sammenfatte og 2) å frembringe en siste følelsesappell³⁶. Et eksempel på det siste er rettstaler fra det antikke Roma der avslutningen ga anledning til et storslått teater, med advokatenes mange gestikuleringer eller appellering til følelsene ved å vise frem den anklagede omringet av sine slektninger og barn. Quintilian lister opp alle disse triksene.

²⁹ Quintilian sitert i Andersen 2012: 49

³⁰ Aristoteles 2006: kapittel 14 *Talens innledning* s 249 - 253

³¹ Andersen 2012: 46 – 49, Kjeldsen 2006, m.fl.

³² Sitert i Andersen 2012: 49

³³ Andersen 2012: 52

³⁴ Barthes 1998: 79

³⁵ Barthes 1998: 78

³⁶ Ibid.

Noen faremomenter for avslutningen, påpekt av Quintilian, er at man fort blir for utførlig og snart befinner seg midt inne i tale nummer to, istedenfor å oppsummere³⁷.

2.2.4 Narratio (lat.) – den overtalende fortelling

Saksfremstillingen, eller ”fortellingen”, (på lat. *narratio*) er ”den overtalende fremstilling av en utført eller påstått utført ting”³⁸. Dette skal tjene som bakgrunn til argumentasjonen (*argumentatio*) og dernest stillingstagningen. Narrasjonen er altså ingen *fortelling* i ordets romanaktige betydning, men som Roland Barthes i *Retorikken: en moderne innføring i den gamle retoriske kunst* påpeker er den ”en argumentativ for-setning”³⁹. Dette kan for eksempel innebære å legge frem fakta, som så skal tas opp i argumentasjonen, eller bruk av eksempler og beskrivelser av hendelser taleren har vært oppe i/utsatt for. Vi skal se at dette siste blir spesielt viktig i motivasjonstalene. I mange sammenhenger har man også flere typer eksempler og beskrivelser, som til sammen blir til et felles tyngdepunkt for argumentasjonen. Barthes påpeker at det ikke finnes noen *techné* som kjennetegner *narratio*, annet enn at den skal være *klar, sannsynlig og kortfattet*⁴⁰.

Elementene i teksten som produserer følelsene (pathos)

I retorikken er det fortellingene som gir taleren sin følelsesmessige tyngde. Vi kan lene oss på *The Cambridge Introduction to Narrative* for å utdype dette synet:

The rhetoric of narrative is its power. It has to do with all those elements of the text that produce the many strong or subtle combinations of feeling and thought we experience as we read. These include those elements that inflect how we interpret the narrative: that is, how we find meanings in it.

Abbott 2008: 40

Fortellingene i en fremstilling er altså det som får oss følelsesmessig engasjert. Man kan selvsagt argumentere for at *hele* teksten/ytringen som sådan bidrar til dette, men ingen elementer får vår realitet til å endre seg så drastisk som via den gripende fortelling. Det viser denne beskrivelsen av å bli fortalt en historie: ”As she spoke, reality changed, the look of things altered, and the world became people with magical presences. My sense of life

³⁷ Andersen 1995: 53

³⁸ Barthes 1998: 78

³⁹ Barthes 1998: 78

⁴⁰ Barthes 1998: 79

deepened and the feel of things was different, somehow”⁴¹. De retoriske effektene av fortellinger er derfor ikke ubetydelige. I det videre skal jeg derfor sette fokus på følgende viktige retoriske fordel ved fortellingen, nemlig dens evne til å skape *assosiative overganger* (kausaltitet) eller det som professor i engelsk ved University of California, H. Porter Abbott omtaler som fortellingens *årsakssammenheng* (”causation”).

Assosiative overganger i fortellinger (kausaltitet)

Vi mennesker er innrettet slik at vi alltid ser etter årsakssammenhengene i ting – altså dets *kausaltitet*. Den lineære historie gjør fortellingen til et mektig middel til å tilfredsstille dette behovet, påpeker Abbott. Gjennom måten den distribuerer hendelser på en ryddig, fortløpende måte, skapes ofte et inntrykk av årsak og virkning⁴².

Når det gjelder fortellinger som via assosiative overganger leder frem til ulike former for konklusjoner, er det derimot en fare for at den kausaltiteten som presenteres, hvis man ser nærmere etter, er basert på falske premisser (*enthymem*). ”Hvis dette kan gjøre fortellingen til en behagelig opplevelse, kan det også gjøre den forrædersk, siden det implisitt trekker på en gammel feilslutning at ting som følger andre ting er forårsaket av disse tingene”⁴³. Jeg kommer tilbake til dette i avsnitt 2.4.2 *Eksempelet og enthymemets argumentasjon*.

Kjeldsen legger også vekt på *assosiative overganger* som et viktig retorisk grep når han analyserer Jens Stoltenbergs nyttårstale i 2011⁴⁴. Han omtaler dette retoriske grepet slik:

Det klare hovedfokus og den historiske rammefortelling er bundet sammen av assosiative overganger. Det vil si skift fra et tema til et annet ved hjelp av assosiasjoner, metaforer eller ord som vedrører begge temaer. (...) De bringer oss fra en tanke til en annen på en måte som binder sammen, frem for å dele opp.

Kjeldsen 5.1.2011, *Statsministerens nyttårstale 2011*, [online]

Å skape affekt gjennom historiefortelling, og dernest binde bitene sammen er altså essensielt for å fremme gode, overtalende og begripelige budskap. Man kan til og med argumentere for at vårt menneskelige behov for fortellinger er så sterkt, at vi ikke fullt ut tror på noe med

⁴¹ Richard Wright, sitert i Abbott 2008: 40

⁴² Abbott 2008: 41

⁴³ Abbott 2008: 42, min oversetting av følgende setning: ”If this can make narrative a gratifying experience, it can also make it a treacherous one, since it implicitly draws on an ancient fallacy that things that follow other things are caused by those things”

⁴⁴ Kjeldsen 05.01.2011, *Statsministerens nyttårstale 2011*, i Vox publica [online]
<http://voxpublica.no/2011/01/statsministerens-nyttarstale-2011/>

mindre vi kan få et eksempel på det gjennom en fortelling⁴⁵. Å sette sammen en samling av hendelser i en felles overordnet sammenheng (fortellingen) kan dermed beskrives som en måte å normalisere disse hendelsene på, slik at vi ser dem som naturlige sammenhenger.

2.2.5 Argumentatio (lat.) – fremstilling av ”bevisene”

Etter *narratio*, eller fremstilling av kjensgjerningene, følger en fremstilling av argumentene, *argumentatio*. Det er her ”bevisene”, som taleren utarbeidet i forarbeidsfase 1, *inventio*, og som *narratio* har fungert som opptakt til, fremsies⁴⁶. Argumentasjonen er som regel todelt. Den starter med positiv argumentasjon, som underbygger talerens egne synspunkter og følges opp med gjendrivelse av motpartens synspunkter eller tilhørernes motforestillinger⁴⁷. Noen ganger, spesielt i taler som ikke har et konkret argument å motbevise, men som kun ønsker å overbevise publikum om et bestemt syn, kan argumentasjonsdelen være mer konsentrert. Dette er tilfellet i motivasjonstalene i denne oppgaven. Eksemplene i *narratio* oppsummeres med det felles tyngdepunktet de er satt til å underbygge, og dette gjøres i form av positiv argumentasjon ved en fremstilling av overbevisende grunner for å bli tilhenger av det syn. I argumentasjon der det finnes motargument, for eksempel i en rettstale, bør derimot argumentasjonsstrukturen være som følger: Man må starte med de vektige grunnene, fortsette med de svake bevisene og avslutte med noen svært sterke bevis⁴⁸.

2.3 Retorisk argumentasjon

Ikke bare er argumentasjon en viktig bestanddel av oppbyggingen av en tale, det er også kjernen i all retorikk. Det handler om å alltid bruke de virkemidlene man har til rådighet på en overbevisende måte. ”Det eneste taleren behøver er å påvise at saken forholder seg slik som han hevder” minner Aristoteles⁴⁹. Nå skal vi se på noen sider ved talen der nettopp dette, den retoriske argumentasjonen, er i fokus.

2.3.1 Ulike typer taler – ulik argumentasjon

”Skal vi forstå hvorfor en rimelig vellykket taler opptrer som han gjør, må vi først bringe på det rene hva slags tale det dreier seg om (en appell, et foredrag, et debattinnlegg)”, skriver

⁴⁵ Abbott 2008: 44

⁴⁶ Barthes 1998: 80

⁴⁷ Andersen 1995: 45

⁴⁸ Barthes 1998: 80

⁴⁹ Aristoteles 2006: 23

Johansen i *Talerens troverdighet*⁵⁰. Med utgangspunkt i Aristoteles⁵¹ finner vi en inndeling av tre talesjangere:

- *Den rådgivende tale* eller på retorisk fagspråk kalt *deliberativ retorikk*.
- *Rettstalen* eller på retorisk fagspråk kalt *forensisk retorikk*.
- *Oppvisningstalen* eller på retorisk fagspråk kalt *epideiktisk retorikk*⁵².

Disse talesjangrene er først og fremst rangert etter *formål*⁵³. Rådgivning eller politisk debatt går enten ut på å oppfordre eller å fraråde. Denne typen taler ser vi ofte brukt i politiske debatter, i dueller og på Stortinget. Rettstalen består prinsipielt av anklage eller forsvar – særlig i retten. Oppvisningstalen skal gjerne hedre noen eller noe, eventuelt gi ros eller ris. Den epideiktiske oppvisningstalen, minner mest om talecasene i denne oppgaven, derfor ser jeg her nøyerer på dens karakteristikkk.

Den epideiktiske talen (oppvisningstalen)

Den epideiktiske talen handler om å hedre, gi ros og råd. Det er festtalen i sin fulle form. Viktig er å ta hensyn til å hylle sitt publikum og/eller enkeltperson, samtidig som man får fram det budskapet man ønsker å formidle. Aristoteles beskriver en rekke ting man burde ta med, nemlig ”alt som kan være aktuelt for anledningen.”⁵⁴. Forsterkede midler hører også naturlig inn under den rosende talen, sier han for: ”Det er jo en tale om noe som overgår noe annet, og det som overgår, hører til de prisverdige ting”⁵⁵. Aristoteles oppsummerer dette slik:

I det hele tatt er det slik at av de former for tale som er felles for alle genre, er det i de epideiktiske talene at de forsterkede midlene er mest velegnet, for disse talene tar for seg handlinger som det hersker enighet om, slik at det som gjenstår for taleren, er å ikle dem storhet og skjønnhet.

Aristoteles i *Retorikk* 2006: 69

Når det gjelder motivasjonstalene i denne oppgaven må de nettopp klassifiseres innunder den epideiktiske talesjanger. Her brukes mye store ord samt at virkemidler som video og bilder ofte er hyppig brukt. Slike forsterkende egenskaper gjør talen ekstra stemningsskapende. I tillegg er motivasjonstaler å regne som en oppvisningstale, der taleren like mye lager et show for det fremmøtte publikum. Dermed er det alltid talens *formål* som er utslagsgivende for

⁵⁰ Johansen 2002: 207

⁵¹ Aristoteles 2006

⁵² Omtales ofte i dagligtalen som ”festtale” ettersom denne typen tale ofte brukes for å lovprise andre, gjerne i festlige lag.

⁵³ Eller ”*tilhørernes funksjon*”, Andersen 1995: 28

⁵⁴ Andersen 2012: 67

⁵⁵ Aristoteles 2006: 69

dens form og stil, det vil egentlig si, hva som skal til for å tilfredsstille ”sine dommere” (publikum).

En stor del av en den politiske tale handler om å gi råd. Men dette er også ofte tilfellet hos epideiktiske taler. I motivasjonstaler er dette rådgivende også noe som går igjen. Med utgangspunkt i egne erfaringer, store ord som trollbinder publikum og isenesetting av ting vi kan kjenne oss igjen i, dannes her et utgangspunkt for å rådgi. Aristoteles påpeker at ”Hvilke saker man kan gi råd om er innlysende: Det må ligge i sakens natur at den kan føres tilbake til oss, og at det er opp til oss å sette den i gang.”⁵⁶ Det er nemlig det en motivasjonstaler hele tiden forsøker å gjøre, som jeg også skal vise i denne oppgaven, nemlig å føre sin egen sak tilbake til ”oss”, altså publikum, slik at vi selv kan skjønne at vi bør sette i gang med en endring. Dette fører oss over på et annet viktig retorisk poeng, nemlig talerens karakter og stil.

2.3.2 Appellformer og stil

Talerens karakter og stil er en svært viktig del av en motivasjonstalers fremføring. Han eller hun bruker ofte seg selv, taler med sin egen dialekt og personlige særegenhet og henviser ofte til personlige historier for å virke troverdig og ekte, og dernest overbevisende. Taleren benytter seg dermed av en gjenkjennende type form for appell, og her er vi inne på teorien om *Aristoteles tre appellformer*. Han sier at overbevisning skjer slik:

Av de overtalelsesmidler som skaffes til veie gjennom talen, finnes tre slag: Noen beror på talerens personlige karakter, andre på den tilstand tilhøreren settes i, atter andre på selve argumentasjonen, ved den beviskraft den har, reell eller tilsynelatende.

Aristoteles, i *Retorikk* 2006: 27

Denne teorien er et viktig fundament i den retoriske vitenskapen, og stammer fra Aristoteles’ definisjon av *ethos*, *logos* og *pathos* i boka *Retorikk* (gresk: *Tekhnê rhêtorikê*) som utkom etter hans død. Samlet omtales dette gjerne som *retorikkens bevismidler* eller *Aristoteles tre appellformer*. Aristoteles skiller her mellom to hovedkategorier av bevismidler: ikke-tekniske og tekniske⁵⁷. Først og fremst handler retorisk teori dermed om å skille de *retoriske* bevismidlene fra de *ikke-retoriske*. Dernest handler det om at overbevisning ikke skjer kun via fornuften alene. Dette fordi Aristoteles baserer sin teori på at mennesker i stor grad tar stilling ut i fra hva de *føler* for det de presenteres for og dernest er det ikke nok å appellere til fornuften. Dermed er *hvem* som taler (*ethos*), *hva* slags resonnement som fremmes (*logos*) og

⁵⁶ Aristoteles 2006: 39

⁵⁷ Aristoteles 2006

hvilken følelsesmessig affekt (pathos) budskapet har på mottakeren også av betydning. Hvilken *stil* det hele presenteres i, er til slutt også avgjørende for helhetsinntrykket. Følgelig består hans teori i at det er tre elementer som spiller inn på vår evne til å overbevise et publikum, nemlig: *ethos*, *logos* og *pathos*-argumentasjon.

De tre appellformer:

- *Ethos* – hvordan skal man som taler fremstille seg selv, for at talen virker overbevisende?
- *Logos* – Hvilke argumenter og/evt. fakta gjør talen overbevisende?
- *Pathos* – Hvilke av publikums følelser bør vekkes, for at talen skal røre ved tilskuerens personlige følelser?

”Den som gir inntrykk av å ha alle de nevnte egenskapene, vil nødvendigvis vinne tilhørerens tiltro”, sier Aristoteles⁵⁸, og påpeker at kombinasjonen av bruken av de tre bestemmer innen retorikken hvor godt vi lykkes i vår argumentasjon⁵⁹. Hvilken appellform vi legger mest vekt på er vårt eget valg, men ofte legger også *type tale* føringer for hvilken appellform som blir mest dominerende. Dermed er det klart at man som motivasjonstaler har et sterkere fokus på *ethos* og *pathos*-argumentasjon, altså på å snakke opp seg selv og skape stemning i salen, enn å komme med mange tydelige argumenter og fakta for og imot en sak (*logos*-argumentasjon). Her kan vi heller gi folk i salen en følelse av hva som er riktig, gjennom å appellere til *pathos*-argumentasjon, og gjennom dette fremheve oss selv. Som vi skal se betyr dette derimot ikke at det ikke *argumenteres* i en motivasjonstale, men heller at denne argumentasjonen i større grad er noe mer skjult. Ønsker vi derimot å fremstå som forstandige, for deretter å appellere til følelsene, som for eksempel i en rettstale, fremstiller vi først våre fakta, og deretter vår appell til dommerens følelser (a la ”er det ikke litt for strengt?”). Hele tiden velger vi hva som er viktigst for oss for å oppnå det vi vil. Retorikkens særegenhet er jo nettopp at det vi hevder, på den måten, alltid vil være svært subjektivt og langt i fra behøver å være ”den eneste sannhet”. I det videre skal jeg omtale *ethos*, *logos* og *pathos* hver for seg.

Ethos – talerens karaktertrekk

Nå er det ikke bare gjennom bevisføringen i en tale at overbevisning oppstår, men også gjennom den karakter talen har, for vi får tiltro til taleren ved at han fremstår som

⁵⁸ Aristoteles 2006: 104

⁵⁹ Aristoteles 2006: 27

en viss personlighet, det vil si hvis han gir inntrykk av å være et godt menneske eller velvillig innstilt eller begge deler.

Aristoteles 2006: 62

Begrepet *ethos* blir brukt for å forklare hvordan en talers karakter formes og etableres både før, i og etter talesituasjonen. Vi vurderer nemlig ikke bare det som sies, men også *hvem* som sier det. I ethos-orientert kommunikasjon er avsenderen først og fremst opptatt av å skape og styrke sin ethos. Et eksempel er image-kampanjer, som når vi skal velge en person som representant, fortaler, leder av en organisasjon, ordfører, styreleder eller president⁶⁰.

Antikk teori handler mye om oppfattelsen av talerens personlige kvaliteter, som ifølge Aristoteles utgjøres av hans personlige karakter (dyd, gr. *arete*), hans velvilje overfor tilhørerne (velvilje gr. *eunoia*) og hans forstandighet og kompetanse (forstand gr. *fronesis*)⁶¹. I nyere forskning ser man at dette synet har utviklet seg noe de siste tiårene. Som Anders Johansen påpeker i *Talerens troverdighet* er det i vårt mediesamfunn ikke tilstrekkelig å vise forstandighet, dyd og velvilje for å bli oppfattet som troverdig, man må også være en *autentisk* person, kort og godt *være seg selv*.⁶²

Aristoteles mente at talerens karakter i hovedsak konstrueres innenfor rammen av selve talen, skilt fra talerens tidligere rykte eller allmenne offentlige synspunkter. For at tilhørerne skal tro på saken, må de altså først tro på taleren. Derfor, mente Aristoteles, må vi i taleøyeblikket ta hensyn til publikum og ”det som blir holdt i akt og ære hos dem”. Han sier:

Vi må også respektere det som blir holdt i akt og ære i forskjellige slags tilhørergrupper, om vi for eksempel holder en tale hos skytherne eller spartanerne eller overfor en forsamling filosofer. I det hele tatt må vi tolke det som blir holdt i akt og ære som noe aktverdig siden det jo dreier seg om egenskaper som står nær hverandre.

Aristoteles 2006: 66-67

Quintilian mente derimot at ethos gjenspeilet seg i talerens liv. Med Quintilians synspunkt blir også avsenderen en del av budskapet, som gjør at alt som angår taleren også angår saken, slik Øyvind Andersen beskriver dette⁶³. For å fange opp denne dynamikken er det vanlig i moderne retorikkforskning å skille mellom tre kategorier av ethos: innledende, avledet og endelig ethos.

⁶⁰ Kjeldsen 2006: 118 og 124, Johannesson 1998

⁶¹ ”(...)Det er tre ting utenom selve bevisføringen som gjør at vi tror på noe: Det er talerens forstand, personlige karakter og velvillige innstilling” (Aristoteles 2006: 104)

⁶² Johansen 2002: 71

⁶³ Andersen 2012: 35

Innledende ethos er vår oppfatning av avsenderens troverdighet forut for møtet med en gitt tale (eller tekst)⁶⁴. Denne oppfatningen bygger på vår tidligere kjennskap til avsenderen og/eller på opplysninger vi har fått om denne personen, for eksempel han/hennes alder, utdanning og yrke. Vårt mediesamfunn og fremvoksende økonomi har i tillegg åpnet for at vi selv påvirker vårt offentlige ethos. Vi kan på den måten forandre våre liv – og dernest ethos – ut i fra hvilket yrke vi velger, hvor mye vi eier av rikdom eller hvor synlige vi er i det offentlige rom⁶⁵. Sosiologen Max Weber, som interesserte seg for den karismatiske lederens makt i politikken og religionen, mente sågar at karisma, noe vi kan se på som en viktig bestanddel i ethos, kan gå i arv innenfor en familie eller fra en leder til en annen⁶⁶. *Innledende ethos* kan dernest også utgjøres av det som er kulturelt og historisk forankret.

Avledet ethos er det inntrykket vi får av avsenderens troverdighet på grunnlag av selve talen. At avsenderen har karaktertrekk som styrker troverdigheten kan forsøkes fremhevet ved at han/hun selv for eksempel eksplisitt sier: ”Jeg har lang erfaring med dette” (forstandighet), ”Jeg er en ærlig og redelig person” (dyd), ”Jeg vil bare deres beste” (velvilje) eller ”Jeg er meg selv” (autentisitet). Effekten av slike eksplisitte påstander er derimot begrenset i forhold hvis man legger ordene i munnen på en annen, slik Aristoteles påpeker:

Når det gjelder talerens karakter, er det gjerne slik at det han sier om seg selv, kan vekke misunnelse, virke overdrevet eller fremkalle protester, og det han sier om andre kan virke som utskjelling og grovheter. Det kan derfor være nødvendig å legge ordene i munnen på en annen (...)

Aristoteles 2006: 266

Det er derimot de implisitte uttrykkene, som kan være alt fra innhold (feilaktige påstander) til framføring (usikker opptreden, slurvete og vulgære og/eller lite forberedte formuleringer, uryddig komposisjon etc.), som har mest betydning for mottakerens oppfatning av taleren. En negativ opplevelse her vil kunne signalisere at avsenderen mangler forstandighet, og dermed også troverdighet. Bakken skriver at siden avledet ethos er noe som skapes i selve framføringen, vil dette være den eneste formen for ethos som faller inn under Aristoteles’ definisjon av ethos-begrepet.⁶⁷

Endelig ethos er den oppfatningen av en avsenders troverdighet som vi sitter igjen med etter at vi har vært vitne til talen. Den endelige ethos vil være et resultat av møtet mellom

⁶⁴ Bakken 2011, Kjeldsen 2009

⁶⁵ Johansen 2002, Gelang 2008: 112

⁶⁶ Gelang 2008: 124

⁶⁷ Bakken 2011: 37

den innledende og den avledende ethos. Bakken forklarer at avsenderens avledede ethos kan bekrefte den innledende ethos ("Hun var akkurat som jeg trodde"), den kan justere denne ("Hun var klokere enn jeg trodde"), eller den kan i visse tilfeller fullstendig erstatte den innledende ethos ("Hun var helt annerledes enn jeg trodde"). Neste gang vi hører denne personen tale eller ser et program der denne taleren er satt opp på agendaen, vil vi tenke tilbake på vårt inntrykk av den endelige ethos fra forrige tale og bruke dette til å gjøre oss opp vår mening om avsenderens innledende ethos⁶⁸. Aristoteles oppsummerer hvorfor ethos er viktig:

Nå er jo poenget med retorikken å fatte avgjørelser (for det fattes avgjørelser om forslag, og en domsavsigelse er en avgjørelse). Derfor er taleren nødt til ikke bare å være opptatt av at talen skal være overbevisende og troverdig, men også av hvordan han selv fremstår og hvordan han virker på dommeren.

Aristoteles 2006: 103

Logos – fakta/argumentasjonen vi husker

Hva så med forventningene til talerens *logos*, altså selve saksforholdet og/eller argumentasjonen som presenteres? Innen retorikken, tenker man seg følgende om dette: For at publikum skal overbevises gjennom logos, er det viktig at a) talens *beskrivelser* oppleves som gjenkjennbare og akseptable, og at b) talens *argumentasjon* og resonnementsrekker oppleves som sanne eller sannsynlige. Dette vurderer mottakeren ut fra sin *doxa*, altså hans eller hennes individuelle, kulturelle og universelle kunnskap og oppfatning om tilværelsen⁶⁹.

I opplysningstiden oppstod strømninger som ville skille pathos fra ethos og logos, sannsynligvis som et resultat av den fremvoksende vitenskapen, der iveren etter å *bevise* var rådende. Den engelske retorikeren Hugh Blair (1718-1800) skriver derimot i sitt hovedverk *Lectures on Rhetoric and Belles-Lettres* I-III (1783) at talere overtales gjennom *både* å tale til publikums forstand og til deres følelser. Hans poeng sidestiller retorikken igjen med Aristoteles, og Blair begrunnet sitt syn ved å påpeke at et publikum som bare tiltales med følelsesappell ofte endrer sin oppfatning når følelsene har forsvunnet. Derfor har også publikum behov for å *forstå* hvilke grunner og fakta følelsene baseres på, ellers forsvinner overbevisningen så fort følelsene tar slutt⁷⁰. Derfor er logos viktig: det er det vi sitter igjen med og selv kan henvise til som fakta eller argument når vil på nytt vil begrunne synet, eventuelt gjengjette innholdet til andre. Aristoteles oppsummerer hvorfor logos er viktig:

⁶⁸ Bakken 2011: 37

⁶⁹ Bakken 2011: 44

⁷⁰ Blairs *Lectures on Rhetoric and Belles Lettres* (1783) sitert i Gelang 2008: 73

Endelig tror tilhørerne på argumentene når vi påviser sannheten eller sannsynligheten ved hjelp av de overbevisende argumenter som den aktuelle saken innbyr til.

Aristoteles *Retorikk* 2006: 28

Han ser også at dette er relevant for talerens ethos:

Saksfremstillingen skal gi inntrykk av personlig karakter. Da må vi vite hva det er som skaper dette inntrykket. En måte er å vise hvilke valg en person har gjort, for det er de personlige valg som viser hans karakter.

Aristoteles *Retorikk* 2006: 260

Pathos – skapes av evidentia

Følelsepåvirkning er et essensielt trekk for å overtale og overbevise mottakeren innen retorikken. Her tenker man seg at følelsesreaksjoner fungerer engasjerende og handlingsmotiverende, som implisitte premisser for argumentasjonen, og som påvirkning på hvordan vi vurderer ulike saksforhold. Dette er retoriske kjensgjerninger som også eksisterer for reklame, samt fundraising⁷¹. ”Tilhøreren lar seg alltid rive med av en taler som er følelsemessig engasjert, selv om det ikke er noe i det han sier. Derfor klarer mange å ryste tilhørerne bare ved å lage støy”⁷². Dette er bare noe av hva de antikke forfatterne sa om pathos-argumentasjonen. Det handler om å ”bevege dommernes følelser” for deretter ”å forme og forvandle dem til den holdning som vi ønsker”⁷³. Aristoteles forteller oss hvordan vi for eksempel kan gjøre dette: ”Videre kan vi beskrive noe slik at det står foran tilhørerens øyne; han skal nemlig se tingene mens de skjer snarere enn bli fortalt hva som kommer til å skje”⁷⁴. Innen retorikken kalles dette for *evidentia* og som journalistisk prinsipp ”Show, don’t tell”, spesielt gjeldende i reportasjejournalistikk. Dette går ut på at man bør fortelle med innlevelse og gjennom levendegjørende beskrivelser få frem følelser i mottakeren. Hvorfor? La oss la Aristoteles selv svare: ”Henvendelser til tilhøreren har som mål å gjøre ham velvillig (eller skape indignasjon), og stundom å vekke hans oppmerksomhet eller det motsatte”⁷⁵.

I spesielt to av mine talecaser er det mye fokus på å frembringe latteren som en ønsket følelsesreaksjon fra publikum. Om akkurat denne publikumsreaksjonen (følelsen) har

⁷¹ Andersen 2007:37, Bakken 2011: 39ff, Kjeldsen 2006:305ff

⁷² Aristoteles 2006: 225

⁷³ Quintilian, sitert i Kjeldsen 2006: 39

⁷⁴ Aristoteles 2006: 233

⁷⁵ Aristoteles 2006: 251

Aristoteles dette å si: ”Det gagnar nemlig ikke alltid taleren at tilhørerne følger godt med; derfor er det mange talere som forsøker å fremkalle latter”.⁷⁶

I omtalen av *ethos*, *logos* og *pathos* har jeg her valg å holde dem adskilt og omtale en og en, dette for enkelthetens skyld. Det er derimot slik at de tre fungerer sammen, og nærmest nesten ikke kan adskilles. Saksfremstillingen spiller inn på talerens *ethos*, talerens *ethos* spiller inn på våre følelser for saken og følelsesappellen spiller igjen tilbake på de to andre. En forutsetning for å kunne formidle godt og hente frem følelser hos tilhøreren – som gagnar taleren – er derfor å ha et godt samspill mellom karakter, innhold og eksempler som vekker følelsene/gjør inntrykk. I tillegg må vi være en menneskekjenner, som også kjenner og vet hvilke sosiale normer og regler som befinner seg i den aktuelle talesituasjon (mer om *den retoriske situasjon* i 2.3.4 *Hva krever situasjonen?*). *Ethos*, *logos* og *pathos*-argumentasjon lar seg best beskrive med eksempler, derfor kommer jeg tilbake til dette i oppgavens analysedel.

Talerens stil (Elocutio)

Elocutio er latin og kan oversettes med noe som ”den språklige formen” eller ”den skjønnestilen”.⁷⁷ Den svenske retorikeren Kurt Johannesson bruker eksemplet Martin Luther King og hans berømte ”I have a dream”-tale for å konkludere med at like viktig som *hva* King sa, var faktisk *hvordan* han sa det for at talen ble så betydningsfull⁷⁸. Det er dette *elecutio* handler om: hva slags stil man inntar på talestolen, som igjen er nært forbundet med bruken av *pathos*-argumentasjon, altså følelsesutspill. Dette har også betydning for om argumentasjonen blir vellykket.

Tre ulike talestiler ble omtalt i antikken. Andersen beskriver disse ved hjelp av Cicero som *jevn stil*, *middels stil* og *høy stil*⁷⁹. Den jevne stilen skulle fremstå som helt naturlig, til tross for at den var gjennomtenkt og bearbeidet. Middels stil skulle være blomstrende, glad, sjarmerende og elegant. Denne stilen var den vanskeligste, ettersom den ikke var så utpreget, men heller lå midt i mellom de to andre stilene. Den høye stilen skulle være rik og fyldig, ordrik, samt velformulert.

⁷⁶ Aristoteles 2006: 251

⁷⁷ Johannesson 1998: 144

⁷⁸ Johannesson 1998: 144

⁷⁹ Andersen 2012: 83-85, 87 Andersen bruker begrepet stiltyper for å unngå sammenligning med ulikheter i kvalitet. Det finnes flere ulike stilkvaliteter som f.eks. klarhet, storhet, skjønnhet, intensitet, karakter og sannhet.

Avsenderens fremstilling av seg selv (ethé)

Karakter og tone, nært forbundet med *ethos*-argumentasjon og stil, *elocutio*, har også betydning for hvordan taleren oppfattes. Vi kan kalle det talerens attributter. Dette omhandler karaktertrekk taleren må *vis*e publikum for å gjøre et godt inntrykk. Disse valgene er i stor grad valgfrie, og innebærer at taleren kan uttrykke det han/hun ønsker å være *for den andre*⁸⁰. Det handler om at taleren gjennom det som sies av informasjon, hvilke ordvalg som benyttes eller for eksempel om taleren benytter – a eller – et-ender (”jeg hoppa” eller ”jeg hoppet”) samtidig signaliserer ”jeg er dette, ikke dette”⁸¹. I analysen av mine taler, blir dette sentralt da talerne forteller egne personlige historier, og som følge av dette legger mange personlighetstrekk igjen i selve teksten og fremføringen.

Den eksemplariske figur: *imago*

Til slutt i dette avsnittet om appellformer og stil vil jeg fremheve en side ved personen som taler som handler mer om det samfunnet vi er en del av. En *imago* er en eksemplarisk person, som ”betegner inkarnasjonen av en dyd i en figur”⁸². Et repertoar av disse *imago*’er ble etablert for bruk i retorikkens skoler. En slik samling av figurer nøy også en enorm popularitet i middelalderen, der ikke bare den lærde poesien fremla en definitiv kanon, men der også ekte olympiske arketyper som Gud har plassert i historiens gang, fremheves⁸³. Det faktum at man kunne skape et slikt repertoar av *eksempler til etterfølgelse* skriver Barthes er fordi de er ”et stykke som bærer en mening”⁸⁴. Han sammenligner dette med vår tids populærpresse der Churchill og Pave Johannes XXIII utgjør hver sin *imago*, eksempler som henholdsvis skal overtale oss til å være heltmodige og snille.

Spørsmålet er hvilken rolle idrettsstjerner spiller i kraft av å være eksemplariske figurer, *imago*’er, i våre dager? Det at de i det hele tatt for lov til å tale, vitner om at vi forguder dem, på en eller annen måte. Idrettsstjernene som velger å holde foredrag fremheves også som noen ”eksemplariske figurer” av arrangørene, som skal inspirere oss og som vi kan lære noe av. Nettopp dette kan være en av årsakene til at idrettsstjerner også kan snakke om andre ting i livene våre, enn bare å oppnå sportslige resultater. Jeg vil komme tilbake til dette i oppgavens avsluttende del.

⁸⁰ Barthes 1998: 72

⁸¹ Ibid.

⁸² Barthes 1998: 54

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Barthes 1998: 54

2.3.3 Topos – faste uttrykk og standardargumenter

I klassisk retorikk utviklet man spesifikke metoder for å finne alle de argumenter som støtter opp under ens sak. Denne lære kalles *topikken*, hvor man kikket etter *topos* (ent.) *topoi* (fl.). Ordet *topos* er gresk og direkte oversatt betyr dette *sted*. En mer tidsriktig oversettelse er *vinkel*, *betraktning* eller *perspektiv*⁸⁵. Argumentasjon ved hjelp av *topos* er et forsøk på å ta utgangspunkt i felles allmenne synspunkt, våre ”felles steder” i en gitt kultur. ”Du kan ikke overbevise noen om noe hvis dere ikke i forveien er enige om noe annet. Derfor må din argumentasjon alltid ta utgangspunkt i de *felles og allmenne synspunktene* du deler med dem du henvender deg til”, sier Kjeldsen⁸⁶. Det finnes tre måter å gjøre dette på, og altså tre former for *topoi*: strukturelle, formale og innholdsmessige. Strukturelle *topoi* er skjemaer som veileder retorikeren til ”steder” der han eller hun kan finne et felles grunnlag å basere sine argumenter på. Formale *topoi* er en form for grunnleggende konstruksjon av argumenter eller tenkemåter; et argument kan nemlig ikke konstrueres og forbindes på hvilken som helst måte, det finnes ”regler” og ”prosedyrer” og ”logiske” strukturer. De innholdsmessige *topoi* viser seg som allment kjente sannheter, uttrykk eller ordspråk⁸⁷. I den sene romerske antikken og i middelalderen utviklet læren om *topoi* seg til først og fremst å gjelde faste grunnsynspunkter, uttrykksmåter og klisjeer som kunne benyttes i enhver form for argumentasjon og litteratur⁸⁸. Et eksempel fra taletradisjonen i den amerikanske presidentvalgkampen kan brukes til å illustrere dette. Å holde en ”Acceptance Speech” etter å ha vunnet nominasjonsprosessen i eget parti krever at presidentkandidaten følger visse spesifikke normative krav, noe som innebærer faste fraser som taleren er tvunget til å si som en del av denne typen tale. Alle presidentkandidater som holder en ”Acceptance Speech”-tale må for eksempel, på en eller annen måte, starte talen med å si: ”*I accept your nomination for presidency of the United States*”⁸⁹.

Kjeldsen skiller mellom tre grupper av innholdsmessige *topoi*: formulariske, argumentative og historisk-kulturelle. Den tredje gruppen, historisk-kulturelle, vil ofte være en form for grunnleggende livsprinsipper, for eksempel at alle som har gjort det bra på idrettsarenaen fungerer som våre idealer og forbilder. Disse finnes altså som regel ikke som konvensjonelle eller faste uttrykk, men markerer seg likevel som generelle og utbredte

⁸⁵ Gabrielsen & Christiansen 2010: 72

⁸⁶ Kjeldsen 2009: 151 (min kursiv)

⁸⁷ Kjeldsen 2009: 151-160

⁸⁸ Kjeldsen 2009: 160

⁸⁹ Eksempelet er hentet fra Husby 2012 ”Angrepsretorikk som politisk talekunst” (semesteroppgave, RETKOM4102, UiO)

allmenne synspunkter⁹⁰. Dette er det interessant for meg å undersøke, når jeg i denne oppgaven blant annet interesserer meg for hvorfor vi tiltrekkes av idrettsutøveres erfaringer med å bli best.

2.3.4 Hva krever situasjonen?

Dette fører oss over på selve konteksten som det fremføres i, nemlig den *situasjonen* taleren står overfor. Både argumentasjonen og innholdet må først og fremst tilpasses situasjonen⁹¹, og skjer ikke det, påpeker Cicero, er fremføringen irrelevant.

(...) På den annen side: den som ikke kan prestere noe som saklig sett svarer til oppgaven eller hva én må kunne forvente av den som kaller seg taler, eller som publikum overhodet er tjent med å høre på, han forekommer meg å ha lite skam i livet, selv om han går aldri så mye opp i sin rolle ved fremføringen.

Cicero *De oratore* I.119-121, sitert i Andersen 2012: 121-122

Dette har selvfølgelig også med *actio* – fremføringen å gjøre og jeg kommer til dette i kapittel 2.5 *Selve fremførelsen (Actio)*. Når det handler om argumentasjon, kommer vi derimot ikke utenom *den retoriske situasjon*.

Den retoriske situasjon

Forholdet mellom ytringen og situasjonen er et av de viktigste forskningsområdene innenfor den moderne retorikken, og mye av dette er basert på Lloyd F. Bitzers artikkel ”The Rhetorical Situation” fra 1968. Hovedpoenget i teorien er at enkelte situasjoner rommer problemer eller utfordringer som kun kan løses gjennom effektiv kommunikasjon, med andre ord ved hjelp av språklige ytringer. Det dreier seg altså her om situasjoner som krever at noen tar til orde og sier noe, og at dette “noe” skaper en forbedring av situasjonen⁹². Ser vi dette i et analyseperspektiv, betyr dette ikke bare at *innholdet* i talen er av betydning, men også selve *konteksten* det tales i. Akkurat det var man allerede klar over i antikken, og man så det som ytterst nødvendig å beregne sitt publikum og legge opp kommunikasjonen deretter. Som

⁹⁰ Kjeldsen 2009: 161

⁹¹ Kjeldsen 2009: 189 (blant annet)

⁹² De tre faktorene som ligger til grunn for *den retoriske situasjon* er 1) *exigence – det påtrengende problem*. Begrepet står for det som i situasjonen betegnes som et tvingende påtrengende behov, som kan løses ved hjelp av en språklig ytring. 2) *audience – det retoriske publikum*. Et retorisk publikum består utelukkende av de personene som kan påvirkes av avsenderens retorikk, og som kan bidra til en forandring i situasjonen som har oppstått. 3) *constraints – de tvingende omstendigheter*. De tvingende omstendighetene, også kalt retoriske vilkår, er de mulighetene og begrensningene som ligger til grunn for hvordan avsenderen kan, eller bør reagere i den enkelte kommunikasjonssituasjon. Se mer i Kjeldsen 2009: 79 - 87

Cicero sier: ”Alle som ønsker bifall fra tilhørerne må ha klart for seg hva tilhøreren ønsker, tilpasse seg deres smak og ta hensyn til deres vurderinger.”⁹³ De antikke begrepene *kairos* (gresk), henviser til ”det rette øyeblikk til å si noe”, og *decorum* (lat.) og *aptum* (lat.) er betegnelser for ”det som sømmer seg” i dette øyeblikket⁹⁴. Her gjør kulturelle og sosiale koder og regler seg gjeldende. Dessuten, påpeker Kjeldsen, må man også hele tiden gjøre en kontinuerlig vurdering av hva som er passende underveis i talesituasjonen. Oppsummert kan vi si at ”den gode taleren vet ikke bare når han bør tale, men også hva og hvordan noe bør sies, samt hvor i talen forskjellige argumenter, eksempler og lignende bør plasseres”⁹⁵.

Doxa og situasjonen

En viktig faktor av *den retoriske situasjon* er de tvingende omstendighetene som finnes i situasjonen, eller *constraints* (se fotnote 92). Bitzer henviser i sin diskusjon om constraints til Aristoteles’ tekniske og ikke-tekniske bevismidler. De tekniske er som nevnt relatert til taleren selv og hans metode, mens de ikke-tekniske i Aristoteles’ øyne er vitnesbyrd, avtaler, kontrakter og lignende. I Bitzers tolkning er de ikke-tekniske bevisene de tvingende omstendighetene som påvirker selve situasjonen, for eksempel trosforestillinger, holdninger, lover og regler og så videre. Den svenske retorikkprofessoren og forskeren ved Örebro universitet, Marie Gelang, viser i avhandlingen *Actiokapitalet – retorikens ickeverbale resurser* fra 2008, at av de tre faktorer som definerer den retoriske situasjon, er det de ikke-tekniske, *constraints*, som er av spesiell interesse for tolkningen av en talers fremførelse. Dermed sidestiller hun de tvingende omstendighetene i den retoriske situasjon med situasjonens *doxa*, altså det som er forventet i situasjonen. Derfor sier Gelang, forandres forståelsen av *actio* – og slikt sett også retorikken som helhet, over tid og skifter mellom å påvirkes av ulike grupper i samfunnet, kulturer, religioner og så videre. Det er nettopp dette som er i spill når en taler tilpasser sitt budskap og formidlingen av dette til sitt publikum. De oppfattelser, bevisst eller ubevisst, som er virksomme i talesituasjonen og som muligens kan påvirke mottakerne, er av interesse for meg.

Habitus og situasjonen

Vi kan også henvise til Bourdieus begrep om *habitus* her. Dette går ut på at noen type språkbruk, som ordvalg, aksenter, uttale, dialekter, koder og så videre er mer akseptert i visse

⁹³ Cicero sitert i Andersen 2012: 24

⁹⁴ Andersen 2012: 22 og 62

⁹⁵ Kjeldsen 2009: 70

kretser enn andre. Bourdieu påpeker at det finnes en sosial verdi i språket, og at det er ”systemet av forskjeller” (”the symbolic order of differential deviations”) som gir disse forskjellige verdiene. Dette betyr i praksis, skriver Hasund, at ”tilnærmet synonyme uttrykk har ulik verdi på ulike markeder”⁹⁶. For Hasund sin del er det med henvisning til bruken av småord at dette er interessant, da Bourdieus ”the legitimat language” evaluerer og skiller språkbrukere fra hverandre. For min del er dette interessant med tanke på ordbruk og den personlige stil, sett ut i fra hva som er akseptert i den aktuelle talesituasjonen. Vi har blitt opplært til at enkelte ord og uttryksmåter – her småord – har sin plass i det uformelle talespråket, noe som gjør at disse i enkelte situasjoner kan oppfattes som upassende, andre ganger som passende. Det er her snakk om (intuitive) normative språkregler som danner skiller i språket vårt, slik som formelt og uformelt språk, og mellom skriftspråk og talespråk⁹⁷.

Vi kan her se dette i forbindelse med det jeg ovenfor beskrev i kapittelet om topikken, nemlig de *historiske og kulturelle topoi*. ”De retoriske topoi er som oftest en formalisering av grunnmenneskelige innstillinger til tilværelsen”, siterer Kjeldsen fra Jørgen Fafners i *Tanke og tale*⁹⁸ og skriver videre at fordi disse innstillingene eller livsprinsippene endrer seg over tid, kan vi bestemme forskjellige tidsaldres topoi ut i fra dem⁹⁹. Det er her snakk om noen temaer, motiver, fellessteder eller allmenne synspunkter som er typiske for en eller flere historiske perioder. På denne måten får vi psykologiske bilder av tiden. Når uttrykkene blir et allment, gjenkommende motiv eller tema, har vi å gjøre med et fast topos. De blir en form for ur-bilder; oppfatninger som eksisterer i den kollektive underbevisstheten. Det retoriske ved slike felles oppfatninger er at de danner det felles grunnlaget retorikeren kan appellere til¹⁰⁰. Dette gjelder for to nivåer: ord- og metafornivå, samt overordnet kulturelle språknivå. Som Meyer påpeker i *Maktens tekster* (2003) kan døde metaforer i språket slikt sett være det sosiale ”limet” som binder samfunnsmedlemmene sammen, og som gir dem en felles identitet. Hun skriver: ”Sammenkoblingen av et bilde med et begrep blir til *common sense* – et uttrykk for den alminnelige mening”¹⁰¹. I slike tilfeller tilhører ikke metaforen den delen av språket som overrasker oss og vekker interessen, men er heller en del av samfunnsdiskursen; det som er allment akseptert og normalisert. Det er derimot verd å merke seg at historiske og kulturelle topoi anses som utenfor diskusjonen. Referanser til denne benyttes ofte uten å

⁹⁶ Hasund 2003: 123

⁹⁷ Hasund 2003: 127

⁹⁸ Sitert i Kjeldsen 2009: 165

⁹⁹ Kjeldsen bruker her det latinske orde ”loci”, men for ordens skyld holder jeg meg til ”topoi”.

¹⁰⁰ Kjeldsen 2009: 166

¹⁰¹ Meyer 2003: 9

uttrykkes direkte og eksplisitt¹⁰². Metaforer finnes altså på flere nivåer i språket – både innenfor diskursen og i den målrettede, retoriske tale, og vi skal se på hvordan dette gjør seg gjeldene for analysen av mine taler i kapittel 5.

Det intertekstuelle og situasjonen

Det er også relevant å trekke inn Bakhtin her, som tar for seg problematikken omkring det individuelle og det kollektive språk i ”The problem of speech genres” (1999). Bakhtin har et dynamisk og intertekstuellt perspektiv på språk, som han ser som videreføring av allerede eksisterende språklige former og meninger. Individuelle ytringer finnes, men de ulike *situasjoner* språket blir brukt i utvikler sine egne relativt stabile typer ytringer, av Bakhtin kalt ”speech genres”¹⁰³. Bakhtin vektlegger ytringers dialogiske overtoner, hvordan den er fylt av ulike grader av ”our-own-ness” og av ”otherness”. Enhver ytring er ”polyfon”, det vil si ”flerstemt”, fordi den ikke bare gjengir eller siterer talerens egen stemme, men nødvendigvis også stemmene til andre som har brukt ytringen før¹⁰⁴.

The word in language is half someone else’s. It becomes ”one’s own” only when the speaker populates it with his own intention, his own accent, when he appropriates the word, adapting it to his own semantic and expressive intention.

Bakhtin *Unitary language* sitert i Hasund 2003: 122

Før dette steget, altså før fremføringen, eksisterer ikke ordene i et nøytralt og upersonlig språk, men heller i andres munn, i deres kontekster og tjener deres hensikter ”but rather it exists in other people’s mouths, in other people’s context, serving other people’s intentions”¹⁰⁵. Man må, ut i fra dette perspektivet, derfor ”ta ordet og gjøre det til sitt eget”¹⁰⁶ ved bruk av det andre har sagt før. På den måten viser Bakhtin at språket er ”overbefolket med andres intensjoner”. Med det mener han at å gjøre ord til sine egne ikke så lett lar seg gjøre fordi betydningen av ordet allerede er brukt i så mange andre situasjoner. Derfor vil mottakeren allerede fortolke disse uttrykkene i overensstemmelse med tidligere bruk og ikke nødvendigvis med forfatterens nåværende intensjon.

¹⁰² Kjeldsen 2009: 167

¹⁰³ Hasund 2003: 121

¹⁰⁴ Hasund 2003: 122

¹⁰⁵ Bakhtin sitert i Hasund 2003: 122

¹⁰⁶ (...) “one must take the word, and make it one’s own”, Bakhtin, sitert i Hasund 2003: 122, min oversettelse.

Universalpragmatikk og situasjonen

Et lignende syn på språk ser vi hos Jürgen Habermas (f. 1929 – d.d.), som med hans teori om universalpragmatikk søker å avdekke vår *for-forståelse* av språklig viten. Hans intensjon er å identifisere det som universelt betinger våre språkhandlinger. For eksempel skriver han i artikkelen ”Hva er universalpragmatikk” i hans hovedverk *Teorier om sprog og samfund*: ”Jeg går altså ud fra (uden på dette sted at levere beviset), at andre former for social handlen – f.ex. kamp, konkurrence og i det hele taget strategisk adfærd – er derivater af forståelsesorienteret handlen”¹⁰⁷. Fordi språklig adferd nødvendigvis er strategisk, avhenger altså språkhandlingen av, i følge Habermas, om ytringen oppfyller de gyldighetskravene som skal til for at handlingen blir akseptert av kommunikasjonspartnerne. For at en talehandling skal kunne oppfylle sin funksjon må taleren:

vælge et forståeligt udtryk, for at taler og hører kan forstå hinanden. Taleren må have til hensigt at meddele et sandt propositionelt indhold, således at høreren kan dele talerens viden. Taleren må ytre sine intentioner vederhæftigt, således at høreren kan tro på talerens ytringer (have tillid til ham). Taleren må endelig vælge en ytring, som er rigtig ut fra bestående normer og værdier, så høreren kan acceptere ytringen, og således at både hører og taler i ytringen kan komme til forståelse med hinanden i forhold til en fælles anerkendt normativ bakgrund.

Habermas 1981:128

Bare ved, gjennom språket, å holde seg til de riktige verdiene og normene i det aktuelle samfunnet, kan taleren vinne aksept hos sitt publikum. Habermas snakket om ”den bagvedliggende konsensus” som nemlig er den felles anerkjennelse av de stilltiende gyldighetskrav i enkelte situasjoner. Her er det snakk om hva både taleren og mottakeren ubevisst og implisitt aksepterer som gyldig kommunikasjon for at partene i det hele tatt skal kunne oppfatte en felles forståelsesorientert handlemåte¹⁰⁸. Dette fordi en vellykket *ytring*, til forskjell fra en grammatisk setning som bare må oppfylle kravet om forståelighet, må, i følge Habermas, oppfylle tre gyldighetskrav: Den må for alle deltagerne oppfattes som sann (i forhold til verden), den må oppfattes som troverdig (i forhold til taleren selv) og den må oppfattes som *riktig* – da i betydningen å være riktig i forhold til samfunnsmessige anerkjente forventninger¹⁰⁹. Tar vi dette ”hjem” til Blindern, og Universitetet i Oslo er Jan Svennevig og Kjell Lars Berge to professorer i henholdsvis språklig kommunikasjon og tekstvitenskap som begge er opptatt av forholdet mellom tekst/ytring og kontekst. Ikke minst er de begge opptatt av *hvem* som får ordet og på *hvilken måte* ordet forvaltes av den som sitter med makten.

¹⁰⁷ Habermas 1981: 127

¹⁰⁸ Habermas 1981: 129

¹⁰⁹ Habermas 1981: 148

Svennevig påpeker at det er et grunnleggende premiss for å øve innflytelse og dominere at man kommer til orde. Den eller de gruppene som får sin stemme hørt mest og best, har størst mulighet for å dominere¹¹⁰. Berge ser på tekster som iscenesetter av ”de mellommenneskelige samhandlingens hensikter og meninger”¹¹¹. Her menes ulike former for strukturell makt, som kan oppstå i hverdagskommunikasjonen i vårt samfunn. Berge viser, med utgangspunkt i Fredrik Engelstads utvidede syn på kommunikativ makt, et bakteppe av en maktutøvelse som ikke er så lett å få øye på. Engelstad forklarer at kommunikativ makt kan skje på tre ulike måter, nemlig gjennom *estetisk makt* – den makt som skjer ved *forfinede* midler, som for eksempel ved politisk retorikk, reklame og et tiltrekkende utseende. Dernest gjennom *språklig makt* – altså den makt som skjer ved at man uttrykker seg på en slik måte at man får mottakeren til å forstå virkeligheten fra et *særskilt* perspektiv. Til slutt er det den makt som forstås gjennom de situasjons- og kulturkontekster man ytrer seg i¹¹². Hos sistnevnte er det nettopp samspillet mellom ytringen og den implisitte *forforståelsen* som ligger forut for, eller underforstått i, selve ytringen, som er det interessante å undersøke¹¹³. Situasjonen, preget av samfunnet vi lever i, er altså å regne som en premissleverandør – en tvingende omstendighet – taleren er nødt til å forholde seg til. Det betyr at språket og stilen man benytter er viktig.

2.4 Tegn, ord og bilder som argumentasjon

Allerede de første retorikerne hadde blikk for at språkbruken handler mer om tilpassing. Språk, symbol- og bildebruk har nemlig også evnen til å forme de sakene man snakker om. Talerne under antikken ble oppmuntret til å overveie den språklige utformingen av sin tale i forhold til faktorer som ordvalg, disponeringen av argumentene samt valg av ulike språkfigurer, som for eksempel bruken av metaforer. Jeg skal nå se på dette på tre nivåer. Først ser jeg på ord- og setningsnivå (Språkets makt). Deretter løfter jeg blikket til et overordnet nivå og ser på talerens utvalg (Eksemplets argumentasjon). Til slutt vil jeg se spesifikt på den visuelle framstilling (Bilder og symbolers argumentasjon).

2.4.1 Språkets makt

Måten det tales om en sak på, påvirker ganske enkelt måten den forstås på. Forskjellige ord har forskjellige assosiasjoner, noe som betyr at saken blir stilt i forskjellige lys alt ettersom

¹¹⁰ Svennevig 2012: 115-116

¹¹¹ Berge 2003: 25

¹¹² Berge 2003: 26-27

¹¹³ Ibid.

hvordan man ordlegger seg om elementene i den. Snakker man for eksempel om Lånekassens studiestøtte til studenter kan man skape vidt forskjellige innstillinger til saken avhengig av om man kaller det for *utdanningsstøtte* eller *kafepenger*. Ordet *utdanningsstøtte* assosieres med flittige studenter som selvfølgelig fortjener økonomisk støtte, mens *kafepenger* omvendt assosieres med late studenter med en kaffe latte i hånden – og her blir det tvilsomt om økonomisk støtte er fortjent. Ordvalget smitter altså av på det man snakker om. Dette var man klar over allerede i antikken, noe som har ført til at vår lære om troper og figurer oppstod, på fagspråket kalt *tropologi*.

Troper og figurer – et effektivt språklig grep

Hvorfor bruker vi egentlig så ofte språklige virkemidler som troper og figurer – nemlig å snakke i ”språklige bilder” når vi like gjerne kan ”si det som det er”? Det korte svaret på det er enkelt og har med evidentia å gjøre: Når folk synes at en sak er banal og intetsigende, så slutter de å lytte. En sak som er alt for abstrakt, vag eller fremmed, skyver folk fra seg med ulyst eller likegyldighet og sier ”Det der angår ikke meg”. Det er da, påpeker Johannesson, at taleren eller forfatteren må søke etter et annet uttrykk i stedet for det vanlige, nemlig et uttrykk som gjør at folk lytter igjen og som kan forvandle det abstrakte til noe konkret, det vage til noe klart og det fremmede til noe velkjent og nært¹¹⁴. Ikke overraskende stammer dette utgangspunktet fra antikken:

Når en har funnet ut hva en vil si og hvor en vil si det, gjenstår det viktigste: å finne ut hvordan en vil si det (CO 51). Det finnes ingen ting som virker sterkere på mennesker enn en velordnet og forseggjort tale” (CB 193). Den som taler i et forseggjort retorisk språk ”blir sett på som en gud blant mennesker” (CDO III.53)

og

For dagligtalen har etter min mening en ganske annen natur enn den veltalende retoriske tale. Dersom alt som kreves av taleren var faktiske opplysninger, kunne han kanskje klare seg med å bruke ordene i deres bokstavelige betydning, men siden han også skal behage og bevege og appellere til mange slags tilhørere, må han i tillegg bruke de andre hjelpemidlene som er blitt skjenket oss av den samme naturen. (Q XIII.10.43)

Cicero og Quintilian sitert i Andersen 2012: 55 og 57

¹¹⁴ Johannesson 1998: 105

Hjelpemidlene ”skjenket oss av den samme naturen” er muligheten den som taler har til å erstatte noe med noe annet for å farge innholdet med følelser, skape sekundære meninger i tilhøreren (konnotasjoner) og slikt sett gjøre budskapet mer interessant. Alle former for erstatninger, uansett deres formål eller stil skriver Barthes er *tropes* (”omdannelse”), mens ord og setningers betydning vanligvis er redusert til å kunne settes opp som ”figurer”.¹¹⁵

Utgangspunktet for vår lære om språklig virkemidler som metaforen, alliterasjon (bokstavrim) og anaforen (gjentakelsen) er altså antikk oppfatning av språket som todelt: Det første nivå anså man som språkets normaltilstand (*ordo naturalis*). Dette kunne man dermed utsmykke og pryde slik at det kom opp på et forhøyet og forskjønnet nivå: det språklige opphøyde og mer komplisert uttrykket (*ordo artificialis*)¹¹⁶. I klassisk retorikk har man gjerne arbeidet med fire retoriske hovedoperasjoner som omarbeider den ”egentlige” uttrykksmåten eller normale språkbruken. Man kan: 1. utelate, 2. ombytte, 3. utskifte og 4. tilføye. Dette danner basisen for de ulike tropene og figurene vi har i dag, der metaforen er den mest kjente¹¹⁷.

Troper

Tropene baserer seg hovedsakelig på antikkens tredje punkt: Utskiftning. Det greske ordet *tropos* betyr dreining eller vending, og Kjeldsen forklarer hvorfor:

En retorisk trope fremkommer nemlig ved å dreie, vende, vri eller skifte ut det vanlige eller ”normale” uttrykket og dermed forandre det til noe annet og mer uttrykksfullt” En trope er altså et ord (eller en frase) som brukes i overført eller ”uegentlig” betydning.

Kjeldsen 2009: 198

Her skal jeg omtale noen av de mest kjente tropene vi har i språket, nemlig *metaforen*, *metonymien* og *eufemismen*.

¹¹⁵ Barthes 1998: 82

¹¹⁶ Barthes 1998, Kjeldsen 2009. Kritikk av antikk tropologi: Det språkfilosofiske standpunktet innebærer et syn som står i motsetning til denne klassiske oppfatningen. I antikk språkteori hviler altså enhver struktur av troper og figurer på forestillingen om at det eksisterer to språk, det egentlige og det figurative, der det figurative er en avvikelse fra det ”egentlige” uttrykket. Innenfor den dekonstruktive tradisjonen anser man derimot språket som grunnleggende tropologisk: Språket er ikke annet enn en samling troper og figurer og det er gjennom disse vi møter og forstår verden. Derfor finnes det heller ikke noen egentlig eller bokstavelig språkbruk. Eller som Kjeldsen påpeker: ”Renser vi språket for alt tropologisk, vil det ikke være noe språk tilbake”. Tanken om den retoriske avvikelse eller omarbeiding fra et ”vanlig” eller ”egentlig” språk er således problematisk fordi det er teoretisk umulig å definere og forklare hva denne ”egentlige” uttrykksmåten er. Les mer i Kjeldsen 2009: kap 10, spesielt 229-230 og 248

¹¹⁷ Se vedlegg 7, *Tropologisk leksikon* for en gjennomgang av de mest kjente og brukte troper og figurer.

Metaforen

Som Svennevig skriver er det ikke alltid lett å ”sette ord på ting”. Når virkeligheten er vanskelig å formidle, eller vi har tanker eller følelser som vi har problemer med å finne dekkende ord for, bruker vi ofte metaforer, sammenligninger og bilder¹¹⁸. Svennevig betegner metaforer og sammenligninger som noe vi bruker på noe komplekst og abstrakt, for å se det gjennom noe vi kjenner fra før. Altså beskrivelser av noe ved hjelp av begreper fra et annet betydningsområde. For eksempel kan idrettsutøvere bruke et begrepsapparat fra idrettsverdenen i overført betydning for å beskrive lignende følelser i andre sammenhenger. Å bruke begreper som i utgangspunktet er nært forbundet med noe på en annen måte kan derfor gjøre formidlingen mer nær og forståelig.

Et språklig bilde kan hjelpe på forståelsen av fenomenet, men virker også derfor sterkt styrende på forståelsen av fenomenet, påpeker Svennevig. Som han skriver, gjør metaforen at vi lettere ”ser” eller forstår de aspektene ved det nye fenomenet som har sin parallell i det fra før kjente fenomenet, mens andre sider blir vanskeligere å legge merke til eller forstå¹¹⁹. Altså kan taleren la folk forstå de aspektene som han eller hun ønsker at de skal forstå. På samme måte som *enthymemet*, som jeg kommer til, synliggjør og understreker en metafor visse sider av et fenomen, og skjuler eller nedtoner andre. Siden metaforen er basert på en slik likhet mellom begrepene, er den dermed et *ikonisk tegn*.

Metonymi og eufemisme

Metonymi og eufemisme handler begge om omtrentlig tale. Dette er noe vi ofte bruker i dagligtalen, som for eksempel når vi sier at Norge slo Danmark i håndball. Det er ikke Norge som land og nasjon som har slått Danmark, men håndballspillerne på det norske landslaget som representerer Norge som har gjort det. Denne typen omtrentlig tale henger sammen med det språklige bildet *metonymien*. Her trekker man frem en karakteristisk detalj ved tilstanden eller handlingen som man beskriver.

Å formulere seg mindre presist kan også være praktisk når vi ikke vil si det helt som det er. Formildende omskrivninger kalles *eufemisme*¹²⁰. Eufemisme erstatter gjerne et mer presist uttrykk med et mer vagt, omtrentlig uttrykk. Derfor er metonymi særlig velegnet, men man kan også bruke metaforer i noen tilfeller, slik som ”å gå bort” eller ”sovne inn” for å dø.

¹¹⁸ Svennevig 2012: 180

¹¹⁹ Svennevig 2012: 181

¹²⁰ Svennevig 2012: 185-186

Figurer

Figurene dreier seg hovedsakelig om de gjenværende punktene fra antikken: 1. utelate, 2. ombytte og 4. tilføyse. Transformeringen skjer på setnings- og fraseplan og følger gjerne faste rim og rytmemønstre som **a-b-a-b** eller **a-b-b-a**. For eksempel (*Braveheart*, William Wallace) ”*Fight (a) and you may die (b). Run (a) and you’ll live (b) – at least a while*” eller (Nordahl Brun, *Udsigter fra Ulriken*) ”*Held (a) for vort Bergen (b) vort Fødeland (b) held! (a)*”. En annen mye brukt figur er *trepunktslisten*, som er basert på oppramsingen av tre adskilte ledd. For eksempel som her i en uttalelse fra Jens Stoltenberg, Norges tidligere statsminister og Arbeiderpartiets tidligere leder: ”Det er urettferdig, det er dårlig skattepolitikk, og det er Arbeiderpartiet imot”. Med tre ledd slår Stoltenberg rytmisk fast sine motargumenter til Høyres forslag om å endre sykelønnsordningen. Ved å bruke tretrinnslistene oppnår vi det samme som når vi forteller en god historie med en begynnelse, en midte og en avslutning: Vi får tilhørerne intuitivt til å vente på avslutningen, for vi vet at den kommer. Der tropene primært handler om omforming av ett eller få ords *innhold*, handler figurene primært om systematisk omforming av *uttrykket* i flere ord eller setninger¹²¹. Dette fordi figurene har å gjøre med den utforming som en frase, en setning eller et lengre stykke tekst gis. Vi skiller mellom to slags figurer: talefigurer og tankefigurer¹²².

Troper og figurer, oppsummert

For å være suksessfull og effektiv, sier Kjeldsen, må den tropologiske språkbruken være kompleks nok til at mottakeren engasjeres kognitivt og emosjonelt¹²³. Teksten skal få oss til å undres, overraskes og behages, men språkbruken må på den annen side heller ikke være så komplisert og sammensatt at teksten fremstår som uforståelig, ugjennomtrengelig eller søkt. Da ender budskapet opp med å enten bli avvist eller glemt. Det samme prinsippet finner vi hos Aristoteles i den klassiske retorikken når han samtidig med å råde oss til å ”(...) fjerne [oss] fra ordinære vendinger (...)” og heller gi stilen ”et fremmed preg, for det som kommer langt borte fra skaper beundring”, samtidig advarer mot ensidig bruk av ”usedvanlige ord”, da det isteden vil gi ”en gåtefull tale”¹²⁴.

¹²¹ Kjeldsen 2009: 205

¹²² Også kalt ordfigurer og meningsfigurer eller uttrykksfigurer og innholdsfigurer. Se en oppramsing av flere ulike typer figurer i vedlegg 7: Tropologisk leksikon.

¹²³ Kjeldsen 2009: 209

¹²⁴ Barthes 1998: 86

Clap-traps – om applaus (respons) underveis

Clap-traps, eller klappefeller, er i retorikken ganske enkelt bestemte retoriske grep som taleren kan bruke for å utløse applaus eller annen respons hos tilhøreren *underveis* i talen. Denne entusiasmen kan vi altså skape kun med språket *alene*. Det er nemlig ikke gitt på forhånd når vi applauderer en taler, påpeker Kjeldsen¹²⁵ og fremhever at det er noen uttalelser, uttrykksmåter og noen steder i en tale som best er egnet på å fremkalle respons (applaus, latter, buing, piping osv.). Dette kan også sees på som er et slags barometer over tilhørernes oppmerksomhet og sinnsstemning. ”En effektiv klappefeller må derfor gi nok signaler til at tilhørerne forstår både *at* de skal applaudere, og *når* de skal applaudere”¹²⁶, påpeker Kjeldsen. Jeg skal nå, med utgangspunkt i setningen ”Klar, ferdig, gå!” og Kjeldsens teorier, se næyere på hvordan en klappefeller best kan bygges opp. For å være effektiv må den:

- Bygges opp av en serie tydelig adskilte faser, bestående av tre deler
- Klargjøre (”klar”) hvor vi gjør tilhøreren oppmerksomme
- Uttrykke ved å bygge opp til slutten (”ferdig”)
- Avslutte: Endelig utløses handlingen ved ordet (”gå!”). Forhåpentligvis responderer folk på dette siste stadiet (ler, klapper, jubler etc.).

Her vil altså formuleringer og et kroppsspråk som lar publikum forstå i forveien at det nå vil komme et passende øyeblikk for respons være avgjørende for om vi oppnår dette. Det er også essensielt for en taler at applausen eller responsen kommer på riktig tidspunkt, sier Kjeldsen¹²⁷. Respons som kommer tidligere enn forventet høres for entusiastisk ut. Respons som kommer senere enn forventet, høres derimot nølende og motvillig ut. Det er derfor ikke tilfeldig at det er tre faser i ”klar, ferdig, gå!” liksom det heller ikke er det når vi ramser opp noe. To elementer er for lite, fire er for mye, men tre er derimot helt passe for å plante en oppmerksomhet, gjøre deltakerne klare og til slutt motta respons på den sammenhengende avsluttede enhet man nettopp har fremført. En av fordelene med det språklige grepet *trepunktslister*, som vist til gjennom eksempelet fra Jens Stoltenberg (”Det er urettferdig, det er dårlig skattepolitikk, og det er Arbeiderpartiet imot”), er nettopp også dette. Ved hjelp av gode, levende og interessevekkende formuleringer og fremstillinger kan vi altså kun med språket *alene* skape engasjement og holde på tilhørernes interesse.

Som jeg har vært inne på tidligere er det tekstens *formål* som er førende for hva slags språklige virkemidler som har effekt eller ikke (2.3.1 *Ulike typer taler – ulik argumentasjon*).

¹²⁵ Bortsett fra når vi klapper ved talens slutt, Kjeldsen 2009: 2012

¹²⁶ Kjeldsen 2009: 212

¹²⁷ Kjeldsen 2009: 212

Det samme gjelder for bruken av troper og figurer. Talecasene i denne oppgaven, altså motivasjonstalene, kan brukes som eksempel. Det er her, som i reklametekster, snakk om tekster med fokus på at budskapet skal huskes og aksepteres, om du vil: gjøre inntrykk der og da. På samme måte som reklametekstene gjennom sin språklige kløkt har som overordnet hensikt å få folk til å akseptere budskapet slik at de handler (de kjøper produktet), gjelder det i motivasjonstaler å motivere publikum til å akseptere talerens verbale løsning på ett eller flere felles menneskelige temaer, slik at vi handler deretter. Vi i publikum må rett og slett ”kjøpe” deres konklusjon. På mange måter samsvarer også en hyppig bruk av troper og figurer med den epideiktiske talesjangerens særlige sjangerkjennetegn og stil, som jo nemlig først og fremst er å ikle ting med ”storhet og skjønnhet”. Dernest, sier Øyvind Andersen, bærer sjangeren rett og slett preg av skriftlig finpussing¹²⁸. Nøyere hvordan den skriftlige finpussen kan foregå skal vi se på i denne oppgaven.

2.4.2 Eksemplets og enthymemets argumentasjon

Alle talere skaper sine overtalelsesmidler gjennom eksempler eller enthymemer; andre måter finnes ikke.

Aristoteles i *Retorikk*: 2006: 29

Som vi har vært inne på i 2.2.4 *Narratio* er det saksfremstillingen, eller ”fortellingen”, (på lat. *narratio*) som skal tjene som bakgrunn for argumentasjonen. Det gagnar enhver taler å forvandle det som er komplisert eller abstrakt til noe enkelt og konkret. I sammenheng med argumentasjon er det derfor også naturlig at retorikken interesserte seg for bruken av *exempla* (lat) eller *paradeigmata* (gresk)¹²⁹ og *enthymemet* (den retoriske logikk). Aristoteles hevder sågar, som sitatet over viser, at ”alle” gjør det, og at andre overtalelsesmidler ikke finnes. Når vi tenker over det, har han jo rett i at vi ofte bruker eksempler og fortellinger fra eget liv til støtte for vår argumentasjon, noe analysen av mine taler også har vist. Her skal jeg forklare nærmere hva det vil si å bruke eksempler og enthymemer.

Eksempelet (*Exemplum*)

Litt faglig kan vi si at eksempelet er den retoriske induksjon: Vi går fra én enkeltdel til en allmenn implisitt forbindelseslinje¹³⁰. Fra en enkeltdel (eksemplet) trekker vi altså en hel slutning om klassen den er en del av. Ordet *exemplum* eller i flertall *exempla* er latin og

¹²⁸ Andersen 1995: 81

¹²⁹ Johannesson 1998: 105

¹³⁰ Barthes 1998: 53

betydde opprinnelig ”prøve”¹³¹ slik som vareprøver eller smaksprøver i butikk – en liten smak av en større del, som helst skal føre til salg av produktet. Men ordet kan også bety ”forbilde” eller ”kopi”. Et eksempel kan derfor være alt fra et ord og billedspråk til en fortelling eller en eksemplarisk figur (*imago*). Hovedsaken er at eksemplet skal konkretisere og gjøre forståelig det vi skal videreformidle. Vi finner gode eksempler hvis vi har evnen til å finne gode *analogier*¹³² samt dessuten motsetninger, påpeker Barthes¹³³.

Enthymemet

Et argument fremføres gjerne i form av *enthymemet* det vil si at det er basert på en påstand som man i retorikken kaller for en *retorisk syllogisme*. Denne påstanden baserer seg på sannsynlighet og ikke på sanne vitenskapelige syllogiser¹³⁴, kanskje nettopp heller på talerens selvopplevde *eksempler*. Viktig er at med enthymemet går man ut fra et punkt som ikke trenger å bevises til derfra mot et annet punkt som har behov for bevis. Et enthymemisk argument starter med dets premisser, som fremlegges, som ofte er et kjent og sikkert sted, skriver Barthes: ”(...) men ikke med vitenskapelig sikkerhet: Det har vår menneskelige sikkerhet”.¹³⁵ Han forklarer dette slik:

Og hva er det vi tar for sikkert? 1. Det som faller inn under sansenes område, det vi ser og hører: de sikre indisiene, *tekmeria*; 2. Det som faller inn under meningens område, det folk vanligvis er enige om, som er etablert gjennom lover, det som er blitt sedvane (”gud eksisterer”, ”man skal ære sine foreldre”, og så videre). Dette er sannsynligheter, *eikota*, eller generisk sett det sannsynlige (*eikos*).

Barthes 1998: 58-59

Det betyr at vi gjennom å vise til sannsynligheter som det hersker enighet om, som for eksempel å vise til bilder av noe satt inn i en sammenheng som ”bevis”, kan overbevise folk om at dette premisset hører til ”sikker viten” (*episteme*), selv om det egentlig er vår egen *doxa*. Til forskjell fra vitenskapens elementer (syllogiser) som alltid fremsettes eksplisitt, er kjennetegnet for enthymemet at en eller flere av dens elementer vil være implisitt og underforstått, eventuelt ikke fremhevet i det hele tatt. Som jeg var inne på da jeg omtalte fortellinger som *assosiative overganger* som skaper *kausaltitet*, bygger enthymemisk argumentasjon på samme type slutning, som ofte fremstilt som ”den eneste sannhet”, men som ikke nødvendigvis er det. Dermed kan vi kalle slutningen for en ”feilslutning”. Feilen

¹³¹ Johannesson 1998: 103

¹³² Se vedlegg 7, Tropologisk leksikon for definisjon

¹³³ Barthes 1998: 53

¹³⁴ Barthes 1998: 55

¹³⁵ Barthes 1998: 58

ligger i å formidle fra en gyldig forutsetning til det som er en subjektiv oppfatning. Et reelt årsak-virkningsforhold kan være ganske mye mer komplisert og involvere mange andre kombinasjoner av ting som til sammen forårsaker effekten. Det behøver altså ikke nødvendigvis være den årsaken til effekten som fortelleren trekker frem for vår oppmerksomhet¹³⁶. Ikke overraskende blir bilder ofte brukt som argumentasjonsgrunnlag på denne måten nettopp fordi de er troverdige: det vi ser virker overbevisende¹³⁷. På samme måte fungerer døde metaforer i språket som noe folk vanligvis er enige om, og som ikke trenger diskusjon eller videre drøfting.

Overbevisende eksempler

Før vi går videre inn på bruken av bilder som argumentasjon, der bilder selvsagt er et eksempel i seg selv, skal vi se på noen språklige former for eksempel som argumentasjon. Som sagt kan bruken av billedspråk forvandle noe abstrakt, vagt eller fremmed til noe konkret, klart og velkjent – noe vi kjenner igjen og forstår. Slik er det også for eksemplene. For eksempel slik:

- Billedliggjøring av tall: 130 millioner IKEA-kataloger i årlig opplag kan språklig billedliggjøres ved å si at hvis man la dem alle sammen oppå hverandre ville de nå 1300 kilometer ut i verdensrommet¹³⁸. Vi får en fornemmelse av tallets størrelse gjennom å gjøre en abstrakt størrelsesorden til noe konkret.
- En fortelling fra en reel hendelse (en case), får oss følelsesmessig med på de generelle fakta fortellingen henviser til.

Begge disse eksemplene er mye brukt i journalistikken nettopp for å gjøre noe vagt og fremmed til noe konkret og nært. Dette henger sammen med det jeg tidligere har omtalt som *evidentia* i retorikken i forbindelse med *pathos*-argumentasjon. Slike grep gjør fakta mer levende og lettere å forstå, som igjen påvirker følelsene våre for en sak. Altså er det en måte å argumentere *billedlig* på. Det fører meg over på neste punkt; bilders evne til å overbevise.

2.4.3 Bilders argumentative fortetning

Som ”speil” av virkeligheten synes bilder å være uten intensjon og hensiktsbestemt, og ute av stand til å argumentere. Likevel møter vi ofte bilder som nettopp synes å formidle en

¹³⁶ Abbott 2008: 43

¹³⁷ Kjeldsen 2002

¹³⁸ Eksempelet er hentet fra Kjeldsen 2009: 216

intensjon, og som på den måten opptrer hensiktsbestemt og argumenterende¹³⁹. I alle tider har man kjent til bildets makt, og dermed forsøkt å utnytte dette. Man visste allerede fra Antikken at man med bilder kan styre menneskers tanker og følelser¹⁴⁰. I antikken la man nemlig stor vekt på *evidentia*, altså den levende, direkte og visuelle presentasjon av hendelser, slik at tilhørerne føler at de er til stede og ser hendelser med egne øyne. Kjeldsen forklarer dette med at både i antikkens retorikk og i vår tid ”søker den gode retor å slå på strenger som gir resonans i mottageren.”¹⁴¹ Allikevel er det forskjell på visuelle og auditive medieinntrykk og det å uttrykke seg gjennom språket. Det påpeker Kjeldsen slik:

Men menneskers opplevelse av den sanselige umiddelbarhet som finnes i lyd og bilder, forklares ikke tilfredsstillende gjennom lingvistiske, strukturalistiske og semiotiske teorier om budskap og innhold. Det er noe ved bilder og lyd som ikke leses som bokstaver og verbaltekst. Noe som ikke avkodes som ren mening eller betydning. Noe som i stedet vekker gjenklang eller resonans.

Kjeldsen 2009: 277

I sin avhandling *Visuell retorikk* (2002) retter Kjeldsen søkelyset på visuelle retoriske ytringer. Tradisjonelt, skriver han, har disse blitt plassert under den snevre persuasioforståelse av retorikken, noe som bunner i at visuelle ytringer i motsetning til verbale synes å ha vanskeligheter med å fremsette logisk strukturerte argumenter. Som sådan er dermed fotografiets retorikk mer skjult, det vil si *latent*¹⁴². Kjeldsen utdyper dette ved å påpeke at: ”En ytring hvor den retoriske styrke er latent, har størst sjanse for å lykkes persuasivt overfor ukritiske eller positive mottakere, fordi de, i motsetning til kritiske og negative mottakere, ikke vil bruke energi på å avdekke og avvise denne latente retorikk.”¹⁴³ På den måten ser Kjeldsen likhetstegn mellom visuell retorikk og den ideologiske appell, fordi begge baserer seg på naturligjørelse, gjentakelse, bekreftelse og/eller hyllest/kritikk, sistnevnte ofte implisitt¹⁴⁴.

I tillegg kan bilder betegnes som *oppfattet medieinntrykk*¹⁴⁵, som kjennetegnes ved ikke å kreve spesielle ferdigheter og ved å bli oppfattet umiddelbart. De er noe mennesker

¹³⁹ Kjeldsen 2002: 41

¹⁴⁰ Johannesson 1998: 151

¹⁴¹ Kjeldsen 2009: 278

¹⁴² Kjeldsen 2002: 44-45

¹⁴³ Kjeldsen 2002: 45, min omskriving til norsk (fra dansk)

¹⁴⁴ Kjeldsen 2002: 56

¹⁴⁵ Ved å vise til forfatteren og mediepraktikeren Tony Schwartz som i 1973 kom med boken *The Responsive Chord*, viser Kjeldsen til det Schwartz kaller for resonansprinsippet i kommunikasjon. Det er snakk om å fremkalle den rette emosjonelle gjenklang hos tilhørerne. I denne forbindelse skilles det mellom det Kjeldsen omtaler som *mottatt medieinntrykk* og *oppfattet medieinntrykk*. Kjeldsen 2009: 277-280

interagerer *med*, og som søker å skape fremkalt erindring. Fremkalt erindring vil si at mottakeren ikke behøver å huske noe, men i stedet at bestemte erindringer, følelser og tanker fremkalles i møte med bestemte stimuli. Som en slik form for *oppfattet medieinntrykk*, skriver Kjeldsen, har bilder en helt naturlig mulighet for å skape retorisk *evidentia* og dermed overbevisning (*persuasio*), som utgjør bildets *medierte evidentia*¹⁴⁶.

Bilder med funksjonen å overbevise

Billedlig argumentasjon kjennetegnes av entymemisk utelatelser, slik vi beskrev entymemet tidligere. Visuelle argumenter gjør nemlig kun en begrenset del av sine premisser eksplisitte, forklarer Kjeldsen. En viktig forutsetning for bildets særegne evne til å argumentere på denne måten ligger i dets *retoriske fortetning*, det vil si den sammenpressede informasjonen og emosjonelle substansen som er å finne i det enkelte bildet. Herunder ligger også bildets evne til å skape *retorisk nærvær*, *retorisk realisme* og *retorisk umiddelbarhet*. I forhold til det talte ord eller den skrevne tekst er den billedlige formidlingens *retoriske nærhet* for det første vanskelig å overse, og for det andre appellerer den sterkere til emosjoner og til handling, påpeker Kjeldsen. Dette henger igjen sammen med bilders *retoriske realisme*, nemlig dets evne til å skape tilsynelatende naturlige (re)presentasjoner og selvsyn. Til sist henger det også sammen med den tredje retoriske kvaliteten ved bilder, nemlig dets umiddelbarhet som vi oppfatter dem med, dets *retoriske umiddelbarhet*. Til sammen forener dette både estetisk og argumentativ påvirkning som betrakteren umiddelbart oppfatter, slik et bilde har *retorisk fortetning* når det oppfattes i et ”umiddelbart nå” som Kjeldsen skriver, ”nærmest i et øyeblikks eksplosjon av inntrykk og mening”.¹⁴⁷ Siden retorikken i bilder er så kompleks og rommer så mye på en gang, bør vi når vi retorisk utforsker bilder og visuell påvirkning, gjøre tre ting sier Kjeldsen:

1. Undersøke hvordan bildene støtter utsagn og argumentasjon
2. Undersøke om/hvordan bildet presenterer oss for en hendelse som appellerer sanselig og emosjonelt, som bruker *pathos*-appell.

¹⁴⁶ Kjeldsen 2009: 280 og 290

¹⁴⁷ Kjeldsen 2009: 285, kilde til det foregående ibid: 281-285. Merknad: Dette synet på bilder samsvarer med en mer hermenautisk og holistisk tilgang til bilder og visuell retorikk, enn teknisk og tradisjonelt vitenskapelig oppfatning av bilder som språk. Ved sistnevnte har man en tendens til å overse noe av det som gjør bilder til bilder, nemlig at bildet for betrakteren trer frem som et samlet sanselig fenomen, som en estetisk hendelse og et speil av virkeligheten. Hermenautisk oppfatning av bilder forstår isteden bilder som et samlet uttrykk, som en hendelse eller begivenhet. Nærvær, realisme, umiddelbarhet og samtidighet i persepsjonen er sentralt for å gi betrakteren muligheten for å møte det bildet viser, som en hendelse eller et sanselig inntrykk som oppfattes, fremfor som et språk som avkodes. Bilders retoriske styrke finnes i at de samtidig kan fungere som språk og som medierte evidentia. Se mer i Kjeldsen 2009: 290-294

3. Undersøke hvordan og i hvilket omfang *ethos*-appeller benyttes.

På den måten kan ytringen som helhet, inkludert bruken av bilder i en fremføring ses i sammenheng med det jeg tidligere har omtalt som viktig for å oppnå en vellykket retorisk appell. Eller som Cicero oppsummerer det: ”Alt dette bør forstås i fellesskap, for det er her retorikken finnes”¹⁴⁸ Retorikken finnes i hele fremførelsen, samlet sett. Dermed går jeg nå over til å omtale nettopp det, selve det som skjer i fremførelsen.

2.5 Selve fremførelsen (*Actio*)

Jeg vil påstå at det er fremføringen alt står og faller med. Uten den kan selv ikke den største taler hevde seg, mens den middelmådige taler som forstår seg på fremføringens kunst, ofte kan overgå de største.

Cicero *De Oratore* III, 213¹⁴⁹

I det øyeblikket taleren begynner å snakke, påvirkes publikum i positiv eller negativ forstand. Som Cicero her poengterer hjelper det lite med veloverveide argumenter i en velstrukturert og velskreven tale, hvis denne ikke *fremføres* på en overbevisende måte. Det er i *actio*, selve fremførelsen, dette unektelig først og fremst kommer til uttrykk. Her må alt det vi tidligere har omtalt i den foregående teorien tas med i betraktningen, for eksempel både *elocutio* (talerens stil) og *aptum* (det som sømmer seg i den aktuelle situasjonen), samt strategisk bruk av *ethos*, *logos* og *pathos* (appellformene). I tillegg bør vi i talens forarbeidsfase ha vært igjennom *inventio* (finne argumenter) og *disposito* (oppbygging av talen). Når vi først står der oppe på talestolen skal dette hjelpe oss til å skape den ønskede kontakt med det aktuelle publikum i alle fasene av en tale slik at vi fremstår som overbevisende og beundringsverdige.

Å omtale *actio* teoretisk er derimot ikke så enkelt. For hva er egentlig en ”god” eller en ”dårlig” fremførelse? Som vi har sett, avhenger det av mange faktorer, som både situasjon og talerens personlighet. Vi vet derimot at en god fremførelse har en tendens til å styrke talerens *endelige ethos*, mens en dårlig fremførelse har tendensen til å svekke den¹⁵⁰. Hvordan kan jeg som retoriker, på best mulig måte undersøke dette med det samme utgangspunkt for samtlige talere? Hos den svenske retorikkprofessoren Marie Gelang og hennes avhandling om *actio Actiokapitalet – retorikens ickeverbale resurser*, finnes et mulig svar. Gelang gransker, med kritisk retorikkanalyse som utgangspunkt, hvilke ulike former for overbevisende

¹⁴⁸ Kjeldsen 2009: 293

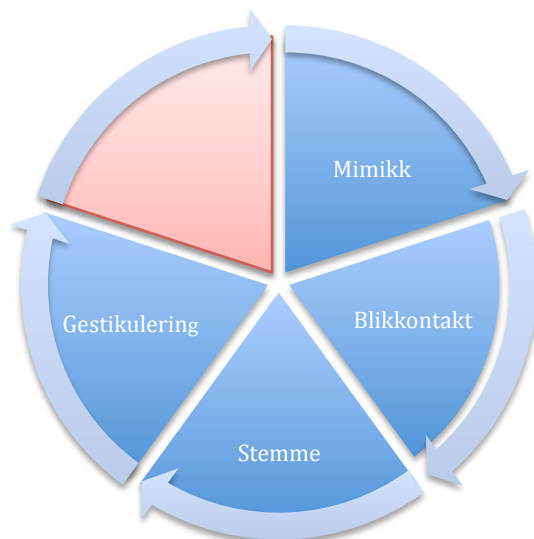
¹⁴⁹ Cicero *De Oratore* III, 213 sitert i Andersen 1995: 119

¹⁵⁰ Henvisning til nyere studier innenfor retorikk og fremføring har vist dette, se Kjeldsen 2009: 132 og Mølback & Perleman, 1984, sitert i Gabrielsen & Christensen 2010: 164.

karakteregenskaper som er i spill under actio. I stedetfor å presentere en manual for hver og en av de ulike gestikuleringene som blir brukt, for dernest å tillegge dem mening til språket, innfører Gelang begrepene *actiokvalitet* og *actiokapital*.¹⁵¹

2.5.1 Actiokapitalen – en modell for analyse av actio

Kort fortalt omhandler dette at de livserfaringer som taleren (et individ) har ervervet seg gjennom oppvekst og andre tidligere erfaringer i livet, påvirker sammensettingen av og karakteren på han eller hennes tilgjengelige actioressurser, altså talerens strategiske bruk av kroppsspråk underveis i en tale. Dermed kan sammensetningen av ulike individers actiotilganger skille seg fra hverandre¹⁵². Likevel, selv om en individs forhistorie preger hans eller hennes ikke-verbale kommunikasjon, kan man anta at han eller hun har mulighet til å utvide og forandre sine actiokvaliteter. Disse forandringene behøver ikke innebære å endre sin ikke-verbale kommunikasjon helt, påpeker Gelang, men kan heller benyttes ved spesielle tilfeller, som å legge til eller rense bort visse uttrykk i forberedelsen til en tale. Dette kan man tenke seg at kan gjøres både ved å oppholde seg i visse sosiale kretser, samt ved å øve på sin fremførelse¹⁵³. Talerens muligheter til å variere sin fremføring kommer dermed an på både arv og miljø, samt evnen til å øve på og tilpasse sitt kroppsspråk. Ved et utvalgt actiokvaliteter kan vi illustrerer ved hjelp av kakediagram to ulike individers actiotilganger.

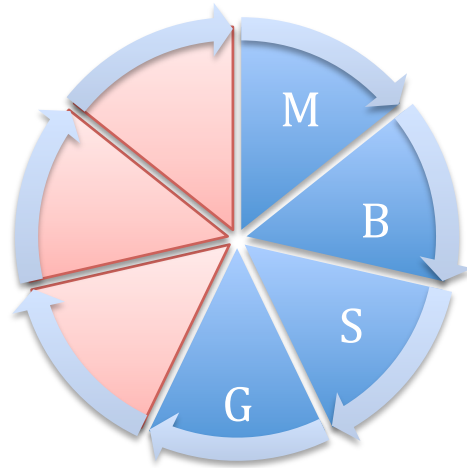

Figur 1a: Actiotilganger – det uutnyttede rommet. Jo bedre en taler utnytter sine tilgjengelige modaliteter, desto mer minsker det uutnyttede rommet i kakediagrammet (her rødt, tomt felt).

¹⁵¹ Gelang 2008

¹⁵² Gelang 2008: 220

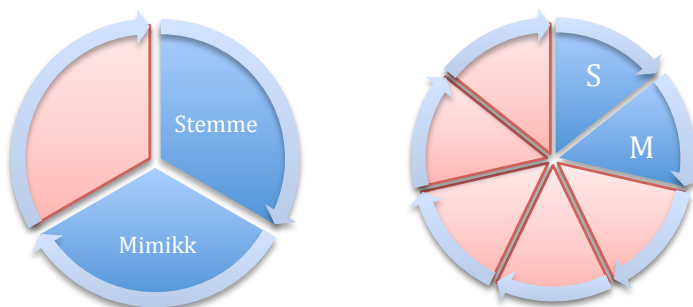
¹⁵³ Gelang 2008: 221

Figur 1b: Actiotilganger – det utnyttede rommet. Her er det utnyttede rommet større, en i Figur 1a.

Disse to figurene skal illustrere at to individ altså kan ha lik tilgang på actioressurser (modaliteter), mens den første (Figur 1a) har innøvede ressurser og vet å utnytte disse i talesituasjonen, er den andre mindre forberedt og/eller har lite innøvede modaliteter i forhold til talesituasjonen (Figur 1b). Dermed kommer mottakernes oppfatning av en taler an på hvordan taleren benytter sine tilgjengelige actioressurser, og ikke nødvendigvis på antall tilgjengelige.

La oss så si at en taler står bak en talestol, hvorpå større deler av hans kropp ikke er synlig. Han eller hun er her mer fastlåst i talesituasjonen. Spontant tenker man seg at denne personen ikke vil kunne fange sitt publikums oppmerksomhet på samme måte som en som kan bevege seg fritt. Derimot viser det seg at personen på talerstolen har en nyansert stemme, der alle stemmekvalitetene utnyttes maksimalt. Stemmen har et behagelig tempo, variert toneleie, tilpasset volum, energi og vel taimede pauser og så videre. Resultat: publikum trollbindes. En slik person har øvet opp sin eneste tilgjengelige modalitet, argumenterer Gelang, slik at denne ene modulen i høy grad kan kompenseres for svakheten i andre modaliteter¹⁵⁴. Med kakediagram kan dette igjen illustreres:

Figur 2a og 2b: Actio i relasjon til hva situasjonen krever

¹⁵⁴ Gelang 2008: 224

Til tross for at et individ, grunnet situasjonens *tvingende omstendigheter* har et smalt register av modaliteter å spille på, utnyttes disse i figur 2a maksimalt, mens de i figur 2b ikke gjør det. Det vil altså si at uansett hvilken situasjon taleren står overfor, så kan han/hun høyne (eventuelt svekke) sitt visuelle uttrykk gjennom måten de tilgjengelige modaliteter utnyttes på. En taler kan dermed i en viss situasjon ha behov for å benytte alle sine tilgjengelige modaliteter, mens han/henne i en annen retorisk situasjon bare behøver å bruke noen få for å oppnå samme effekt: å trollbinde publikum med sine ord.

Hvor godt taleren lykkes med å omsette sitt kroppsspråk og uttrykk henger altså sammen med hvor god taleren er til å bedømme hva som kreves av han/henne i situasjonen. For eksempel kan vi tenke oss at en foreleser ved universitetet som gestikulerer heftig, stirrer iherdig på sine studenter, samt taler fort med trykk på spesielle uttaler, vil oppfattes som alt for overdrevet i situasjonen. Er derimot den samme personen en politiker, som ofte deltar i politiske debatter, kan en lignende oppførsel på en slik arena være akseptert, sågar kan dette til og med være *ønskelig* oppførsel i en slik situasjon.

Hvilket kroppsspråk som er godt varierer altså fra en situasjon til en annen, og er avhengig av hvor godt taleren selv klarer å benytte sine kroppslige uttrykk i denne aktuelle situasjonen. Å følge *en* praksis eller manuallignende råd er ikke hensiktsmessig, men å variere, nyansere og utvikle sitt kroppsspråk i forhold til egne kvaliteter samt i forhold til situasjonens krav er det optimale. I denne oppgaven fokuserer ikke hovedsakelig på actio, men dette er utvilsomt også en del av betydningsoverføringen enkelte plasser. Dermed er actio, i kombinasjon med de andre retoriske strategiene som tas i bruk, til vurdering for helhetsinntrykket av talen.

Nå har jeg omtalt det teoretiske bakteppet for denne oppgaven. I neste kapittel går jeg over til å omtale hvordan oppgaven er løst metodisk.

3 Metode og gjennomføring

Dette kapittel vil i hovedsak dreie seg som om hvordan oppgaven er utført med hensyn til analysene. Jeg vil også si litt om hvordan jeg har organisert innhenting av datamateriale, samt annen gjennomføring.

3.1 Metodiske valg

Oppgaven baserer seg på empirisk-analytisk forskning av datamaterialet, ut i fra *retorisk analyse/kritikk*. Retorikken og dens metoder er, i følge forelesning 5. mars 2013, blant annet en: *Analyse av retoriske aspekter av all språkbruk, eller analyse av spesifikt "retoriske" temaer (argumentasjon) og tekster (de retoriske sjangrene)*¹⁵⁵. I og med at selve begrepet retorisk analyse kan tolkes svært vidt og forskjellig, vil jeg nå presisere hvordan metoden er egnet for min oppgave spesifikt, og hvordan jeg vil innsnevre den.

3.1.1 Retorisk analyse som metode

I analysen i denne oppgaven ønsker jeg å se nøyere på samspillet mellom det semiotiske og det narratologiske, altså ord og metaforbruk versus fortellergrep. For å undersøke dette vil jeg bruke retorisk analysemetode i arbeidet med talene.

I henhold til den *neo-aristoteliske* forskningsmetode og Herbert A. Wichelns verk om talekunst vil jeg analysere og vurdere talenes spesifikt retoriske kvaliteter, det vil si talens midler til å overbevise et publikum, ut i fra følgende beskrivelse av den retoriske kritikk som forskningsområde:

Den er ikke interessert i varighet, ej heller i skønhed. Den er interessert i virkning. Den betrakter en tale som en meddelelse til et konkret publikum og oppfatter sin oppgave som analyse og værdsættelse af talerens måde at viderebringe sine tanker til sine tilhørere.

Roer & Klujeff 2009: 14

Mitt hovedfokus er å se etter språklige strategiske trekk ved talene, gjøre mine begrunnede antagelser om hvordan disse fungerer og på den måten trekke frem virkningen. Gjennom dette vil jeg også unektelig komme inn på talens overordnede budskap. Mitt fokus er å undersøke

¹⁵⁵ Svennevig 05.03.2013 Forelesning i RETKOM4110

hvordan retoriske strategier benyttes med den ønskede effekt å overføre et retorisk budskap til et gitt publikum.

I min oppgave vil spesielt retoriske fortellerstrategier og stiltype være relevant å undersøke for å danne meg et bilde av hva slags *strategi* som benyttes. Ulike perspektiver på *ethos, logos og pathos*-analyse i lys av dette vil her være interessant. I tillegg ser jeg på hvordan språklige og billedlige virkemidler supplerer denne strategien. Dette vil igjen bli sett i sammenheng med fremføringen som helhet.

I henhold til Wicheln omfatter en slik analyse talerens personlighet, talens emner og motiver, bevisførselen (eksempler, entymemer, topoi) samt talens disposisjon, stil og virkning på det umiddelbare publikum¹⁵⁶ ved å vise tilbake til antikke retoriske forbilder som Aristoteles og Cicero, derav navnet *neo-aristotelisk*, også kjent som *neo-klassisk* kritikk.

3.1.2 Dramatismen som vitenskapelig fundament

Talens drama er nåtidsdrama, og derfor kan vi vise til Kenneth Burkes syn på dramatismen som metode, der handling er det mest sentrale elementet både i dramaet på scenen og generelt i et menneskets liv. Dette synet hjelper meg dernest til å danne en analysestruktur for denne typen muntlige tekster, utført i nåtiden, i et bestemt tid og rom. Dette vil jeg gjøre ved å følge *Burkes pentadiske teori*, som finnes i hans *A Grammar of Motives*. Burke påpeker her at for at det skal finnes en *handling* (som vi kan analysere) må det finnes en *aktør* som handler. Deretter må det finnes en *scene* som aktøren kan handle på. For å kunne handle på denne scenen, må det finnes en kraft eller et *middel* som brukes til å utføre handlingen. Et middel er reelt sett kun et middel hvis det involverer et mål eller en *hensikt*. Disse fem elementene – handling, aktør, scene, middel og hensikt – utgjør *Burkes dramatiske pentade*, som brukes til å undersøke hvordan en retor bruker elementene i sin utlegning av verden¹⁵⁷. Pentaden hjelper altså kritikeren til å besvare fem spørsmål: Hva ble gjort (handling), når eller hvor det ble gjort (scene), hvem gjorde det (aktør), hvordan han/hun gjorde det (middel) og hvorfor (hensikt). En slik analyse basert på den pentadiske metode kan blant annet avdekke hvordan en retor søker å forme tilhørernes oppfatning av virkeligheten¹⁵⁸. Jeg tar i bruk denne metoden når jeg i innledningen til hver av talene beskriver følgende aspekter: 1) *Om taleren*, 2) *Om dagens publikum*, 3) *Om dagens scene*, 4) *Om talen* og til slutt en beskrivelse av hva som skjer i 5) *Innledningen til talen*.

¹⁵⁶ Roer & Klujeff 2009: 14-15

¹⁵⁷ Burkes teorier sitert i Kjeldsen 2009: 234-235

¹⁵⁸ Kjeldsen 2009: 237

3.1.3 Empirisk forskning på troverdighet vs. den retoriske situasjon

Ser man de foregående analytiske metodene i sammenheng med spørsmål om troverdighet, gir dette enda en dimensjon. Mye av teoriene rundt det som skjer i *actio* – i taleøyeblikket – handler nettopp om troverdighetsforskning sett i sammenheng med den retoriske situasjonelle utfordringen¹⁵⁹. I det hele tatt er den retoriske situasjon og konteksten, sett i sammenheng med *actio*, relevant for meg i denne oppgaven.

I tråd med dette har jeg valgt å støtte meg mot Marie Gelangs tilnærming til *actio*analyse¹⁶⁰. Det går ut på å istedenfor å analysere kroppens kategorier hver for seg (som gestikulering, mimikk, posering og så videre), for siden å legge dette sammen med det språklige uttrykket som et grunnlag for konklusjon, har jeg valgt å se på *actio* som én helhet som spiller sammen med både tale og kroppsspråk så vel som de andre tvingende omstendighetene i situasjonen. Det betyr at i de tilfellene det er relevant å kommentere *actio*, vil jeg gjøre dette. Ellers er *actio* er i denne oppgaven i stor grad knyttet til min analyse av *elocutio*. Jeg vil altså se talens *actio* som en helhet bestående av alle retorikkens premisser. På den måten er jeg i tråd med de antikke teorier, samtidig som at jeg er i overensstemmelse med Gelang når hun skriver:

Det är då problematisk att författare och forskare håller fast vid manualliknade råd eftersom de skapar rigida system som i stort sett är oanvändbara i ett ständigt föränderligt samhälle.

Gelang 2008: 12

3.2 Gjennomføring og materialet

Her vil jeg gå igjennom materialet, hvordan dette er samlet inn og behandlet, samt hvilke forskningsmessige utfordringer jeg har møtt på i denne sammenheng.

¹⁵⁹ Det meste av den empiriske forskningen på troverdighet er derimot problematisk i forskningsøyemed. (Forskningen har for det meste blitt gjennomført i USA, f.eks. Hovland-studiene, Kjeldsen 2009: 137, se også Gelang 2008: 15). Troverdighetsforskning har som mål å avdekke troverdighetens faktorer en etter en, for slikt sett å kunne forutsi hvilke avsendere og uttrykk som vil være troverdige og overbevisende og deretter stille opp vitenskapelige retningslinjer for hvordan man opptrer på best mulig måte. Dette er problematisk fordi dette baserer seg på uttrykk taleren ofte ikke kan gjøre noe med, som at høye talere er mer troverdige enn lave, pene mer troverdige enn stygge, energiske mer troverdige enn mindre energiske og så videre. Flere forskere har da også motsatt seg denne antagelsen om at det finnes en form for generelle eller allmenne dimensjoner av troverdighet. Isteden oppfatter disse forskerne avsenderens karakteristika som situasjonelle og funksjonelle. (Kjeldsen 2009: 145, Gelang 2008)

¹⁶⁰ Gelang 2008

3.2.1 Oversikt, innsamling og transkribering av data

Datamaterialet

Det empiriske materialet (datamaterialet) i denne oppgaven er lydopptak/videopptak/Youtube-klipp fra motivasjonsforedrag med forelesere innen idretten. Talecasene jeg har brukt i denne oppgaven er som følger:

1. Anja Edin, *Fearless – fullfør drømmen*. Dato for talen: 27.4.2013. Sted: Høgskolen i Gjøvik. Varighet: 1 time 6 min
2. Dag Otto Lauritzen, *Fokus og vilje i motbakke*. Dato for talen: 19.10.2013. Sted: Norges Idrettshøgskole. Varighet: 1 time 3 min
3. Ole Gunnar Solskjær, *Ole Gunnar Solskjær inspirerer landsmøtet*. Dato for talen: 9.4.2011. Sted: Arbeiderpartiets Youtube-kanal (online). Varighet: 15 min
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xJK6dArNKT0>
4. Erik Thorstvedt, *Kan vi lære noe av menn i korte bukser?* Dato for talen: 01.11.2013. Sted: Quality Expo Hotell Fornebu. Varighet: 1 time 25 min

En merknad: Anja Edin har skiftet navn i løpet av studiens forløp, og heter i dag Anja Hammerseng Edin. Det gjorde hun derimot ikke på tidspunktet for talen, og jeg har derfor valgt å omtale henne som Anja Edin i denne studien.

Innsamling av data

Det empiriske materialet i denne oppgaven har jeg i stor grad tilegnet meg ved å oppsøke talerne og selv vært tilstede i salen ved fremføringen. Unntaket gjelder på talen som er hentet online fra Arbeiderpartiets Youtube-kanal. For hver enkelt av de tre andre talerne har jeg i forkant tatt kontakt (på e-post) og forklart min studie, samt avklart om det er i orden om jeg sitter som tilskuer i salen. Alle de tre talerne jeg her har brukt godtok også i denne forbindelse at jeg tok opp foredraget både på lydbånd og på film. Det har foregått ved at jeg har hatt et kamera med videofunksjon stående på stativ i rommet det tales, samt at jeg har hatt en båndopptaker ved siden av meg på pulten.

Samtykkeerklæring

For å være sikker på at talerne vet hva de har sagt ja til, har jeg utarbeidet et samtykkeerklæringskjema som hver av de tre talerne der jeg har vært tilstede i salen har fått. På skjemaet beskrives ytterligere bakgrunnen og fokuset for min studie samt at kandidaten må

samtykke til å være med i studien. Samtykkningen skjer ved å sette kryss i angitt ønsket samtykke (der denne står beskrevet på arket), samt å underskrive papiret. Taleren beholdt selv en kopi, samt at jeg fikk en kopi med deres underskrift og avkrysning. Det presiseres på skjemaet at videoopptakene av talene vil lagres på en CD som vedlegg til oppgaven, samt at talene transkriberes i sin helhet. Her presiseres det også at oppgaven kan leses elektronisk på <https://www.duo.uio.no/> På skjemaet kan også taleren velge å samtykke til at deres fulle navn benyttes i denne sammenheng, noe alle de tre talerne har sagt seg villige til.

Samtykkeerklæringene er vedlagt som vedlegg 8 til denne oppgaven. Den fjerde taleren hentet fra et Youtube-klipp er ikke blitt spurt om denne samme type samtykke. Dette begrunner jeg med at videoen jeg har benyttet finnes offentlig tilgjengelig på nettet, og at man dermed må anse denne for å fritt kunne brukes til dette formål. Det må også nevnes at alle fire talerne i denne sammenheng opptrer i kraft av å være offentlige personer, og at det stilles andre og mindre krav til samtykke i disse tilfeller. Jeg har likevel valgt å bruke samtykkeerklæring i de tre nevnte tilfeller der jeg selv har hentet inn datamaterialet fra en tale og digitalisert denne.

Transkribering

Jeg har valgt å transkribere alle talene i sin helhet. Disse finnes som vedlegg 3, 4, 5 og 6 til oppgaven. Transkriberingen har blitt gjort med sikte på å hente ut skriftlig lesbar tekst som eksempel fra talene. God lesbarhet av talene har altså trumfet presis transkribering. Dermed har jeg ikke transkribert i forhold til normen for samtaleanalyse der pauser, heving av stemmen eller andre lydspåklige tegn tas med nøyaktig, men heller fokusert på å få gjort den muntlige talen synlig i form av skriften. Enkelte steder i teksten har jeg derimot benyttet meg av følgende tegn¹⁶¹:

- STORE BOKSTAVER – indikerer trykk på utvalgte ord
- understreking – indikerer en hevet stemme (fra høy til lav/mørk til lys)
- hehe – symboliserer at taleren selv ler
- << >> - doble haketegn indikerer andre ting taleren gjør for eksempel: <<kremt>> eller <<viser video på storskjermen>>
- (pause) – symboliserer når taleren tar en så stor pause at jeg har valgt å ta den med i transkriberingen. Jeg indikerer ikke hvor lenge den varer.

¹⁶¹ Inspirasjonen til disse tegnene er hentet fra Heritage & Clayman 2010. Jeg har også utarbeidet mine egne som (pause), << >> og hehe. Alfakrøll (@) som latter er ellers mye brukt innen samtaleanalyse.

- (’ord’) – parentes rundt et ord indikerer at jeg antar at dette ordet sies, men ikke er sikker.
- (---) – tomme parenteser signaliserer at noe sies, men at jeg ikke oppfatter hva
- doble bokstaver – signaliserer at taleren holder denne lyden lenger (som hhhan).

I tilfeller der jeg har følt at det har vært relevant å ta dette med, har jeg gjort det, men ellers har lesbarheten gått foran slik presis transkribering. Ellers fungerer punktum (.) komma (,) utropstegn (!), spørsmålstegn (?) og anførselstegn (” ”) som i vanlig skriftspråk der for eksempel punktum signaliserer en lang pause, mens komma signaliserer en kort.

Anførselstegn har jeg brukt mellom fraser der jeg mener talerne gjengir tale. Tall er blitt skrevet vekselvis med tall og bokstaver. I tillegg har jeg inkludert respons fra salen som en del av transkripsjonen. For å skille disse fra talerens egen reaksjon, har jeg her brukt følgende tegn:

- @ = latter fra salen¹⁶²
- (()) = doble parenteser indikerer det publikum gjør for eksempel: ((klapper))
((gisper))

Jeg har også transkribert introduksjonen til taleren i forkant av selve talen, samt der det er relevant de avsluttende bemerkninger fra konferansieren. Mine egne beskrivelser til deler som skiller seg fra den konkrete talen ser derfor slik ut i transkripsjonen:

- (Introduksjon)
- (Konferansiers, avsluttende bemerkninger)

I transkripsjonen finnes også en indikasjon på hvor mange minutter ut i talen vi nå er. Dette indikeres fortløpende der jeg har følt at det har vært naturlig og signaliseres for eksempel slik #00:01:50-1#. Her er det altså snakk om 1 minutt og 56 minutter ut i tale nummer 1, som er Anja Edins tale. Tidsanvisningen brukes som referansegrunnlag for utdragene i analysen.

3.2.2 Avgrensning

Denne oppgaven presenterer en kritisk retorikkanalyse av selve talens fremførelse. I dette ligger det noe avgrensninger og begrensninger som her presenteres.

¹⁶² Hvis folk ler veldig mye har jeg signalisert dette med to symboler etter hverandre

Utvalg

I studien undersøkes fire foredrag der fellesnevneren er at foredragsholderne plasseres i sjangeren motivasjonstaler samt at de har bakgrunn fra idretten. Grunnen til at jeg har landet på fire er litt tilfeldig. I utgangspunktet ønsket jeg flere taler enn dette, men etter å ha analysert disse fire har jeg ikke følt behovet for fler. Vanskeligheter med samtykke til innhenting av materialet fra talere selv har også vært en faktor.

En annen avgrensning og forutsetning jeg har gjort i forbindelse med utvalget er at alle foredragsholderne skal ha en idrettsmessig bakgrunn. Å holde motivasjonsforedrag er blitt ganske vanlig innen mange forskjellige yrkesgrupper og andre grupperinger i dag. Jeg har derimot merket meg at mange har idrettsbakgrunn, og man kan anta at disse utgjør den største homogene gruppen på feltet. Ut i fra et forskningsperspektiv lar det seg derfor lettes gjøre å fokusere på så like talere som mulig, for deretter å generalisere på bakgrunn av dette. Derfor har jeg valgt å fokusere på forelesere der alle har idretten som sitt utgangspunkt.

Når det gjelder utvelgelsen av de spesifikke talerne, så har jeg valgt å gjøre dette etter ”hva jeg kan få”-metoden. Denne utvelgelsen har dermed vært helt tilfeldig. Noen har jeg funnet via søk på nettet, andre har jeg lest i avisen at skal holde foredrag. Det er ikke så viktig for meg *hvem* jeg undersøker, men mer *hva* som er tema (motivasjon og mestring), samt at vedkommende har en bakgrunn fra idretten. Utvelgelsen av de fire talene har dermed ikke tatt høyde for lik fordeling av kjønn, alder eller andre personorienterte faktorer. Ønsket var likevel å prøve å finne en spredning av forelesere som representerer forskjellige idrettsgrener og som også taler til et litt ulikt publikum. I gruppen har vi en proff håndballspiller, en tidligere proff syklist, en tidligere fotballspiller på elitenivå i Norge og i utlandet, og til slutt en fotballkeeper på elitenivå i Norge og i utlandet.

Jeg bestemte meg tidlig for at jeg bare skulle fokusere på talens *fremførelse* uavhengig av publikums resepsjon, noe som har gjort oppgaven håndterlig innenfor omfanget av en 60 studiepoengs masteroppgave. Det er derfor viktig å presisere at mine analyser ikke sier noe om hvordan publikum reelt opplever talene. Derfor har jeg heller ikke til hensikt å drøfte dette fokuset. Når jeg snakker om virkning, er det her snakk om en antatt virkning, og ikke nødvendigvis hvilken reell virkning innholdet har på publikummet. I de neste punktene vil jeg si mer om avgrensningen i forbindelse med talens fremførelse.

Tekst og tale – samt et viktig skille

Først og fremst handler oppgaven om å behandle både tekst og tale. I dette ligger den tekstlige *transkriberingen* av talen, sett i sammenheng med selve *ytringen* (både tale og kroppsspråk). Deretter vil den relevante konteksten kommenteres i tolkningen. Derfor ligger fokuset i denne studien på *senderen* og den tilstand som han/henne inntar på talescenen (personlighet, språklig uttrykning, visuelt uttrykk). Teksten analyseres først på et mikronivå, som vil si at det er sett på språklige virkemidler og bruken av andre retoriske grep *i talesituasjonen*, før jeg deretter ser dette i sammenheng med kontekst.

Det er her et naturlig og legitimt å skille mellom språk som struktur og tale som prosess i denne oppgaven. Jeg, i liket med forskere innen feltet, ser på det å tale og ytre seg som noe ganske annet enn skriften. Det er, slik jeg ser det, to hovedårsaker til dette. For det første, i tråd med Habermas, må semiotikken som er i spill under en språklig *ytring* i vesentlig større grad oppfattes på flere arenaer og i utvidet betydning enn ved behandlingen av en skriftlig tekst. Kommunikasjon som sosial aktivitet innebærer dermed visse underliggende normative krav til deltagerne¹⁶³. For det andre dreier talens natur seg om en talehandling innenfor et begrenset tidsrom, avgrenset fra ethvert annet rom og enhver annen tid. Denne avgrensningen i tid og rom gir talen dens spesielle alvor, og det er nettopp denne begrensning i tid og rom som bidrar til talens attraktivitet hos tilskuerne¹⁶⁴. Skriften er først og fremst opptatt av logiske og grammatiske regler for språket, og gjennom disse forklares språkbruken og de prosessene som er i spill. Ved å ukritisk ta i bruk en slik tilnærming til en analyse av muntlige tekster, ville man stå i fare for å komme frem til forledende konklusjoner ved hjelp av en formalisering og norm som er tilpasset skriftspråket¹⁶⁵. Den muntlige tales adskillelse fra skriftspråket er derfor her et legitimt, og viktig skille.

Talen som fenomen i en samfunnsmessig kontekst

Talen som «fenomen» vil settes inn i en samfunnsmessig kontekst. Disse tolkningene er kun basert på talerens visuelle uttrykk og annen retorisk teori. Det vil si at jeg samtidig søker å beskrive denne typen taleres særlige rolle, sett i lys av den institusjonen denne talesjangeren

¹⁶³ Habermas 1981: 127, Svennevig 2012: 66

¹⁶⁴ Denne konklusjonen har sitt opphav fra John L. Austins ”How to Do Things with Words” en forelesningsrekke ved Harvard i 1955, publisert i bok i 1962, hvor Austin la grunnen til det som er blitt teorien om talehandlinger, av Svennevig omtalt som *språkhandlinger* (Svennevig 2012: 61 og 66). John R. Searles videreutvikling av Austins teori gjennom sin inndeling av språkhandlingene i fem ulike klasser, kalt ”Speech Acts”, har også hatt betydning for hvordan vi oppfatter muntlig tale. Disse klassene og deres regler legger nemlig føringer for hvordan vi oppfatter det muntlige språket, der tid og rom er sentralt. (Svennevig 2012)

¹⁶⁵ jf. Gelang 2008

er en del av. Som institusjon ser jeg her samfunnet vi lever i. Det er altså snakk om å se på den metodikk som utøves innenfor denne talenormen.

3.3 Forskerens rolle og utfordringer

I henhold til Forbes Hill¹⁶⁶, mener jeg at den retoriske kritiker skal vurdere en tale objektivt, og legge eget ideologisk ståsted til side. Retorisk analyse, og særs neo-aristotelismen har derimot blitt kritisert av forskjellige årsaker. Blant annet er det sagt at en slik analyse kan virke mekanisk og selvoppyllende. Jeg vil i dette avsnittet komme inn på dette, samt andre forskningsmessige utfordringer med denne oppgaven.

3.3.1 Kritikk av neo-aristotelismen som metode

Kritikken baseres også på at teoriene bygger på klassiske, retoriske begreper, som har blitt til i en kulturell kontekst som er radikalt forskjellig fra det nåværende samfunns viten og verdier. En ukritisk bruk av de antikke retoriske idealer, som jeg var inne på i innledningsteorien i kapittel 2.1 *Hva er retorikk?* har aldri vært min intensjon. Jeg vil se denne teorien i lys av vårt moderne kommunikasjonssamfunn og vil på den måten vise dens relevans.

3.3.2 Etske vurderinger av meg selv som kritisk forsker

Fremhevingen av de retoriske virkemidlene er gjort med et objektivt blikk uten noen form for underliggende hensikt for å bevise en gitt sannhet. Å rekonstruere og fortolke andres tekster er derimot alltid problematisk, da vi på den måten står i fare for å legge andre meninger i talerens munn enn opprinnelig intendert¹⁶⁷. Hovedårsaken til at dette er spesielt problematisk i forbindelse med den *muntlige tale* har å gjøre med vår menneskelige natur for å tale, av Habermas kalt vår ”universale kunnen”¹⁶⁸. Enkelt forklart kan vi si at mennesker kjenner sitt språks regelsystem og dets kontekstspesifikke anvendelse intuitivt, som betyr at vi ikke kan forklare hvorfor det er slik. Det kan bare en språkforsker med *know that* viten.¹⁶⁹ Som jeg også har vært inne på tidligere, er jo en del av det retoriske dilemma spørsmålet om hva som er strategisk tale og hva som ikke er det. Når man som språkforsker tar utgangspunkt i noe

¹⁶⁶ Roer & Klujeff 2009: 16

¹⁶⁷ jf. Bakhtins ”speech genres”, som tidligere omtalt.

¹⁶⁸ Habermas 1981: 136-137

¹⁶⁹ Basert på Habermas’ omtale av *know how* og *know that*, Habermas 1981: 136 og 138. Betegnelsen *know how* brukes også i nyere sammenheng innen viten om spesifikke områder, og denne betydningen må ikke forveksles med Habermas’ betydning her.

som er så primitivt for mennesker som *å tale* og deretter tillegger denne talen en ekstra betydning, kan dette derfor være problematisk. Analysen forholder seg nemlig til talernes *førteoretiske språkviten*¹⁷⁰ som det naturlige språks karakter er en del av. Derimot: en talers førteoretisk viten om en setnings grammatiske gyldighet, bruk av faste uttrykk i språket de har lært fra oppveksten eller tilpasning til kulturelle og sosiologisk faste normer i situasjonen frarøver ikke taleren å tale *strategisk* i disse situasjoner. Min rolle som forsker er derfor å lokalisere talerens beviste *valg* (som bruken av egne eksempler, bruken av språklige virkemidler som kontrast og gjentakelse eller bruken av stemmen til å fremheve ord og sinnsstemninger i motsetning til andre). Det retoriske teorigrunlaget skal i tillegg hjelpe meg til å gjøre veloverveide og begrunnede analyser og slutninger/antagelser.

De retoriske grepene som tas kan i tillegg sees på to måter: som negativ-propagandiske metoder konstruert for å fremme usanne budskap eller som gode retoriske strategier for å fremme sin hensikt. Igjen kommer dette an på hvordan vi ser på retorikken som fag. Retoriske grep er ikke noe negativt for en retoriker, derimot er de sentrale for å overføre budskap på en god måte. Det er derfor min hensikt å vise hvordan slik retorisk bruk skaper gode taler. Allikevel vil jeg også hevde at det er viktig å ha i bakhodet at ting konstrueres, slik at vi derfor heller ikke trenger å "sluke alt rått" bare fordi det fremstår som om bitene henger godt sammen.

3.3.3 Forskningsmessige utfordringer

Vanskeligheter med samtykke til innhenting av materialet fra talere, har vært en utfordring. I tillegg har jeg hatt noen utfordringer knyttet til datamaterialet (opptak og transkribering).

Vegring mot deltagelse i studien

Det har vært litt ulik mottagelse av studien hos enkelte mulige talecases. Ved en henvendelse, førte mitt ønske om å ta opp talen på bånd til at vedkommende taler ikke var interessert i at jeg skulle være tilstede. Ved et annet tilfelle var beskjeden på e-post at dette var i orden, men beskjeden da jeg kom en annen, nemlig at jeg ikke fikk ta opp talen verken på lydbånd eller på film likevel. Sistnevnte førte til at jeg likevel var til stede som observatør i salen, men at jeg ikke har benyttet meg av eksempler fra denne talen i oppgaven. Jeg har også sendt en del forespørsler til aktuelle personer (via e-post) som jeg aldri har fått noe svar på. Oppgaven har hatt som utgangspunkt å gå ned på et mikronivå i talen, noe som vil si at jeg var avhengig av å

¹⁷⁰ Svennevig 2012: 87

kunne enten ta opp talen på lydbånd eller på video, helst begge deler. Dette kravet har også ført til en viss aversjon fra enkelte talere. Andre talere som jeg har henvendt meg til som har svart negativt på spørsmålet har jeg ikke gått videre med.

Sviktende teknikk

En annen utfordring har vært en sviktende teknikk underveis. Siden jeg har benyttet eget utstyr til å filme og ta opp talene på lydbånd har jeg ved flere anledninger opplevd at kameraet mitt har skrudd seg av eller gått tom for lagringskapasitet underveis i opptak. Hovedgrunnen til dette er at talene har vært på over en time, og dette krever mye minne på minnekortet. Jeg har ikke hatt noen mulighet til å gå tilbake til talesituasjonen og gjøre opptakene om igjen, og dermed er det en del av sekvensene i talene som jeg ikke har fått filmet. I det store og det hele har dette ikke vært noe problem, da mitt lydbånd alltid var med, og her var det betydelig mye større plass til lagring slik at jeg aldri gikk tom for tape her eller måtte tenke på at denne kunne svikte. Jeg har alle talene i full versjon i form av lydopptak, men ingen av talene har kunne la seg filme i sin helhet. I videoene som er lagt til som vedlegg på CD'en til denne oppgaven har jeg redigert sammen videoklipp og lydklipp der videoklippene mangler, slik at de fremstår i sin helhet for sensor(er).

Utfordringer ved transkriberingsarbeidet

Jeg har valgt å transkribere talene etter vanlig norsk bokmål. I mange tilfeller er dette derimot ganske annerledes enn den dialekten taleren selv har. Dermed fremstår talene ganske annerledes i skriftlig form, enn de gjør muntlig. Dette har jeg sett på som et problem, men i og med at jeg ønsket å gjøre den transkriberte teksten godt lesbar, har dette behovet gått foran bevaringen av dialektiske uttrykksmåter. I og med at jeg dermed ikke har transkribert lydrett, har jeg dermed heller ikke alltid transkribert ordrett, da noen ord i enkelte dialekter er betydelig annerledes enn i skriftlig bokmål. For eksempel har jeg transkribert dialekt og særegen uttale slik:

- I stedet for å skrive "forsiktige" (Stavanger-dialekt) har jeg skrevet "forsiktig". (Altså ikke som i "forsiktige mennesker", men der man på stavangersk sier "En forsiktige mann).
- "lyst" istedenfor "løst" (i betydning "ha lyst til noe")
- "Peugeot" istedenfor "Pysjå"

Dette problemet gjelder alle talerne, da de alle har en eller annen form for utpreget dialekt: Gjøvik/østlandsk-dialekt, Grimstad-dialekt, Molde-dialekt og Stavanger-dialekt. Enkelte unntak fra denne regelen har jeg derimot gjort. Det skjer for eksempel i ord som: ”hadde'n” (”så hadde'n bursdag tidligere i uka”), ”sant?” og ”fordi atte”. I slike tilfeller har jeg transkribert ”hadde'n” istedenfor ”hadde han”, ”sant” istedenfor ”ikke sant?” og ”fordi atte” istedenfor ”fordi at”. Dette fordi slikt språk gir et uttrykk for den muntlige stilen som likevel er uproblematisk for lesbarheten i skriftlig form. Et annet unntak finnes også i tilfellet der en kvinnelige introduser gjør et nummer ut av Grimstad-dialekten til Dag Otto Lauritzen ved å snakke med denne dialekten. I denne korte sekvensen har jeg prøvd å gjengi så lydlig som mulig hvordan hun prøver å snakke med Grimstad-dialekt, da dette med dialekten er selve humorpoenget her. Ved noen andre tilfeller har jeg også brukt dialektiske uttrykksformer, som ”har'kje snøring” (Stavanger-dialekt) underveis i teksten, men i de fleste andre tilfeller har jeg derimot holdt meg innenfor variablene for vanlig bokmål.

Kroppsspråk

Jeg har også måttet stille meg selv spørsmålet om jeg skal angi hva taleren gjør fysisk i form av kroppsspråk underveis i transkriberingen. Enkelte plasser ser jeg at slike observasjoner bør presiseres fordi meningen ikke kommer frem i skriften uten disse. I disse tilfeller har jeg kommentert dette slik: <<legger seg ned på gulvet>>. Jeg har derimot valgt å unnlate å ha med slike bemerkninger *konsekvent* underveis. Hovedbegrunnelsen for dette er at det plutselig blir veldig mye kodet tekst sammen med den løpende teksten, noe som er forstyrrende for lesbarheten. Kroppsspråk skjer underveis hele tiden, og det blir dermed mye å beskrive. En annen viktig årsak til at kroppsspråket ikke *konsekvent* er beskrevet, er at også store deler av enkelte talesekvenser ikke har vært filmet, og jeg har selv dermed bare hatt lydopptak tilgjengelig i etterkant. Videobåndet mitt ble ved flere anledninger tom for lagringskapasitet og/eller slo seg av underveis. I enkelte sekvenser har jeg derfor heller ikke hatt mulighet til å kommentere dette så nøyaktig som ønskelig. Jeg har altså kun kommentert dette i de tilfeller der jeg har følt at dette er relevant, som for eksempel når Anja Edin legger seg ned på gulvet. Begrunnelsen er at dette er en så uvanlig kroppsbevegelse i en tale, at jeg har sett meg nødt til å kommentert dette i den løpende teksten for at meningen til taleren skal komme frem for leseren. Selve transkriberingsarbeidet mitt kan dermed betraktes som både tolkning og analyse¹⁷¹.

¹⁷¹ Gelang 2008: 150 Ved å gjøre den muntlige talen om til skrift har jeg altså analysert samtidig som jeg har transkribert

4 Retorisk analyse

Her vil jeg presentere mine fire analyser og vurdere dem etter følgende metoder:

1. Hver tale starter i henhold til Kenneth Burkes pentadiske teori med å definere *aktøren* (taleren), *til hvem* (dagens publikum), *rommet/scenen* og *middel* og *hensikt* (de to sistnevnte omtales under ett). Inndelingen gir en oversiktlig oppsummering av hvem taleren er, hvilket publikum som er i salen, hvor det tales, samt en overordnet oppsummering av talestil og tema.
2. Hver tale innledes i tillegg med en egen beskrivelse av innledningen til talen
3. Deretter følger en retorisk analyse, med ulike retoriske strategier som rettesnor. Utgangspunktene som går igjen er en beskrivelse av åpningen (*Exordium*) og avslutningen (*Conclusio*) samt de følgende to fokus:
 - **Retoriske fortellerstrategier og stiltype (strategi)**
 - **Språklige og billedlige virkemidler (hvordan supplerer det budskapet?)**

Jeg ser også på *actio*/fremføring, altså hvordan taleren *forholder seg* til sitt publikum, men dette vil fremkomme underveis i analysen og via omtalen av de tre overnevnte punkter. Jeg tar for meg talene kronologisk etter innledning, hoveddel og avslutning, men ser også samtidig talene under ett og vurderer hele tiden spørsmålet hvordan sannheter forfektes/konstrueres underveis i talen.

4.1 FEARLESS - FULLFØR DRØMMEN!

Av Anja Edin

Dato: 27. 04. 2013

Sted: Høgskolen i Gjøvik

Varighet: 1 time, 6 min

4.1.1 Om taleren (aktør):

Anja Edin er en håndballspiller på elitenivå, som har spilt flere avgjørende håndballmesterskap for det norske landslaget i håndball. Hun ansees for å være en svært dyktig håndballspiller, og har hovedsakelig blitt en kjendis av denne grunn. Hennes privatliv og forhold til en annen dyktig kvinnelig håndballspiller, Gro Hammerseng, har dermed blitt offentlige kjent. Sammen har disse kvinnene bestemt seg for å dra til Danmark og la seg kunstig befrukte, og slikt sett fått en sønn. Og ”vi skal gifte oss til sommeren”, som Edin selv

forteller i foredraget. Dette har også ført til at de to som par har blitt fokus i media med diverse medieoppslag.

4.1.2 Om dagens publikum (til hvem):

Om man ikke er veldig opptatt av håndball og følger med på nyheter rundt disse personene, er det ikke sikkert at man vet kjempegodt hvem Anja Edin er, til tross for enkelte medieoppslag. Dette publikummet vet derimot godt hvem hun er. I dag taler Anja Edin til foreldre, spillere og trenere i Gjøvik håndballklubb, som har dette foredraget som en del av sin avslutning på sesongen. Det er derfor et variert publikum i forhold til kjønn og alder. Anja Edin er selv også på hjemmebane, da hun i mange år har spilt i Storhamar håndballklubb på Hamar¹⁷².

4.1.3 Om dagens scene:

Foredraget fremføres på Høgskolen i Gjøvik, i et middelstort auditorium. Publikum sitter oppover, der den fremste raden er helt nede på scenen, mens den bakerste rad er hevet oppover, slik at de som sitter der ser ned på taleren og podiet. Det er ingen som sitter på første rad, derimot på andre. Det er en talerstol tilgjengelig, samt en gulvflate mellom første rad og rommets fremste vegg, som benyttes som scene.

Foto 1: Anja Edin på scenen. Foto: Linn Husby

4.1.4 Om talen:

Denne talen har et spesifikt navn, nemlig ”Fearless – fullfør drømmen”. Talen har en egen hjemmeside, <http://teamfearless.no/> og er basert på en bok med nesten samme navn *Fearless*:

¹⁷² Wikipedia-artikkel: http://no.wikipedia.org/wiki/Anja_Hammerseng-Edin

mental styrketrening som gjør deg modig, utgitt først gang i 2015¹⁷³. Det finnes også en egen kleskolleksjon tilknyttet boken, som kalles Fearless Streetwear, med dertilhørende nettbutikk <http://www.fearless-streetwear.no/>

Om selve dagens foredrag, er det generelt sett tydelig at Edin har tatt bevisste retoriske hensyn. Dette gjenspeiler seg i stilen hun har valgt og i fremføringen. Edin bruker hele scenegulvet, uten talestol når hun snakker. Ved en anledning legger hun seg til og med ned på gulvet. Hun er engasjert, og det vises, og min oppfattelse er at hun bruker engasjementet riktig, nemlig til å få frem ulike budskap. Hun står ikke stille, men varierer ved å gå fra den ene siden av rommet til det andre, til å gå frem mot publikum og tilbake. Edin bruker ikke manus og har et løst og ledig kroppsspråk som benyttes aktivt stemningsskapende. Mens hun taler har hun plassert seg selv i fokus ved å stå midt på gulvet, og hun ser rett mot publikum. Stemmen hennes er klar og tydelig. Hennes klær er nøytrale i helsvart fra topp (skjorte) til tå (bukse), etterfulgt av hvite joggesko. Når det gjelder talens budskap, har Anja Edin nettopp et sterkt budskap å formidle, nemlig ”Hvordan ville livet sett ut hvis vi var fryktløse?” som også sidestilles med konklusjonen: ”Det handler om å være modig når jeg egentlig er litt redd”. Spørsmål som ”Hvordan vil du ha det?”, ”Hvordan tolker du folks kommentarer og egne usikkerhetstanker?” og ”Hvilket liv ønsker du?” blir retorisk spurt publikum underveis. Oppbyggingen av talen med selvopplevde historier er med på å støtte opp under talens overordnede budskap.

4.1.5 Innledningen til talen, med åpning (exordium)

Vi befinner oss på Høgskolen i Gjøvik, der spillere og foreldre i Gjøvik håndballklubb snart fyller mesteparten av auditoriet. ”Vi er veldig glad for at dette er en slags avslutning på årets sesong, men samtidig en slags inspirasjon til neste sesong”, sier den kvinnelige innlederen og påpeker i fortsettelsen ”*jeg tror at det tema som Anja skal snakke om er veldig relevant både for oss som er foreldre, trenere, spillere og veiledere. Og så er det også noen som ikke spiller håndball her, men dette er relevant i mange livssituasjoner som vi er oppe i, håndball eller ikke håndball*”, sier hun. Anja Edin får så ordet, men hun tar det derimot ikke. Det gjør heller lyden av hurtig, pulserende rytmer over høyttaleranlegget i form av rap og hip-hop og disse første strofene:

¹⁷³ Adlibris.com, URL <http://www.adlibris.com/no/bok/fearless-9788202477875?gclid=CMDbnYnhvMUCFUQGcwod-Q0AiQ> Boken omtales også på egen nettside <http://teamfearless.no/>

*Ladies leave yo man at home,
The club is full of ballas and they pockets full grown,
And all you fellas leave yo girl with her friends,
Cause its 11:30 and the club is
"Jumpin, jumpin" ¹⁷⁴*

Samtidig har hele tiden et bilde av Anja Edin på håndballbanen (sett forfra) sammen med en lagvenninne (sett bakfra, vent mot Anja Edin) vært synlig på en storskjerm foran i auditoriet, sammen med logoen "Fearless".

Foto 2: Anja Edin - første bilde. Foto: Linn Husby/tatt fra video

Anja tar et skritt ut i scenerommet og tar ordet for første gang ved å si: «Detta er Fearless», mens hun i fortsettelsen pauser og lar den groovie musikken fades ut, samtidig som hun peker og kikker opp mot bildet på storskjermen, og fortsetter ”*Jeg er Anja Edin. Og dette er hva fearless handler om for meg.*” Deretter forsetter et en multimediepresentasjon av både isenesatte hjerteslag og hennes forhånds innspilte stemme som sier: *Tenk hvis jeg driter meg ut a? Skjer med deg a, nervøs eller?* før det hele overdøves av nok et rytmisk musikkinnslag, samt lyden i opptak *Her er det bare å kjøre på ass, det står ingenting i kontrakten om at det er greit å være nervøs* etterfulgt av en bildefremvisning som viser skiftende tekst og bilder i en slags symbiotisk fremvisning. Tekst: Å PRESTERE PÅ FLERE

¹⁷⁴ Låtå heter “*Jumpin, jumpin*” av gruppa Destiny’s Child

ARENAER...<skjermskift> til et bilde av Anja Edin på Håndballbanen med teksten: HÅNDBALL.

Foto 3: Anja Edin - å prestere på flere arenaer. Foto: Linn Husby/tatt fra video

Foto 4: Anja Edin - på håndballbanen. Foto: Linn Husby/tatt fra video

Slik fortsetter skjermen å skifte med tekstene SHOW, FOREDRAG, I MAMMAROLLEN og tilhørende relevante bilder. Denne seansen avsluttes med teksten: «FEARLESS - FULLFØR DRØMMEN!» og Anja Edin som sier: «Det er dette det handler om, å fullføre drømmen».(#00:01:03-1#)

4.1.6 Analyse

(1) Åpningen (Exordium)

Her har vi et godt eksempel på at det er lagt ekstra vekt på strategier for å aktivere publikum fra det øyeblikket hun entrer scenegulvet. Dette er i tråd med rådene for den virkningsfulle innledning, der forsterkede midler hører naturlig inn for den som vil overgå alle andre lignende taler. Her er det først og fremst snakk om en direkte åpning, der hun tar utgangspunkt i egen person og sak. Det er også tydelig at avsenderen knytter seg selv og sin egen person til det budskapet som skal formidles, gjennom bilder, video og ekstern lyd. Slik får Edin allerede i innledningen skapt en forbindelseslinje mellom det overordnede budskapet (Fearless-tankegang) og henne selv. Siden den mest tydelige bruken av billedlige virkemidler (minus språklige bilder) alt skjer i innledningen til talen, la oss altså her se på hva Anja Edin gjør, ved å bruke andre virkemidler enn seg selv og sin egen stemme.

(2) Billedlige virkemidler

Bilder, video og ekstern lyd brukes aktivt i dette foredraget. De supplerer handlingen, og *viser* det som fortelles uten at ord blir sagt. På den måten er også bilder et svært effektivt retorisk grep. Dette henger sammen med det jeg i teorien beskrev som *bilders argumentative fortetning*, altså at de oppfattes som en representasjon av virkeligheten mer enn som bokstaver eller verbaltekst, og dermed har en unik evne til å *illustrere* det vi ønsker å få sagt. Dermed har bildet en helt naturlig mulighet for å skape retorisk *evidentia*, og dernest overbevisning (*persuasio*).

Fordi hun i innledningen benytter bilder, forhåndsinnspilt lyd, fengende musikk i kombinasjon med tekst på overhead som forklarer innholdet, trenger dermed Edin ikke *selv* å si noe. Musikken, bildene og den forhåndsinnspilte lyden med hennes egen stemme setter isteden stemningen, og skaper den første pirrende interesse. Dermed har hun altså kommet seg unna kravet til innledningen når hun selv tar ordet. Edin bruker heller multimedia-virkemidler til å *innlede* talen med. Gjennom dette får hun fortalt hva talen skal handle om, og det eneste hun dermed selv trenger å gjøre er å presentere seg selv og hennes relasjon til dette. Nesten umerkbart, ved hjelp av en *assosiativ overgang*, er hun dermed i gang med foredraget, som starter ved en henvisning til et selvopplevd eksempel, en historie som både tjener til å bygge egen karakteristikk (*ethos*), men som også er en del av en større helhet, nemlig det ”dette handler om”: hvordan hun – og andre som deg, kan klare å fullføre drømmen.

Dernest fortsetter Edin med å presisere hva det er foredraget skal handle om. I denne forbindelsen er det interessant å se hvordan hun bruker seg selv som karakter (*ethos*).

(3) Retoriske fortellerstrategier

Edin henviser i innledningen til at ”Fearless er et treningssenter for og hele tiden tru på at jeg er god nok”(#00:01:36-1#). Det er dernest nærliggende å tro at Anja Edin i fortsettelsen ønsker å overbevise tilhørerne om at hennes Fearless-tankegang, som hun her refererer til og som hun selv har utviklet, er en overbevisende god måte å tenke på. Hva kan hun gjøre for å overbevise om dette? Jo hun kan styrke sin troverdighet (*ethos*) på dette punktet ved å fortelle historier om hvordan denne tankegangen har fungert godt i hennes *eget* liv. Det er nettopp det hun gjør. Edin tar utgangspunkt i seg selv for å skape *assosiative overganger* mellom hennes private historier og hennes suksess på håndballbanen. Dette igjen leder dernest frem til ulike former for konklusjoner. Hun sier for eksempel:

#00:01:50-1# Jeg ser ut sånn som jeg gjør. Jeg er den jeg er, og jeg har ikke tenkt til å forandre på det, selv om det av og til har (pause) vært litt vanskelig (pause) For eksempel i jentegarderoben. (pause) <<slår hendene ut og ser mot publikum>>

Her går Edin over til å fortelle, med humor og ironi, om den gangen hun ble presset til å dusje i jentegarderoben av kjæresten, og der møtte en gammel dame som gjør henne pinlig berørt ved å ta henne for å være en *guttunge*. Hovedessensen i fortellingen er at hun har vært redd for å dusje i jentegarderoben fordi hun selv ser så mandig ut, og derfor unngått dette. Da hun ble utfordret til å ta et oppgjør med denne frykten – og motvillig gjorde det – møtte hun på en hindring: en gammel dame som tror hun har gått feil. Til slutt danner denne fortellingen grunnlag for at hun kan konkludere med ”erre så farlig a?”. ”Det gikk fint”, sier hun og påpeker at hun ikke har tenkt til å forandre seg selv om dama trodde at hun var en gutt. Hun er tro mot egne verdier, og dette styrker hennes egen *ethos*, samtidig som hun også får frem et poeng. For hun fortsetter med å forklare: ”Jeg kan selv velge hvordan jeg skal takle situasjonen”. Altså om hun skal la en slik kommentar gå inn på seg eller om hun skal svare slik hun til slutt gjør: ”ja, jeg har kommet meg inn i jentegarderoben og det er fordi jeg er en jente”. Gjennom å henvise til henne selv og egen selvopplevd frykt – i dette tilfellet for jentegarderoben – og hvordan hun selv til slutt taklet dette, får hun fram poenget: ”du kan velge selv hvordan du vil takle situasjonen og gjøre noe med egen tankegang”. I dette eksempelet er det altså ikke bare *ethos* og referansen til hennes egen person og karakter som styrkes (hun overvant situasjonen til slutt), men også *logos* og *pathos-argumentasjon* er i spill

underveis her mens det fortelles. Enkelthistoriene fungerer nemlig også som et argument for at Fearless-tankegangen virker. På samme måte som det er overbevisende at vi henviser til oss selv og at vår egen person har erfaring med dens slags, skjer også overbevisningen gjennom ”selve det som sies”, som er *logos-argumentasjon*. Her sies det at hvis man er usikker og føler seg krenket av andre, så kan man heller velge å takle dette ved å tenke at ”det er ikke så farlig” (”erre så farlig a?”). Flere slike lignende historier, som støtter opp under dette, vil dermed ytterligere styrke folks oppfatning av at Fearless-tankegangen fungerer. Her er vi inne på det jeg i teorien omtalte som eksempler brukt som argumentasjon. Eksempelene fra *narratio*-delen (altså fortellingene) blir til et felles tyngdepunkt for den ene konklusjonen de er satt til å underbygge. Jo flere eksempler (her: historier) jo mer tyngde får konklusjonen taleren kommer med til slutt. Samlet sett kan vi betrakte dette som *logos-argumentasjon*.

I teorien var vi også inne på Aristoteles’ påpekning av at vi kan overbevise andre ved å vise hvilke valg vi selv har gjort. Slikt sett er både denne historien og alle de neste historiene samlet sett å regnes som både *logos-argumentasjon* og som *ethos-argumentasjon*. *Logos-argumentasjon* fordi jo flere ganger vi hevder en ting, jo mer vil folk bli overbevis om at teorien vår fungerer (Aristoteles). *Ethos-argumentasjon* fordi jo flere ganger vi viser at vi lykkes til slutt, jo bedre karaktertrekk fremstår vi med, og dernest styrker dette vår *ethos*.

(4) Elocutio: den humoristiske stil

Den engasjerende og humoristiske stilen hun forteller med, appellerer til *pathos*, altså følelsene våre. Vi kan illustrere hvordan hun argumenterer i *pathos* ved å vise til et utdrag der hennes *talestil* kommer frem, som her:

#00:02:16-1# Så når jeg møtte Gro, kjæresten min, så sier jeg til henne, ”vet du hva, nå drar jeg og trener kommer hjem hit og dusjer, henter deg og så drar vi og shopper” (pause). Så SETTER hu øya i meg, og så sier’a: ”Anja (pause) nå snakker du flere ganger i uka til andre mennesker om å være modig når du egentlig er litt redd. Du skakke bare ta den dusjen i jentegarderoben eller?”(pause) Jeg BLEI SÅ IRRITERT! <<går rundt på gulvet>> Jeg HAAATER DET (pause), virkelig, når hu speiler meg på det jeg står og sier sjøl. Så jeg skulle pakke baggen skikkelig demonstrativt sånn at hu skulle skjønne at jeg var sur, hvis ikke er det ikke nødvendig å være sur hvis hu ikke skjønner det ((humring)). Så jeg sto og PAKKA (pause) og ordentlig sånn RASKE bevegelser NEDI baggen <<viser med kroppsspråket og hendene at hun pakker>> med alle klærne, skulle tøffe meg og slenger den over skuldra og spaserte ut døra og SMELLER døra igjen og det skulle være hardt, sånn at hu skjønner at (pause) nå er jeg sur. Det som skjer da er at når jeg SMELLER døra igjen, så står baggen igjen i døra ((@))<<agerer at baggen står fast i døra>>((@)) så det mista jo ALL effekt ((@))

Pathos-argumentasjon – eller her: påvirkning – skjer hovedsakelig ved og bevisst sette folk i en viss sinnsstemning mens historien/saksfremstillingen fortelles. Her er det tydelig at Edin ønsker at folk skal le. Dette oppnår hun gjennom å fortelle om situasjonene i en humoristisk og ironisk stil. Fortellerstilen setter en ønsket stemning blant publikum. Budskapet i historien er likevel det samme (Fearless-tankegang er bra), men gjennom *måten det fortelles på* begynner folk å skjønne at det er greit å le, og siden hun også forteller det hele levende med et aktivt kroppsspråk som støtter opp om det hun sier, kan vi i publikum også lettere se for oss situasjonen. Dermed oppnår hun at vi handler ved å le, eller le samtidig som vi nikker anerkjennende.

Den selvironiske fremstillingen av egen surhet i denne sidehistorien med baggen bidrar også til at Edin skaper en kontakt med publikum ved at hun fremstiller seg selv som en ufullkommen person, som gjør mye dumme og til tider barnslige ting. Hun klarer dermed å kombinere en folkelig fremtoning, med et overordnet budskap. Det siste er essensielt: hun får ikke folk bare til å le, men knytter også egen karakter (*ethos*) og et budskap (*logos*) til humoren. På den måten faller heller ikke publikum av, fordi hun både fremstår som en morsom person, som også faktisk har noe å si. Mye her handler om hvordan vi kan skape velvilje fra tilhørerne, både i starten men også underveis, og dette er relatert både til egen karakter og til det som sies. Dette kombinert med bruken av hennes egenart og språklige uttrykksmåte, for eksempel ved bruk av slang/dialekt og sosiale markører i språket som ”detta” og ”te” istedenfor ”dette” og ”til”, gjør at hun distanserer seg fra et ”forfint” språk, noe som heller gir henne en lokal (hun er på hjemmebane i Gjøvik) og avslappet forankring.

I et actio-perspektiv kan vi også merke oss at samspillet mellom stilen og et aktivt kroppsspråk er med på å plante ulike budskap og (latter-feller). Hun kan sammenlignes med en Stand-Up-komiker, som gjennom humor og ironi/selvironi får folk til å kjenne seg igjen, og dernest le.

(5) Argumentasjon gjennom eksempler

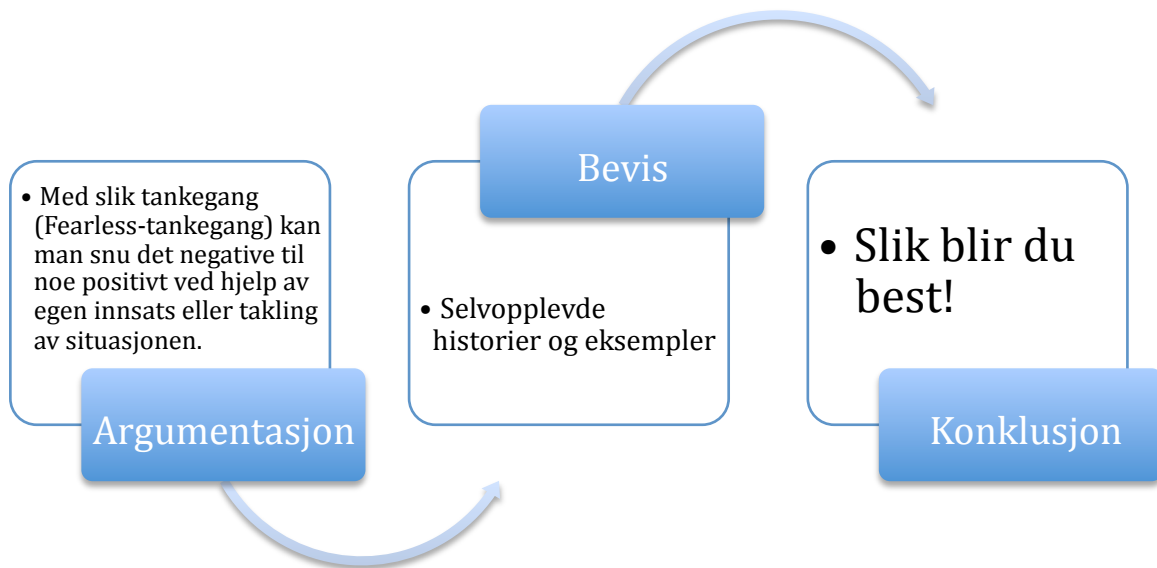
Edin har mange historier å fortelle i dette foredraget. Hennes foredrag kan deles opp i fire forskjellige narrative temaer, der det vises til enda flere enkelthistorier. Slik ser dette ut¹⁷⁵:

Som tidligere nevnt fungerer historiene til å støtte opp om argumentasjonen, og gjør at hun til slutt kan konkludere. Her skal jeg vise litt tydeligere hvordan denne argumentasjonen skjer via *eksempler*, her i form av historiefortelling. I det jeg har valgt å kalle DEL 1 henvises det til idrettspsykologen Frank Beck som sier "Hva har'u tenkt til å gjørra med det?" i de situasjonene der hun opplever å få en negativ beskjed. Argumentasjonen hennes er at med riktig tankegang (Fearless-tankegang) kan man snu negative opplevelser til noe positivt. Beviset hennes for at slik tankegang fungerer blir her alle enkelthistoriene, en fra jentegarderoben, ulike fra folk som glemmer å sette punktum, historien om å "bli benka",

¹⁷⁵ Figur 3: Narrativer i Fearless-talen

historien om heilagjengen samt historien om å lære av sine konkurrenter. Samlet tjener disse som bakgrunn, og dernest som bevis for argumentasjonen. Slik kan dette illustreres:

Figur 4: Argumentasjon og konklusjon i Fearless-talen. Del 1

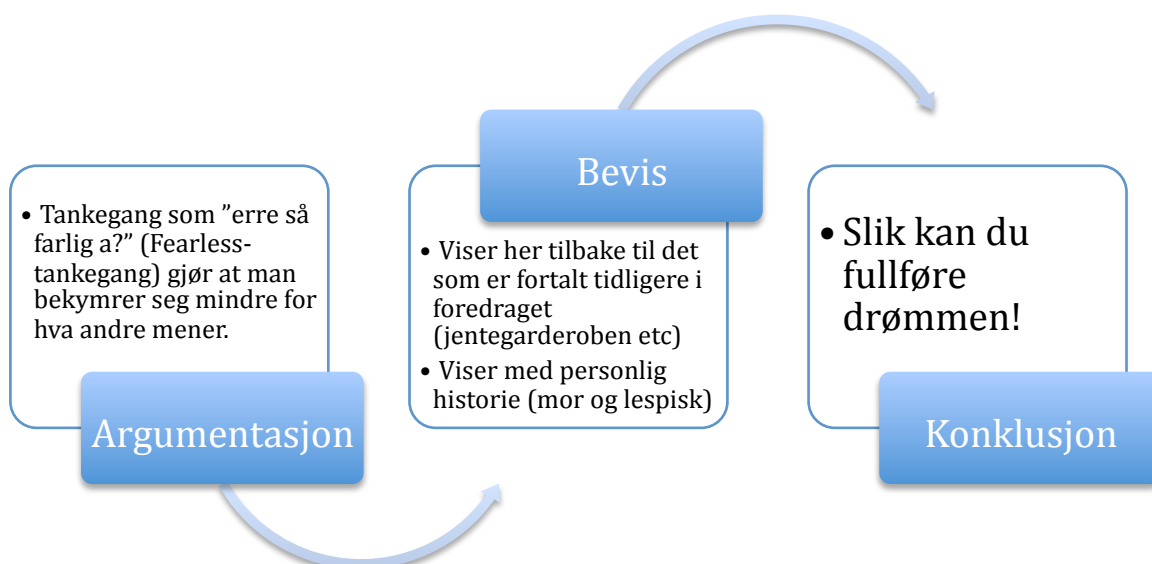
Etter å ha fortalt både om eksempler fra håndballaget og eksempler fra Edins private liv der hun har stått overfor vanskelig situasjoner, kan hun til slutt fortelle at hun overvant situasjonene ved selv å ta grep. Dette knyttes til mål og seiere på håndballbanen, #00:09:48-1#: "Overordna mål: jeg skal bli en av Larviks beste spillere i løpet av sesongen". Altså forteller hun egentlig: "Slik ble jeg best! Og det var Fearless-tankegangen som hjalp meg til å bli det. Slik kan du også bli det". Selv om hun pakker dette inn ved å si at "#00:10:27-1# Jeg kan sjøl velge hvordan jeg skal ha det" og "Det handler jo om å være modig når jeg egentlig er litt redd." fungerer henvisningen til å komme frem til denne konklusjonen via en mengde historier som argumenterer for at Fearless-tankegang fungerer.

Det jeg har valgt å kalle for DEL 2 av foredraget inneholder en opprømsing av ulike personlighetstyper. Dette er Edins egen analyse av mennesker man møter i ulike situasjoner oppført i selvlagde «menneske kategorier» basert på personlighetstrekk. For eksempel kategori GH som står for "Gjennomført Humørløs" eller SU "Sykelig Uinteressert". Hver enkelt personlighetstype fungerer som en egen narrativ (når denne forklares) samtidig som alle personlighetstypene til sammen fungerer som et overordnet narratologisk tema, nemlig:

Hvilke mennesker kan hindre deg i å bli fryktløs/få suksess? Edin lager her en humorseanse ut av dette, samt en øvelse hvor publikum selv skal finne ut av hvilke situasjoner som gjør at de kan blir en SU'er – *Sykelig Uinteressert*, en BV'er *Besserwisser* eller en MJ'er – *medjatter*. Seansen er en slags egen del – et kapittel for seg selv, der humor er en svært viktig faktor. Beskrivelsene av personlighetstypene begrunnes ut i fra Edins egne observasjoner og synspunkter, man kjenner seg igjen og det minner om Stand-Up, der publikum responderer med å le. Delen er altså sterkt *pathos*-påvirket. Edin avslutter seansen med å trekke dette tilbake til fortellingene om ”hva skal du gjørra med det a?”, som i bunn og grunn handler om å finne ut av hvordan man kan være på topp/suksessfull (som menneske), sitat:

#00:55:44-1# Men det her sånn. Det å kunne snakke sammen om disse tinga her, det å finne ut helt i dybden, når er det jeg egentlig er på topp, og kunne dele det med de aller aller nærmaste, det synes jeg faktisk er litt undervurdert. (pause) Jeg anbefaler det, jeg kan sende den til dere. (pause)

I de neste to delene, som jeg har valgt å kalle for DEL 3 og 4, er Edin igjen tilbake til samme type fortellerstil som i DEL 1. Selv om talen har vært personlig også frem til nå, blir den spesielt personlig i DEL 3. Hun innleder seansen med å vise et bilde av henne med sin sønn under overskriften ”Hva spiser en homo til frokost?”. I det videre forteller hun, på en sarkastisk-humoristisk måte, om hvor like vi egentlig er. Argumentasjonen i del 3 og 4 får tyngde på samme måte som i del 1 – gjennom personlige historier. Slik kan vi illustrere dette: FIGUR, DEL 3:

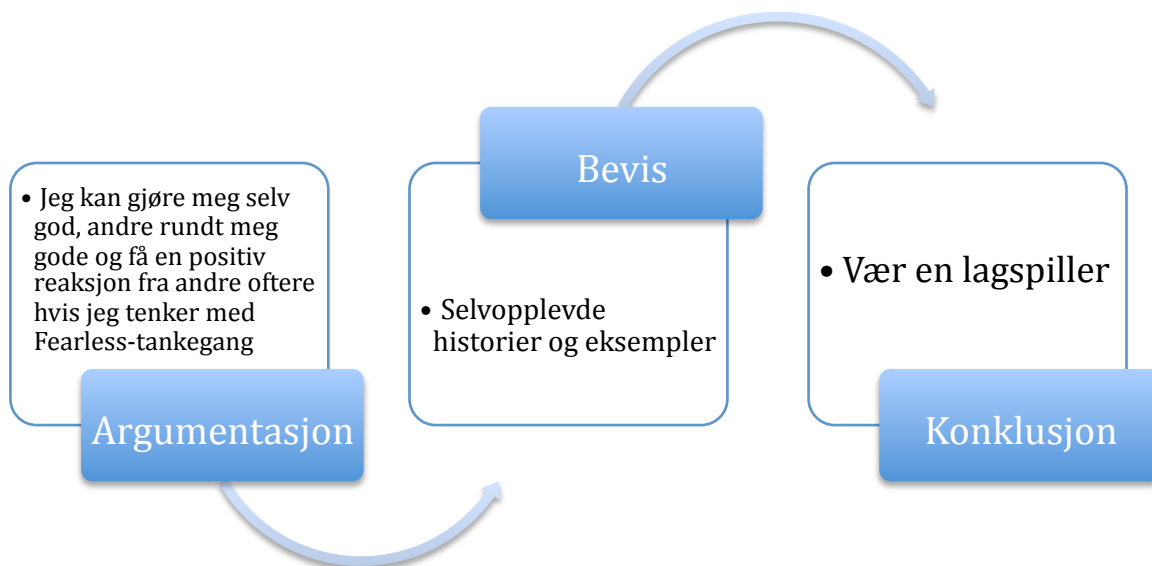

Figur 5: Argumentasjon og konklusjon i Fearless-talen. Del 3

Nå vises det til tidligere historier og det som tidligere er sagt ved å føre tankegangen over på at man klarer å fullføre drømmen. (#00:59:37-1# Grunnen til at jeg tok med bildet av Mio og meg det er fordi atte (pause) det lønner seg for meg å fullføre drømmen min.”). Her er argumentasjonen at tankegang som ”Erre så farlig a?”, som nå har blitt gjentatt mange nok ganger til at vi forbinder dette med Fearless-tankegang, gjør at vi bekymrer oss mindre for hva andre mener om oss. Igjen er det de personlige historiene som allerede er fortalt, samt den nye med eksempelet henne selv som lespisk mor som gir ekstra tyngde og som leder frem til konklusjonen: ”Slik kan du fullføre drømmen!” Etter omtalen av sønnen i del 3, kan det virke som om Edin er på vei til å avslutte, og det ville også vært passende. Men hun fortsetter, med det jeg velger å kalle del 4.

I neste del, del 4, spør Edin konkluderende til slutt: "Hvordan kan jeg gjøre meg selv god, hvordan kan jeg gjøre alle andre rundt meg gode på det jeg ønsker, hvordan får jeg denne reaksjonen (fra andre) oftere?"¹⁷⁶. Før dette har hun fortalt historien om å være god *bare* sammen med bestevenninnen Heidi Løke. Igjen kan dette illustreres slik:

FIGUR, DEL 4:

Figur 6: Argumentasjon og konklusjon i Fearless-talen. Del 4

Igjen er det gjennom historien og eksempelet som leder frem til konklusjonen: ”Jeg må kjenne alle på laget så godt som jeg kjenner bestevenninnen min, for da blir de kjent med meg også,

¹⁷⁶ #01:05:28-1# Du MÅÅ (pause) tenke på (pause) hvordan får jeg dette her oftere, hvordan kan jeg gjøre meg sjøl god, hvordan kan jeg gjøre alle andre rundt meg god på det jeg ønsker.

som også hjelper meg til å bli god”¹⁷⁷. Vi kan oversette dette med at hun råder til å være en lagspiller, selv om ikke Edin sier dette eksplisitt. Til slutt avslutter hun med å knytte dette eksempelet fra håndballbanen til en hvilken som helst annen situasjon:

#01:05:10-1# Det er KJEMPEBRA å tenke sånn på håndballbanen. Men også ganske bra å tenke sånn på hjemmebane. Hvis jeg ØNSKER at kjæresten min skal vaske golvet for jeg synes det er driiit kjedelig, så sier jeg jo til henne hver eneste gang hvor hot jeg synes det er at (andre) vasker golv. ((@)) Det er klart jeg gjør det! Sånn REINT taktisk.
#01:05:28-1# Du MÅÅ (pause) tenke på (pause) hvordan får jeg dette her oftere, hvordan kan jeg gjøre meg sjøl god, hvordan kan jeg gjøre alle andre rundt meg god på det jeg ønsker.

Sammen danner alle historiene i foredraget en overgang til at Edin kan konkludere med at for å bli ”best”, er bruken av Fearless-tankegang et godt redskap. Det gjøres ved å fortelle historier først, som så knyttes til en ønsket konklusjon, og slik fungerer altså historiene som en form for argumentasjon. Å gå rett til konklusjonen, uten å vise til historier fra egen virkelighet som ”beviser” at det hun konkluderer med stemmer, ville ikke hatt samme effekt. En stor årsak til det, er også at det er historiene som skaper følelser hos publikum, *pathos*. Tilhørerne kan se for seg situasjonene hun beskriver, og kjenne seg igjen. Når da konklusjonen kommer, kan hun få publikum til å nikke anerkjennende til dette budskapet. Og det er jo det taleren vil, skape velvilje og dernest gjennom den overbevisning.

(6) Språklige virkemidler

Vi finner spesielt mange språklige figurer i denne talen, som er med på å bygge opp under den humoristiske stilen. Her skal vi se spesifikt på språklige virkemidler som kan være, eller er, strategisk brukt i talen.

Antitese (kontrast)

Det settes opp mange kontraster i denne talen, både tematisk og språklig. Det snakkes hele tiden om å være tøff og modig når man egentlig er redd, og denne tematiske kontrasten går igjen i hele foredraget.

Det er også merkbart at ting blir satt opp mot hverandre også på setningsnivå, blant annet gjennom bruk av *antitese*, som kan sammenlignes med den mer allment kjente *kontrasten*. Dette skjer eksempelvis når Edin rett etter den humoristiske sidehistorien med

¹⁷⁷ #01:04:00-1# Jeg må kunne klare Å KJENNE mennesker rundt meg så godt som det jeg kjente Heidi. For hvis jeg gjør det, så blir de kjent med meg og, og da kan DE hjelpe meg til å bli god igjen. (pause)

baggen som står fast i døra, runder av og sier, nå alvorlig: ”Jeg kommer inn i jentegarderoben, jeg tar den dusjen, og det gikk ganske fint. Det var ingen som kasta meg ut.”¹⁷⁸ Denne alvorlige tonen utfordres deretter igjen i neste setning hvor hun fortsetter med å si ”Eh... nå var det bare jeg og en bitte bitte liten gammel dame som var der da” – og her ler folk før hun kommer til poenget: ”så det kan ha noe med saken å gjøre”¹⁷⁹. Antitesen ligger i at argumentet ”det gikk fint å dusje” blir utfordret, men ikke bare av hvem som helst, men av en ”bitte bitte liten gammel dame” og folk skjønner humoren: damen var ikke en veldig stor utfordring.

Gjentagelse

Det er også en del ting som går igjen i talen. Dette gjelder igjen både tematisk samt at den språklige fortellermåten *gjentar seg*. Edin er altså dyktig til å bruke *antitesen* i kombinasjon med *gjentagende* begrep og formuleringer.

Gjentagelse, eksempel 1: Ta for eksempel det forrige eksempelet og måten historien med kontrasten ble fortalt på. Når neste historie skal fortelles gjør hun det på nøyaktig samme måte.

Første eksempel, (3 min ut i talen) #00:03:09-1# ”Jeg kommer inn i jentegarderoben jeg tar den dusjen, og det gikk ganske fint”.

Kontrast: #00:03:15-1# ”Nå var det bare jeg og en bitte bitte liten gammel dame som var der ((@)) så det kan ha noe med saken å gjøre”

Neste gang Edin skal innlede til å fortelle en historie:

Andre eksempel (6 min ut i talen): #00:06:02-1# ”Så tenkte jeg, ”hvordan ville livet mitt sett ut om jeg var helt fryktløs da?” Da hadde jeg takka ja <<peker på sitt eget hode mens hun sier det>> (pause). Og så gjorde vi det, takka ja til det. (pause) Det gikk jo egentlig veldig fint”¹⁸⁰.

¹⁷⁸ #00:03:09-1# Jeg KOMMER INN i jentegarderoben. Jeg TAR den dusjen. Og det gikk ganske fint. Det var ingen som kasta meg ut. (pause) <<Har hendene utslått mot publikum>>

¹⁷⁹ #00:03:15-1# Eh. (pause) <<smatt>> Nå var det bare jeg og en bitte bitte liten gammel dame som var der ((@)) så det kan ha noe med saken å gjøre.

¹⁸⁰ Før Edin sier dette har hun sagt følgende: ”Så for ett og et halvt år sida, så sto jeg overfor en sånn type situasjon. Jeg fikk spørsmål om jeg hadde løst til å spille håndball for Larvik håndballklubb. Jeg var jo livredd. (...) (Her forteller Edin om hvorfor hun var redd, usikker etc.)

Kontrast: #00:06:13-1# (...) Fram til jeg begynte å trene på Stamina Hot, som er treningssenteret i Larvik. Og DE HERRE gamle damene, de forfølger meg. ((@)) <<slår ut med henda>>. For det som skjer NÅÅ! (...)

”Det gikk jo egentlig veldig fint” sier hun også i innledningen til den andre historien i foredraget, også dette i en seriøs tone, før hun fortsetter med en humoristisk kontrast til dette. Først forteller hun publikum ”at det gikk fint”, for deretter å ødelegge dette bildet ved å overraske: ”Det gikk nemlig ikke så fint likevel”, og ”nå skal dere høre hvorfor”. Edin holder publikum interessert og lyttende ved å snakke på denne måten. Hun overrasker, samtidig som hun skifter fra å snakke med en alvorlig langsom tone, til å heve stemmeleiet og snakke hurtigere, med trykk på utvalgte ord, for eksempel: ”For det som skjer NÅÅ!” – hvor hun både legger trykk på nå, samt at hun beveger stemmen fra lavt toneleie til høyt på ordet ”nå”.

Gjentagelse, eksempel 2 (på setnings- og ordnivå): Edin er også flink til å hele tiden plante forbindelse til det hun hevder er riktig, nemlig Fearless-tankegang. Dette gjøres språklig ved å gjenta samme type uttrykksmåte i de ulike historiene og eksemplene som hun henviser til, som for eksempel "Erre så farlig a?". Spesielt legger hun inn ulik form for referanse til Fearless-tankegang, enten helt eksplisitt eller gjennom bruken av ordet ”fryktløs”. Eksempel:

- #00:00:22-1# Jeg er Anja Edin. Og dette er hva fearless handler om for meg. (...) <<Slutter med bildet "Fearless – fullfør drømmen!>>
- #00:01:36-1# Fearless er et treningssenter for og hele tida å tru på at jeg er god nok. Hele tida. Uansett hva jeg står overfor.
- #00:05:17-1# Så det spørsmålet har jeg begynt å stille meg sjøl: Hvordan ville livet mitt sett ut om jeg var fryktløs? Hvis jeg står overfor noe jeg er redd for. Det har hjelpt meg veldig.
- #00:06:02-1# Så tenkte jeg, hvordan ville livet mitt sett ut om jeg var helt fryktløs da? Da hadde jeg takka ja. Og så gjorde vi det, takka ja til det.
- #00:08:17-1# Og det var i den perioden der sånn jeg skjønnte at jeg hadde skapt noe som jeg kaller fryktløsningsmetoden. Den står beskrevet i boka mi. Den er, den har vært veldig effektiv for meg (...)
- #00:20:33-1# Under EM, jeg tok ikke noen telefoner fra mennesker som jeg var usikker på om var trent i Fearless sin tankegang.

Andre formuleringer som går igjen er:

- Erre så farlig a?
- Det handler om å være modig når jeg egentlig er litt redd
- Hva skal jeg gjør med det a?

Ved å nevne disse påstandene så mange ganger i kombinasjon med egne erfaringer, spesielt henvisningen til Fearless-tankegangen, får hun på en lignende måte som Martin Luther King i ”I have a dream”-talen gjentatt budskapet, som er at ”Fearless-tankegang fungerer kjempebra”.

Bruken av retoriske spørsmål

I mange tilfeller er det bruken av retoriske spørsmål som skaper forbindelseslinjene mellom argumentasjonen hennes og eksemplene. Hun spør for eksempel: ”Hvordan ville livet mitt sett ut hvis jeg var fryktløs?”¹⁸¹. Svaret på spørsmålet blir hennes egen konklusjon, nemlig ved å videreføre budskapet fra enkelthistorien (den personlige Anja Edin) til suksess (den profesjonelle håndballspilleren Anja Edin). Denne koblingen er igjen med på å stryke hennes *ethos* både som person, taler og håndballspiller.

Metaforbruk

Metaforer brukes også til å plante forbindelseslinjer i foredraget. Som her:

#00:14:17-1# Så, om vi skulle bli benka, enten om det faktisk ER på en eller annen håndballkamp (pause) og vi blir benka, eller om vi står i kø på en eller annen jobb som vi ønsker å ha. UANSETT hvis vi blir satt til side i livet, handler det hele tiden om ”Hva har jeg tenkt til å gjør’ a med det a?”. (pause)

Edin bruker her et begrepsapparat fra håndballbanen ”å bli benka”, som på håndballbanen betyr å bli tatt ut av spillet på banen og satt på benken. Her brukes begrepet i overført betydning for å ”bli satt til side i livet”. Begrepet er nært forbundet med idretten hun spiller og dernest hennes egen person. På den måten knytter hun hennes erfaringer med nederlag fra håndballbanen til andre nederlag på andre arenaer i livet. På den måten får hun språklig, gjennom bruken av en metafor som omtalt i teorien, skapt en kobling mellom hennes måte å omgjøre nederlag til suksess på håndballbanen med hvordan hennes erfaringer og tankegang er relevante for oss vanlige mennesker med våre hverdagslige problemer.

¹⁸¹ #00:05:17-1#

(7) Enthymemisk argumentasjon

I det store og det hele er alle hennes eksempler brukt for å få fram poenget: du har et valg og kan gjøre noe med det selv. Dette premisset ”at vi har et valg” knyttes og assosieres dermed til Fearless-tankegangen. Denne assosiasjonen blir dermed til slutt til et bevis for at Fearless-tankegangen fungerer, og det er det vi kan kalle for et *enthymemisk* bevis. Som omtalt i teorien går dette ut på å skape en logisk kausalitet mellom premissene vi selv fremstiller. Det finnes derimot egentlig ingen fast forbindelse mellom at ”vi alle har et valg i situasjonen” til at Fearless-tankegangen er løsningen. Edin skaper her denne forbindelsen, og hun gjør det på en virkningsfull god måte.

(8) Avslutningen (Conclusio)

Selv om historiene underveis fungerer på en viktig måte for å få frem talens budskap, skal Edin derimot vokte seg for at det kan bli litt ”mye”, både av stoff, historier og engasjement. Det er spesielt merkbart i talens avslutning, der hun, for å bruke hennes egen betegnelse på andres problem, har problemer med ”å sette punktum”. Hun går i den klassiske fella, som omtalt i teoridelen, i å befinne seg midt inne i tale nummer to, istedenfor å oppsummere. Ideelt sett bør man med oppsummeringen plante den siste følelsen vi ønsker at publikum skal sitte igjen med når talen er over *uten* at man legger til mer enn det vi allerede har sagt. Det er krevende å holde seg til dette i taleøyeblikket, derfor bør også avslutningen være godt forberedt. Edin kommer med flere poeng og nye argumenter i avslutningen, som ikke er nødvendige. Hun har allerede gjentatt og trukket så mange slutninger allerede, at publikum bør ha oppfattet talens budskap nå. Det hun mangler er en skikkelig avslutning. Resultatet blir at hun føler behov for å takke eksplisitt for seg to ganger, noe som viser at å avslutte en tale ikke er så lett.

4.1.7 Klarer Edin å overføre ønsket budskap?

Edin knytter på ulike måter forbindelseslinjer mellom det overordnede budskapet hun selv har valgt (Fearless-tankegang er bra) og hennes egen suksesshistorie i livet samt på håndballbanen. Dette gjør hun ved å:

- Ha en fengende åpning
- Knytte kontakt med publikum via en humoristisk og selvutleverende stil, som er passende

- Viser via historieformidling med *evidentia* hvordan hun velger å takle ulike situasjoner.
- Argumenterer for sitt syn, for deretter å konkludere ved å la eksempler fra eget liv fungere som bevis.
- Bruker språklige virkemidler som antitesen, gjentakelse, retoriske spørsmål og metaforbruk ”å bli benka” til å forsterke, levendegjøre og plante ytterligere forbindelseslinjer. Bruken av musikk, bilder og annen lyd fungerer på samme vis.

I alle disse sammenhenger bruker hun seg selv som person flittig. I tillegg har hun fokus på en fengende åpning (*exordium*). Her er Edin i tråd med retoriske råd og retningslinjer for å holde en god tale. Hennes avslutning (*conclusio*) er derimot ikke i tråd med råd for en god avslutning.

Konklusjon: Det at hun til slutt ikke avslutter uten å gjenta seg selv for mye er ikke avgjørende. Edin overfører ønsket budskap til publikum. Foredraget fremstår godt formidlet.

4.2 FOKUS OG VILJE I MOTBAKKE

Av Dag Otto Lauritzen
 Dato: 19.10 2013
 Sted: Norges Idrettshøgskole
 Varighet: 1 t 3 min

4.2.1 Om taleren (aktør)

Dag Otto Lauritzen (58) er en tidligere norsk proffsyklist. Lauritzen omtales som en av Norges fremste syklist gjennom tidene og tok blant annet bronse under OL i Los Angeles i 1984 og var den første nordmannen som tok en etappeseier i Frankrike rundt (Tour de France)¹⁸². I dag er Lauritzen et kjent TV-ansikt for nordmenn flest. Vi finner han som sykkelkommentator for TV2, han var den første som vant NRKs tv-serie *Mesternes Mester*, han har hatt suksess med TV2-programmet ”På hjul med Dag Otto” og ”På tur med Dag Otto” sammen med Kristian Ødegård, der sistnevnte TV-sesong vant *Gullruten* for beste underholdningsprogram (2014). Han har også vært en av programlederne for treningsprogrammet *TV2 Sporty*. Det nyeste er at han skal være programleder for en TV2 reality-serie som heter ”Dropped - Heltenes kamp”. Konkurransen består i at to lag med idrettskjendiser droppes i villmarka og skal ta seg frem til sivilisasjonen så raskt de kan.

¹⁸² Solheim, ”Dag Otto Lauritzen”, *Store Norske Leksikon* (online), https://snl.no/Dag_Otto_Lauritzen

4.2.2 Om dagens publikum (til hvem)

Publikum denne dagen er i utgangspunktet deltagere på det som omtales som ”Den store kurshelgen” som hvert år arrangeres på Norges Idrettshøgskole. Kurshelgen varte fra 18.-20. oktober, og ble i 2013 arrangert for 11. gang. På kurshelgens egen nettside kan man lese at ”I år hadde vi mer enn 450 deltakere, som deltok på blant annet hovedprogram, kroppsøvingseminar, trenerkurs, lederkurs for ungdom, særkretsprogram og idrettsrådseminar”¹⁸³. Et særlig fokus er ungdom og ledelse, og Akershus Idrettskrets skriver følgende på deres Facebook-side denne dagen: ”50 ungdommer fra Oslo og Akershus, samles denne helgen for å bli bedre ledere, lære mer om norsk idrett, og om hvordan de kan gjøre en forskjell og bidra tilbake til eget idrettslag.”¹⁸⁴ Mitt inntrykk fra salen var at mange var ungdommer, men at det også var noen godt voksne i salen. Begge kjønn og ulike aldersgrupper, der fellesnevneren er idrett, er altså representert.

4.2.3 Om dagens scene (rommet som er til rådighet)

Vi befinner oss i et stort auditorium på Norges Idrettshøgskole på Sognsvann i Oslo. Det finnes en talerstol, med teknisk utstyr og plass for PC i det venstre hjørnet, en storskjerm og et gulvparti foran som brukes som scene. De første tilskuerne sitter på første rad og oppover, og den bakerste raden er lengst borte fra scenen samt lengst oppe under taket.

Foto 10: Dag Otto Lauritzen på scenen. Foto: Linn Husby

4.2.4 Om talen

Dette foredraget har et navn, nemlig ”Fokus og vilje i motbakke”. Dag Otto Lauritzen har holdt dette foredraget i mange år allerede. Et nett søk med foredragets navn sporer opp en

¹⁸³ Den Store Kurshelgen, ”Fornøyde deltagere fra Den Store Kurshelgen 2013” (online), <http://denstorekurshelgen.no/innhold/forn%C3%B8yde-deltakere-fra-den-store-kurshelgen>

¹⁸⁴ Akershus Idrettskrets, Medium: Foto + tekst, Frigitt: 18.10.2013, Facebook URL: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=536397096444193&l=05d8b59dbe>

referanse til det allerede fra 2009. Han har en egen nettside, der forespørsel om foredrag kan henvendes: <http://dagotto.no/> Her finnes også mye annen nyttig info om Lauritzens andre prosjekter, som videoklipp, hvilke bøker han har utgitt og info om for eksempel hans andre engasjementer (eksempelvis Dag Ottos Sykkelfond). Det finnes ingen bok med dette foredragets navn, men Lauritzen har utgitt flere bøker, som både er skrevet sammen med andre, samt alene. Sammen med andre har han skrevet bøkene "På tur med Dag Otto" (2011), "Kom i form med mesternes mester" (2009) og "Best på sykkel" (2007). Selv har han gitt ut to bøker, "Kom i form med Dag Otto" (2015) og "Viljestyrke" (2013). Sistnevnte var Lauritzens første bok skrevet alene, og kom ut 15. September 2013, en måned før dette foredraget ble holdt.

Lauritzen er scenevant, beveger seg ikke så mye, men har en løst og ledig kroppsholdning foran på scenegulvet. Han henvender seg til publikum ved å spørre innledningsvis "Har dere hatt en god samling?", noe som virker naturlig. Foredraget fremstår som en kronologisk fortelling fra barndommen, videre til opptak i hærens jegerskole, til arbeidet i politiet og til sykkelkarrierens start. Innslag av bilder og video underveis fungerer som supplement til det som sies. Dag Ottos klær er hverdagslige: han har på en dongeribukse, en rutete skjorte og joggesko.

4.2.5 Innledningen til talen

Den kvinnelige innlederen har lagt om dialekten sin til Grimstad/Arendalsdialekt for anledningen og spøker med dette i introen: "Og det er klart at når du kommer fra Ændal og Grimstad så sier du noe annet, og derfor vil "e bare sei te du" sier hun og fortsetter "det høres jo ut som e har talefeil, men e har altså ikke det " noe som får folk i salen til å le. "Mi har har gleda oss til å høre på du, så kom igjen Dag Otto!", avslutter hun, før Dag Otto Lauritzen kommer opp på scenen mens publikum klapper.

4.2.6 Analyse

(1) Åpningen (Exordium)

Lauritzen tar umiddelbart humoren fra innlederen videre og spøker med at hun er god til å snakke med Grimstad-dialekt. "Bedre enn Valen", sier han, noe som gjør at publikum ler, og nå har han gjenvunnet makten. Lauritzen henvender seg deretter aller først til folk i salen ved å spørre "Har dere hatt en fin samling?" før han deretter går i gang med å fortelle sin historie. I innledningen til denne skaper han interesse ved å si: #00:00:49-2# «(...) Jeg føler at jeg er et

UNNTAK som bekrefter regelen(pause). Når det gjelder idrett.» Denne setningen fungerer som et pirrende anslag til hovedhistorien som nå skal fortelles, og gjør at vi blir nysgjerrige på fortsettelsen. Lauritzen har med dette aktivert publikum, slik rådet er for *exordium*. Han forteller også publikum hva han skal snakke om og forsøker å skape en god relasjon til folk i salen.

(2) Billedlige virkemidler

De visuelle eksemplene i denne talen har en konkret referanse til den historien som fortelles. På samme måte som hos Edin, brukes de dermed til å billedliggjøre fortellingen og ikke minst skape stemning. Videoen fra ulykken, muligens et lånt opptak fra NRK, forteller rett og slett gjennom en mannspersons ”voice over” litt av det som hendte den dagen og vi ser også at personer med utsyr på kroppen hopper ut av et militærfly. På samme måte fungerer videoen fra ”Tour de France”. Lauritzen har nå kommet til den delen av historien hvor han har oppnådd suksess som syklist og for å avslutte historien, settes videoen fra Tour de France på, mens han sier ”Det er et sirkus”¹⁸⁵, noe som også blir gjentatt i selve videoen. Her får vi både musikk og bilder kastet inn i en stemningsskapende setting fra folk som sykler, mens vi ser at Dag Otto Lauritzen (og andre) fungerer som programledere. Vi er nå altså kommet til nåtid.

Lauritzen har også fokus på å billedliggjøre begrep og størrelser slik at de blir mer forståelige, eksempelvis slik:

#00:35:46-0# (...) "I fotball-terminologi så var det i adeccoligaen, altså i B klassen.”

#00:43:37-2# Haribo som dere kanskje har hørt om. Det er slikt godteri, vingummi. For å si litt om størrelsen. De deler ut to og et halvt TONN (pause) med Haribo, HVER DAG, i TRE uker. Ikke på lørdag av Tour de France, men HVER DAG to og et halvt tonn. Så kan du tenke deg. I Norge så er det altså åtte til ti tusen aktive politifolk. Som jobber til daglig. I Tour de France (pause) så er det femogtyve tusen politifolk som jobber for å ivareta sikkerheten i løpet av løypene. Det sier litt om størrelsen.

#00:57:42-2# (...) Jeg har sykla cirka førtitusen kilometer i året, da får du god tid til å tenke. ((@)). (pause) Det er like langt som en gang rundt jorda hvert år i femten år.”

Slik bruk av billedspråk gjør det en abstrakt beskrivelse om til noe klar og levende, på en lignende måte som bilder gjør dette. Det er dette man i retorikken kaller for *evidentia*. Som omtalt i teorien er det altså den levende, direkte og visuelle presentasjon av hendelser slik at tilhørerne føler at de er tilstede og kan se hendelsen med egne øyne. Her blir størrelsen på

¹⁸⁵ #00:40:25-2#

idrettsarrangementet Tour de France beskrevet med en konkret sammenligning av hvor mye godteri Haribo leverer ut hver dag. På den måten kan vi bedre forstå hvor stort dette arrangementet er. Lauritzen går her fra noe vagt til noe vi kjenner igjen og kan forstå. Det er det samme i de to andre eksemplene.

(3) Retoriske fortellerstrategier

Til forskjell fra Anja Edins fortellerstruktur, som hopper fra den ene enkelthistorien til den andre, noe som gir mulighet til å analysere disse enkelthistoriene opp mot det hun i etterkant konkluderer med, har Lauritzen én overordnet fortelling nemlig: ”Slik ble jeg proff, mot alle odds”. Den kronologiske historien, som starter allerede i hans oppvekst, som beskrives som en tid uten TV, internett og andre ”fremmedord” som ”jeg ikke vet hvordan jeg skal bruke en gang”, er dermed med på å bygge opp Lauritzen som en type person, med bestemte dyder og karaktertrekk (*arete*). Ikke minst er han en mann av sin tid, som bare hadde seg selv til å bli god med. De mange referansene til faktaopplysninger som Lauritzen kommer med underveis, fungerer dermed til å styrke denne siden av Lauritzen. Det kan for eksempel være:

#00:08:50-2# Under krigen, så var dette et steinbrudd, AKTIVT steinbrudd. Tyskerne hadde funnet den røde granitten som er spesielt for Grimstad. Den skulle de bruke til en seiersstatue til Hitler. Så det var et veldig aktivt steinbrudd, men (...)

Eller:

#00:23:48-2# Vet ikke om dere husker tilbake, noen av dere er så unge at dere ikke var født i nittenåtti, ((humring)) MEN. Norge boikotta OL i Moskva ((lavt mmmm)), og det var ganske anspent mellom øst og vest. Så all informasjon om den øvelsen (...) er topp hemmelig.

Disse henvisningene til fakta og eldre historiske begivenheter er ikke bare med på å gi en tyngde i foredraget, men de viser også tilbake til talerens person og gir han ekstra troverdighet i forhold til kriteriet *forstandighet*. Lauritzen er en mann med forstand, som har lang livserfaring og som har faktainformasjonen sin i orden.

Samtidig males det et bilde av en person som alltid har hatt mye viljestyrke, en ”action sugen” vilter guttunge som ikke var skoleflink, som senere ble til en suksessfull fallskjermjeger, en som fikk en fin stilling i politiet og en som i en voksen alder hadde så mye viljestyrke at han ble proffsyklist etter å ha startet med sykling som 23-åring. Enkeltutsagn underveis som er med på å bygge opp dette bildet, gjøres når han eksempelvis forteller fra barndommen:

#00:12:00-2# Jeg brukte mye energi på alt mulig, og jeg sykla med avisa. Henta de gamle syklene og skrudde sammen, så jeg gikk to avisruter om moran, først sykla jeg til Grimstad, gikk med to avisruter, så sykla jeg hjem igjen og så sykla jeg til skolen, og så sykla jeg med Fevennen på ettermiddagen.

Dette viser at Lauritzen var et svært aktivt og sporty barn og ungdom, som fikk hverdagstrim. ”Men jeg var i hvert fall actionsugen for så si det mildt”¹⁸⁶, ”Så tenkte jeg, i år skal jeg ta rotta på den salutten”¹⁸⁷ eller ”Jeg var høyt og lavt og i bevegelse konstant når jeg var liten”¹⁸⁸. Er bare noen andre utsagn som forteller oss som publikummere dette: For ikke å snakke om:

#00:13:56-2# Jeg DIGGA ikke skolen, det må jeg bare innrømme. (pause) Men jeg var ikke noe sånn (pause) stygg, jeg stjal ikke eller noe sånn. Jeg var ikke noen banditt, men jeg var bare rastløs. Men da jeg kom inn i militæret så bestemte jeg meg for at nå skal jeg i hvert fall gjøre så godt jeg kan for å vise at jeg har evner jeg og. For jeg følte det å komme inn der, med disiplin med øvelser og action, det var midt i blinken for meg.

Eller:

#00:30:07-2# Jeg husker VELDIG godt. (pause) Jeg lå der og kikka på han. (pause) Tenkte med meg sjøl at jeg skal i hvert gjøre ALT jeg kan for at han skal få lov til å spise i seg de orda. ((humring)) Jeg ble ikke sånn at jeg lå der nede og tenkte fasiken nå går mitt liv i grus. Nåå. Deppa. Jeg var ikke deppa. Jeg var ikke deppa. Jeg var mer sånn. Jeg fikk sånn kampvilje. Og det er en utrolig viktig innstilling. Jeg har alltid hatt et motto at ingenting er umulig, men det umulige tar litt tid. Og det er egentlig. (pause) Jeg visste ikke det når jeg var liten, at det var mitt motto, men det har alltid vært sånn.

Det som også er tydelig i disse eksemplene, er at ikke bare kommer Dag Otto Lauritzen karaktertrekk (*arete*) mer og mer frem gjennom dem, noe som styrker hans *ethos*, men de skaper også en eller annen følelse hos publikum (*pathos*).

(4) Elocutio

Hos Lauritzens foredrag skjer ikke først og fremst stemningsskapning gjennom bruk av selvironi og humor, slik som hos Edin, selv om Lauritzen også får folk til å le. Det er først og fremst måten det fortelles på, med den innlevelsen og den levendegjørende beskrivelsen som Lauritzen behersker som skaper et følelsmessig engasjement hos publikum. For eksempel slik som vist over, eller for eksempel slik han forteller her:

#00:18:33-2# MEN! Den helvetesuka. Den var altså, jeg kan fortelle en bitteliten historie. Etter tre fire dager da hadde vi som sagt allerede gått på limiten, vi hadde ikke søvn, vi hadde ikke mat, vi hadde nesten ikke veske, de piinte oss så til de grader. Vi sovna om natta, hvis vi var ferdig med en øvelse. AKKURAT i det du begynte å snorke

¹⁸⁶ #00:11:57-2# Men jeg var i hvert fall actionsugen for å si det mildt da. ((@))

¹⁸⁷ #00:10:20-2# Så jeg tenkte, i år skal jeg ta rotta på den salutten ((@@)).

¹⁸⁸ #00:07:40-2# Jeg tror i hvert fall det er en av grunnene, jeg var høyt og lavt og i bevegelse KONSTANT (pause) når jeg var liten. Jeg var kanskje litt aktiv, overaktiv hvis noen skal si det da.

og virkelig sov, så kom de inn og vekket oss. Nytt antrekk, ny øvelse, så vi sov kanskje femten minutter tjue minutter hver gang vi fikk lov til å sove. Til slutt så blir du heeelt frynsete. Eeh. MEN! Vi skulle altså (pause) etter fire dager løpe en vanlig femtusenmeter Det her er i nittensøttifem på høsten, da var det hetebølge på Østlandet, det var sinnssykt varmt. Jeg husker ikke hvor varmt men det var over tredve grader og vi hadde fullt feltutstyr, skarpe skudd i lomma, AG3 på ryggen, startnummer foran og bak fordi det (pause) det hadde vi når vi sov og det hadde vi når vi var våkne. Så vi løp alt vi kunne. Hen til Gardermoen, som var militær flyplass og så tilbake igjen til Trandum, på en grusvei den gangen. Så kjørte de med biler for å støve for å gjøre det enda verre for oss. Og jeg tror ikke jeg overdriver når jeg sier at åtte ti stykker av de som løp den femtusenmeteren (pause) besvimte. Totalt utmatta, dehydrert. Noen krøyp litte grann, fikk litte grann vann, kravla seg opp igjen og gikk videre. Og en av de gutta som besvimte han eh faktisk, fra Skien, han lå i koma i tre måneder. Og våkna igjen og er like fin i dag. Men jeg husker VELdig godt en av de som besvimte, han datt til slutt to tre hundre meter før mål. Da hadde jeg kommet til mål og sto og (pause) å prøvde å komme meg og var så fornøyd at jeg hadde klart det og liksom. Så så vi han gikk ned, krøyp opp igjen, datt ned igjen og ble liggende og ble henta i ambulanse og han døde i sykebil på vei til sykehuset ((gisp)). Så det ble jo en helvetesuke med stor H.

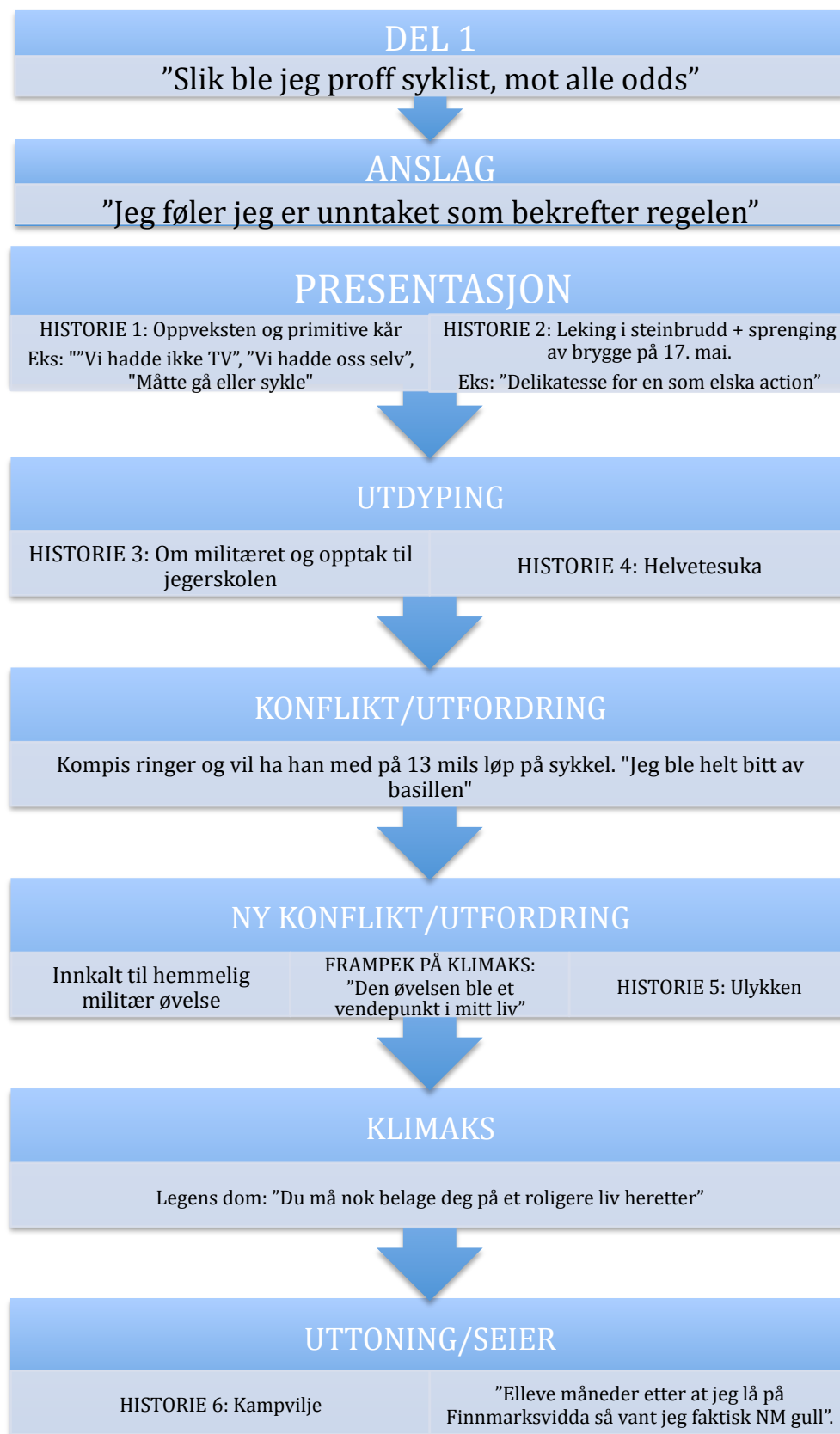
Det fortelles personlige, gripende historier, som til sammen blir til en imponerende fortelling om en som ble sykkelproff mot alle odds. Selvsagt er det jo også basert på reelle hendelser, men historiene og hvordan de fortelles på er også et resultat av reelle valg taleren har tatt. Ikke bare gjør denne måten å fortelle på at det blir nært, forståelig og som her imponerende, men fortellingen bidrar også til å gi nyanse til mer generelle utsagn, som for eksempel ”gi aldri opp”. Det er igjen snakk om å benytte seg av *evidentia* og slikt sett appellere til følelsene våre, altså *pathos*-argumentasjon.

Lauritzen bruker også stemmen aktivt til å få frem disse følelsene, og har med elementer i historien der han forventer at folk kommer til å le. Slike avbrekk fungerer godt sammen med hans imponerende historie, som også skaper et godt samspill med publikum.

(5) En klassisk dramaturgisk fortelling

Vi kan dele inn dette foredraget i to hoveddeler, med dertil hørende underhistorier/deler. Del 1 er å regne som en klassisk dramaturgisk fortelling, med mer eller mindre følgende seks deler: anslag, presentasjon, utdyping, konflikt/opptrapping av konflikten, klimaks og uttoning. Del 2 består av diverse generelle tema som det henvises til. Slutten på fortellingen og Del 1 er når Lauritzen har blitt sykkelproff. Da har vi kommet litt over halvveis ut i foredraget. Her tar det en ny vending, ved at Lauritzen nå omtaler ulike tema.

Del 1 kan illustreres slik¹⁸⁹:

¹⁸⁹ Tabell 7: Kronologisk fortelling i "Fokus og vilje i motbakke"

Talens neste del, del 2, er mer temabasert, der Lauritzen snakker om lagidrett (tema 1), annerkjennelse (tema 2), om å være tilstede (tema 3) og om å snakke positivt til seg selv (tema 4).

Lauritzen har en sterk og god fortelling som utgangspunkt og rød tråd i sitt foredrag. Det handler om hvordan han lykkes i å bli sykkelproff, til tross for mange hindringer på veien (en rebelsk barndom, mulighet for etablert familieliv, startet karrieren sent, ulykke). Det fungerer dermed godt å fortelle historien kronologisk fra start til slutt. På den måten kommer elementene i den best til sin rett. Vi skal derimot også ha i mente henvisningen til professor Abbott i teorien, nemlig at en lineær historie gjør fortellingen til et mektig middel til å tilfredsstille det menneskelige behovet for kausalitet, altså årsakssammenhenger. Den kronologiske fortelling er særs god til å distribuere hendelser på en ryddig, fortløpende måte, og dernest skapes ofte et inntrykk av årsak og virkning.

Hele talens første del er dermed full av ethos og pathos-henvisning. De imponerende historiene vi får høre om, og hvordan Lauritzen til slutt lykkes er dermed med på å høyne hans troverdighet i neste del, der han gir råd innenfor visse tema, samt til å vekke følelsene hos publikum. Hans referanse til hva han driver med i dag, som programmet Sporty, samtale med Helsedirektøren, vært med på å opprette organisasjonen Mot og så videre underveis er også med på å styrke hans troverdighet (ethos), også på disse tema-feltene. På samme måte som hos Edin, bruker han i del 2 eksempler fra eget liv til å støtte opp under konklusjonene han kommer med. For eksempel når han snakker om lagidrett og sidestiller dette med å jobbe i team i en bedrift, og fremhever at ”alt er lagidrett”¹⁹⁰. For å få tyngde bak denne konklusjonen viser han til et eksempel fra sykkelsporten og han selv som ofrer alt for at den beste spurteren på laget skulle vinne, men ikke får honnør for det. Han sier:

#00:45:20-2# Det sto INGENTING om at jeg hadde ofra ALLE mine muligheter. Blod svette og tårer, kjørt han i vinden, stoppa når han måtte pisse, eh, henta mat til han, selv om det gikk i seksti kilometer i timen måtte vi ned i køen og hente vann og mat. Ofra ALT. (pause). DET er lagidrett.

Fortellergrepene i denne talen er altså en kombinasjon av en kronologisk dramatisk fortelling slik man er vant med i for eksempel en film med utdyping av hindre underveis og en helt som tilslutt lykkes. Deretter er det en påstand – konklusjon-del i del to, litt a la Edin, der referanser tilbake til egne personlige historier er med på å bygge opp konklusjonen og argumentasjonen.

¹⁹⁰ #00:45:36-2# DET er lagidrett. Derfor så er ALT lagidrett.

(6) Språklige virkemidler

Lauritzen tar også i bruk flere språklige figurer som er med på å aktivere publikum underveis i talen.

Spørsmål til salen

Lauritzen henvender seg til publikum med spørsmål underveis, som for eksempel ”Har dere hørt om Helvetesuka?”¹⁹¹ Publikum svarer: mmmmh. Disse spørsmålene fungerer som språklige interessevekkere, fordi direkte spørsmål plutselig gjør at saken angår folk i salen. Taleren skaper på denne måten en dialog med publikum, og forsikrer seg om at de henger med på det som sies. Lauritzen bruker også spørsmål til å pirre og skape et frampek på hva som kommer, når han for eksempel sier: ”Er det mange under 16 år her? Jeg er ikke sikker på at jeg tør fortelle alt men..” og senere gjentar ”Jeg vet ikke om jeg tør si det, men vi får ta det etterpå”¹⁹². Slike grep er tatt for å gjøre fortsettelsen mer spennende. Samtidig samsvarer dette også med den epideiktiske talestilen, der det er viktig å ta hensyn til, og ikke minst ofte, hedre sitt publikum. Lauritzen gjør dette ved å hele tiden forholde seg til publikum i salen. I denne talen er også humor brukt på denne måten; som en henvendelse til publikum.

Metaforbruk

Lauritsen bruker i del to en særlig synlig metafor fra idretten med henvisning til konkrete generelle begrep på arenaen ”livet”. Det er bruken av ordet ”hjelperyttere”¹⁹³ i overført betydning. Dette kan ha en sammenheng med at i denne delen så skal jo Lauritzen nettopp argumentere for ulike syn med utgangspunkt i egen bakgrunn. Han gjør det samme som Anja Edin gjør ved å henvise til håndballbegrepet ”å bli benka”. Lauritsen benytter et begrep som er knyttet til hans idrett, nemlig ”hjelperyttere”. En hjelperytter er også noe Lauritzen selv har vært i sykkelsammenheng. Her brukes begrepet i overført betydning for de personene som hjelper og støtter oss i vår hverdag og arbeidsliv.

(7) Avslutningen (Conclusio)

Selv om dette er en god tale, kan man ane en litt kronglet struktur i del 2 av foredraget, da Lauritzen ikke lenger har historien sin å lene seg på. Her går han over til å omtale ulike

¹⁹¹ #00:14:54-2#

¹⁹² #00:08:03-2# Er det mange under 16 år her? Jeg er ikke sikker på om jeg tør å fortelle alt men. ((@)) (...) Jeg vet ikke om jeg tør å si det, men (pause) får ta det etterpå. Eh!

¹⁹³ #00:45:55-2#

generelle tema, samt å avslutte. Det hoppes her fra det ene temaet til det andre, noe som også gjør at han til slutt ikke rekker å avslutte slik som planlagt på grunn av tidsmangel. Og han sier det her selv: ”Jeg rakk dessverre ikke mer, jeg prata alt for mye om dritt og lort”¹⁹⁴. Dermed, i likhet med Edin, får heller ikke Lauritzen avsluttet på en tilfredsstillende måte, verken for han selv eller for publikum. Han er derimot ikke i gang med en ny tale, slik som Edin, men sier eksplisitt ”Ferdig”. Det er en avsluttende bemerkning, men den har ikke veldig mye appell, slik talens avslutning (*conclusio*) bør ha.

4.2.7 Klarer Lauritzen å overføre ønsket budskap?

Lauritzen viser oss at ved pågangsmot, fokus og viljestyrke og ved aldri å gi opp kan vi oppnå det vi vil her i livet, til tross for dårlige utgangspunkt. Dette gjør han ved å:

- Pirre med anslag i starten samt skape en god relasjon til publikum
- Fremheve seg selv som en mann med forstandighet
- Historien fremhever Lauritzen som en person som er fysisk og psykisk sterk
- Vise med historieformidling evidentialia
- Ha en klassisk dramaturgisk og imponerende fortelling som bevis
- Bruke språklige virkemidler som spørsmål til salen. Metaforbruk (”hjelperyttere”) brukes i overført betydning. Videoer og bilder levendegjør og forsterker uttrykket.

Lauritzen har et godt utgangspunkt, nemlig en suksesshistorie litt utenom det vanlige. Historien om hvordan han lyktes er dramaturgisk godt fortalt, og dette gir dermed talen struktur. Historien ”Slik ble jeg proff mot alle odds” er også med på å bygge både ethos og pathos og fungerer dermed svært godt retorisk. Åpningen er i tråd med råd, mens avslutningen og den siste delen av foredraget ikke i like stor grad er det.

Konklusjon: En gjennomarbeidet imponerende historieformidling basert på reelle hendelser opptar størstedelen av foredraget og skaper dermed forbindelsen ”mitt pågangsmot” = ”suksess på idrettsarenaen”. Foredragets avsluttende og noe mer ustrukturerte del og dårlige avslutning er ikke avgjørende. Lauritzen overfører ønsket budskap.

¹⁹⁴ #01:02:42-2#

4.3 OLE GUNNAR SOLSKJÆR INSPIRERER

LANDSMØTET

Av: Ole Gunnar Solskjær

Dato: 9. april 2011

Sted: Arbeiderpartiets landsmøte

Varighet: 15 min.

Medium: Arbeiderpartiets Youtube kanal:

<https://www.youtube.com/watch?v=xJK6dArNKt0>

4.3.1 Om taleren

Ole Gunnar Solskjær er en norsk fotballspiller som er mest kjent for sine spilleår i den engelske fotballklubben Manchester United. Han omtales som en av Norges mest populære og fremste fotballspillere gjennom tidene¹⁹⁵. I sin første sesong i Manchester United i 1996/97 ble han lagets toppscorer med 19 mål. I 1999 nådde han sitt sportslige høydepunkt da han scoret seiersmålet på overtid i Mesterliga-finalen mot Bayern München, noe som skaffet ham heltestatus blant Manchester Uniteds store tilhengerskare. Etter karrieren fungerte Solskjær som trener for Manchester Uniteds reservelag fra 2008 til 2010 og trener for Molde fra 2011, der han vant det norske seriemesterskapet i 2011 og 2012 og cupmesterskapet i 2013.¹⁹⁶

4.3.2 Om dagens publikum

Publikum tilstede i dag er arbeiderpartipolitikere eller medlemmer av Arbeiderpartiet. De er samlet for å avholde landsmøte – et årlig møte der representanter fra alle lokallag og sentralstyremedlemmer møtes for å legge strategier og planer for det kommende år/periode.

4.3.3 Om dagens scene

Det er lagt opp til at dagens taler skal stå bak en talerstol som finnes på en opphøyd scene. Taleren har altså publikum under og foran seg, og må forholde seg til en fastsatt plass på scenen. I talerstolens front står det ”Arbeiderpartiet.no” + logo.

4.3.4 Om talen

Denne talen har ikke noe konkret navn, men er blitt gitt tittelen ”Ole Gunnar Solskjær inspirerer landsmøtet” på Arbeiderpartiets egen Youtube-kanal. Det fremgår av talens

¹⁹⁵ Holm, ”Ole Gunnar Solskjær”, *Store Norske Leksikon* (online), https://snl.no/Ole_Gunnar_Solskj%C3%A6r

¹⁹⁶ Ibid.

introduksjon og av Ole Gunnar Solskjærs egen beskrivelse i talen, at han er blitt invitert av Jens Stoltenberg – daværende statsminister i Norge og leder av Arbeiderpartiet, til å holde en tale denne dagen. Som Stoltenberg selv sier er dette for å ”inspirere oss, for å gi oss ideer og visjoner, men ikke minst for å fortelle oss noe om hvordan man bygger lag, hvordan man bygger fellesskap”, samt ”fortelle oss noe om hva man gjør for å være best når det virkelig gjelder”.

Etter et nett søk på Ole Gunnar Solskjær finner jeg ingen egenskrevne bøker av han (derimot bøker som er skrevet av andre om han), ei heller en egen nettside eller firma registrert i Brønnøysund med navnet ”Ole Gunnar Solskjær” eller ”Solskjær” som knyttes til han som person. Ole Gunnar Solskjær selv henviser i foredraget til at han ofte blir spurt om å holde slike foredrag («Dere lurer vel på hvorfor jeg står her da. Det lurer jeg på selv også når jeg står her enkelte ganger. Hver gang jeg sier ja til å stille opp på sånne ting, så lurer jeg ”hvorfor jeg gjør du det?”»). Man må derfor anta at han har hatt slike oppdrag tidligere, men at han kanskje ikke har et like ferdig taleopplegg slik som de andre.

Talen er en 15 minutter lang inspirasjonstale med henvisning til hva Solskjær mener skal til for å lykkes, oppramset i de fire punktene: 1) Hardt arbeid, 2) Samarbeid og lagånd, 3) Strategi og 4) Innstilling. Underveis henvises det særlig til råd og visdom fra hans tidligere trener i Manchester United, Alex Ferguson.

Solskjær står bak talestolen hele tiden, men beveger seg en del fra side til side mens han står der. Publikum virker underveis hele tiden begeistret og Solskjær øker denne begeistringen ved å enkelte ganger henvende seg direkte til tilhørerne, eller ved å få dem til å le med underforstått humor/sjarm.

4.3.5 Innledningen til talen

Det er 2011 og Arbeiderpartiets landsmøte. Jens Stoltenberg, Norges daværende Statsminister og leder av Arbeiderpartiet er innleder for neste punkt ”som ikke står på kjøreplanen”. Han sier: ”Vi skal ønske velkommen en av de mange venner arbeiderpartiet har”, og omtaler videre personen som ”en av de mest kjente, en av de mest anerkjente og en av de mest respekterte nordmenn opp gjennom tidende”. Dette rundes til slutt av ved at Stoltenberg legger til: ”Også er han på vårt lag. Ta vel imot Ole Gunnar Solskjær”¹⁹⁷. Folk i salen reiser seg umiddelbart og klapper når navnet annonseres, samtidig som Solskjær kommer inn på scenen. Han tar Stoltenberg i hånden og noen fraser utveksles og vi hører ”God dag, hei, takk

¹⁹⁷ #00:00:00-3# - #00:01:02-3#

skal du ha. Ja bare hyggelig, takk skal du ha, takk”, før Solskjær stiller seg bak talerstolen og kikker litt rundt og bak seg og sier: ”Hallo”. Klappingen vil ingen ende ta, og vi kan se på ansiktsuttrykket til Solskjær at han er noe overrasket over denne massive responsen. Han forsøker igjen å ta ordet ved å kremte og ved å si ”Takk skal dere ha”, noe som heller ikke begrenser klappingen og jubelen. Solskjær fører nå hendene opp foran munnen i en slags avventende frustrasjon, og jubelen og klappingen fader til slutt ut. Solskjær kikker nå rundt seg igjen og sier: ”Det er nesten som å være på Old Trafford dette her” og folk ler før han for sagt det videre ”det var rødt, veldig rødt.” Så går Solskjær i gang med resten av talen.

4.3.6 Analyse

(1) Åpningen (Exordium)

Når endelig Solskjær får ordet, etter at den massive jubelen og klappingen har roet seg, starter han talen med å se seg rundt og dernest knytte seg selv som fotballspiller med fargene på Arbeiderpartiets landsmøte. Deretter stiller han spørsmålet: «Men dere lurere sikkert på ”koffer æ e her da”. Det lurere jeg på selv også når jeg står her enkelte ganger. ((@)). Hver gang jeg sier ja til å stille opp på sånne ting så lurere jeg på, hvorfor gjør du det?¹⁹⁸». Denne undringen hos Solskjær, er egentlig litt interessant, i et mer psykologisk perspektiv, som vi ikke skal gå så inn på her. Han knytter i hvert fall kontakt med publikum gjennom både dette, samt i det han i fortsettelsen forteller om Jens Stoltenberg, som er sjefen og at han «gjør som sjefen sier». Dette er med på å få frem Solskjærs karakter (*arete*) og til å styrke hans *ethos* samt å skape velvilje fra salen. La oss se litt nærmere på dette.

En taler kan beskrive seg selv som moralsk, kompetent, erfaren, ansvarlig og en folkets venn gjennom henvisning til egne prestasjoner. Men Solskjærs fremføring er et godt eksempel på at vi også kan få frem slike gode sider ved oss selv ved å rose publikum og ved å vise stor velvilje overfor dem (*eunioa*). Solskjær er en av dem, og dette appellerer han til dette allerede i talens åpning. For eksempel slik:

#00:02:51-3#Men det er jo en grunn selvfølgelig, jeg vet hvor jeg hører hjemme hen. Som du sier Jens, jeg er (pause). Jeg har spilt med rød drakt i mange mange år, og jeg er ganske rød. ((klapping, jubling)).

Ekstra tyngde og troverdighet får han på dette punktet, når han i fortsettelsen takker det publikummet han taler til:

¹⁹⁸ #00:01:41-3#

#00:03:00-3# Men så setter jeg også utrolig pris på ((klapping)) Jeg setter utrolig pris på den jobben dere gjør. Jeg beundrer dere for at dere stiller opp slik som dere gjør i politikken, for det må jeg takke alle dere for. Det er dere som har gjort landet til det det er. Dette landet her som har gitt MEG, og veldig mange andre muligheten til å bli det vi har blitt, jeg har fått levd ut potensialet mitt og drømmene mine og (pause). Nå har jeg fått en ny jobb, og jeg håper mange andre får oppleve LITT av det jeg har opplevd. Av mine spillere. Men det er i hvert fall (pause). Her i Norge så får vi mye lagt til rette. Gjennom fellesskapet, dugnad og hardt arbeid fra veldig veldig mange. Jeg skal ikke stå her og belære dere om politikk eller bli politiker, for det (pause) Jeg er en enkel fotballmann ((svak hørbar humring)).

Ikke bare fungerer det godt som en åpning, der publikum responderer med klapping og jubel, men han tar med det også mange ethos-grep på en gang. Først og fremst etablerer han seg selv og sitt forhold til publikum ved å stille seg på samme side partipolitisk som publikum i salen ("jeg er ganske rød"). Dette skaper jubel og klapping fra salen. Deretter takker han det publikummet han taler til. Ikke bare takker han dem for "den jobben de gjør" og "slik dere stiller opp i politikken", men han gir nettopp dette publikummet æren for at han selv har blitt den fotballstjernen som han har blitt. Han sier: "Dette landet her har gitt meg, og veldig mange andre muligheten til å bli det vi har blitt, jeg har fått levd ut potensialet mitt og drømmene mine (...)". Æren for dette gir han alle arbeiderpartipolitikere, og her refererer han til norsk partipolitisk historie, som tillegger Arbeiderpartiet en viktig rolle i å bygge opp Norge som nasjon etter krigen. Han henviser til norske kjerneverdier som fellesskap, dugnad og hardt arbeid, og stiller seg selv bak disse verdiene. Sist, men ikke minst, så fremstiller han seg selv som "bare en enkel fotballmann", som ikke har noe forstand på politikk, men som allikevel skal fortelle om hva han synes har funket for seg.

Som Aristoteles påpeker, er det viktig at tilhørerne får inntrykk av at taleren har en bestemt innstilling til dem. "(...) for vi får tiltro til taleren ved at han fremstår som en viss personlighet, det vil si hvis han gir inntrykk av å være et godt menneske eller velvillig innstilt eller begge deler". Her viser Solskjær at han er velvillig innstilt til dagens publikum. Gjennom dette får han også frem sine kjerneverdier, som dernest gjør han til et godt menneske samtidig som dette skaper velvilje siden disse er i tråd med Arbeiderpartiets egne kjerneverdier. Det handler om å "respektere det som blir holdt i akt og ære i forskjellige slags tilhørergrupper"¹⁹⁹. Ved å skape gode profiler av sine "partikamerater" i salen, og dernest seg selv, formidler han positive konnotasjoner rundt seg selv. Samtidig er Solskjær ydmyk, han er "bare en enkel fotballmann" – til sammenligning med publikum i salen og det systemet som

¹⁹⁹ Hentet fra teorikapittel om *Ethos* i 2.3.2 *Appellformer og stil*

har blitt skapt av dem. Dette handler også om å formidle jordnære, sunne verdier. Denne åpningen danner nå altså en god basis, når Solskjær i det videre forteller at han skal prøve å inspirere dem litt ut i fra visse kriterier for å lykkes.

(2) Retoriske fortellerstrategier

Selv om Solskjær i talens åpning har vist ydmykhet i forhold til oppgaven å rådggi politikere, viser han derimot i fortsettelsen at han *er* en person det er verdt å høre på. Nemlig ved for eksempel å henvise til at han har arbeidet hard. Han sier:

#00:04:41-3# Jeg kan med gaaaanske god samvittighet si at jeg har (pause) arbeida hardt. Stått på, vært målbevisst mot målene mine. Ikke vikt mye unna, <<viser sikksakk mønster med hendene>> Jeg har (pause) stått på julaften og trent, når ingen andre har gjort det.

Han sier også at "Jeg har vært en del av et lag som har vunnet fotballkamper. Veldig veldig mange fotballkamper"²⁰⁰. Utsagn som dette styrker dermed vår troverdighetsfølelse i forhold til det han *har å si*, altså styrkes hans *budskap* i kraft av hans egne erfaringer med å vinne. Altså har han forstand og kompetanse på feltet (*fronesis*) noe som igjen styrker hans *ethos*. Igjen er det *ethos* som er relevant for saksfremstillingen (*logos*), gjennom at personlige valg Solskjær har gjort viser god moral (*arete*) og er beundringsverdige, dermed er det verd å høre på han.

I tillegg styrker Solskjær troverdigheten i sine påstander, ved å ofte henvise til en med mer forstandighet og kompetanse (*forensis*) enn han selv, nemlig hans tidligere sjef i Manchester United, Alex Ferguson. Det skjer for eksempel når han argumentere for at det lønner seg å arbeide hard eller når han sier at han har lært disse rådene av "sjefen min":

#00:05:26-3# Ja jeg kan jo si at jeg jobber hardt. MEN Ferguson da, sjefen min, han sa alltid når det begynte å nærme seg serieslutt, viktige kamper, "Hardt arbeid, er dere SLIITNE dere spillere? Dere er unge gutter. Hardt arbeid, dere vet ikke hva hardt arbeid er dere. BESTEFORRELDRENE deres, OLDEFORRELDRENE deres, DE sleit, DE arbeida hardt". Generasjonen nå, jeg vet ikke om vi vet virkelig hva hardt arbeid ER? Og deet. Han vet også hvor han kommer fra og hvor han hører hjemme hen, Ferguson. Jeg har lært litt av haaan på flere måter. (pause)

(...)

#00:06:29-3# En ting TIL som jeg har lært av sjefen min og som jeg vet er forutsetting for suksess, at vi skal lykkes, det er SAMARBEID og LAGÅND. Det er

²⁰⁰ #00:11:50-3#

alfa og omega.

Solskjær er intuitiv klar over at det ikke skaper like stor troverdighet bak ordene hvis han selv hevder at påstandene han kommer med er viktige ("Jeg kan jo si at jeg arbeider hardt. MEN Ferguson da, sjefen min (...)"'). Dermed legger han ordene i munnen på en annen, slik Aristoteles også råder oss til å gjøre²⁰¹. Altså styrker han ytterligere sin *ethos* gjennom dette.

(3) Elocutio

Som vi har sett tidligere i de to foregående analysene, spiller pathos inn sammen elocutio og historieoppbygging. Solskjærs fremføring viser personlighet og karakter slik vi kjenner Solskjær med sin noe gutteaktige sjarm. Solskjær henvender seg med pathos-appell når han viser til personlige ting som er viktige for han, eller personlige historier. Det kan for eksempel være når han mellom 8 og 10 minutter ut i talen forteller:

#00:09:33-3# "Keep on playing like you do, if you don't score and its 15 minutes left of the game, I'll just put Ole on, he'll come on and score. ((@)) ((klapping)). OG DA! ((klapping)) Da følte jeg det, at JEG er med på DETTE HER.

Her brukes stemmen aktivt til å få fram hans eget engasjement og hvor viktig denne følelsen av samhold var for han. I denne talen er det også spesielt merkbart at han er genuin og ærlig i det han sier. En grunn er nok at han ikke oppleves helt trent som taler – han fomler litt noen ganger, står ikke stille på talerstolen og har ikke alltid helt forståelige budskap relatert til publikums reaksjon. Dermed, sikkert ikke helt bevisst men allikevel, er han i tråd med Anders Johansens oppfatning om at det i dagens mediesamfunn ikke er tilstrekkelig å gi *inntrykk* av forstandighet, dyd og velvilje for å bli oppfattet som troverdig. Man må rett og slett også *være seg selv*, og det er Solskjær. Ikke helt politisk korrekt, (Han sier "Det forplikter å være en Arbeiderparti-mann"²⁰² og inkluderer ikke "eller Arbeiderparti-kvinne"), men et forbilde som mener at det viktigste er å vinne, ikke å delta²⁰³. Hele redegjørelsen bærer dernest preg av Solskjærs sjarmerende egenart, samtidig som hans oppriktige engasjement for å bli god på fotballbanen – og til å i dag som trener gjøre andre gode, ikke er til å ta feil av. Denne stilen skaper dermed et slags rørende *pathos* i mottakeren, i kraft av at han er nettopp slik, *seg selv*, samt at han er så lidenskapelig engasjert i faget sitt: fotballen. Til tross for at han virker

²⁰¹ "Det kan derfor være nødvendig å legge ordene i munnen på en annen". Aristoteles 2006: 266, omtalt under *Ethos*, i teoridelen.

²⁰² #00:08:23-3#

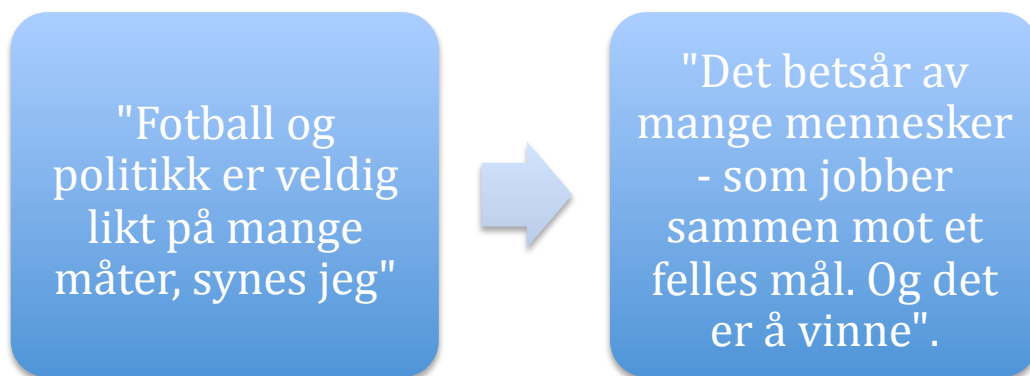
²⁰³ #00:06:07-3# (...) Det er mange som synes at fotball skal være artig (pause). Jeg synes fotball skal være artig, men det er ikke artig hvis du ikke vinner. ((@))

genuin, er det likevel klart at talen er forberedt. Han kikker ned på et (sannsynligvis) medbragt manus noen ganger, så *helt* seg selv er han ikke.

Solskjær bruker også humor i kombinasjon med sjarm, og det er en del av stilen hans. Han avslutter for eksempel på samme måte som han startet, med humoristisk å henvende seg til Jens Stoltenberg ved å si ”men nå har jeg fått nummeret ditt”²⁰⁴. Det fungerer både som et aktiviserende middel, samt som en passende vittighet.

(4) Assosiative overganger som fortellergrep

En historisk rammefortelling kombinert med assosiative overganger er det Kjeldsen trekker frem som de viktigste kriteriene for at en tale skal fremstå som ”helstøpt, sammenhengende og ganske vellykket”²⁰⁵. Assosiative overganger er en sentral del av denne talen. Solskjær har en ramme for talen, nemlig at han skal fortelle om hva som har inspirert han. Da er vi på hans arena, nemlig fotballen. Dette knytter han sammen med politikken og det politiske publikummet via assosiative overganger. På setningsnivå, slik:

Figur 8a: Assosiative overganger, eksempel 1 fra Ole Gunnar Solskjærs tale. (Tidskode: #00:04:07-3#)

²⁰⁴ #00:15:12-3#

²⁰⁵ Kjeldsen, Statsministerens nyttårstale 2011, 05.01.11[online], se også teorikap.

Figur 8b: Assosiative overganger, eksempel 2 fra Ole Gunnar Solskjærs tale. (Tidskode #00:06:39-3)

Figur 8c: Assosiative overganger, eksempel 3 i Ole Gunnar Solskjærs tale. (Tidskode: #00:13:04-3#)

Vi kan se dette i sammenheng med talens overordnede struktur, som er å omtale fire suksesskriterier for å lykkes. Skjemaet på neste side viser hvordan poengene i hoveddelen tas opp og etter hvilken rekkefølge (mørkeblått felt er punktene som tas opp, grått felt er strategi for å fremme dette punktet). Samtidig har jeg prøvd å vise hvordan fotballen og/eller Solskjær hele tiden assosieres med publikum, her: politikken.

Figur 9: Narrativer i Ole Gunnar Solskjær's tale.

Denne sammenligningen mellom fotball og politikk går igjen i talen som en slags rød tråd, både på setningsplan slik som jeg her har vist, samt på et overordnet temamessig nivå. Etter hvert av punktene hardt arbeid, samarbeid og lagånd, strategi og innstilling konkluderer Solskjær med noe. Etter punkt 1, hardt arbeid er konklusjonen at trening trumfer talent og derfor vinner vi bare hvis vi arbeider hardt. Etter punkt 2, Samarbeid og lagånd, er konklusjonen, gjennom å vise til sammenligninger mellom fotball og politikken: Det er opp til deg selv om du vil stå på (lykkes). Etter punkt 3, strategi, er konklusjonen: Det er resultater over tid som teller. Etter punkt 4, Innstilling, er konklusjonen: Det er personlig innstilling som gjør at alle får den siste lille gutsen som skal til for å vinne. Dette for å få frem hans overordnede budskap:

Hva skal til for å lykkes

(5) Språklige virkemidler

Solskjær har, til forskjell fra de andre, ingen visuelle virkemidler til rådighet. Men han tar til gjengjeld igjen i bruken av språklige figurer og utnyttelse av stemmen.

Stemmebruk

Noe av det som gjør at Solskjær på en så fin måte knytter elementene sammen, er bruken av stemmen og pusten. Her er et eksempel:

#00:06:29-3# En ting TIL som jeg har lært av sjefen min og som jeg vet er forutsetting for suksess, at vi skal lykkes, det er SAMARBEID og LAGÅND. Det er alfa og omega. Enkeltspillere (pause) kan vinne kamper (pause). Men lag (pause) vi vinner trofeer. (pause) Enkeltpolitikere (pause) kan vinne debatter på TV'en. (pause) Men det er bare et sterkt lag som er sammensveisa, sterk i trua på seg sjøl og det dere kjemper for som vinner valg (pause). ((klapping))

Her hever han lyden i stemmen fra mørk til lys når han sier ”Enkeltspillere”. Deretter tar han en liten pause før han fortsetter med ”kan vinne kamper” fremdeles med stemme fra mørk til lys (som når vi stiller et spørsmålstegn). Dette signaliserer at det kommer noe mer, han er ikke ferdig. I fortsettelsen fortsetter han å holde små kunstpauser, mens tonefallet nå isteden er fallende når han sier ”Men lag” (pause) ”vinner trofeer”. Her har han altså signalisert bare ved hjelp av stemmen at han har konkludert. Deretter tar han dette videre over i et språklig bilde og setter den forrige konklusjonen sammen med det neste, som er at enkeltpolitikere kan vinne debatter, men et sterkt lag (...) og så videre vinner valg. I tillegg fungerer bruken av pausene som et aktiviserende middel, som gjør at vi legger merke til ordene han bruker og følger med. Dette er en strålende måte å bruke stemmen i kombinasjon med pauser aktivt til å få fram et poeng og knytte assosiasjonene tettere sammen.

Tretrinnslisten som aktiviserende middel

Solskjær tar i bruk figuren *Tretrinnslisten* mye for å få frem sine poeng. Det er også det forrige eksempelet et eksempel på. Men la oss se på når han sammenligner fotball med politikk helt innledningsvis og sier det slik:

#00:04:07-3# Politikk og fotball det er veldig likt på mange måter. Synes jeg. 1) Det består av mange mennesker (pause) 2) som jobber sammen (pause) 3) mot et felles mål, og det er å vinne. (pause) Er det ikke det? ((Jo)) ((klapping))

Her brukes også pusten til å signalisere de tre elementene som tretrinnslisten inneholder: mange mennesker (1) som jobber sammen (2) mot et felles mål, og det er å vinne (3) (pause), før seansen avsluttes med den direkte henvisningen til publikum gjennom spørsmålet ”Er det ikke det?”. Her aktiviserer Solskjær publikum ved å få dem til å respondere, og de lyster ved å svare ”jo” og klapper. Denne ”klappe-fellen” fungerer godt.

Det finnes derimot også et eksempel i Solskjærs tale på en klappe-felle som *ikke* fungerer helt slik det er ønskelig. Dette fordi klappingen kommer *før* han er ferdig med poenget. Det skjer i denne seansen:

#00:09:46-3# Så gikk det 2 minutt, Andy Cole scora 1), vi vant serien 2), jeg kom ikke innpå, men jeg var så happy 3). <<avslutter med utstrakte armer mot publikum>>. ((@)) ((klapping))

Til og med i kroppsspråket signaliserer Solskjær her med sine armbevegelser at han er ferdig med resonnementet, samt at han *før* det har hatt armbevegelser som når man sier poeng etter ”Andy Cole scora”, ”vi vant serien” og ”jeg kom ikke innpå, men jeg var så happy”. Solskjær må derfor i fortsettelsen avverge klappingen ved å si ”sorry” som her betyr, ”hør etter, det er mer”. Han fortsetter med å si:

Og så gikk det TIII ((klapping)), sorry. ((klapping stilner) Så gikk det ti dager til. Champions League finale, vi ligger under en null, han setter innpå Teddy Sheringham. (pause) Det er igjen (pause) femogtyve minutter, og jeg har lyst til å innpå. Han setter meg ikke innpå, men TI MINUTTER før slutt så setter han meg innpå. (pause) Og så scora jeg vinnermålet i 99 ((jubel)) ((klapping))

Reaksjonen fra publikum skjer for tidlig nettopp fordi Solskjær bruker en *tretrinnsliste*, i kombinasjon med stemmen. Han sier ”så gikk det to minutt, Andy Cole scora” <pause> ”vi vant serien” <pause> ”jeg kom ikke innpå, men jeg var så happy. <lang pause>. Etter en slik seanse føler folk i salen at det er meningen at man skal respondere. I tillegg har Solskjær et kroppsspråk som signaliserer at han er ferdig med resonnementet. Solskjær finner derimot ut at han ikke er ferdig med historien og, det ender dermed med at han først må avverge en reaksjon, før den endelige reaksjonen kommer som ønsket. Hvis man studerer seansen nøye, kan man kanskje også hevde at dette oppstår fordi han faktisk sier ”vi vant serien” – men her skulle han kanskje egentlig ha sagt ”vi vant kampen” eller noe lignende, for dette gjør det i hvert fall litt uklart at det skal komme noe mer. Men det er likevel også noe med måten det hele fremføres på, som gjør at folk føler det er forventet av dem å respondere. Det er interessant å se slike ”feil” i offentlige taler som analyseres, for mitt inntrykk er at de ikke forekommer så ofte i offentlige taler. Der er ofte for gjennomarbeidet til det. Å analysere taler der taleren er mindre trent i aktiv språkbruk gir dernest en pekepinn på at språkbruk faktisk er svært effektivt. Her er faktisk språkbruken med på å svekke fortellingen og det som skal fremheves. Det er godt mulig at dette skjer som en feil i taleøyeblikket, men ved å være klar over effekten av språklige figurer som for eksempel *tretrinnslisten* kan man unngå at disse brukes på feil sted, og heller planlegge hvordan språket kan brukes effektivt nettopp på de riktige stedene i talen.

Solskjær har da også flere klappefeller som fungerer svært godt, så det er kanskje litt urettferdig å trekke frem den ene som ikke fungerer. Her er nok en som fungerer etter hensikten:

#00:12:07-3# ”Hvis det er noe guts i dere nå, så setter dere alle pengene dere har, tar opp lån, på at vi vinner serien. For du får aldri bede odds enn dette her”, sa han. ((@)) (pause) Og vi VANT serien med god margin. ((klapping))

Men her må jo også budskapet få en del av æren. Likevel er det en bruk av en *antitese* her som gjør at det er kontrasten som fremstilles, at det er liten sjanse for å vinne – til overraskelsesmoment: vi vant! Dette gjør denne seansen fungerer bra.

Henvising til publikum

Det finnes mange aktiverende midler overfor publikum i denne talen, som fungerer bra. Publikum snakkes til hele veien. For eksempel når Solskjær henvender seg til publikum eksplisitt ved for eksempel si: ”Når jeg ser alle dere som sitter her nå” eller ved å rose dem underveis, for eksempel ved å si: ”Er det noe dere i Arbeiderpartiet vet og kan, så er det å vinne valg”. Solskjær har publikum med seg i det som sies.

Metaforbruk

Solskjær, som både Edin og Lauritzen, bruker ord fra sin arena til å knytte dette over på publikums arena.

Eksempel 1: Solskjær bruker betegnelsen ”spiss” fra fotball, altså den spilleren som er plassert nærmest motstanderens mål i en formasjon på banen (og som dernest oftest scorer målene), til å betegne de personene som er i front i Arbeiderpartiet. Han sier:

#00:07:17-3# JENS, HELGA, RAYMOND, JONAS, ANNE GRETE og alle de andre spissene de er viktige. Men det viktigste DE kan gjøre igjen, (pause) det er å inspirere alle dere (pause) og motivere dere til å stå på frem mot valget (pause). MEN. (pause). De kan ikke gjøre jobben for dere.

Deretter kommer det en historie om da Solskjær var med på å vinne Champions League i 99 med Manchester United. Etter denne vendes det igjen tilbake til dette poenget:

#00:10:18-3# Litt sånn er det med (pause) med Jens og de andre spissene her. De kan inspirere dere, hjelpe dere, men dere må være klar og rede når det er deres sjans. (pause)

Eksempel 2: Når Solskjær snakker om at det er viktig å ha en strategi, henviser han til fotballordet for dette, som er ”gameplan”.

Eksempel 3: Solskjær sier ”dere har vist at dere vet hvordan de største trofeene skal hentes hjem”. Her brukes trofeer i overført betydning. Trofeer får man for eksempel hvis man som lag vinner i fotball, eller i andre idrettsgrener. Denne assosiasjonen trekkes dermed ned til politiske partier som skal vinne stemmene til folket, og dermed vinne valg.

(6) Avslutningen (Conclusio)

Solskjær er den av talerne som avslutter på best måte. Han indikerer at han nå har kommet til den avsluttende delen ved å si «Siste. Og ikke minst, kanskje (pause) kanskje det viktigste for meg (pause)»²⁰⁶ Her gir han publikum en indikasjon på at slutten nå kommer, slik både Aristoteles og Quintilian råder oss til. Han sier også at det han nå i fortsettelsen skal si er det viktigste. Når han er ferdig med å poengtere dette siste punktet (som handler om hva som skal til for at alle skal gi det siste lille ekstra for å vinne), signaliserer han igjen at han har kommet til slutten ved å si «Nå har jeg snart begynt å bruke tida mi», og poengterer deretter passende at ”det blir fotball fremover” og «jeg skal ikke bli noen politiker». Til slutt legger han inn en passende vittighet med referanse tilbake til innledningen når han sier «Men nå har jeg fått nummeret ditt»²⁰⁷ hvorpå han kikker bort i retning til venstre, der Jens Stoltenberg sitter. Folk i salen ler, og det gjør han selv også, og det funker som en avslutning med appell. Helt til slutt legger han også inn internkommunikasjon, når han sier ”Og som Kristiansunder så vet dere sikkert hva jeg følger med på nært hold”, noe som skaper en reaksjon fra enkelte publikummere. Her er det nok henvisning til lokaliseringen av sykehuset på Nord-Vestlandet, han henviser til, og det at han har denne forståelsen viser også hans nærhet til publikum. Som en avsluttende bemerkning lover han at han skal følge med før han til slutt hever den ene hånden til vink og sier «Bare stå på. Takk for meg!»

4.3.7 Klarer Solskjær å overføre ønsket budskap?

I Solskjærs tale får vi høre om hvordan vi kan ”bli best” gjennom de fire rådene hardt arbeid, samarbeid og lagånd, strategi og innstilling. Dette gjør han ved å:

- Skape tillitt ved å rose publikum og stille seg bak deres verdisyn.
- Vise at han er en person verd å høre på.

²⁰⁶ #00:13:43-3#

²⁰⁷ #00:15:12-3#

- Bruke assosiative overganger mellom eget felt (fotballen) og publikum (politikk) til å overføre budskapet og gjøre seg selv relevant.
- Styrke egen troverdighet ved å henvise til en med enda mer forstand.
- Bruke språklige figurer som tretrinnslisten, dialog med publikum samt metaforbruk fra fotballen i overført betydning til å forsterke, levendegjøre og plante ytterligere forbindelseslinjer.
- Små ”situasjonsfeil” som gjøres, gir talen bare en ekstra egenart og sjarm.
- Avslutter med en siste appell og passende vittighet.

Solskjær har litt mindre tid til å fremstille bevisene og til å gjøre seg selv relevant for publikum, derfor er det ikke tid til like mange lange utredninger som hos Edin og Lauritzen. Solskjær veksler mellom å bruke språklige assosiative overganger som ”bevis”, metaforbruk, og eksempler i form av henvisning til historier og ”sjefen” på en kort, men svært effektiv måte. Både åpning og avslutning er også i tråd med retoriske retningslinjer for en god tale.

Konklusjon: Solskjær klarer å overføre ønsket budskap.

4.4 KAN VI LÆRE NOE AV MENN I KORTE BUKSER?

Av: Erik Thorstvedt

Dato: 01.11.2013

Sted: Quality Expo Hotell, Fornebu, Oslo

Varighet: 1 time 25 min

4.4.1 Om taleren

Erik Thorstvedt er en tidligere fotballspiller, og regnes som en Norges beste keeper gjennom tidene. I 1991 ble han den første nordmannen som vant en engelsk tittel, da hans lag, Tottenham, slo Nottingham i FA-cupfinalen. Han har spilt profesjonelt i Sverige, Tyskland og England, og har til sammen 97 A-landskamper for Norge. Etter karrieren har Thorstvedt blant annet vært sportssjef i Viking, keepertrener/assistenttrener for landslaget, programleder for TV-programmet «Heia Tufte» og fotballkommentator for norsk og engelsk fotball i TV2, der han blant annet leder programmet «Matchball mandag», et uhøytidelig program som på

humoristisk vis oppsummerer ukens norske serierunde. Programmet sendes så lenge den norske fotballsesongen pågår²⁰⁸.

4.4.2 Om dagens publikum

Dagens publikum er helsearbeidere i hele Norge, både på statlige sykehus og kommunalt ansatte, Nav-ansatte og IKT/data-ansatte rettet mot helsesektoren. Det er IT-selskapet Tieto som er arrangør. De leverer IT-tjenester til Helse-Norge via *Tieto Helse og Velferd*. Hvert år arrangeres det de kaller Partnerforum, der det settes fokus på ulike helsetema i relasjon til IT. Dette foredraget er en del av Partnerforum 2013²⁰⁹.

4.4.3 Om dagens scene

Vi befinner oss i et konferanserom på Quality Hotel Expo på Fornebu i Oslo. Rommet er stort, med plass til to storskjermer på hver side av en talerstol, som står på et opphøyet platå i rommet. Det finnes tre seksjoner av stoler og langbord som fyller salen bakover i rommet – en til venstre, en midtre og en til høyre, med midtgang mellom hver del. Det er ikke en opphøyet tribune, men alle stolrader befinner seg på samme nivå. Plassene i rommet fylles opp.

4.4.4 Om talen

Erik Thorstvedt er en del av taleforumet Seminarpartner. På deres nettside finner vi at dette ble opprettet i 1996 av Knut Müller-Nilssen og at det fungerer som et management for foredragsholdere og artister²¹⁰. Vi finner her følgende omtale av foredragsholderen og talen med navn ”Kan vi lære noe av menn i korte bukser?”:

Erik Thorstvedt er en av våre mest etterspurte foredragsholdere, antagelig fordi han har klart å kombinere stor prestasjonsevne i idrett med et godt hode og evne til velformulert å lære bort det han kan. I tillegg tilpasser han i noen grad sine foredrag til hver enkelt kunde, noe som har ført til at folk har hørt foredraget opptil flere ganger uten å sovne²¹¹.

Og:

I foredraget *Kan vi lære noe av menn i korte bukser?* er Erik Thorstvedt opptatt av lagbygging, motivasjon og selvledelse. Hvordan oppnås best mulig klima for

²⁰⁸ Holm, ”Erik Thorstvedt”, *Store Norske Leksikon* (online), https://snl.no/Erik_Thorstvedt og Wikipedia, s.v. ”Matchball mandag”, 26. Nov 2013, http://no.wikipedia.org/wiki/Matchball_mandag

²⁰⁹ www.tieto.no/velferd, <http://en.wikipedia.org/wiki/Tieto> og <http://no.wikipedia.org/wiki/Tieto>, samt brosjyre ”Tieto Helse og Velferd” delt ut på dagen.

²¹⁰ Seminarpartner.no: <http://www.seminarpartner.no/om-oss>

²¹¹ Seminarpartner.no: <http://www.seminarpartner.no/erik-thorstvedt-foredrag-motivasjon-lagbygging-m%C3%A5loppn%C3%A5else>

samarbeid på tvers av organisasjoner og virksomheter, og hvordan setter vi sammen et best mulig team for å oppnå det vi vil? Spørsmålet er rett og slett om det er mulig å lære noe av menn i korte bukser? Med fotballens logikk og lagarbeid som bakgrunn snakker han muntert og inspirerende om hvordan vi best mulig kan prestere innenfor hvert vårt felt - med de menneskene vi til enhver tid er sammen med²¹².

Det er enkelt å bestille dette foredraget. Det gjør man ved å trykke på en stor grønn ”bestill”-knapp. Andre ting: Thorstvedt har skrevet to humoristiske bøker: *Helt bak mål* (1997) og *Steinløye* (2003)²¹³.

4.4.5 Innledningen til talen

Det er tidlig en fredag morgen klokken 09:00 på Quality Expo Hotell på Fornebu. Vi er kommet til dag tre og siste dag av et tre dagers program proppet med info rettet mot helsearbeidere og IKT-arbeidere i Norge. I går var det bransjefest. I dag er det klart for en og en halv time med Erik Thorstvedt og foredraget ”Kan vi lære noe av menn i korte bukser”. Innlederen starter derfor med å si: ”Hei. Ikke sånn fyllesjuk hei? Var det bra i går? Fyllesjuk-bra?” før han forsetter med introduksjonen. Deretter entrer Thorstvedt scenen.

4.4.6 Analyse

(1) Åpningsøyeblikket (Exordium)

Thorstvedt følger opp det som blir sagt i introduksjonen (om googling) og lager en humoristisk kommentar til dette. Humor brukes som en innledning og det fungerer på en god måte, da Thorstvedt både snakker svært fritt og naturlig. Det vises et videoklipp fra Youtube der folk ramler og slår seg i festlig lag, og dette knyttes til introen og gårsdagens fest. Folk i salen ler. Deretter introduseres hoveddelen av foredraget ved at han forteller hva han vil snakke om slik:

#00:05:39-4# ”(...) Hovedgrunnen til at jeg er her, eh, er at jeg skal snakke om om felleskap, om DET at det ligger en veldig bra kraft i en bra gjeng som prøver å skape et eller annet sammen. TROR JEG. Og (pause) vi er alle en del av en gjeng. Og, det betyr sannsynligvis noe for akkurat deg også å være en del av den GJENGEN”.

Nå er han i gang med hoveddelen av foredraget.

²¹² Seminarpartner.no: <http://www.seminarpartner.no/erik-thorstvedt-foredrag-motivasjon-lagbygging-m%C3%A5loppn%C3%A5else/1268924/>

²¹³ Holm, ”Erik Thorstvedt”, *Store Norske Leksikon* (online), https://snl.no/Erik_Thorstvedt

(2) Retoriske fortellerstrategier

Denne talen er interessant på den måten at det egentlig er mer som svekker talerens *endelige ethos*, enn noe som styrker taleren og fremføringen. Vi skal nå se på dette.

Thorstvedt uttrykker selv at han ikke har noe særlig greie på det han skal snakke om (#00:11:51# ”Jeg har ikke masse sånne pedagogiske vekttall mot dette her”), og at det er ”#00:12:48# (...) typisk at det skal komme en avdanka idrettsdude inn sånn som jeg, og og begynne å snakke om mål og sånne ting”. Dermed er han selv klar over at han ikke har noe særlig tygde, samt at han aner publikums fordommer. Dette er muligens et forsøk på å nettopp være ydmyk, og kanskje også på å implisitt være folkelig. Her kan vi trekke paralleller til Ole Gunnar Solskjær og hans ydmykhet overfor publikum, som i motsetning til hos Thorstvedt fungerer. Ole Gunnar Solskjær påpeker også at ”jeg er bare en enkel fotballmann”, men i fortsettelsen viser han likevel at han har tatt valg som gjør at kriteriene han lister opp blir interessante for publikum. I tillegg forbinder han egne suksesskriterier i fotballen med politikk via assosiative overganger. Dermed får Solskjærs tale substans, sjarm og troverdighet. Dette mangler Thorstvedt dessverre fullstendig, og dermed svekker disse utsagnene hans ethos mer enn de gagner. I tillegg tiltaler han publikum på en indirekte negativ måte, ved at han for eksempel sier: ”Hvor søren dere er hen?” (Kor søren dere e henne?). Dermed signaliserer han at publikum ikke er viktige for han, i motsetning til Solskjær, som hedrer sitt publikum.

Thorstvedt oppnår en følelsesmessig reaksjon hos publikum, nemlig latteren, men denne latteren har ingen funksjon i forhold til et overordnet budskap. Her vil jeg hevde at latteren som oppstår dermed ikke lenger er strategisk i forhold til *det som formidles*.

Det vises også til enkelte personlige historier, som da Thorstvedt forteller om da han gikk med en 20 kilos sandsekk på ryggen i to måneder for å bli klar til VM i fotball etter en skade. Problemet er: denne (og andre) knyttes ikke til et veldig håndgripelig overordnet tema. Det snakkes om ”Mål som betyr noe for oss” og ”Du er en del av et lag” og ”Menneskeverd” for å nevne noen av punktene som listes opp på overheaden i løpet av foredraget, men disse er rett og slett alt for svevende og lite nære punkter.

La oss ta for oss et konkret eksempel der egne erfaringer benyttes, men der disse allikevel blir for generelle til at budskapet oppfattes godt nok.

#00:09:04# (...) Så må jeg jo innrømme da, selvfølgelig, at jeg også heldigvis har vært på noen sånne skikkelige BRA lag. Der vi har jobbet hardt for å nå målet våres, men så har vi i tillegg FAKTISK brydd oss om hverandre. Og. Dette her er jo et bilde av det SUVERENT største MØKKA-fotballaget som NOEN SINNE har gått ute på en bane i Norge <<viser bilde av Tufte IL på storskjerm>> Detter Tufte IL og jeg lover dere,

VERRE blir det ikke. Rent faglig, BÅNN i bøtta. Men jeg ELSKER likevel dette bildet her, for det sier jo et eller annet om det der med å stå sammen, som denne gjengen. Skulder ved skulder. Mitt favoritt fotballuttrykk: "Vi vinner som et lag, og så TAPER vi også sammen som et lag". Og kanskje du kan tenke litt, ja hvordan er det hos dere, der hvor du er, i din stamme? Når kanskje ikke alltid ALT går på skinner der heller, og hvordan takler vi DET? Står vi sammen som en gjeng, eller (pause) er det sånn som at hvis dere ser en fotballspiller som lager selvmål. Jeg lover, prøv å legg merke til det. For det er veldig underholdende, og så er det sannsynligvis verdens ensomste syn. For etter du har scoret selvmål så går du ut over sånn som dette her, og det er aldri en kjeft i nærheten. Når du trenger det som aller MEST, så tar alle et FINT langt steg tilbake og tenker "DÆVEN det var bra det ikke var jeg som gjorde det greiene der altså". ((@)) (Sant?) Og kanskje til og med når ting går bra, synes vi det er en fin ting når andre lykkes, synes vi det er bra å løfte det frem eller er det MEST av alt en trussel, mot meg selv og MIN posisjon.

Gjennom dette eksempelet kan vi illustrere forskjellen mellom Erik Thorstvedt og Anja Edin som talere. Erik Thorstvedt forteller her om Tuft IL som er et fotballmessig svært dårlig lag, og budskapet ser ut til å være at "vi må stå sammen som et lag", altså å være en lagspiller. Til slutt blir også budskapet at vi ofte ser andres suksess som en trussel. Ser vi tilbake på hvordan Anja Edin gjør en omtale av de samme tema, blir forskjellen åpenbar. Edin nøyer seg ikke bare med å spørre retoriske spørsmål til salen, hun illustrerer (og dermed understreker hun sitt argument) i tillegg med en selvopplevd utleverende historie. De mange illustrerende historiene fra hennes eget liv viser oss først og fremst hennes egen ufullkommenhet som menneske. At heller ikke hun, som idrettsstjerne er perfekt, men at hun har klart å oppnå suksess, det vet vi jo. Dermed skaper en slik utlevering tillitt. Thorstvedt mangler denne nære dimensjonen, og vi får ikke så mye innblikk i hans vei til suksess. I Thorstvedts tilfelle kommer ender det heller aldri opp med en klar overordnet konklusjon. Vi må skape *en følelse* i publikum gjennom bruken av *evidentia* og deretter må den knyttes til noe håndgripelig, et tema. Det er nemlig ikke ved å nevne generelle punkter at et budskap setter rot i oss som tilskuere. Thorstvedt *forteller* for det meste oss i salen hvorfor vi bør handle slik eller slik. Innimellom vises det til eksempler på hvorfor vi bør gjøre nettopp dette, men han mangler en formidling som vekker interesse og følelser i mottakerne.

(3) Elocutio

Thorstvedt legger altså ikke skjul på at han ikke har noe faglig tyngde bak temaene han selv introduserer (som motivasjon, mål og mestring). Dette kommer også til syne i stilen hans, da han for eksempel ofte bruker uttrykk som "de greiene der", "et eller annet der som er en sånn overordna greie", "fellesskaps-greiene" og "og sånne ting" når han omtaler temaene han skal

snakke om. Dette er språklige markører som viser en uformell stil og en vaghet i forhold til temaene som omtales. Disse virker ikke passende for anledningen og er dermed med på å svekke hans forstand (*fronesis*) og dernest hans ethos.

Måten han argumenterer på og snakker om fakta på (*logos*), bidrar også sterkt til at troverdigheten hans (*ethos*) svekkes underveis. Fraser som ”det er en norsk sosialmedisiner som springer rundt og sier (...)”²¹⁴ eller ”det er ganske vanlig og trekke sånne paralleller mellom sånn idrettsliv og næringsliv”, bidrar igjen til den uformelle stilen. Her må vi igjen si at det sannsynligvis er et forsøk på å virke folkelig og ydmyk i forhold til rollen han har fått. Det fungerer derimot ikke så godt som bakgrunn for argumentene at en sosialmedisiner ”springer rundt” og uttaler seg om noe, eller at det ligger ”noen greier i bunn” som er felles. Thorstvedt selv uttaler at han ”valser inn” og forherliger ”det der med gjenggreiene”. Et slikt språk, på en slik arena, der disse temaene faktisk blir tatt seriøst, gir ikke mye tillitt, eller imponerende bakgrunnsinformasjon. Til sammen blir dette til Thorstvedts *elocutio*, altså hans talestil. Dessverre er det totale språklige uttrykket med på å svekke hans foredrag, istedenfor å gi det tyngde. Det til tross for at Thorstvedt prater utrolig lett og ledig, med innlevelse og med et energisk kroppsspråk om det han snakker om, samt at manus ikke brukes i det hele tatt. Dermed kan det nesten virke som om ordene bare flommer ut av han, nesten uten at de er forberedt og nesten uten pauser. Det virker som han bare ”babler” – for å bruke det uttrykket, der og da. Hans talestil er hovedgrunnen til at det for meg oppfattes slik, men også det faktum at pauser og trykk på ord virker så lite strategisk valgt. Forskjellen mellom Ole Gunnar Solskjær som taler og Erik Thorstvedt, som begge kommer fra den samme fotballgren, blir dermed enorm. Hos Solskjær virker hvert avsnitt gjennomarbeidet i forhold til hvilke poeng som skal belyses og hvordan stemmen kan brukes aktivt til dette formål. Hos Thorstvedt er det til gjengjeld mange av setningene som ikke alltid fullføres og det snakkes noen ganger så fort at man omtrent ikke rekker å høre hva som blir sagt. Han kan også ha problemer med å konkretisere hva det er han vil si med sine eksempler. Det er som oftest i disse tilfeller han

²¹⁴ #00:07:52-4# Det er litt sånn, (det er) ganske vanlig å trekke sånne paralleller mellom sånn idrettsliv og, det er det som er min bakgrunn da. Jeg har stått i mål, jeg har sluppet inn mål i nesten SAMTLIGE land i Europa, så det er jeg veldig stolt av. ((@)) Eh. Men. Og av og til passer det ganske bra da, av og til føler vi at "ja" (pause) og av og til passer det kanskje IKKE. Men det ligger liksom noen ting i bunn føler jeg, som er ganske likt om du jobber på et nav kontor eller. Eh. Eh. Spiller i et musikkorps, eller jobber i en dagligvareforetning, eller hva som helst, så ligger det noen greier i bunn som er ganske FELLESE. Og jeg skal prøve å hente frem NOE av det. Det som ut i fra min erfaring betyr MEST, og se om jeg kan greie å få en relevans i forhold til hvordan du føler at du har det. Eh. Og det er lett for meg å valse inn her og FORHERLIGE det der med gjeng-greiene, dette med denne gode stammen, og hvor gøy og kult og fint alt skal være inni der. Og så må jeg innrømme at jeg har vært på noen RÆVA dårlige lag. Virkelig altså der vi har brukt sykt mye tid og krefter på å prøve å DRITE hverandre ut. TRYKKE andre ned, derfor at det viktigste her hos, er jo at jeg ser bra ut. At jeg rULER, at jeg er litt over de andre. Det betyr mer enn hva vi faktisk klarer å prestere sammen som den der gjengen. (...)

velger å ikke fullføre setningene. Resultatet av denne stilen blir at poengene dermed virker lite eller overhodet ikke gjennomarbeidet.

(4) Språklige virkemidler

Humor og ironi.

Thorstvedt mester å bruke ironi, og det er vanskelig, derfor skal han ha skryt for at han mestrer dette godt slik han gjør det i dette avsnittet:

#00:07:19# (...) Dette må ALDRI komme ut av dette rommet, det lover jeg deg. Altså dette er noe som har blitt gitt i generasjon til generasjon av keepere, og det er at hvis du gjør en stor feil ute på banen, så skal du alltid peke på en av de ANDRE spillerne på laget og så skal du riste på hodet, sånn som dette ((@)). Og det kan skape nok forvirring til at du får være med neste gang også. Så, etter hva jeg har hørt, så kan det nok også fungere i arbeidslivet. Så som jeg sier, bare ta notater. ((@))

Her er et annet lignende eksempel på bruken av ironi:

#00:14:23# (...) Opp med hendene alle som holder med Tottenham her inne. ((@)) Det er veldig vanskelig for dere her framme å se, men bak så er det nemlig en skog av hender. ((@)) Så takk for den.

Å få publikum med på dette, er aktiverende. Derimot: humor og ironi er vel og bra, men man skal også vokte seg for hva man egentlig formidler gjennom bruken av slik kommunikasjon. I dette første eksempelet så blir vel budskapet at folk overhodet ikke trenger å ta notater i dette foredraget for ting som sies er likevel bare tull og tøys. Ikke en helt heldig assosiasjon. I det andre eksempelet spøkes det med at Tottenham fotballklubb ikke er så populær lenger, noe som fungerer greit nok. Det at foredraget derimot har denne gjennomgående humoristiske og ironiske stilen, sett i betraktning av alle de andre språklige trekkene, er med på å svekke troverdigheten i det totale inntrykket i det seriøse temaet som omtales. I teorien var jeg også inne på at humor ofte kan brukes til å ta bort fokuset på hva det tales om gjennom Aristoteles-sitatet ”Det gagner nemlig ikke alltid taleren at tilhørerne følger godt med; derfor er det mange talere som forsøker å fremkalle latter”²¹⁵. Det kan virke som humoren og ironien brukes litt på denne måten, istedenfor å tilegne budskapet i talen noe mer. Humoristiske videoer som supplerer dette gjør ikke at talen oppfattes som mindre kjedelig av den grunn. Når disse humoristiske videoene heller ikke har særlig relevans, (annet enn å være hentet fra fotballbanen) endrer det ikke på oppfattelsen som ”kjedelig” og ”uinteressant”.

²¹⁵ Hentet fra avsnittet *Pathos* under 2.3.2 *Appellformer og stil*

Henvendelse til publikum

Det finnes en del direkte henvendelser til publikum i salen i denne talen. Thorstvedt spør ofte for eksempel hvis han snakker om sin fotballkarriere i Tyskland, om det er noen tyskere til stede eller bergensere. Eller om det er noen som har vært i garderoben på fotballarenaen Anfield. Når folk så svarer på disse spørsmålene, rekker opp hånden og sier ”ja, jeg er bergenser”, så avslører Thorstvedt at det ikke er noen hensikt med å stille dette spørsmålet til salen. Thorstvedt følger nemlig opp med og for eksempel si ”og det kan vi snakke mer om i pausen”. Han bruker ikke integrasjonen mellom seg selv og publikum på en hensiktsmessig, planlagt måte. Når noen stiller slike spesifikke spørsmål til en folkemengde som representerer publikum, forventer man at en eventuell respons fra noen skal brukes til noe. Her stilles det bare, og så skjer det ikke noe mer. Dermed blir det ganske uklart hva det er han ønsker av publikum. Skal man respondere eller skal man bare sitte taus, selv om man er bergenser? Hans hensikter blir uklare, og det kan føre til at folk tilslutt kan føle seg svært utilpass og mistenksomme.

(5) Avslutningen (Conclusio)

Avslutningen starter ved at Thorstvedt fem minutter før talens slutt sier: #01:24:16-4# «Hvis vi skal bare ta en sånn prøve på en sånn veldig kjapp oppsummering». Det gis ikke tegn til at denne kommer før dette punktet, noe som ikke helt er i tråd med antikke råd, som la vekt på å signalisere at man er i ferd med å avslutte en stund før man faktisk gjør dette. Publikum i salen har ikke kunnet se skjønne når slutten på talen kommer.

4.4.7 Klarer Thorstvedt å overføre ønsket budskap?

Her blir spørsmålet: Hva er *egentlig* budskapet?

- Humor i åpningen fungerer til å virke passende morsom, signaliserer en avslappet og trygg taler med en sikker start.
- Utsagn som ”Jeg har ikke masse sånne pedagogiske vekttall mot dette her svekker talerens forstand fordi det ikke kompenseres senere.
- Thorstvedt tiltaler publikum på en negativ måte, som teller negativt.
- Personlige historier forbindes ikke til et klart overordnet budskap/tema.
- Thorstvedts stil er vag, folkelig og uformell på en måte som ikke føles forberedt men heller ”bablende”. Dermed føles ikke stilen passende.
- Eksempler og fakta omtales vagt.

- Humøristiske Youtube-klipp fra fotballbanen, TV-programmet ”Heia Tufte” og andre klipp fra humøristiske settinger vises, og folk ler.
- Humor og ironi brukes som eneste språklig virkemiddel. Henvendelse til publikum følges ikke opp.
- Det avsluttes ved en oppsummering, samt med en vittighet.

Det hele flyter litt innimellom humøristiske innslag, personlige historier og en god porsjon ironi. Det er rett og slett litt mer kaos i fremføringen. Thorstvedt kommer med mange eksempler eller eksempelhistorier, men den nære og helt personlige preg og fortellermåte mangler. Han har også en tendens til å tiltale publikum på en negativ måte. Gjennomgående i hele foredraget er fokuset på humor, der mange Youtube-klipp av mennesker som faller og slår seg, eller dummer seg ut på fotballbanen eller annen måte blir vist. Det vitner om et fravær av et strategisk forhold til det som *formidles* i denne talen, noe som gjør at det totale inntrykket svekkes. Det gjør også at det blir uklart hva hensikten med talen er. Det i seg selv er en interessant observasjon, som også kanskje sier noe om talesjangeren motivasjonstaler.

Konklusjon: Thorstvedt overfører *ikke* ønsket budskap.

5 Hvilken rolle spiller ulike retoriske virkemidler for en vellykket overføring av ønsket budskap?

Endelig er det på tide å samle trådene fra analysen, og først og fremst svare på problemstilling 2: *Hvilken rolle spiller ulike retoriske virkemidler for en vellykket overføring av ønsket budskap?* Her er det altså mine retoriske analyser, med utdyping av talernes bruk av retoriske hjelpemidler og spesielt *hvordan* dette benyttes, som danner basis for å svare på spørsmålet. For å kunne svare på spørsmålet har jeg også måttet avgjøre om talerne *klarer* å overføre sitt budskap, og konkludert rundt dette. Dermed vil jeg her omtale del-konklusjonene på hver av talene i lys av 1) strategi (*ethos, logos, pathos, elocutio*) og 2) språklige og billedlige virkemidler. Deretter vil jeg se det hele i sammenheng med kontekstobservasjoner relatert til våre «felles kulturelle steder» i samfunnet, som danner basisen for de kulturelle normene for vår språkføring.

5.1 Sammendrag – retoriske virkemidler og dets rolle

Det mest interessante i denne studien er nettopp å finne ut at retorisk strategisk kommunikasjon er et viktig element når man taler (og skriver). Det er ikke nødvendigvis slik at å bruke retoriske virkemidler gjør deg til en slutt taler med «onde» hensikter. Denne studien har vist at slike virkemidler og språkbruk nettopp er nødvendig for og i det hele tatt fremme forståelige budskap som en mottaker kan relatere seg til.

5.1.1 Bruken av egen karakter

Denne studien bekrefter at det for en taler alltid vil være viktig å bygge opp sitt *ethos*, og at dette grepet faktisk, slik Aristoteles også påpeker, er et av de viktigste grepene en taler må etablere i løpet av talen. Dette får folk til å ønske å høre på. Analysen har vist at *ethos* bygges på forskjellige måter, og her avhenger alt av omstendighetene og taleren selv. Slik bygger de ulike talerne i denne analysen *ethos*:

- Edin: bygger *ethos* gjennom ulike måter å utlevere seg selv på
- Lauritzen: bygger *ethos* via en kronologisk fortelling som viser kontinuitet og som bygger opp en bestemt type personlighet underveis.

- Solskjær: bygger ethos ved å vise ydmykhet overfor publikum og ved å gi dem æren for egen suksess
- Torstveit: her ender dessverre et forsøk på å virke folkelig og ydmyk gjennom en løs og ledig stil og humoristiske tilnærming opp med at Thorstvedt i stedet *svekker* sin ethos. En useriøs stil i kombinasjon med et manglende overordnet budskap fungerer dermed *svekkende*.

Vi har også i den retoriske analysen sett at motivasjonstaler har et sterkt fokus på ethos- og pathos-argumentasjon, altså nettopp å snakke opp seg selv og å skape stemning i salen. I denne forbindelse er historiefortelling en viktig retorisk strategi for å oppnå ønsket effekt.

5.1.2 Om å ikke være historieløs

Vi har i denne studien sett at historiefortelling er særs viktig for å skape affekt og dernest binde delene i en tale sammen. Å bruke sine egne personlige erfaringer er altså essensiell for å fremme gode, overtalende og begripelige budskap. Historiene vi omgir oss med kan gi et innblikk i hva som driver en person, hvilke verdier og perspektiver man lever etter og hvorfor. Den kan være selve fundamentet til å vise og skildre mot eller for eksempel utradisjonelle valg. Historiefortelling gir generelle tema som ”teambuilding”, ”felles mål” og ”mestring” perspektiv i form av ens egne personlige eksempler på holdning til livet. Gjennom det *viser* vi på en nær og forståelig måte. Dette vi «viser» blir dermed argumentet som gir tyngde til talerens budskap eller vinkel. Anja Edin *viser* hvordan hennes personlige nedturer blir bedre ved å tenke med Fearless-tankegang. Dermed skaper hun et argument som vi i salen kan overtales av. Det er også det samme journalister gjør når de henter inn personer som blir berørt av ulike saker, for eksempel et nytt lovforslag. Da *viser* man hvordan denne nye loven rammer, istedenfor å fortelle med statistikk og lov termer hvordan den rammer.

Lauritzen velger å fortelle sin suksesshistorie, for å *viser* hvordan vi i krevende situasjoner kan velge å gi mer, istedenfor å gi opp. Slik bidrar Lauritzens historie til å «bevise» at å overvinne motgangene i livet kan være verdt det. Ikke minst rommer også historieformidling mulighetene for andre tolkinge fra mottakerens side. Vi kan tolke Lauritzens historie i forhold til hva *vi* legger vekt på.

Å fortelle private historier handler også om å ha mot til å by på seg selv, og å dele sine erfaringer, også de som er vanskelige å dele, slik som hos Edin. Det er ikke nødvendigvis en svakhet å vise sårbarhet, men heller mot. Og ikke minst skaper dette ofte, hvis grepet benyttes riktig, velvilje og tillitt hos publikum i salen.

Vi har også sett hvordan det kan gå hvis man ikke legger vekt på å knytte historiefortelling sammen med en overordnet struktur som et retorisk element i talen. I tilfellet Erik Thorstvedts tale blir det tydelig at selv en mann med et veldig godt taletalent, ikke når frem til publikum. Her har vi sett at dette taletalentet ikke er nok, så lenge ikke retoriske strategier er benyttet og forberedt. Har vi ikke historieformidling med som retorisk grep, klarer selv ikke den mest avslappede og muntlige gode taler å få folk til å lytte. Uten denne faktoren mangler én nemlig noe sentralt. Som nevnt i teorien, kan man til og med argumentere for at vårt menneskelige behov for fortellinger er så sterkt, at vi ikke fullt ut tror på noe med mindre vi kan få et eksempel på det gjennom en personlig fortelling. Dermed blir det åpenbart at en god (motivasjons)taler må inkludere historiefortelling som en retorisk strategi i sin tale. Historieformidling får nemlig frem de erfaringene som gir ens profil substans og troverdighet.

5.1.3 Latent argumentasjon via metaforbruk, bilder og *relevante* eksempler

Det gjennomgående i disse talene er at argumentasjonen er skjult, det vil si *latent*. Dette henger sammen med at det er mye visuell retorikk i bruk her, både i form av faktiske bilder og videoer, men også i form av omdannelser i språket på metafornivå eller historier som implisitt blir til bevis som støtter opp om talerens implisitte budskap (slik blir du best). Å plante forbindelseslinjer i språket på ord- og setningsnivå blir viktig, både for å få folk til å lytte, men også for å bygge opp vår egen relasjon til tema. Dermed finnes eksempler på formuleringer som går igjen eller metaforer brukt i overført betydning. Dette har vi sett i analysen at spesielt Edin og Solskjær gjør, med et positivt utfall. Bruken av andre virkemidler enn seg selv og egen stemme (bilder, video, lydopptak osv.) er også gode supplement til handlingen og gjør formidlingen ekstra stemningsskapende. En tale bør derimot ikke bare inneholde slike grep, som er normen hos Thorstvedt.

5.1.4 Elocutio – hvordan ting sies er det viktige

Hvordan ting blir fremført og i hvilken stil har enormt stor påvirkning på om talen oppfattes som god eller dårlig. Dette reflekterer nemlig så tydelig hvem vi er som personer, og om vi har oppfattet hva situasjonen krever. Vi kan altså ikke bare si *tingene som de er*, men må tilpasse stilen etter forholdet og de *tvingende omstendigheter*. Her spiller også samfunnsnormene en viktig rolle.

5.2 Kontekstobservasjoner

5.2.1 Innledende ethos og dens betydning

Vi har ennå ikke vært inne på dette med innledende ethos. Dette er derimot viktig i de fleste sammenhenger. Det er jo en grunn til at noen blir invitert til å holde taler, og den største er kanskje at man tilfører noe mer, og allerede har et navn og dermed en relevans for publikum.

Vi kan bruke Anja Edins *innledende ethos* som eksempel, der lignende prinsipper også vil gjelde for de tre andre talerne. Den oppfatningen vi kan anta er rimelig vanlig at folk flest har av Anja Edin i forkant av møtet med henne som taler denne dagen er at hun har gjort suksess i kraft av å være en svært dyktig håndballspiller på elitenivå, som har spilt i flere avgjørende håndballmesterskap. I kraft av dette har hun også blitt en kjendis, og vi vet derfor mer om hennes private liv og legning, som for eksempel at hun er sammen med og har barn med medspiller Gro Hammerseng. Allerede her blir det klart at vi ikke kjenner til om Edin innehar karaktertrekk som forstandighet, dyd, velvilje og autenticitet på bakgrunn av hennes prestasjoner på håndballbanen. Nå er hun på en helt annen arena, nemlig på scenen for å holde foredrag. Forhåndsinformasjonen vi har sier altså ikke noe om Edins evner på denne nye arenaen. Hennes kjendisstatus som følge av prestasjonene på håndballbanen gjør henne likevel til "et navn", og dernest gir dette henne et *innledende ethos* som likevel inneholder noe. Hun er en vellykket idrettsutøver som har hatt suksess, noe som danner et viktig grunnlag for at vi synes hun er interessant å høre på. Altså er det dette at vi vet at hun er en fantastisk god håndballspiller som gjør at vi gir henne vår nysgjerrige tillitt til å motivere oss.

Slik fungerer den innledende ethosen for alle de fire foredragsholderne. De er invitert i kraft av sine prestasjoner på en arena – her idrettsarenaen. Det gjør dem kvalifisert, i følge arrangøren, til å holde foredrag om motivasjon og mestring. Dette punktet gjør det ytterst viktig å henvise til egne personlige historier, nettopp fordi det er dette som kvalifiserer dem til å stå på scenen å snakke om dette, i utgangspunktet.

5.2.2 Appellering i forhold til kontekst

Nå er det på tide å omtale situasjonens premisser for en tale. Det retoriske rådet om at argumentasjonen og innholdet først og fremst må tilpasses situasjonen, kan sees både i forhold til situasjonen der og da, men også i forhold til hva samfunnet som situasjon krever. Fremføringen må også passe inn i samfunnets forventninger og krav og med dette utgangspunkt er det forholdet mellom ytringen og vår normkultur som analyseres. Dette er våre felles allmenne steder i en gitt kultur, vår felles *topos*. Dette relateres både i forhold til

allment kjente sannheter, uttrykk og ordspråk, men også til våre grunnleggende livsprinsipper. Hvis det derfor er slik at alle som har oppnådd suksess på en eller annen måte fungerer som våre idealer og forbilder, våre *imago*'er, vil dette synet dermed snart legitimeres som aksepterte allmenne synspunkter. Her er det altså ikke snakk om språklige eller lingvistiske regler, men heller ”våre grunnmenneskelige innstillinger til tilværelsen”²¹⁶. Det er altså her snakk om noen temaer, motiver, fellessteder eller allmenne synspunkter som er typiske for en eller flere historiske perioder. Når noe blir permanente gjenkommende syn, har vi med en fast topos å gjøre. Denne faste topos er det ikke så lett å legge merke til, fordi den eksisterer i den kollektive underbevisstheden, som det overordnede kulturelle språknivå er en del av.

I forhold til mine taler kan dette dermed kanskje forklare hvorfor ikke Thorstvedts tale fungerer. Han som taler er legitimert i kraft av at han er en del av våre *imago*'er, men stilen og innholdet avviker fra andre lignende slike taler, og har dermed ikke samme type relevans. Ciceros sitat om at den som ikke presterer noe som saklig sett svarer til oppgaven eller hva én må kunne forvente av den som kaller seg taler, eller som publikum overhodet er tjent med å høre på, forekommer ”meg å ha lite skam i livet”²¹⁷. Dette til tross for, slik også Thorstvedt gjør, om taleren går aldri så mye opp i sin rolle ved fremføringen.

Et annet spørsmål å stille seg i denne sammenheng er hva som gir folk stjernestatus i dag, slik at ”publikum strømmer til” for å høre på, slik jeg viste til at Andersen omtalte dette på Antikkens tid i *1.1 Bakgrunn: Motivasjonstalen som fenomen*. Det kan se ut som dagens *imago*'er er personer som på en eller annen måte kan vise til suksess, enten akkurat nå eller tidligere i livet. Å vinne medaljer på idrettsarenaen har alltid imponert oss mennesker, og dermed passer toppidrettsutøvere inn i dette bildet. Flere og flere med ulik bakgrunn tar derimot også tatt plass i dette toppsjiktet. ”En hær som startet men en enslig OL-helt har siden est jevnt og trutt i takt med antall kjendiser og økonomien i norsk næringsliv”, skriver Lundegaard i artikkelen ”Motivasjonsindustrien” som jeg innleder denne oppgaven med. Og har det noen effekt, spør hun. Tja. Det har en effekt så lenge dommeren er tilfredstilt, og det er vi jo, enn så lenge er det dette vi vil ha. Altså er det ikke nødvendigvis *bare* talerens egen stemme som taler til oss, men også stemmene til oss alle, som skriker etter annerkjennelse, suksess og ”det gode liv”. Motivasjonstaler er dermed fylt av mange flerstemte stemmer (Bakhtin), som hele tiden gjentar det vi vil høre: ”Slik blir du best!”, ”Slik forandrer du livet ditt!”, ”Go for it!”

²¹⁶ Fafner sitert i teoriavsnitt ”Habitus og situasjonen” i kapittel 2.3.4 *Hva krever situasjonen?*

²¹⁷ Sitatet er hentet fra side 26 og åpningen til kapittel 2.3.4 *Hva krever situasjonen?* i denne oppgaven.

6 Avslutning

Å studere samtidens taler, er ikke bare viktig for å lære oss gode ferdigheter for å tale godt (*retorisk tekhne*). En annen viktig årsak til å studere dem er at vi finner spor av mange av samtidens idealer gjennom temaene og problemstillingene som reises i dem. Med analysen av de foregående talene som basis, er det nå tid for å runde av.

Andersens peker på at retorikken satte et sterk preg på kulturbildet i Antikken. Det er dette som er utgangspunktet for å hevde at en opplæring innen talekunsten den gang, skulle inneholde både tekniske ferdigheter (*tekhne*) så vel som en moralsk skolering (dannelse). Det talte ord – og ikke minst, *hvem* som fører og får lov til å føre ordet, preger også vårt kultur- og samfunnsbilde i dag. Det preger også hva som er ”dannet” og hva som ikke er akseptert. Motivasjonstalere med bakgrunn fra idrettslivet er altså blitt akseptert til å viderefremme en samtids verdier, som ser ut til å fokusere mye på suksess og kriterier for å lykkes. I bunn og grunn diskuteres det hele tiden i disse talene hva som er rett og galt – som igjen gir disse talene en klar oppdragende funksjon.

Hva har så alt dette med de faktiske argumentasjonsteknikkene og taleferdighetene å gjøre? Den retoriske grunntanken finnes ikke bare i dette mikroperspektivet, men kan også brukes til å analysere hvordan vår samtid kommer til uttrykk gjennom talenes *budskap*. Gjennom det talte ord har vi sett at nåtidens samtid om rett og galt kommer til uttrykk når vi taler. Hvordan vi taler om tingen rundt oss i samfunnet, og ikke minst *hvem* som taler, her om rett og galt, er dermed ikke ubetydelig for våre underliggende samfunnsnormer. Sport er så anerkjent, at toppidrettsutøvere, på lik linje med andre som oppnår suksess, får en ekstra høy stjerne i samfunnet. De er våre *imago*’er, og de snakker dermed om suksess. Det er den dyden som vi i dag er mest opptatt av å høre om, *suksess*. Toppidrettsutøvere eller andre kan dermed ikke annet enn å tilpasse sitt budskap etter dette kriteriet, for det er denne «suksessoppskriften» vi som publikummere og næringslivsledere vil ha. På den måten tar også idretten og denne typen måte å tale mer og mer bolig i språket vårt, som jo allerede er overbefolket av idrettstermer allerede. Dermed kan vår egen samtids normer og verdier rett og slett brukes som et retorisk overtalelsesmiddel.

7 Litteraturliste

- Abbott, Porter H. (2008). *The Cambridge Introduction to Narrative* (second edition). Cambridge: Cambridge University Press
- Andersen, Øyvind (2012). *I retorikkens hage*. Oslo: Universitetsforlaget (7. opplag)
- Aristoteles (2006) *Retorikk*. (overs. Eide. T.) Oslo: Vidarforlaget
- Bakken, Jonas (2009). *Retorikk i skolen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Barthes, Roland (1998). *Retorikken: en moderne innføring i den gamle retoriske kunst*. (overs. Stene-Johansen, K.) Oslo: Spartacus
- Berge, Kjell Lars (1990). *Tekstnormers dikotomi. Noen ideer til en sosiotekstologisk teori om tekstnormering*. Stockholm: Stockholms universitet: MINS nr. 33
- Berge, Kjell Lars (2003). "Hvor er makten i teksten?" i K.L. Berge, S. Meyer og T.A. Trippestad (red.) *Maktens tekster* (2003) Trondheim: Gyldendal Akademisk.
- Dahl, Dagmar (2010) "Kors, halvmåne og olympiske ringer" i *Retorikk, idrett og samfunn*. Oslo: Forlag 1
- Gabrielsen Jonas & Tina J. Christiansen (2010). *Talens magt. Indføring i muntlig retorik*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Gelang, Marie (2008). *Actiokapitalet – retorikkens ickeverbale resurser*. Åstorp: Retorikförlaget
- Habermas, Jürgen (1981): "Hva er universalpragmatikk?". I *Teorier om sprog og samfund*. Jürgen Habermas (red.). Gyldendal Danmark.
- Hasund, Ingrid Kristine (2003), "Språk og makt, liksom" i Berge, K.L., Meyer, S., Trippestad, T. A (red), *Maktens tekster*, Trondheim: Gyldendal Akademisk
- Heritage, John and Steven Clayman (2010), *Talk in Action. Interactions, Identities, and Institutions*. West Sussex: Wiley-Blackwell
- Holm, Jan (2015, 24. jan. [sist oppdatert]). "Ole Gunnar Solskjær", *Store Norske Leksikon* (online), https://snl.no/Ole_Gunnar_Solskj%C3%A6r
- Husby, Linn (2012), "Angrepsretorikk som politisk talekunst. En analyse av utfordreren som politisk taler med eksempler fra Mitt Romneys "Acceptance Speech" fra 2012". Upublisert semesteroppgave i RETKOM4102 - retorisk temastudium, Universitetet i Oslo. (Faglærer: Kjell Lars Berge)
- Imeland, Vilde S. (2013, 12. feb.). "Danket ut av reven". *Universitas* (papirutgaven), [Oslo], s. 16-17

- Johannesson, Kurt (1998). *Retorik : eller konsten att övertyga*. Stockholm: Norstedt
- Johansen, Anders (2002). *Talerens troverdighet. Tekniske og kulturelle betingelser for politisk retorikk*. Oslo: Universitetsforlaget
- Kjeldsen, Jens E. (2002). *Visuell retorikk*. Dr.art. avhandling: Universitetet i Bergen.
- Kjeldsen, Jens E. (2006). *Retorikk i vår tid. En innføring i moderne retorisk teori*. Oslo: Spartacus Forlag
- Kjeldsen, Jens E. (2011,05.jan). *Statsministerens nyttårstale 2011*, i Vox publica [online], URL: <http://voxpathica.no/2011/01/statsministerens-nyttarstale-2011/>
- Kristiansen, Hans-Ivar & Odd Nordhaug (red.) (2007) *Retorikk, organisasjon og ledelse*. Oslo: Forlag 1
- Kristiansen, Hans-Ivar & Odd Nordhaug (red.) (2010) *Retorikk, idrett og samfunn*. Oslo: Forlag 1
- Lundegaard, Hilde (2013, 28. des). "Motivasjonsindustrien". *Aftenposten* (Papirutgaven) [Oslo], s. 20-23
- Meyer, Siri (2003). "Som det står skrevet... Tekst og makt: en introduksjon" i K.L. Berge, S. Meyer og T.A. Trippestad (red.) *Maktens tekster* (2003) Trondheim: Gyldendal Akademisk.
- Nyeng, Frode (2007) "Bedrifter, retorikk og samfunnsansvar" i *Retorikk, organisasjon og ledelse*. Oslo: Forlag 1
- Nymark, Johannes (2010) "Fotball som ideologisk brekkstong" i *Retorikk, idrett og samfunn*. Oslo: Forlag 1
- Roer, Hanne & Klujeff, Marie L. (2009). *Retorikkens aktualitet. Grundbog i retorisk kritik*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Rosengren, Mats (2011). "On doxa – the epistemology of the New Rhetoric" i Jens E. Kjeldsen & Jan Grue (eds) (2011). *Scandinavian Studies in Rhetoric. Rhetorica Scandinavica 1997-2010*. Ödåkra: Retorikförlaget.
- Slagstad, Rune (2008). *(Sporten). En idéhistorisk studie*. Oslo: Pax forlag
- Solheim, Tor Håkon (2014, 20. juli [sist oppdatert]) "Dag Otto Lauritzen", *Store Norske Leksikon* (online), https://snl.no/Dag_Otto_Lauritzen
- Svensden, Lars F.H. og Jan Grue (2013, 16. sept.[sist oppdatert]) "Retorikk", *Store Norske Leksikon* (online), lokalisert 13. Januar 2015, <https://snl.no/retorikk>
- Svennevig, Jan. (2012): *Språklig samhandling. Innføring i kommunikasjonsteori og diskursanalyse*. (2. utgave., 3. opplag). Fagernes: Cappelen Damm AS.
- Svennevig, Jan. 26.02.2013. *Diskursanalytiske tilnærminger* Forelesning RETKOM4110. Universitetet i Oslo. Oslo

Svennevig, Jan. 05.03.2013. *Retorikken som vitenskapelig analyseredskap*. Forelesning RETKOM4110. Universitetet i Oslo. Oslo

Tranøy, Knut E. (2014, 05. jun.[sist oppdatert]) ”Platon”, *Store Norske Leksikon* (online), lokalisert 14. januar 2015, <https://snl.no/Platon>

Østbye, Helge, Knut Helland, Karl Knapskog og Leif Ove Larsen (2007). *Metodebok for medievitenskap* (3. Utg). Fagbokforlaget. Bergen

Østmoe, Tor I., (2014, 15. sept.[sist oppdatert]) ”Talerens utdanning”, *Store Norske Leksikon* (online), lokalisert 16. januar 2015, https://snl.no/Talerens_uttanning

Andre elektroniske kilder:

Den Store Kurshelgen, ”Fornøyde deltagere fra Den Store Kurshelgen 2013” (online), Frigitt: 04.11.2013, URL: <http://denstorekurshelgen.no/innhold/forn%C3%B8yde-deltakere-fra-den-store-kurshelgen>

Akershus Idrettskrets, foto + tekst (online). Frigitt: 18.10.2013, Facebook, URL: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=536397096444193&l=05d8b59dbe>

8 Vedlegg

Vedlegg 1 – CD

Innholdsfortegnelse CD:

Vedlegg 1a: Tale av Anja Edin (video)

Vedlegg 1b: Tale av Dag Otto Lauritzen (video)

Vedlegg 1c: Tale av Erik Thorstvedt (video)

Vedlegg 2 – Oversikt over transkriberte taler:

Taler	Varighet	Vedlegg
1. Fearless – fullfør drømmen, Anja Edin		3
2. Fokus og vilje i motbakke, Dag Otto Lauritzen		4
3. Ole Gunnar Solskjær inspirerer landsmøtet, Ole Gunnar Solskjær		5
4. Kan vi lære noe av menn i korte bukser, Erik Thorstvedt		6

Vedlegg 3 - 6 – Transkriberte taler

Vedlegg 7 – Tropologisk leksikon

Vedlegg 8 – Samtykkeerklæring fra talerne

Vedlegg 9 – Bakside, samtykkeerklæring

Vedlegg 3 Transkripsjon av "Fearless – fullfør drømmen"

Foredragsholder Anja Edin

Varighet: 1 time 35 min

#00:00:00-1# (Introduksjon): Vi er veldig glade for at dette er en slags avslutning på årets sesong, men samtidig en inspirasjon til neste sesong. Jeg har vært trener sammen med noen av dere andre her i noen år i klubben og jeg tror at det temaet som Anja skal snakke om er veldig relevant både for oss som er foreldre, trenere, spillere og veiledere og. Så er det noen som ikke spiller håndball, men det er relevant i mange livssituasjoner som vi er oppe i, uansett håndball eller ikke håndball. Det kan være i forhold til skole, venner og hvordan vi er som personer. Så praktiske opplysninger (...) Da vil jeg bare si tusen takk så langt Anja, for at du kom hit til oss, vi er veldig glade for det, og ordet er ditt.

#00:00:11-1# <<Starter med de første strofene av musikken "Jumpin, Jumpin" fra Destiny's Child:
"Ladys leave yo man at home"
"The club is full of ballas and they pockets full grown,"
"And all you fellas leave yo girl with her friends",
"Cause its 11:30 and the club is"
"Jumpin, jumpin".

#00:00:20-1# DETTA ER FEARLESS (pause) <<peker og kikker opp mot overhead med bilde av seg selv sammen med en lagvenninne på håndballbanen.>>
<<Musikk fades ut>>

#00:00:22-1# JEG ER ANJA EDIN. (pause) Og dette er hva fearless handler om for meg.

#00:00:26-1# <<Video avspilles. Musikk går over i en hjerteslagslignende lyd.
Edins stemme i opptak høres si: "Tenk hvis jeg driter meg ut a? (pause)
"Skjer med deg a, nervøs eller?"

#00:00:31-1# <<Musikk skifter til: "Baby I want more">>
<<Stemme, Edins, høres: "Her er det bare å KJØØØRE på ass, det står ingenting i kontrakten at det er greit å være nervøs".
<<Forskjellige bilder av Edin vises>>. #00:00:35-1#

#00:00:38-1# <<Hvit tekst på svart bakgrunn: Å MESTRE PÅ FLERE ARENAER. (pause)
Skjerm skifter til Bilde/tekst: HÅNDBALLBANEN/bilde av Anja som scorer mål på banen. Nytt bilde/tekst: SHOW/nærbilde av Anja i svarte klær (som i dag) på en scene, Nytt bilde/tekst: FOREDRAG/Totalbilde av Anja med svarte klær på en scene der man ser mange tilskuere i en sal og en stor scene, Nytt bilde/tekst: I MAMMAROLLEN/Bilde av Anja Edin med sønnen og samboeren Gro Hammerseng. Tekst til slutt:
FEARLESS - FULLFØR DRØMMEN! musikk fades ut>> #00:01:52-1#

#00:01:03-1# Det er det det handler om, eh, fullføre drømmen. TE VANLIG så spiller jeg

håndball på Larvik KK²¹⁸. Jeeeg har også fått lov til å spille EM for Norge. (pause) Jeg har en SØNN (pause) på 14 måneder. Og jeg skal gifte meg til sommeren. (pause) ALLE DE TINGA SAMLA gjør at jeg har INNMARI lyst til å være god i ALT. Alle de tinga jeg ramsa opp nå. (pause) Veeeldig lyst. Så av og til så er det en indre stemme som forteller meg at ”Er jeg egentlig det a? (pause) Er jeg god nok?” #00:01:36-1# Fearless er treningssenter for og hele tida å tru på at jeg er god nok. Hele tida. UANSETT hva jeg står overfor. (pause) Det handler om å være modig når jeg egentlig er litt redd. (pause) <<Peker opp på overheaden der det står et bilde av en jublende Anja Edin fra håndballbanen sammen med logo/teksten ”Fearless” og teksten ”Om å være modig når jeg egentlig er litt redd”>>

#00:01:50-1# Jeg ser ut sånn som jeg gjør. Jeg er den jeg er, og jeg har ikke tenkt til å forandre på det, selv om det av og til har (pause) vært litt vanskelig (pause) For eksempel i jentegarderoben. (pause) <<slår hendene ut og ser mot publikum>> VELDIG mange som trur at jeg går feil. At jeg skal inn i guttegarderoben. ((humring)) Så det det ente med, (pause) det er at jeg bare KUTTA det. Jeg SLUTTA å dusje i jentegardroben, når jeg spiller håndball så er det et LIITE problem. For det lønner seg, tidsmessig. (pause)

#00:02:16-1# Så når jeg møtte Gro, kjæresten min, så sier jeg til henne, ”vet du hva, nå drar jeg og trener kommer hjem hit og dusjer, henter deg og så drar vi og shopper” (pause) Så SETTER hu øya i meg, og så sier’a: ”Anja (pause) nå snakker du flere ganger i uka til andre mennesker om å være modig når du egentlig er litt redd. Du skakke bare ta den dusjen i jentegarderoben eller?”(pause) Jeg BLEI SÅ IRRITERT! <<går rundt på gulvet>> Jeg HAAATER DET (pause), virkelig, når hu speiler meg på det jeg står og sier sjøl. Så jeg skulle pakke baggen skikkelig demonstrativt sånn at hu skulle skjønne at jeg var sur, hvis ikke er det ikke nødvendig å være sur hvis hu ikke skjønner det ((humring)). Så jeg sto og PAKKA (pause) og ordentlig sånn RASKE bevegelser NEDI baggen <<viser med kroppsspråket og hendene at hun pakker>> med alle klærne, skulle tøffe meg og slenger den over skuldra og spaserte ut døra og SMELLER døra igjen og det skulle være hardt, sånn at hu skjønner at (pause) nå er jeg sur. Det som skjer da er at når jeg SMELLER døra igjen, så står baggen igjen i døra ((@)) <<agerer at bagen står fast i døra>>((@)) så det mista jo ALL effekt ((@)) (pause) Men greia er i hvert fall at da fikk jeg i hvert fall rista det av meg. #00:03:09-1# Jeg KOMMER INN i jentegarderoben. Jeg TAR den dusjen. Og det gikk ganske fint. Det var ingen som kasta meg ut. (pause) <<Har hendene utslått mot publikum>>

#00:03:15-1# Eh. (pause) <<smatt>> Nå var det bare jeg og en bitte bitte liten gammel dame som var der ((@)) så det kan ha noe med saken å gjøre. Men! (pause) I DET jeg hadde fått på meg klæra, så kommer hu der gamle dama bort til meg. (pause) Og så skakker a litt på hue, sånn der <<viser>> Og så ser a på meg og så sier’a: ”Har du kommet deg inn i jentegarderoben du da?” ((noen ler)) Og, hu dreiv sånn der rufsing i håret som bare gamle damer kan finne på å gjøre med fremmede. Og SÅ! Tenkte jeg, her er det noe du har gått glipp av, vi har akkurat dusja SAMMEN! ((@)) <<peker til venstre som om det var der de dusja>> I riktignok hver vår dusj, men rett på sia av hverandre. Men da tenkte jeg atte ÆÆ! (pause) ”Erre så farlig a?” <<slår ut med henda>> (pause) Så jeg skakka på huet tilbake,

²¹⁸ Anja Edins uttale høres ut som en blanding av geografisk betinget variant av Gjøvikregionens dialekt (Hadeland og Ringerike), samt en som kan minne om Øst-Oslos sosiolekt (sosialt betinget variant av samme dialekt). Hun sier for eksempel ”te” i stedet for ”til”, ”trur” istedenfor ”tror” og ”løst” istedenfor ”lyst” (i betydning ”ha lyst til noe”) Hun er derimot ikke konsekvent på dette å veksler litt mellom ”løst” og ”lyst”, ”trur” og ”tror”. Hun bruker og så særlig mye a-ender. Transkriberes i det videre etter vanlig norsk bokmål, men jeg har bevart enkelte særegenheter i de tilfeller der dette ikke går ut over lesbarheten, for eksempel ”trur”. Verb med a-endinger er valgt i de fleste tilfeller der dette er mulig.

mamma har lært meg å være hyggelig mot høflige (pause) gamle damer, så jeg skakka på huet (pause) og så sier jeg: ”ja” ((@)) ”Jeg har kommet meg inn i jentegarderoben, ja jeg har det, og det er enkelt da, fordi jeg er en jente”. Så ser jeg at hu får HEELT vilt panikk, så hu begynner og skal ro <<viser med armene at hun ror>> Ro ganske kjapt. Og sier'a at ”NEI NEI NEI, unnskyld unnskyld unnskyld, jeg trudde du var en liten GUTT” og så fortsetter'a ”UNGE”. ”Jeg trodde du var en liten GUTTUNGE”. Og på det tidspunktet var jeg 27 år, kjæresten min hadde akkurat blitt gravid, jeg skulle bli mamma og jeg ble ansett for å være en liten GUTTUNGE. (pause) I jentegarderoben. Når jeg endelig skulle tøffe meg å være litt modig når jeg egentlig er redd. INNMARI kipt. (pause) Når jeg kom hjem så skulle jeg fortelle dette her til Gro og det var innmari deilig for da tenkte jeg at ”YES jeg hadde rett” jeg blei så og si nesten kasta ut, for da kunne jeg si ”det var det jeg SAAA”. Det er deilig å ha rett. (pause)

#00:04:47-1# Så sitter vi og prater litt om dette her sånn og så kommer vi frem til at men (pause). ”Erre så farlig a? <<står ut med armene igjen mot publikum>>. ”JAA hu trudde du hadde gått feil, hva så? Hvis du virkelig hadde brydd deg hadde du spart til langt hår og gått med jenteklær”. (pause) Og det er jo egentlig helt sant. (pause) Det er egentlig helt sant. De fryktene som jeg skapte for meg sjøl og ”å herregud tenk hvis! (pause) Tenk hvis jeg blir kasta ut, tenk hvis (----)”. Erre så farlig a? Hva er det verste som kan skje? #00:05:10-1# Det er 19 - 19 ”tenk hvis jeg bommer på det skuddet”. Ja, hva er det verste som kan skje, jeg kan bomme. (pause) Det er det verste som kan skje. (pause) #00:05:17-1# Så det spørsmålet har jeg begynt å stille meg sjøl. Hvordan ville livet mitt sett ut om jeg var fryktløs? (pause) Hvis jeg står overfor noe jeg er redd for. Det har hjelpta meg veldig.

#00:05:29-1# Så for ett og et halvt år sida, så sto jeg overfor en sånn type situasjon. Jeg fikk spørsmål om jeg hadde lyst til å spille håndball for Larvik håndballklubb. (pause) Jeg var livredd. (pause) Larvik håndballklubb anees for å være en av de beste håndballklubbene i verden. (pause) Og så skulle jeg inn der sånn og så, kanskje spille for dem. VELDIG lyst til å si NEI. (pause) Det ville vært det tryggaste. ABSOLUTT desidert det tryggaste. For da kunne jeg fortsatt spilt på Storhamar her på Gjøvik, også, vært en sånn halvgod postenserie-spiller, istedenfor og virkelig måtte vise meg blant de beste.

#00:06:02-1# Så tenkte jeg, ”hvordan ville livet mitt sett ut om jeg var helt fryktløs da?” Da hadde jeg takka ja <<peker på sitt eget hode mens hun sier det>> (pause). Og så gjorde vi det, takka ja til det. (pause)

#00:06:13-1# Det gikk jo egentlig veldig fint. Fram til jeg begynte å trene på Stamina Hot, som er treningssenteret i Larvik. Og DE HERRE gamle damene, de forfølger meg. ((@)) <<slår ut med henda>>. For det som skjer NÅÅ! Det er det at det kommer en NYG gammel dame bort til meg. (pause) Og det her var II treningssenteret. Og hu ser på meg også sier'a: ”Anja, så FLOTT” <<går mot første rad og slår ned med hendene samtidig som hun sier ”flott”>> ”at du har kommet hit til Larvik! Det her blir bra. Det kommer til å bli SÅÅÅ bra for klubben og jeg har så lyst til å fortelle deg at jeg har VELDIG trua på deg”. (pause). EEENESTE den gamle dama her gjorde feil i mine øyne, det er at hu glemte å sette punktum. (pause) For hu fortsetter. ”Driit i alle de som ikke vil ha deg her” ((@)) Hæ, den er fin? LIVREDD for å starte i ny klubb. LIVREDD for å feile. ALT jeg hørte. Hu hadde prata i FEM MINUTTER om hvor hyggelig det var å ha meg her. EN setning. ”Drit i alle de som ikke vil ha deg her”. DET var DEN, som festa seg hos meg. <<peker mot sitt eget hode>> Og jeg er helt overbevist om det at når HU kommer hjem. LEGGER seg på sofaen <<legger seg ned på gulvet for å demonstrere at dama legger seg på sofaen>> Så tenker hu. ”Ah det var DEILIG å få fortalt Anja åssen (pause) åssen jeg egentlig følte det. Det var deilig å få fortalt

Anja at jeg har veldig løst til at hu skal være her”. <<reiser seg igjen>> Det trur jeg hu mente å si. Mens JEG. (pause) Når JEG legger meg på sofaen. (pause) Så begynner jeg å tenke (pause). ”Er det virkelig så mange som ikke har lyst til å ha meg her?” Og så begynner det å bygge videre, det er mine egne tanker som gjør det her <<spinner en finger rundt og rundt i en sirkel pekende mot hodet sitt>> Det bygger videre. ”Har de et poeng?” <<peker mot sitt eget hode>>. (pause) ”Er det sant det de sier, burde jeg kanskje valgt noe annet?” <<trekker pusten>>

#00:07:39-1# Og så vet jo jeg det at når jeg da skal SPILLE på Larvik håndball. Så står det INGENTING i min kontrakt om at ”Ja men Anja, det er greit at du er litt usikker” <<peker mot power-point'en>> ”Det er greit at du ikke spiller så bra fordi du har dårlig sjøltillit” Det står det INGENTING OM! Så det måtte jeg rense vekk med en gang. For jeg hadde en PLIKT. Jeg skulle inn og jeg skulle være på mitt beste. Og hvis jeg er på mitt beste håndballmessig OG fysisk OG mentalt <<peker mot beina på "fysisk" mot hodet på "mentalt">>. Da er jeg på mitt beste. Det er tre ting. (pause) Hvis jeg er god håndballteknisk og fysisk så er jeg langt fra mitt beste. #00:08:10-1# Så jeg måtte gå på trening hver eneste dag og tenke på, ”hva kan jeg gjøre med det?” (pause) ”Hva kan jeg gjøre nå?” #00:08:17-1# Og det var i den perioden der sånn jeg skjønnte at jeg hadde skapt noe som jeg kaller fryktløsningsmetoden. Den står beskrevet i boka mi. Den er. (pause) Den har vært veldig effektiv for meg for å klare å rense BORT de herre tankene som andre påfører meg. Og ikke minst de tankene som jeg påfører meg sjøl. (pause)

#00:08:36-1# Da jeg var og kikka på dere, noen av dere, spilte PL cup i Larvik. Så hadde vi fått GRIISEBANK av Györ dagen før. (pause) Kjæresten min og jeg går ut døra ut av bilen. Skal inn å heie på Gjøvik. Idet vi går inn i hallen, så møter vi en SPONSOR (pause) Som glemmer å sette punktum i tide. Etter "Hei" burde han satt punktum. ((@)) Det han fortsatte med. ”Herregud så dårlig dere var i går, erre mulig, jeg kasta bort hele lørdagen min på å se på dere.” Jepp, god morgen. #00:09:10-1# Alle disse herre tilbake-meldingene som vi får og som faktisk kan forurenser og som kan få meg til å tvile når jeg står på banen (pause) er jeg HELT NØDT for å rydde vekk. Da må tankene mine være opptatt med noe annet. Hvis tankene mine får lov til å fortelle meg at kanskje har de et poeng. Hvis de får tid til å tenke at jeg kanskje ikke er god nok, da har det gått for langt. Så HVER GANG de sniker seg inn, så må jeg (pause) jobbe med noen nytt. Kanskje jeg ikke er god nok, hva skal jeg gjøre for å bli god nok? Jo jeg skal ta kontakt med min trener Ole Gustav. Ta kontakt med de andre midtspillerne. Kontakt med keeperne, og få til et av de beste skudda jeg noen gang har hatt. (pause) #00:09:48-1# OVERORDNA MÅL. Jeg skal bli en av Larviks beste spillere i løpet av sesongen.

#00:09:51-1# Alt det sa jeg til meg selv før sesongen (pause) Og jobba med det daglig. Okey, hvis jeg skal bli en av Larviks beste spillere, en spiller som Larvik har GOD nytte av. Hvordan skal jeg klare det? Da må jeg begynne å jobbe og da har jeg dårlig tid. Da har jeg veldig dårlig tid. Så jeg begynte å jobbe. Jeg skulle skyte mye, jeg skulle bli god på å skyte. Hvem kan hjelpe meg med det? Satt ned liste. Skrev ned en liste på hvem som kan hjelpe meg med det og når jeg skal bruke tida mi på det. Mandag. Onsdag. Fredag ”klukk” ”klukk” ”klukk”. Hver eneste dag. (pause) Holdt tankene mine hele tiden opptatt på hva det kunne gjøre. Og hva jeg kunne gjøre.

#00:10:27-1# Og det som skjedde etter hvert var at det begynte å gå ganske bra i Larvik. Jeg klarte meg greit. Men så ringer Thorir Hergeirsson. Han er landslagstrening i håndball. Også sier'n ”Anja har du lyst til å være med til EM?” (pause) Og nok en gang da så sniker disse

tankene seg inn som ikke burde være der ”Er jeg god nok a?”. (pause) ”Orker jeg egentlig å gå på butikken og møte de folka som glemmer å sette punktum i tide?”. (pause) ”Kommer de til å ha et poeng?”. (pause) ”Kommer jeg til å angre?”. Alle de herre usikkerhetstankene. Og så sier jeg ”ja”. (pause) Så kommer jeg til EM, SPILLER veldig bra i EM. Veldig stolt av det jeg gjorde der sånn. Kommer hjem, skal få lov til å spille cup-finale for Larvik, gjør det helt ræva. Og så! Allikevel, vi vant gull. I cupfinalen. Og jeg har ALDRI nooen sinne VUNNET cup-gull før. Så for meg så var det kjempe stort. Så tenkte jeg, ”ja greit, jeg spilte ikke sånn kjempebra, laget mitt vant, de spilte kjempe- bra, jeg er en del av det, jeg er STOLT. Så to dager etterpå kommer det et brev i posten. (pause) BAK på det brevet, bak på konvolutten så står det (pause) ”Gratulerer med godt spill i EM, Anja og gratulerer til dere begge for sier i cupfinalen, men Anja du må skjerpe deg.” (pause) ”SKAL du prestere gjennom resten av sesongen så er du NØDT til å skjerpe deg” og det sto BAK på konvolutten! Og da rekker jo jeg å begynne å tenke, ”Okey, hvor mange posthus er det som har lest DET HER da» For inni så var det jo bare et brev fra en 77 år gammel mann som var homo som ville takke meg. ((@)) Og så tenker jeg ALT dette her sånn, det må JEG rydde opp i SJØL, det er JEG som skaper det. Det er jeg som skaper trøbbel når det egentlig går ganske BRA. Jeg kan sjøl velge hvordan jeg skal ha det, så det handler jo om <<peker opp på power-point>> å være modig når jeg egentlig er litt redd. Og det handler om for MEG, å velge de rette folka rundt meg som kan hjelpe meg til det. Å holde tankene hele tiden oppdatert på hva jeg SKAL gjøre. DET lønner seg.

#00:12:18-1# <<musikk: ”Don’t worry be happy”. Bilde av Anja Edin og Heidi Løke på benken.>>

#00:12:20-1# Bakgrunnsmusikk er alltid deilig ((noen ler))

#00:12:23-1# Sånn her satt vi ganske store deler av EM. Da gikk det jo ganske bra, hehe, Når vi satt der sånn, jeg og Heidi. ((noen ler)) Eh. Det her sånn, det er tatt fra semifinalen vi spilt mot Ungarn. Vi VISSTE at mest sannsynlig, så kommer han til å bruke oss begge to samtidig, for vi har et ganske bra samspill. (pause) For 15 ÅR siden, da jeg var cirka like gammel som noen av dere her nå, noen av dere som er her nå. (pause) Når jeg ble benka. (pause) Så styrte tankene meg inn på den retningen at ”Åh! Jeg er så dårlig jeg”. ”Jeg er så dårlig jeg”. ”Jeg sitter her fordi jeg har bomma på ganske mange skudd på trening i går”. ”Og treneren, hu HAAATER meg”. ”Hu har egentlig aldri likt meg, det er derfor jeg sitter her i tillegg”. ”ÅH JEG TUR”. ”Hvis jeg kommer utpå nå, så kommer jeg sikkert til å feile”. Selvfølgelig feila jeg og, for det er jo deilig å ha rett. Da kunne jeg si etterpå ”Det var det jeg sa, jeg kom til å feile.” Så fikk jeg rett da. (pause)

Det bildet der er henta fra EM i Serbia. Situasjonen der er heeelt lik. Jeg blir benka. Heidi blir benka. Vi kan sjøl velge hva vi vil tenke, fordi jeg eier tankene mine sjøl. Så jeg måtte holde tankene mine opptatt på noe som kunne gjøre meg innmari god når jeg skulle på banen. Det ENESTE som kunne gjøre meg god når jeg skulle på banen, når jeg satt på benken der sånn. Det var å tenke på (pause) ”HVOR er Ungarn RÆVA? Og så angriper vi det. ”HVA må vi gjøre nå, for å være innmari gode når vi kommer på banen?” Her sånn sitter jeg og Heidi og lager en plan. ”Heidi ser du det rommet bak den to’ern der sånn, der rykker du, så spiller jeg. Få hu tre’ern med deg, rykk der sånn, så finter jeg på to’ern og scorer”. ALLE de planene, satt vi og la. Og det funka. Og vi fikk rett. (pause) INNMARI deilig å ha rett. Vi velger det sjøl. (pause)

#00:14:17-1# Så, om vi skulle bli benka, enten om det faktisk ER på en eller annen håndballkamp (pause) og vi blir benka, eller om vi står i kø på en eller annen jobb som vi

ønsker å ha. UANSETT hvis vi blir satt til side i livet, handler det hele tiden om ”Hva har jeg tenkt til å gjørr’a med det a?”. (pause) For fem år sida, så ringte Thorir til meg nemlig. Og så sier’n ”Anja, har du lyst til å være med til VM?”. Så tenkte jeg nok en gang ”nei”. Men jeg sa ja. (pause) Det ender med at jeg gjør det ganske bra i i forseseongen til VM. Ganske bra. Men så kom uttaket, så blir jeg satt på vent. (pause) Veldig kipt. Jeg var en av 8, for 5 år siden som ble satt på vent til EM nei til VM. En uke senere skulle laget bli tatt ut. Jeg BRUKER FØØØRSTE minuttet etter at Thorir har ringt meg og sagt at jeg er på vent, til å ringe Frank Beck, han er idrettspsykolog og jeg har jobba med han i MANGE ÅR, eller han har jobba med meg. I mange år. For å rydde opp i hue mitt når ting er kiipt. Og så sier jeg til Frank. ”FRANK! Jeg har nå gått og sagt til ALLE aviser i hele Norge at jeg skal til VM. Og det har jeg brukt ganske mange måneder på for det gjør jeg for å overbevise meg selv om at jeg det faktisk kommer til å skje. Tror du ikke at jeg fikk VENTEPLASSEN. Jeg synes det EER så kipt, jeg kommer ikke MED!” Så stiller Frank meg et spørsmål. ”Hva har du tenkt til å gjørra med det a?” (pause) Det visste jeg kom, for det spør alltid Frank meg om. ”Hva har’u tenkt til å gjørra med det a?”. Jeg gleda meg litt til det spørsmålet kom, for akkurat nå kunne ikke jeg gjøre noe, det er Thorir som tar ut laget, jeg kunne ikke gjøre noe, men måtte vente en uke. Så spør Frank meg. ”Ja okey, men hva gjør du nå da?” ”Nå ligger jeg på sofaen og drikker Pepsi Max og spiser kuletyggis og har det kipt”. ”Men vet du hva da synes jeg du skal fortsette med det i en uke og så hører du hva Thorir sier da.”, sier han og skal til og legge på. Og jeg: ”NEI NEI NEI, du kan ikke legge på, jeg må gjøre noe”. ”Ja hva har du tenkt til å gjørra med det a?”. Det var da jeg skjønnte at, uansett hva som skjer så er det faktisk JEG som må gjøre noe. Det er VELDIG kipt. Men! Det er også. Det gir en gevinst (pause) i det lange løp.

#00:16:19-1# Så det jeg gjorde, var at jeg ringte Elverum sin trener, Christian Berge, og spurte om råd. Så jeg sa, ”Christian, jeg VET at grunnen til at jeg ikke kom til VM på førsteuttaket, det er at jeg er for dårlig i forsvar. Jeg har en uke nå til å bli så god i forsvar at jeg kan spille i VM for Norge. Gidder du å hjelpe meg? (pause) Så tenkte jeg, vær så snill, si NEI ((@)) For da kan jeg si at jeg har prøvd. Så sier’n at ”JAA, Anja, det kan jeg, jeg kan hjelpe deg. Men det innebærer at du må komme til oss, og du må TRENE med gutta og du må være der hele uka”. (pause) Og jeg hadde. Jeg husker at jeg sto og tenkte at ”Nå kommer jeg til å tisse på meg” For jeg VAR så nervøs. Å stå der sånn med de SVÆRE gutta, når ikke jeg klarte å så i forsvar mot jenter og så skulle jeg plutselig prøve meg på svære gutter, det gjorde noe med huet mitt. Men jeg KJØRTE på. Og de gutta de de brydde seg ikke NOEN ting om at jeg var ei lita jente, de var 100 kilo sterkere enn meg og DUNDRA på. Så jeg måtte jo bare stå i mot, ellers blir det her VONDT. (pause) Tilkalte alle jentene i Storhamar og BA dem om å sitte på tribunen å SEE på meg for at jeg skulle kjenne litt trygghet. Og for at de skulle minne meg på hele tida om hva som var målet mitt. Jeg skulle bli bedre i forsvar, jeg skulle bli bedre i forsvar, og jeg skulle til VM. Bedre i forsvar, bedre i forsvar, VM. Det var det som var målet mitt. Så jeg jobba der sånn hele UUKA sammen med gutter. Kjempemorsomt. (pause) Og litt skummelt. (pause) Og så kommer uttaket. (pause) Og jeg kom med. Jeg tror ikke det har noe å gjøre med at jeg (pause) ble akutt god i forsvar, for sannheten er at det blei jeg ikke. Men jeg ble jo innmari mye tøffere. For hvis det sto en liten jente foran meg, så tenkte jeg, ja ”COME ON” du er jo så LITTA. Deg skal jeg i hvert fall TA på. Så det GJORDE noe med meg rent psykisk. Men hele den PROSESSEN. Da var jeg i praksis BENKA i uttaket. (pause) Jeg KUNNE valgt å ligge og drukket Pepsi Max og spist kuletyggis. OG! Jeg kunne valgt å ringt alle jentene på Storhamar og FORTALT at det faktisk var er Thorir (som er) en dritt. Han tok meg ikke ut i førsteomgang. Det er VELDIG LETT å legge skylda på alle andre. Jeg kunne VALGT, etter hu derre dama på Stamina Hot og lagt meg på sofaen og tenkt: ”Det er ingen som vil ha meg her”. Det valget står vi ALLTID ovenfor. Eller så kan jeg velge å ta tak i det å gjøre noe med det.

(pause) Og det handler bare om hvor kreative vi er. Og jeg vet det at, om ikke jeg hadde kommet med, så hadde det også vært greit, men nå kom jeg med. Men hele den UUKA. Hvor jeg da fikk telefonen fra Thorir, om at jeg var på vent (pause) Fram til uttaket kom hvor jeg var med, så er det ganske mange timer å ha det kipt på hvis jeg velger den løsningen der. Det er ganske mange timer å grave seg ned på og skape egne sannheter i hue hvis jeg velger det. Ellers så kan jeg velge å holde tankene opptatt på noe annet. Noe som gagner meg, noe som skaper utvikling. For jeg visste jo det, VM eller ikke VM, jeg blir i hvert fall bedre i forsvar. (pause)

#00:19:14-1# Jeg og Heidi. (pause) <<ser mot bildet av de to på benken på skjermen>> Vi bodde på rom sammen under EM. Vi hadde det veldig gøy der sånn, og mye av det var på banen, og enda mye mer av det var utenfor banen. Vi hadde det KJEMPEGØY sammen. Og vi har funnet ut at det å ha en heiagjeng som faktisk HAUSER deg opp uansett hvor dårlig du er, UANSETT hvor langt nede du er, uansett hvor lei deg du er. Å ha den herre heiagiengen (pause) Det er stort. (pause) En av søtten. Hvis det er ett menneske som kommer til deg. Dette her er psykologi fra Frank Beck, som har fortalt meg dette her. Hvis det er ETT menneske som kommer til meg og forteller meg at ”Anja, dette her kommer aldri til å gå”. (pause) Så må det SØTTEN andre mennesker til (pause) som forteller meg at det kommer til å gå, før hjernen min faktisk TRUR på det. Og (pause) Det kan hende dere er unike men, (pause) i følge han så gjelder det dere og. Så vi har funnet ut at det lønner seg for oss å finne den HEIAGJENGEN (pause) som faktisk trur (pause) på at jeg kan spille for Larvik eller at jeg kan spille VM eller at jeg kan være en god mor eller at jeg kan være en god kjæreste. Eller HVA SOM HELST. Hva dere drømmer om. Finn de som sier ”JA, vet du hva, deg trur jeg på. (pause) Jeg trur på at DU kommer til å klare dette”.

#00:20:33-1# Og jeg merka det, under EM. Jeg tok ikke NOEN telefoner fra mennesker som jeg var usikker på om var trent i Fearless sin tankegang. Jeg LESTE ikke noen SMS ‘er fra mennesker som jeg var usikker på, om var trent i å sette punktum i tide. (pause) Jeg lot ikke det komme inn til meg. For jeg hadde ikke tid til å rense det ut igjen, der skulle jeg prestere hele tida. Kamp-dag kamp-dag kamp-dag kamp-dag kamp-dag. Så det, HVIS (alle i et lag) Nå er vi veldig trent til det i Larvik og jeg trur faktisk at det også er mye av grunnen til at både Larvik og landslaget gjør det så bra, de er INNMARI godt trent i HELE tida å fokuser på HVA kan vi gjøre med det NÅ. Være hverandres heiagjeng, der er de gode.

#00:21:16-1# Og Heidi og jeg vi! (pause) hehe. Vi laget en rekke videoer, vi laget VIDEOBLOGG i EM. Som vi sendte hjem til alle hjemme. Oog! (pause) Kjæresten min mener at den er helt RÆVA, jeg mener at den er KJEMPEGOD ((@)) Så jeg loovet henne at jeg skal i hvert eneste foredrag framover, jeg må finne mobilen min bare. Eh! I hvert eneste foredrag framover så SKAL jeg ta å vise den derre videoen og så skal jeg love henne til gjengjeld at hun skal få se responsen ((@)). Forrige gang så vant jeg. Forrige gang så lo publikum (pause) Fader nå har jeg ikke mobilen min her vet du. Der! Så hvis jeg nå kan filme at dere ler skikkelig av den videoen her hehe ((@)) Sånn at jeg kan sende den hjem til henne, så vinner jeg jo, det er alltid gøy å vinne, det har vi snakke om. Er det greit? Den skal ikke bli brukt til noe annet enn oppmuntring til meg, hehe. Men dette her gå ut på at han ene fysioen vår, på landslaget, han er tryllekunstner. Så han lærte oss etter hver eneste kamp vi spilte, så lærte han oss nye trylletriks. Og han var VELDIG GOD, og vi var ikke så gode, og det er veldig irriterende å liksom bli lurt hver gang. Så vi fant ut at vi skal bli tryllekunstnere sjøl. Og Heidi, hu skal være min heiagjeng. Så hun tredde FULLSTENDIG inn i rollen som min heiagjeng, og jeg skulle liksom være tryllekunstner. Jeg synes sjøl at jeg var innmari god, og Heidi var helt overbevisende som heiagjeng. Skal vi se. Er dere klare? Husk å le da, uansett så

må dere huske å le ((@)). Og gjerne sånn, æhhææ, den der når vi drar det dere klasket, sånn gammalmannsklasken på låret. Den må dere også dra.

#00:23:09-1# <<Viser video fra trylletriks>>

#00:23:21-1# ((småletter))

#00:23:31-1# (((@@@@@)))

#00:24:23-1# Det er stråålende innsats. ((@)) Det var noen som hadde DEN (----) Men det her sånn, det var dagen før semifinalen mot Ungarn. NATTA var det vel strengt tatt. Det er litt vanskelig å få sove sent i mesterskap fordi du, det er mye som skjer, og adrenalinet er der oppe, så vi måtte gjøre noe. Så det er morsomt å se at dere synes det var såååå morsomt, det er kult, det skal jeg si ifra til Heidi om. (pause) <<kremt>>

#00:24:51-1# Det her sånn, det eeer (pause) Det er henta fra en Larvik kamp <<bilde av Gro Hammerseng og Anja Edin på håndballbenken vises på storskjerm>>. Det er jeg og kjæresten min som sitter på benken. Vi spiller på samme LAG. OG! Vi spiller på samme PLASS. (pause) Hvis jeg er DØNN ærlig med meg sjøl. NÅR hu gjør det BRA. Så innebærer det at jeg blir benka. (pause) Det gjelder også alle de andre lagvenninnene mine som jeg er veldig glad i på Larvik. De som spiller på samme plass som meg, og gjør det BRA, det gjør at jeg blir benka. Så hvis jeg er DØNN ærlig med meg sjøl nå, hva tenker jeg da? Er jeg OPPRIKTIG glad på deres vegne HELT fra hjerterota? Eller tenke jeg ”Æsj, nå må jeg sitte her sånn”? (pause) I lang tid (pause) så gikk jeg og følte meg som en ubrukelig jente. Og! Jeg kjørte hue mitt på at det er MASSE glede inni meg når noen gjør det bra, men samtidig så er det en liten ubehagelig del av meg som tenker ”Jeg skulle ønske det var meg”. (pause) Og det skamma jeg meg SÅÅ over. (pause) Så jeg måtte ringe Frank. (pause)

#00:26:05-1# Så sier jeg ”Frank! Jeg trenger litt hjelp her nå. (pause) Eh. Jeg sitter på benken, ser at min lagvenninne som jeg jo er glad i gjør det bra, og allikevel klarer jeg å tenke, ”Ah! Skulle ønske det var meg”. Samtidig som en stor del av meg er jo glad på hennes vegne også, men ”Jeg skulle ønske det var meg.” Og jeg klarer ikke bruke det til noe konstruktivt. (pause) For EN GANGS skyld sa han noen annet enn ”HVA HAR’U TENKT Å GJØRRA MED DET A?” ((noen ler)) For en gangs skyld så gjord’n det, og det var DEILIG. Det han SAA det var. ”Husker du mobiltelefonen til faren din da du var liten?” (pause) Og det husker jeg jo, den var jo INNMARI SVÆR, han hadde den i en sånn ryggsekk på ryggen”. ((@)) Så det husker jeg veldig godt. Og så sier Frank. ”Ja liker du å gå med ryggsekk da?” ”Nei jeg gjør ikke det”. ”Men hva trur du hadde SKJEDD med den mobilen (pause) hvis den ikke hadde fått noe konkurranse? Mest sannsynlig så måtte du gåTT med den ryggsekken”. Akkurat nå er mobilen min så svær, at jeg kan ha den i lomma. (pause) Og det fikk meg til å tenke atte. UTEN de konkurrentene her sånn. UTEN de som hele tida er så gode at jeg må utvikle meg ennå mer, så hadde jeg på en måte SLUPPET (pause) å utvikle meg. Jeg hadde ikke trengt det, for jeg hadde fått spille uansett. Men med en gang det er noen som er litt bedre enn meg. Så er jeg HELT nødt til å ta meg selv i nakken og istedenfor å LIGGE på sofaen da og drikke Pepsi Max og RINGE til Frank Beck og si at jeg er lei meg, så må jeg ringe til Christian Berge og spørre om jeg kan bli bedre sammen med dem. Det er den eneste måten for meg å utvikle meg på. (pause)

#00:27:35-1# Når jeg kom til Larvik, så tok jeg med en gang et møte med Cecilie Leganger. Hu er en av verdens beste keepere. Så sier jeg, ”Når jeg skyyyter (pause) på deg, så redder du den hver eneste gang, hva er grunnen til det?” (pause) ”Jo Anja, du er alt for tydelig med armen din, du har den her nede også skyter du i sammen bevegelse” Så kom a med hele

remsa, ”klukk” ”klukk” ”klukk”. Neste gang så scora jeg. (pause) Så spør hu meg igjen, ”hvorfør scora du nå?” ”hvilke signal gjorde jeg nå som gjorde at du kunne score?” Og så, blir vi bedre sånn. Eh! Jeg tok tak i Karoline Dyhre Breivang, hu er midtbekk. Og tak i Gro Hammerseng, hu er midtbekk og venstrebekk. AKKURAT de samme spillerne og spilleposisjonene som jeg spiller på. ”Hva er det dere er rå på?” ”Hvordan kan jeg bli LIKE god på den posisjonen” Og sånn satt vi og prata (pause). I VELDIG mange samtaler. Det gjorde oss bedre. Så jeg tenker at JAA <<peker mot skjermen>> Vi er konkurrenter. Og JAAA, (pause) hu er god, de andre er gode. Og når jeg starta i Larvik også. Tenkte jeg, de andre er MYE bedre enn meg. Og hva skal jeg gjøre med det a? (pause) Det er helt opp til meg. (pause) Så jeg må finne (et folk), som kan hjelpe meg med det.

#00:28:42-1# Eh! Jeg har testet dette her på morra mi, for hu er eiendomsmegler. Så sier jeg, ”Mamma, du er nødt for å dele informasjonen din, FINN UT hva du er god på, DEL det med alle andre konkurrenter FÅ tilbake. Og så kan du bli enda bedre”. Hun bare, ”Ikke vær idiot a Anja, vi får provisjon” ((@)) ”Det er jo helt sjanseløst.” ((@)) Menh! Men vi har. I i foredragsverdenen, så er jeg i et nettverk som kalles (nettverkene). Der er vi 25 foredragsholdere som HAR den herre, vi kaller den copyright 2.0. versjon, retten til å kopiere alt av alle. Hvor vi da snakker om TEMAER, GIR hverandre ting som fungerer, TAR ting som fungerer. Og sånn blir man hele tiden bedre enda vi trækker i det samme markedet. Jeg tror at jeg blir bedre av å gjøre min konkurrent bedre. Fordi det gir meg et spark bak. Og sørger for at jeg utvikler meg. (pause)

#00:29:35-1# Det her sånn ER en bevisstgjørings øvelse. Som vi skal leke litt med nå. Eh! Dette er det eneste jeg skjønnte i mattetimen, det er en sånn akse. <<Aksen som vises på storskjerm består av en vannrett og en loddrett linje som krysser hverandre som et veikryss. Ved siden av toppen på den loddrette linjen står skrevet ”Aktiv” og i bunnen ”Passiv”. På venstresiden av den vannrette linjen står det ”Negativ” og på høyresiden står det ”Positiv”>> Vi har! Den aktive delen av meg er helt der oppe. Den passive er der, og så er det den negative og positive. Jeg har funnet ut, av og til når jeg ser meg selv i speilet så ER jeg på forskjellig steder energimessig. Og når jeg prater med deg, så kan jeg være VELDIG proppfull av selvtillit, og så kan jeg bli litt usikker når jeg prater med en annen her. Og hva som gjør det det ANER jeg ikke. Men jeg har veldig lyst til å være (pause) BLID og ENERGISK og en SOLSTRÅLE og jeg har lyst til å være en såå perfekt utgave av meg selv som jeg overHODET kan! Men av og til når jeg ser meg selv i speilet om kvelden så tenker jeg, ”Ah! Den samtalen der, den kunne jeg gjort bedre”. Eller, ”Den tilbakemeldingen til Linka, når hu gjorde det SÅ bra på kampen, den kunne jeg gjort enda mer entusiastisk”. (pause) Og så videre og så videre. Så jeg har funnet du da. Dette er rolleregister da, for å finne ut hvor jeg er hele tida. Og jeg trur at alle kommer til å kjenne seg igjen. (pause) Hvis IKKE du gjør det, så havner du rett inn i den gruppa (pause) ”Gruppa for de uten selvinnsikt”. Eh! Gruppa for de som er helt totalt blotta for hvordan de er sjøl. Eh. De er passive, litt positive, de har garantert et helt heerlig liv. Det de som for eksempel står helt forrest i koret og synger for full hals. (pause) Som egentlig burde syng litt lavere, hehe. ((@)) Men de koser seg med livet, ((@)) De gjør det. Her har vi de kåte folka. KT. De KLINER TIL. (pause) UANSETT. Hvis det snakk om (pause) ”HVEM kan ta straffe, det er 19 – 19, det er ETT sekund igjen av kampen. Vi vinner seriemesterskapet hvis DU skyter NÅ. De kliner til. ”JEG TAR’N!” Og de tar’n neste gang UANSETT hvor mye de bommer. UANSETT, om de scorer eller ikke. De tar’n GANG på GANG på GANG. For DE kliner til i en hver situasjon. De er litt like babyer. Faktisk. Jeg har merka det nå med Mio, og jeg har merka det når Heidi Løke, når jeg spilte sammen med hu i (Gjerpen) så ble hu veldig akutt gravid. Og da, når! Lille Alex da kom til verden og skulle lære seg å GÅ. (pause) Det var fascinerende. Små babyer som skal lære seg

og GÅ. (pause) Han krabba rundt og så skulle 'n reise seg igjen, og så detter 'n rett ned igjen. Og så krabbern rundt og så reiser'n seg, og så detter'n og på vei ned så skal'n gjerne slå huet i et stuebord eller begynner å blø eller begynner å grine, og alt skal være gærent. Men HAN, skal opp igjen. ALDRI underveis så tenker'n "neihh det gå-greiene, ikke noe for meg". ((@)) Det som er så KULT med det, er jo at vi har vært der alle sammen sjøl. Vi har alle sammen hatt den GO'en i vårs. Jeg har for eksempel aldri sett en 40-åring da, komme sånn her inn i butikken <<krabber på gulvet>> fordi han fant ut at det gå-greiene vakke noe for han. ((@)) Det skjer jo ikke. <<reiser seg>> Vi har alle vært der oppe, så det betyr jo at vi har det i oss. Jeg ELSKER å jobbe med sånne mennesker. JEPP! Jeg klinte til og JA jeg gikk på trynet, men jeg er rett opp igjen. Det går fint! Erre så farlig a.

#00:32:45-1# Her sånn har vi ganske aktive mennesker, jeg synes de er litte granne negative for de snakker BARE FAGLIG HELE TIDA (BFHT). Når vi er på landslagssamling så er vi 14 dager avgårde. Hvis jeg BARE skulle snakka håndball, uten trylletriks. ALLE de fjorten dagene, så hadde jeg blitt GAL I HUE. Jeg har lyst til å VITE hvordan du er som menneske, hvordan du synes at det er, hva du trenger ved en nedtur. Hva du trenger ved en opptur. Hvordan DU kan skyte den straffa dagen etterpå når du bomma i dag. Og er like bra igjen i morra. Alle disse tingene her har jeg lyst til å vite. Liker du musikk? Det har jeg lyst til å vite, for da kan vi spille det hver gang vi har det kult. Alle sånne herre ting. Men de som er BARE FAGLIGE HELE TIDA. De synes jeg er slitsomme. Og jeg jobba som lærer bortpå Hamar (pause) på videregående skole. Og som lærer så jobba vi i TEAM. Der er vi tre og tre på hvert team. Og jeg er DØNN avhengig av å vite litt om personen kjenner jeg, før jeg kan jobbe veldig tett med dem. Det var ikke han. OVERHODET ikke. Han var en BFHT. Og jeg kjente at jeg glede meg SÅÅ veldig til julebordet for uansett hva jeg sa til han så sa han "Anja, nå må du huske at nå er vi på jobb, og her forholder vi oss til de saklige tinga". Tenkte jeg YES! Jeg kommer tidlig på julebordet og spotter hvor han setter seg, så setter jeg meg ved siden av. Så det var det jeg gjorde da. Kommer inn, setter meg ved siden av, begynner å prate "Hva er det du gjør egentlig du a når du kjeder deg på hjemmebane du a?". (pause) "Nå må vi huske på Anja, at dette julebordet, det er i regi av jobben, ((@)) så her forholder vi oss til jobben". ((@)) (pause)

#00:34:27-1# Her har vi SH'erne. Situasjonshumoristene. (pause) En som er i nettverket som jeg snakka om, som har copyright 2.0 sammen med meg. Han er en typisk situasjonshumorist. (pause) Han klarer det her. Han klarer å LAGE humor ut av enhver situasjon som jeg ikke er forbered på er morsom. Det er fint. Vi satt på kafe, og skulle utvikle Fearless som konsept, og som foredrag. Og sier jeg "Du nå har vi spist middag, vi har drekt kaffe, jeg er kjempe sukkersugen. Kan vi være så snill og ta et kakestykke? (pause) Så ser, Tom Åge Myren heter'n, han har jobba med (----) KJEMPEDYKTIG i det han gjør. Men han ser på meg, og så siern: "Kaake Anja, kake, jeg? Jeg har vegetaraften hver fredag, det innebærer øl og poteter, hvis jeg i tillegg skal spise kake så kommer jeg til å se ut som en hvalross, er det lov til å ha hvalross i Norge? Jeg kommer til å plaske rundt i hagen min i et basseng og hva kommer kona mi til å si? Jeg kommer til å bli skilt!" ((@)) Hehe. Ja. Alt det jeg spurte deg om var om du ville ha kakestykke, så ingen kake da med andre ord. (pause) SÅNNE type mennesker som klarer å lage humor ut av ingenting det er også gull vert, de må vi ta vare på i et lag, eller i en arbeidsplass eller i en familie, la dem få blomstre i den rollen. Det er hyggelig.

#00:35:46-1# Vi har også speakerne de er også blant oss. (pause) Jeg har ikke helt klart å plassere de, men hvis du går inn på en fest eller en bursdag, eller i et lokale, så finner du alltid en som ligger sånn (pause) ja, to tre toneleier over alle andre. Du hører stemmen bare skjæææærer gjennom rommet. Så du vet at "YES! Hu er på plass ja" ((@)) Du hører det med en gang, og så vet du ikke helt om du blir glad eller lei deg. ((@)) Men! Og jeg MISTENKER

at faktisk de som er SPEAKER i hallen, de LIKER å ha den rollen her for de liker å bli hørt og de liker og være entusiastiske. Og det gikk opp for meg da jeg spilte en kamp i Presterud hallen FOR Storhamar MOT Larvik håndball. Og på den tida så visste vi jo på forhånd hvis vi var helt ærlige med oss sjøl at vi kom til å tape, men vi visste bare ikke hvor mye. Vi visste at de her de var gode jenter, og vi hadde veldig løst til å yppe vårs, men. Et lite fiber inni kroppen min tvilte. Bitte lite et. Men så står vi der sånn, pulsen var der, jeg visste at det var litt press fra publikum, jeg skulle spille på Larvik neste sesong, kjente ekstra på det presset. Lyset blir slokt, musikken kommer i hallen, det er speakeren sin tur til å snakke ((@)) (pause) ”ÅÅÅÅÅÅ da ønsker vi velkommen til Postseriekamp. Storhamar tar i mot, JAAAAAA kom igjen mine damer og herrer, de er VERDENSMESTRE, de er EUROPAMESTRE, (----)MESTER, her er HELE stjernegalleriet til Larvik håndball”. ((@)) Der sto vi og vi var på hjemmebane. ((@)) Hehe. YES! ”Hello Publikum. (----) Hyggelig å være her”. (pause) Så vi var jo helt kjørt i hue før kampen hadde begynt, hehe. Vi tenkte bare ”AAHHH, stjernegalleriet, ahhh”, hehe ((@)) Det funka jo ikke for oss. (pause) Men han var entusiastisk og han fikk med seg publikum, og det gjør ofte speaker’ane i en forsamling. De får med seg folk. (pause) Ikke alle, ikke hjemmelaget. ((@)) <<kremt>>

#00:37:56-1# Vi har ”Luskepuddigane”. De er også blant oss. (pause) De EER negative. Og de er litt passive innimellom. DEE! (pause) Si, fra en arbeidsplass da, eller et håndballag. De sitter på møter. Spillermøte. Treneren snakker. Luskepuddigen er i rommet. ((@)) EN av jentene har et luskepuddig-fiber i seg. Hu sitter og lar seg så irritere over det treneren sier. Hu bygger opp en indre irritasjon, og hu tenker for en idiot denne trenern er. (pause) Sier aldri noen ting. Før møtet er ferdig. DA (pause) har a mange meninger. Hu har så mange meninger, og hu har så mange hu har løst til å dele dem med, men i hvert fall ikke trener’n. Hu skal ikke få vite det, men det hu snakka om nå var jo HEELT på trynet. (pause) Har vi vært der? Nei, men vi kjenner noen ikke sant? ((@)). YES! Men det som er skummelt med luskepuddingene, (pause) det er at de har familie. Kos med misnøye-gruppa (KMM). Og de koser seg. ((noen ler)) De koooser seg med å ha det kipt. De koooser seg med Pepsi Max ‘en på sofaen og kuletyggisen. Og de koooser seg med å tilkalle alle jentene og si atte (pause) ”Ah, dette herre var noe dritt, var det ikke?” ”Jo det var skikkelig kipt”. Noen er egentlig alltid negative også, hehe ((@)). De har familie. Eh! De har faktisk en sånn heisekran opp og ned til hverandre, Luskepuddingene og Kos med misnøye-gruppa, de finner hverandre ALLTID. Og de trenger ikke si så mye heller, det har fasinert meg veldig. For det er jo ikke sånn at de går rundt med skilt hvor det står ”Luskepudding” på seg. Men de FINNER hverandre. Og av og til når jeg holder foredrag så får jeg spørsmål om, ”Men Anja, hvordan VET jeg om jeg er en Luskepudding eller hvem i GRUPPA MI som er en luskepudding, jeg må jo vite dette her, det er jo viktig informasjon!” Ja det er det. (pause) Jeg har ikke helt klart å call’e hvordan man skal finne ut hvem som er hvem, og egentlig så er det kanskje ikke så viktig. Men jeg har forstått problemet. Fordi hvis jeg skal ut å sjekke opp folk, så er det jo fortrinnsvis jenter. Og det er ikke sånn at det står et skilt med ”SKEIV” på hver jente jeg har lyst til å sjekke opp. Så jeg har jo aldri HUNDRE PROSENT garanti for om det her er en skeivis. MEN! vi har jo antenner for sånt. Det er der det kommer inn! Luskepuddingene har luskepudding-antenner! ((@)) Det ER sånn ((@)) De bare KJENNER viben på hverandre, at ”YES! Det her kommer til å funke”.((@)) Og hvis du da, er EN fra de kåte folka, som kommer ned og vil RØDDE opp i disse problemene da, så ikke vi skal ha det så kipt sammen, da blir du fryst ut med en gang. For her sitter vi og koooser oss med det som er kipt, og hvem er DU DA som skal komme og rødde opp i det, da har vi det jo ikke noe KOOSELIG LENGER. Så de må få lov til å være seg SJØL (pause) Luskepuddingene og Kos med misnøye-gruppa. Men det går an hvis du er en av dem og tre ut, og opp dit, å ha en situasjonshumorist-hverdag istedenfor. Det går an. Hvis vi finner en av våre 17. (pause)

#00:41:04-1# Her. Det var det her vi snakka om. SETT PUNKTUM I TIDE. (pause) Sett punktum i tide. Det synes jeg. Jeg var inne i garderoben, til noen av dere når dere spilte kamp i PL-cup. Og så hører jeg noen av de andre trenerne snakke. Og så tenker jeg "Ahh jeg skulle ønske jeg bare kunne LEID inn deg til (pause) et par viktige kamper i mitt liv". For så INNMARI bra til å sette punktum i tide. (pause) "Hva er du god på" Si det, punktum. "Hva er du god på" Du sa det høyt, punktum. Og så er det alt dere husker. Det synes jeg var en helt FANTASTISK opplevelse. Klare å bare fokusere på det som er bra, punktum. "Å så godt å ha deg her i Larvik Anja, jeg har trua på at du kommer til å lykkast – punktum". (pause) Punktum.

#00:41:47-1# Jeg opplevde det da jeg, eller jeg ble ikke gravid, men kjæresten min ble gravid, VI ble gravide. Vi skulle ha barn. Og da er det veldig mange reaksjoner på hvordan (pause) to jenter i det hele tatt kan få barn sammen. Flesteparten er positive. Flesteparten husker å sette punktum. Og så er det de der på butikken som leser i Se og Hør at vi blir hetsa. Har lyst til å komme og skakke litt på hodet og uttrykke sin (pause) MEDFØLELSE. Sannheten er at vi hadde ikke fått med oss det som står i Se og Hør, med mindre de hadde skakka på hodet og uttrykt sin MEDFØLELSE. Hele poenget er jo at (pause) Hvis ikke du kjenner folk godt nok, så ikke SI noe. Det er hovedbudskap nr EN. KJENNER du folk godt nok, så sett punktum i tide! Si at, "Så hyggelig at dere skal ha barn", punktum. (pause) Men hvis du er helt motstander og du kjenner folk godt nok, så kan du gå inn i diskusjonen. Det er jo noe HELT annet. Men, sett det punktumet i tide. (pause)

#00:42:51-1# Her er de som glemmer å sette punktum, de har vi også snakka om. Her er DDP'erne – "de som diskuterer detaljer i plenum". De sørger for at møter som egentlig varer et kvarter varer i MINST en halvtime fordi de HAAR så mye å spørre om. Og de andre sitter og tenker, "Har du tenkt til å rekke opp handa nå IGJEN?" (pause) Det er litt irriterende, så jeg har satt de litt på den negative sia.

#00:43:10-1# Her har vi SU gruppa, de er "SYKELIG (pause) Uinteressert". Og de er ikke redd for å vise det. De sitter på møter, trenern snakker, sitter der og faktisk trækker litt på mobilen. Det er sånn, "Hva sa du atte?" "Ja skal vi se, ja, bare prat videre, bare vent litt jeg skal bare. HALLO?" De er der. De er SYKELIG uinteresserte og de viser det med HELE seg. Kroppsspråk. (pause) Utstråling. (pause) GJERNE med fikling med mobilen. Så tenker jeg. "Ja, jeg er av og til i den gruppa." Av og til så er jeg i den. Og det hjelper meg. Dårlig date! Trer du inn i den rollen så skal jeg love deg at du ikke blir bedt ut en gang til. Så det er nydelig. Det gjelder jo å være taktisk, det er ikke ALT på den negative sia som er HUNDRE PROSENT negativt. ((@)) Det kan av og til være positivt å være negativ ((@)) hehe, for deg sjøl. Så her må vi regne ut med det taktiske spillet i hverdagen. Men vi har også SUG'et-gruppa. Og de er interessante. De er "sure uten grunn". ((@)) Og! (pause) Jeg jeg oppdager det av og til på hjemmebane (pause) ((@)) Den ene er SUR. (pause) Og den andre må GJETTE hvorfor. Er det noe gærent, sa jeg noe feil eller glemte jeg å sette punktum eller hva skjedde nå? "Neih! Det ikke no." ((@)) Okey. Hvis du DA som kjærste går i den fella og sier "Nei greit, da er det vel ikke noe da" (pause) ((@)) For her er det noe, og det er din oppgave å finne ut hva det ER. Det er din oppgave som kjæreste. (pause)

#00:44:42-1# Her har vi SUG 2.0. (pause) De er litt mer positive. (pause) De er "STILLE uten grunn". ((@)) Og jeg synes de er veldig gode venner og HA. For det er de vennene som jeg faktisk kan være STILLE sammen med, og jeg slipper å få spørsmålet, "Er det noe gærent eller, synes du er så stille i dag?". Jeg er stille og jeg er stille med deg, og det føles greit.

(pause) Det synes jeg er et deilig vennskap. Selvfølgelig det at vi har hatt alle de samtale og alt det, det betyr veldig mye, men det å være i et rom med et menneske hvor man faktisk kan tillate seg å være STILLE. (pause) Uten å være en "speaker". For det er alltid slik at hvis man er i et rom hvor folk er stille så er det en som føøler at de må ta på seg speaker-rollen. Har du vært i bryllup? (pause) Alle sitter og lytter, en prater, og så er det ALLTID en speaker bak i salen som har et eller annet morsomt å tilføye, det er sånn hver gang. Men de i gruppa her sånn, de klarer å være stille, og har en indre ro med det. Jeg synes det er deilig jeg. Nydelig.

#00:45:45-1# Her har vi jenteloven. <<kremt>> Den er FARLIG (pause) For oss jenter. Når jeg spilte håndball i Gjerpen håndball. Så ble dette her utfordra VELDIG. Vi jenter vi er EKSPERTER i å vrenge på ting. Vi tolker og vi OVERTolker og FORVRENGER (pause) det som er blitt sagt. Så en kamp i Gjerpen håndball så sier trenern vår til en av jentene etter kampen, "I dag var du god i forsvar!". (pause) Hu løper ut av garderoben og begynner å grine, og vi kommer etter, og vi spør hva er det som er gærent han sa du var god i forsvar. "NEEEI han sa ikke det, han sa jeg var dårlig i angrep". ((@)) (pause) «Og det at han sa det I DAG, betyr jo at jeg har pleid å være DÅRLIG alle andre dager». (pause) Det er den forvrengninga som skjer. Jeg har hatt et prosjekt på en skole over lengre tid, med Fearless, hvor vi har jobba med den indre grunnmuren og selvfølelsen hos spesielt jenter. Og det var interessant. Der laga vi skolemesterskap i drittsslenging. Fordi vi slenger så mye dritt til OSS SJØL. Så vi LA UT sånderre, selvfølgelig veldig øko-vennlige poser, <<kremt>> Hvor de da fikk stå å rope alt det negative om seg selv (pause) i posen. Og så lukker de den sammen, og så er det da om å gjøre å kaste den lengst mulig unna seg. Klukk – Pooh! Så er det den som har kasta den lengst da som har vinni NM – nei skolemesterskap i drittsslenging ((@)) Og! Dette her ble jo begravet etterpå, med begravelse av jenteloven etterpå. Og hele det der LA LOKK, faktisk! På de dere følelsene de hadde. For da, med en gang de poppa opp igjen så var det "Nei men den her har jeg jo BEGRAVA. Jeg har kasta den dritten der". Så det ble ankra på en veldig morsom måte, det anbefaler jeg faktisk (pause) Det var fint. Eh! (pause)

#00:47:33-1# Vi har (pause) FP'erne. Og deee, de er også ofte blant oss. De sitter gjerne bakerst i salen ((@)) (pause) Helt rolig. De er Feil-Påpeker'ane. Og jeg lurar av og til på, har de sovna eller? Og så har jeg skrevet Feilpåpeker med FP og ikke FPP og DA, KWISH! ”ÆÆÆ! – feilpåpeker er med to p'er”. Ok, YES, du er våken, den her var til deg, du er her. Det er ALLTID noen som FØØLER at de må TA PÅ SEG den rollen at de må PÅÅÅÅpeke feila som har blitt sagt, eller gjort, sånn at vi kan rette på det. Det er nært beslekta med regelrytter'ane. Det har vært regler for sånt, sånn har det vært i 10 år og som kommer det til å være i 10 år til, hvis vi endrer på det, så blir det kluss i systemet. Det her sånn funker. (pause) Jeg synes de er litte granne negative. Feil-påpekerne. Det er ikke ALLTID helt relevant om det er fire eller fem år sia Stein slutta på jobben. (pause) Om det regnet forrige tirsdag eller forrige onsdag, det er ikke ALLTID relevant for saken i den store sammenheng. Hovedbudskapet var at jeg KJØRTE istedenfor at jeg GIKK. (pause)

#00:48:32-1# I midten her sånn så har vi jo stjernene. (pause) Hverdagsstjernene. Sentrumsjeger'ane. Jeg visste ikke helt hvor jeg skulle plassere de. Så jeg plasserte de der sånn. Og de Sentrumsjegerane de. Du finner med en gang ut av hvem de er ved at de jobber febrilsk med øynene i en samtale og grunnen til denne herre jobbinga er at de prøver å komme seg til sentrum av samtalen. Se nå prater hu om et eller annet ja, hvordan kan jeg prate om et eller annet som har med meg å gjøre HER. Jeg har lenge irritert meg over sentrumsjegerane fordi jeg synes det er innmari kjedelig å alltid ha en samtale som dreier seg om DEG. Jeg har lyst til å snakke om livet eller MEG, et eller annet. Så jeg er en Sentrumsjeger. Men! (pause) Har jeg sett en film, så har sentrumsjegern sett to. Hvis jeg ringer til en sentrumsjeger og sier

at jeg har litt vondt i kneet, da ”AHH! Det er jo ingenting, jeg humpa bare på krykker fjorten dager i forrige måned, det gjorde SKIKKELIG vondt. Faktisk var det BEGGE beina, så jeg måtte humppe SÅNN <<demonstrerer – begge armene – og beina bortover>>. ((@)). Det herre irriterte meg så, så jeg! Det var en periode nå i slutten av Storhamar-tida mi, hvor jeg følte at jeg BOMMA så mye. På skudd på mål, i håndball. Så ringte jeg sentrumsjegeren. Så spør’n ”Ja åssen er det med deg a Anja?” ”Det er bra, jeg føler at jeg bommer litt mye”. ”Åååå, bommer litt mye, jeg har bomma hele livet mitt jeg.” ((@)) Og plutselig så følte jeg meg ikke så dårlig likevel. ((@)) Da tenkte jeg at det er jo GULL VERDT, hvis du er litt taktisk smart, å ta vare på sentrumsjeger’ne i livet. For hvis jeg har <<kremt>> Nå er jeg kanskje litt annerledes anlagt enn de andre jentene rundt meg, for jeg ønsker jo å gå opp i vekt. Og det, ja det er sånn jeg er. Og hvis jeg har. Si jeg har gått ned da, og er litt lei meg, si jeg har gått ned 5 kilo og jeg burde egentlig vært oppe i 7. ”AHH! Jeg har gått ned 15!” Da føler jeg meg plutselig sånn ”Ja, men dette er bra”. Da føler jeg meg mye bedre med en gang. Det vakke så gærent alika væl. Det vi ØNSKER, selvfølgelig, det er jo. Det JEG ønsker. Det er at jeg kan få lov til å være (pause). Her, i det øverste siktet. At min heiagjeng, MINE 17, de er der oppe. Jeg synes det er kipt, å måtte velge en vennegjeng eller en klubb, der heiagjengen er HER nede. Og jeg merker jo på meg sjøl de menneskene jeg er rundt. Hvem er det som drar meg ned dit. Da er det lett for meg å henge meg på DER NEDE kontra NÅR klarer jeg å henge meg på DER OPPE. For vi er jo veldig (pause) flinke til å tilpasse oss som mennesker. #00:51:01-1# Så jeg må finne de menneskene som er der jeg ønsker å tilpasse meg til. Finne ut hvem er mine 17, hvem føler jeg det bra med. Og akkurat for meg da, så er det de som er der oppe. (pause)

#00:51:13-1# Jeg vil at dere skal bruke ett og ett halvt minutt på å snakke med sidemannen, eller dama. For å finne ut det her sånn. NÅR er jeg sykkelig uinteressert? Hvilke situasjoner gjør meg sykkelig uinteressert. Når er jeg en besserwisser. Når er jeg (pause) en medjatter. Når er det jeg bare jatter med på alt som blir sagt. Når er jeg hvor? Ett og ett halvt minutt, kjør på.

#00:51:37-1# <<Summing fra salen, Edin står ved siden av og ser på>>

#00:54:32-1# Ok, BRA. <<kremt>> Grunnen til at vi gjør denne øvelsen her, det er fordi vi skal bli bevisste på når er jeg hvor. Og (pause) at kjæresten min kan bli bevisst på når jeg er hvor. Jeg har måtte ta en selvransakelse og gå helt i dybden på når jeg klarer å være mest mulig positiv. Når er jeg en GH, Gjennomført Humørløs, når er jeg der? Så VET jo jeg at hvis jeg blir for trøtt. Eller for sulten, så blir jeg TOTAAALT uskjarmer'ans. ((noen ler)) Så. Det samme gjelder kjæresten min. Så vi har drivi og sniiiiiki vårs rundt på kjøkkenet hver gang vi skal på langturer til Gjøvik - Larvik, så sniker vi oss i tur på kjøkkenet for å smøre en matpakke til den andre. Sånn at stemningen er litt høy i løpet av hele turen, ellers så er det vanskelig.

#00:55:14-1# Og den HER type info. Og tørre å være ærlig på det. Si at "Du vet du hva, hvis jeg bommer første skuddet mitt i løpet av en kamp, så kan det faktisk ødelegge ganske mye av kampen for meg. Da er jeg Gjennomført Humørløs i hvert fall (pause) ett minutt". Dele det med de andre på laget slik at de kan si "Ja men hva kan vi gjøre da igjen for at du skal kunne komme deg opp igjen i løpet av 10 sekunder istedenfor ett minutt." ”Joooo, jeg er ganske glad i å få en klapp på skuldra da”. ”Ja men da gjør vi det.” <<klapper seg selv på skuldra flere ganger>> (----). #00:55:44-1# Men det her sånn. Det å kunne snakke sammen om disse tinga her, det å finne ut helt i dybden, når er det jeg egentlig er på topp, og kunne dele det med de aller aller nærmaste, det synes jeg faktisk er litt undervurdert. (pause) Jeg anbefaler det, jeg kan sende den til dere. (pause)

#00:55:59-1# <<Bildet på storskjermen endrer seg og viser nå Edin med en liten gutt i armene. >> <<kremt>>

#00:56:03-1# Dette her er min SØNN (pause) Og meg. (pause) Under overskriften hva spiser en homo til frokost. ((humring)) Jeg tok det med, fordiatte, jeg opplever av og til. I og med at jeg er, jeg er, sammen med en av samme kjønn. Så er det for mange ganske fremmed. Ikke for alle, den dag i dag heldigvis, men for noen så er det ganske fremmed. Og jeg opplever at de trur at det er en HEEEELT annen verden enn det VI lever i. (pause) Da tenker jeg, det er vel sånn sett EGENTLIG IKKE DET? Men! (pause) Vi spiser havregrøt og av og til knekkebrød, litt brød med brunost hvis det er rista. Polarbrød er "in" i familien. Ellers så har vi ganske lik døgnrytme som de hetero folka jeg kjenner. ((@)) Eh. Vi legger vårs om kvelden til sånn, (pause) ganske lik tid. Og vi har en sønn som liker å stå opp kl 6 om morran. Halv 6 hvis vi er ordentlig heldig sånn at vi får MAX ut av da'n. ((@)) Eh. Vi liker å ha noe vi brenner for i livet. Vi liker å forelske vårs. Vi har oppturer og vi har nedturer. Og! Det er rart, men når jeg har undersøkt litt nærmere så viser det seg at det gjelder for min søster også, hu er hetero. Hvert fall mye oftere enn meg. ((@)) Så så. Men det som ER forskjellig. For DET fins! Det ER mange ting som er forskjellig. Som med meg og Hege, søstera mi, vi gikk igjennom denne herre lista, detta er skeive-lista og dette er hetero-lista. Og det så så likt ut at jeg ble helt forvirra. Jeg lurte på om jeg var hetero til slutt, hva skjer her? Men det som skjedde da! Det er et stort sprik når det gjelder sjekking. (pause) Der er det et stort sprik. For da hadde Hege akkurat vært igjennom en sjekkeprosess hvor hu hadde finni drømme-gutten da, forså vidt faktisk fra Hamar. Men HU hadde mottatt en SMS. (pause) Det sto to ord og et spørsmålstegn "Kaffe søndag spørsmålstegn". (pause) Fra drømmegutten hennes. (pause) Det Hege da velger å gjøre, det er å innkalle til fellesmøte på SKYPE. ALLE jentevennene kom her nå, det her må vi snakke om. "Trur u'kke han skreiv kaffe søndag spørsmålstegn, hadde ikke kosta på seg et smiletegn en gang, og DESSUTEN så skrev han ikke hvem den var fra, trur han bare at jeg ANTAR. Trur han at jeg vet at det er han? For hvis han trur det så er det ganske innbilsk da. Det ikke noe å satse på det her vet du. Jeg lurer på hva jeg skal svare, skal jeg svare i det hele tatt, skal jeg late som om jeg ikke har fått den, skal jeg late som om jeg ikke vet at det er fra han. Skal jeg bare skrive "OK?" Alle de herre tolkningene. Og jentene, jeg var jo med på denne herre Skype-samtalen, så det var VELDIG mange varianter. Alt fra at han her var en super fyr til at han her faktisk ikke kunne møte deg på lørdag for han skulle ut med hu derre Martine. ((@)) Og så tenkte jeg, jeg ER så glad for at jeg er skeiv, hehe ((@)) For vi jenter vi skjønner jo i hvert fall litte ranne mer av dette her da. (pause) Av og til. Men det jeg fant ut da, det er at, men egentlig så gjør vi jo ikke det heller. For jeg SKJØNNER jo ikke kjæresten min. Veldig ofte så gjør jeg jo ikke det. Hu har inni seg EN LISTE som jeg ikke skjønner en dritt av. Enda vi er det samme kjønn. Da også ble jeg litt forvirra. Og så tenkte jeg, ja men, jeg kan fint ligge på sofaen og ha en indre ro om at vi ikke har satt på en klesvask. (pause) ((@)) Hu kan'ke det. ((@)) Og hun kan ikke forstå, hvordan det er mulig å ligge der, når oppvaskmaskinen er full. Så tenker jeg, men! (pause) Der er vi veldig forskjellig. Så jeg måtte gå en ny runde med søstera mi, og det viser seg at det gjelder i hetero-verden og. Så AKKURAT det her "hva spiser en homo til frokost?" det er AKKURAT det samme som alle andre.

#00:59:37-1# Grunnen til at jeg tok med bildet av Mio og meg det er fordi atte (pause) Det lønner seg for meg å fullføre drømmen min. Og ikke gå så opp i normen. Hva er det som egentlig er så vanlig a? For det VANLIGE for meg, det er å (pause) være glad. Det ække egentlig så farlig. Å bli kasta ut av jentegarderoben, få barn med en jente, få høre at man blir hetsa på nett. Det ikke så farlig fordi vi har den lykken vi har. Vi har EN SØNN fordi at vi turte. Og det er veldig mange som er (pause) bekymra for hva (pause) Okey greit, jeg har

mista jobben min, hva skjer nå? Jeg har forelska meg i en jente, hva skjer nå? Hva kommer folk til å si? Alle de her tinga med (pause) ting som er rundt oss er vi ofte litt bekymra for. Enda vi ikke vet hva som FAKTISK kommer til å skje. Vi bekymrer oss for hva som kanskje kommer til å skje. Så jeg må si at jeg er så innmari glad for at jeg, når jeg var 16 år, og forelska meg i jenter. At ikke det kom som et sjokk på meg. At ikke jeg var veldig redd for det, fordi. Da trur jeg at. (pause) Jeg trur at jeg har Mio takket være den grunnmuren der. (pause) Jeg trur at jeg har Mio på grunn av at jeg skjønner at, det ikke så annerledes fra alt annet. (pause) Det ikke så annerledes å være homo, det ikke så annerledes å være fra et annet land, det ikke så annerledes å (pause) ikke skjønne lista til kjæresten sin. Det gjelder mange. Vi ikke så ulike som vi skulle tru. (pause)

#01:01:08-1# Det er her fra EM nå. <<viser bilde fra håndballbanen>> Her står vi i en samtale, og vi diskuterer i semifinalen mot Ungarn hva vi skal kjøre på. Vi hadde ganske mye press på oss, vi dreiv og rota litt i starten av kampen, dette her var time-out.(pause) Der sånn står vi og prater om, "Det her er jeg god på", "Det her er jeg god på". Thorir står og lytter. (pause) Men det dro meg rett tilbake til det som skjedde rett før Kina, når jeg hadde blitt tatt ut til VM for 5 år sia. (pause) For da husker jeg at jeg ringte til Frank Beck, og så sier jeg "Frank, jeg klarte det". "Jeg trur ikke det er på grunn av de herre guttetreningane. Men jeg tror at Thorir tok meg med, fordi han ser et eller annet i meg. Som er bra. Og vet du hva Frank. Jeg skal spille med Heidi Løke. Og det ER så kult! Og Heidi og jeg kjenner hverandre så godt! Vi har kjent hverandre siden vi var SÅ små, og jeg vet så godt hvor jeg har Heidi. Jeg kan spille ballen, der - der - der - der og der, og jeg vet at hu tar den i mot, og hvis jeg har spilt dårlig, så VET jeg at hu kommer til å vite hva hu skal si for å dra meg opp igjen til neste kamp, og HVIS. (pause) jeg har spilt bra. Så vet jeg at hu vet hva a skal si, for at jeg klarer å gjenta den suksessen neste gang. Jeg VET at jeg kommer til å ha det morsomt. Jeg VET at. Jeg holdt på sånn så lenge, og jeg var så stolt, og jeg var så glad for at Heidi og jeg skulle få spille et VM sammen. Så kommer det spørsmålet. (pause) "Har'u tenkt til å gjørra hvis Heidi blir skada a?" (pause) Så kjente jeg at jeg blei så irritert. Jeg blei så irritert på den mannen at jeg sa "FRANK! Vet du hva? NÅ kan DU faktisk være glad på MINE vegne, for nå er jeg i ferd med å fullføre min drøm her sånn. Og DU kan for en gangs skyld nå bare sett deg tilbake å lytte og være fornøyd med meg! For nå har jeg gjort en kjempejobb har jeg'ke det a?'" Og så midt i den forsvarstalen så får jeg jo helt panikk. (pause) For hva hadde jeg egentlig tenkt til å gjøre da, hvis Heidi ble skada. Hu var min store trygghet der, det var 16 andre jenter på det laget. JAA jeg visste hvor jeg hadde Heidi, JAA jeg visste akkurat hvordan hu kunne ta imot ballen, JAA jeg visste at jeg kom til å være god på banen sammen med Heidi. Men hva hvis Heidi blir benka a? Hva hvis hu blir skada under mesterskapet? Er jeg helt naken da? (pause) Det er DER jeg skjønnte at jeg må jo VITE (pause) Hvordan alle på mitt lag reagerer underveis i en kamp. Jeg må vite spisskompetansen til SAMTLIGE, og det er EKSTRA viktig for meg, for jeg er playmaker. Jeg må VITE! (pause) Hvor Linn Sulland ønsker å ha ballen for at hu skal kunne skyte det skuddet rett opp i krysset. For det EKKKE på 11 meter og det EKKKE på 9 meter, men det er AKKURAT NØYAKTIG på 10 meter. (pause) Jeg må VITE! Hvordan Linka kan bli dratt opp når hu savner Einar, fordi hu synes det er kipt å være borte fra kjæresten sin. Jeg må VITE! Hvordan Thorir reagerer på første mesterskap som landslagstrener etter Marit Breivik, som har vært en av tidenes landslagstrener. #01:04:00-1# Jeg må kunne klare Å KJENNE mennesker rundt meg så godt som det jeg kjente Heidi. For hvis jeg gjør det, så blir de kjent med meg og, og da kan DE hjelpe meg til å bli god igjen. (pause) Og jeg må vite med meg sjøl, er jeg god når jeg får ballen fra venstre eller høyre når jeg får ballen fra 9 meter eller 10 meter, og det må jeg DELE med mine sidebekker. Og det som er kult da, fra det bildet der, nå ser dere ikke henne, men Ida Alstad, spilte venstrebekk ved siden av meg. Dagen etterpå i finalen. (pause) Vi trøbla veldig. Ida kommer bort til meg

og sier, vet du hva Anja, i dag er jeg god, jeg har så kontroll på hu keepern, jeg vet akkurat hvor jeg skal skyte på hu, gi meg ballen på 9 meter mellom 2 og 3. (pause) Det er ganske tøft å si i en EM finale. (pause) Der er fallhøyden ganske høy. (pause) Men hu sa det. Og jeg spilte den der hver gang. "Klukk - klukk". Hu skøyt 17 ganger, og hu scora 13. Fordi hu hadde den trua på at hvis jeg sier dette her til hu, så har jeg den tryggheten sammen på at det er ekte. Og det er gull verdt. Og et gjelder selvfølgelig. #01:05:10-1# Det er KJEMPEBRA å tenke sånn på håndballbanen. Men også ganske bra å tenke sånn på hjemmebane. Hvis jeg ØNSKER at kjæresten min skal vaske golvet for jeg synes det er driiit kjedelig, så sier jeg jo til henne hver eneste gang hvor hot jeg synes det er at (andre) vasker golv. ((@)) Det er klart jeg gjør det! Sånn REINT taktisk. #01:05:28-1# Du MÅÅ (pause) tenke på (pause) hvordan får jeg dette her oftere, hvordan kan jeg gjøre meg sjøl god, hvordan kan jeg gjøre alle andre rundt meg god på det jeg ønsker, på det jeg ønsker. Det er veldig fint.

#01:05:40-1# <<musikk "Sexyback"(Justin Timberlake) + et bilde fra håndballbanen vises, så vises et nytt lagbilde fra håndballen >>

#01:05:53-1# Dette her det er dere.

#01:06:00-1# <<musikk slutter>>

#01:06:03-1# Takk for meg! ((klapping)) Det eeeer ((klapping)) Det er faktisk det det handler om, at vi har en drøm, og så er det opp til oss hvordan, og når vi har tenkt til å fullføre den. Takk for at jeg fikk være her. #01:06:23-1#

((klapping)) #01:06:30-1#

Vedlegg 4 Transkripsjon av "Fokus og vilje i motbakke"

Foredragsholder: Dag Otto Lauritzen.

Varighet: 1 time 3 min

#00:00:00-2# (Introduksjon) (...) han kommer fra en litt annen by enn Kristiansand, og der har de en litt annen dialekt og det må vi også ha respekt for. Og det er klart at når du kom fra Ændal og Gremstad så seier du noe an't. Og derfor vil "e bare si te DU", nå e det så koselig i Grimstad, farmor kommer au her. E vil si te DU". Det høres jo ut som du har talefeil, men du har altså ikke det ((@)). MI! MI har har gleda oss te å høre på DU!

Så kom igjen DAG OTTO! ((klapping)). #00:00:22-2#

#00:00:27-2# Tusen takk, kan dere høre? Ja. Du er god til å snakke Grimstad faktisk, imponerende. Bedre enn Valen ((@)) Det sieår'kje så lide. Det er veldig hyggelig å få lov til å komme da. Det e jo slutten av da'n. Og jeg føler nesten det er (nerver) (----) for å få lov til å komme, men jeg regner med at dere kanskje er totalt utslitt. Har dere hatt en fin samling?

#00:00:45-2# ((Ja!))

#00:00:47-2# Det er bra. Får håpe mi får en fin time sammen nå da²¹⁹.

#00:00:49-2# Jeg skal snakke litt om hva jeg mener med "Fokus og vilje" og hva det har betydd for meg og min karriere og trekke litt paralleller. For jeg har jobbet i næringslivet i tillegg. Det er kanskje ikke så veldig mange næringslivsfolk her, men mest idrettsfolk ser jeg. Så jeg skal i hvert fall si hva det har betydd for meg i idretten. Ooog (pause) Jeg føler at jeg er et UNNTAK som bekrefter regelen(pause). Når det gjelder idrett. Grunnen til at jeg er et unntak, jeg tror kanskje de fleste vet det nå, for det har jo stått den del i avisene, meen (pause). Når jeg vaaar treogtyve år. (pause) Og det er ganske voksent i idrettssammenheng. Jeg ser mange rundt meg her som er under treogtyve. Da hadde jeg ALDRI sittet på en racersyssel. Jeg hadde faktisk aldri drømt om å bli syklist heller, det var ikke min barndomsdrøm. Det var ikke min ungdomsdrøm heller. Og jeg haddeee egentlig ikke så veldig mange (pause) Jeg hadde vel kanskje noen store drømmer sånn som de fleste ungdom har da, min far hadde en drøm om å bli flyver, og det ble han ikke, så jeg tenkte "okey, det har jeg lyst til å bli". Men det var litt sånn svevende <<engasjerte armer>>. Når det gjaldt idrett så har jeg alltid vært veldig glad i naturen, mye på grunn av min far spesielt, men også min mor. De tok oss alltid med på turer og, vi ble glade i naturen og å være glad i aktivitet. Jeg er HELT håpløs med ball. Sååååå. Jeg spilte fotball fordi kompisene mine gjorde det, men jeg bomma på åpent mål. Så. Jeg skjønte at jeg ikke hadde noen fotballkarriere. Og det var jo det de fleste gjorde. Men, eeh, jeg føler at grunnen til at det var muuuulig for MEG å bli et unntak, det er selvfølgelig flere ting. Men den viktigste årsaken tror jeg faktisk er fordi jeg ikke vokste opp i dag. (pause) Det er nesten synd å si fordi. De ungdommene som vokser opp i dag, dere som vokser opp i dag. Dere har jo ALLE muligheter som ligger foran dere. (pause) Men når jeg vokste opp, så hadde vi selvfølgelig muligheter, men vi hadde egentlig INGENTING, vi hadde oss sjøl. Og jeg tror kanskje det at dere har så mye, for jeg har barn som nå har blitt voksne, min sønn er femogtyve og min datter er åtteogtyve. Og jeg husker i oppveksten, spesielt min sønn da. Ofte så kom han hjem, med skuldrene hengenes der <<viser hengende armer og lutet rygg>> "ååå jeg kjeder meg pappa, det er ingenting å gjøre". Har dere hørt ungdommen komme hjem og si det?

²¹⁹ Dag Otto Lauritsens grimstad-dialekt, transkriberes i det videre etter vanlig norsk bokmål.

#00:02:53-2# ((hmmm, jaaa))

#00:02:53-2# Så har de altså X-BOX og GAME BOX og PARABOL oooog PC og MAC oog. ALLE de dere fremmedorda som jeg ikke kan. Jeg vet ikke hvordan jeg skal bruke de en gang. (pause) ALLIKEVEL så kjeder de seg. Så spør jeg mamma, hvordan var det når vi var små? Jeg bodde på en liten skole, min far var lærer. Så han flytta fra Kristiansand når jeg ble født, veldig lenge siden. Det høres nesten ut som det var før krigen ((@)) Eller etter, det var rett etter. Men, vi hadde (pause) vi bodde i tredje etasje på den skolen, oooooog det var jo ikke så mange, det var bare vaktmesteren og oss som bodde der, så vi bodde i tredje etasje, vi hadde UTEDO til jeg gikk, til jeg var 17 år. Da måtte jeg gå fra tredje etasje, ned og ut i uthuset og der var det utedo. Og det var ikke EN utedo. Det var sikkert femten, fordi at ti av dem var til skolen og så var det oss og vaktmesteren og noen til ((lav humring fra salen)). Men, det var helt naturlig for oss. Vi hadde EN vask inne, og det hendte jo, (pause) når det var veldig stille om natta, at hvis jeg måtte pisse så gikk jeg ikke helt ned fra tredje etasje og ut i uthuset. ((@)). Da gikk jeg på vasken, men jeg sa aldri ifra hjemme. ((@))

#00:03:55-2# MEN. Vi hadde ikke TV. Første TV'en vi fikk i vårt hus, da var jeg 12 år i nittenåtteogseksti, til OL i åtteogseksti. Og det var jo FANTASTISK, jeg husker jo, det ble en ny verden etter at vi fikk TV. MEN, det vi hadde, det var oss sjøl. Og så spør jeg mamma, okey kjeda vi oss da vi var små? Så sa ho, jeg kan ikke huske at dere kjeda dere. Jeg hadde problemer med å få dere INN til å spise middag. Når dere kom fra skolen. Jeg hadde problemer med å få dere INN for å legge dere. Og jeg hadde i HVERT FALL (VAFFAL) problemer med å få dere inn for å gjøre lekser. For vi var ute, (pause) høyt og lavt, uansett vær, BESTANDIG. (pause) Klatra i treer, eh. Den gangen så var det ikke sånn søppeltømming som nå, da var det åpne søpler, så jeg var jo fast gjest på søpla en tre fire kilometer fra oss, på Hestnes. Der plukka jeg gamle sykler og skrudde sammen og, og jeg likte å sykle, men det var gamle herre og damesykler. Så jeg, Min far var som sagt lærer. Og det var ikke på den skolen vi bodde, for etterhvert så var det på Vik skole, og det var fire kilometer dit. Men jeg fikk ALDRI lov til å sitte på med han. (pause) Hvis han kjørte bil, så fikk jeg ikke lov til å sitte på, jeg måtte gå eller sykle. Så når vi skulle på trening, så måtte jeg gååå eller sykle. Og jeg sier det (----) jeg har fulgt min sønn i alle de åra, og min datter også da, hun spilte mye håndball og han spilte fotball og håndball og alt mulig. (pause) Og jeg hadde barneidrett i hvert fall i ti år etter at jeg kom fra sykkelkarrieren min, mens min sønn vokste opp. FANTASTISK å drive med barneidrett fordi det er allsidig, unge får lov til å gjøre mange forskjellige ting, det var både turn og dans og fotball og rugby og sykkel. ALT mulig. Men det var utrolig moro å se den idrettsleden, og der var det liksom ikke noen som var vinnere og noen var tapere, men alle skulle være i aktivitet. Men POENGET var rett og slett det, jeg bodde halvannen kilometer fra Fevik skole. Det var kø HVER onsdag når jeg kom og skulle være trener. Fordi foreldrene har så mye å gjøre, at (pause) for at de skal rekke å få ungene til trening, så kjører de de. Når jeg var hjemme fra oktober til januar, de årene jeg var proff, 11 år så bodde vi i utlandet. Så spiste jeg gjerne frokost med ungene og så skulle jeg ut og trene, da gikk jeg eller sykla med ungene til skolen. Det var kø HVER FORBANKA DAG. Kom til Grimstad, så var det kø på utsiden av Grimstad skole. (pause) Og DET tror jeg er (pause) EN av grunnene TIL at helsedirektøren sa til meg når jeg hadde et møte med han i forbindelse med TV 2 Sporty, det er et program som begynner nå faktisk i november igjen. Vi holder på med tredje eller fjerde sesongen. Lærer folk til å gå ut og bevege seg litt, komme over dørstokken og. Han sa: det er uuutrolig mye jeg er stolt av i Norge. Men det er en ting jeg IKKE er stolt av. Da var han altså helseminister. Norge ligger på EUROPATOPPEN i vektøkning blant barn og unge. Og det er ikke tull. Nå gjelder dette sikkert ikke dere, for dere

er vel gjerne aktive. Men problemet er det, at det er så sinnssykt mange som IKKE er aktive. #00:06:44-2# Norske 15-åringer beveger seg altså MINDRE (pause) ENN 65 til 75-åringer. ((humring)) Det er statistikk og den tror jeg ikke lyver. For det. Selvfølgelig, det er jo utrolig bra med data og sånn, men de sitter i, noen sitter i, NI timer i døgnet. Foran dataskjermen. Og derfor så er det dere jobber med UTROLIG viktig. Jeg tror faktisk det er én av de viktigste utfordringene Norge har som et av verdens rikeste land. Det er rett og slett folkehelse, få folk i bevegelse. Og det å få ungene til å bli glad i naturen. Og! Bruuuuke tid på å la de få lov til å bevege seg til skolen, og ikke kjøre bil. La de få lov til å få være med på heia og gå i fjellet. ALLE sånne ting. Ikke nødvendigvis bli toppidrettsfolk. Jeg tror ikke det er sunt å drive toppidrett heller, selv om jeg har gjort det sjøl. Men. Allsidig idrett, det tror jeg er sunt. Og bevege seg. Nok om det.

#00:07:40-2# Jeg tror i hvert fall det er en av grunnene, jeg var høyt og lavt og i bevegelse KONSTANT (pause) når jeg var liten. Jeg var kanskje litt aktiv, over aktiv hvis noen skal si det da, det var ingen som visste hva ADHD var den gangen når jeg var liten, men jeg var kanskje, jeg har hørt i ettertid, jeg hadde i hvert fall AD eller HD da. ((@)) Så jeg hadde et bein i hver leir ((@)). Så jeg var hyperaktiv. Og ELSKA action, jeg elska (pause), jeg vet ikke hvor mange. #00:08:03-2# Er det mange under 16 år her? Jeg er ikke sikker på om jeg tør å fortelle alt men. ((@)) Jeg var i hvert fall sånn, 17. mai den gangen, så kunne vi smelle kinaputter ooog korkepestoler og jeg var jo liksom alltid sjef for det, vi sprengte alle postkasser i nabolaget natt til 17. mai. ((@)) Nyttårsaften ELSKA jeg, for da kunne vi sprengte raketter og da var jeg alltid sjef for rakettsprenginga. ((noen ler)) (pause) Og. (pause) Jeg vet ikke om jeg tør å si det, men (pause) får ta det etterpå. Eh!

#00:08:30-2# I nærheten av der jeg bodde på Fjære skole, der ligger Fjæreheia, og inni der så er det noe som heter et steinbrudd. Et KJEMPE svært steinbrudd. Hvis dere kommer som turister til Grimstad en gang så må dere besøke det, for nå er det et utendørs teater INNE i det steinbruddet, med plass til totusen mennesker omtrent. Å gå på konsert eller teateroppsetning eller opera inni der det er helt MAGISK. MEN! #00:08:50-2# Under krigen, så var dette et steinbrudd, AKTIVT steinbrudd. Tyskerne hadde funnet den røde granitten som er spesielt for Grimstad. Den skulle de bruke til en seiersstatue til Hitler. Så det var et VELDIG aktivt steinbrudd, men krigen kom jo ooog, det ble slutt på det steinbruddet ehhh (med) TYSKERNE, men de fortsatte det steinbruddet. Så når jeg var liten, vokste opp en kilometer eller to derfra, så var det et av mine LEKEområder, så jeg var lommekjent i det steinbruddet. Oppe på toppen av heia var det en svær (lint)mast oog "forbudt å gå innenfor 50 meter" men den klatra vi opp på toppen av og drakk kakao av i helgene. ((@)) Så vi gjorde mye rart. Men. Vi skulle altså på ekskursjon i det steinbruddet i sjette eller syvende klasse. Og deeeet. (pause) Litt sånn på kanten. Men i hvert fall, når vi kom der, så var det lunsjpause, #00:09:34-2# alle satt inne i en (bohem)brakke, eh, drakk kaffe og spiste nista si. Og så fikk vi EN guide, og ei eldre dame som var lærerinna vår. Litt hysterisk. Og du kan tenke deg, TREDVE elever rundt i det steinbruddet, og i et steinbrudd i hvert fall i gamle dager, der var det altså kompressorer og BORREmaskiner, sånn luftboring og det var altså kasser med dynamitt og kasser med fenghetter og alt det du kan tenke deg i et steinbrudd. Delikatesser for en som elska action ((@)). Så når jeg var ferdig med den ekskursjonen, så husker ikke jeg detaljene, men (pause) da hadde jeg altså to sånne <<viser med hendene>> dynamittkuber og to fenghetter i veska mi når jeg kom hjem ((@)). Og dette her var i begynnelsen av mai. Og i Grimstad så er det sånn at de innvier 17. mai klokka seks om morgenen, da sprenger de kanon på Kirkeheia med et tre ganger tre skudd med salutt. #00:10:20-2# Så jeg tenkte, i år skal jeg ta rotta på den salutten ((@@)). Så jeg løper rundt hele natta og sprengte de postkassene vi skulle og halv seks om morgenen, så sto jeg da nede på brygga. GJESTHAVNA i Grimstad,

det er en SVÆR trebrygge, hvis dere komme inn med båt så kommer dere inn dit. Svært rødt hus, det er et sånt kina (pause) eh take away i begynnelsen, med det var det ikke den gangen. Men det er liksom dusjer og toaletter og det er en ganske stor brygge. PIR som går ut i Grimstad, i havnebassenget. Halv seks om morgenen så stilte jeg opp der og skalv litt i knea, og de to kompisene mine som var mine beste kompiser, han ene er høy sjef i politiet, jeg skal ikke nevne navn ((@)). Han andre er BANKSJEF i Sør-Norge ((@)) (----). Men de hadde selvfølgelig gjemt seg, så jeg var HELT alene, UUTEN støtte. Da sto jeg der på kanten av brygga ooog. Når klokka nærma seg halv seks så stakk jeg altså to fenghetter i disse herre, og teipa de sammen og fire meter ledning omtrent, sånn at, for det var jo tre meter ned til vannet, så gikk dynamitten en meter ned i vannet <<viser med hendene at han taper sammen og at ledningen går nedover (til vannet)>>. Så sto jeg bare sånn og skalv og så tvinna jeg de inntil et flatt (bo---)batteri, og i det jeg skulle tvinne den inntil den andre så bare kom smellet. HELE brygga sto og dirra. Jeg kunne jo ødelagt hele brygga vet du, men heldigvis så står den i dag. Men! Det kom en VEGG opp ved siden av meg, og jeg var dott øra i tre fire uker etterpå på det ene øret ((@)) For et SMELL. Så det smellet var så høyt at folk kom jo ALLE steder fra og politibilen kom med blålys og sirene før jeg viste ordet av det. Jeg løp ALT jeg kunne inn til veien, og når jeg snudde meg så var vannsøylen sytti-åtti meter høyt i været. ((@)). Det er ikke tøys, det sto i avisen etterpå det var masse avisskriverier og HEILE Grimstad havn var full av død fisk ((@@)). Så det ble DEN 17. mai'en. #00:11:57-2# Men jeg var i vært fall action sugen for å si det mildt da. ((@))

#00:12:00-2# Jeg brukte mye energi på alt mulig, og jeg sykla med avisa. Henta de der gamle syklene og skrudde sammen, så jeg gikk to avisruter om morran, først sykla jeg til Grimstad, gikk med to avisruter, så sykla jeg hjem igjen og så sykla jeg til skolen, og så sykla jeg med Fevennen på ettermiddagen. Så jeg FIKK bevegelse. GRATIS trim, HVERDAGStrim. Det er de småååå stegene som ikke betyr noe hver eneste dag. Men i løpet av en uke så betyr det noe, en måned så betyr det mer. I løpet av et år eller to så er det et SYVMILSSTEG. Og det må vi ikke glemme, den der hverdagstrimmen. GÅ i trappene istedenfor å ta heisen. HOPP AV bussen TO STOPP før så du får den lille bevegelsen. Som sagt jeg jobber med TV2 Sporty. Og DE som er inaktive, og de er det SINNSSYKT mange av. Og hvis du er inaktiv som foreldre så blir gjerne ungene inaktive, for de lærer det ikke, de gir de ikke impulser. (pause) Hvis du er inaktiv, så er det faktisk en FORMIDABEL helsegevinst å gå en HALVTIME tre ganger i uka. (pause) SÅ LITE skal til, for å gå fra å være en sofasliter til å begynne å komme seg i bevegelse. For det er viktig. Som sagt! Jeg var altså litt propell.

#00:13:04-2# Når jeg var ferdig med skolen så tenkte jeg at jeg måtte få utløp for min rastløshet, så jeg gikk ned og søkte hyre hos Ugland rederi. En stor skipsreder. Det er faktisk kanskje noen av dere som har lest nyhetene i det siste dagene nå når de fråtser i skattelister. Den yngste milliardæren fra Grimstad, (----) Knut, jeg kjenner han veldig godt, han er kompis til min sønn. Arvet bestefarens rederi, og det er Ugland rederi. Så der gikk jeg og søkte hyre. Og så tenkte jeg det at, jeg og en kompis da, vi ville reise verden rundt. Den gangen så gikk du ikke på i to uker og var hjemme i fire uker sånn som det er i dag, i hvert fall i Nordsjøen. Nei der gikk du på ETT år eller to år. Og jeg hadde lyst til å gjøre det, for jeg hadde lyst til å reise verden rundt og oppleve noe. (pause) Venta hele sommeren, men HELDIVIS så fikk jeg ikke hyre. Takk og pris sier jeg bare. For det tror jeg kanskje var redningen. Men jeg ble kalt inn i militæret isteden, og kom inn i Garden. Og da følte jeg meg hjemme. #00:13:56-2# Jeg DIGGA ikke skolen, det må jeg bare innrømme. (pause) Men jeg var ikke noe sånn (pause) stygg, jeg stjal ikke eller noe sånn. Jeg var ikke noen banditt, men jeg var bare rastløs. Men da jeg kom inn i militæret så bestemte jeg meg for at nå skal jeg i hvert fall gjøre så godt jeg kan for å vise at jeg har evner jeg og. For jeg følte det å komme inn der, med disiplin med øvelser

og action, det var midt i blinken for meg. Så etter to uker på Trandum hvor vi løp rundt og drilla og bare den første perioden er jo litt kjedelig, men jeg synes det var helt topp. Så så jeg rundt på Trandum der stod det plakater. Eh. Opptak til hærens jegerskole. Er det noen som har, ja, fallskjermjeger det har dere sikkert hørt om? Det er liksom elitesoldaten i Norge. Marinejegeren og fallskjermjegerne. Og jeg tenkte, DET er noe for meg. Så jeg søkte i hvert fall. Og vi var vel TUSEN stykker fra hele Norge som søkte. Nord-Norge, Vestlandet, Østlandet, over alt. Så hadde vi to dager med slike tester, litt fysiske tester med push ups og hang ups og litt skriftlige tester. Og så plukka de ut hundre stykker som fikk lov til å være med på Helvetesuka.

#00:14:54-2# Har dere hørt om Helvetesuka?

#00:14:55-2# ((mmmmmmmm))

#00:14:57-2# Jeg skal si det, hvis dere har hørt NOE så er det ikke i næærheten av sannheten. For det var et heeelveete. ((@)) Jeg har ALDRI, og jeg har gjort mye rart, jeg har kjørt i snøstorm i Italia rundt i Tour de France og jeg har hengt i fjellvegger på 1000 meter og sovet om natta for å komme videre. Men jeg har ALDRI (pause) NOEN GANG vært så sliten som jeg var i den helvetesuka. (pause) Vi sov kanskje 7-8 timer på en uke. Vi fikk neeesten ikke mat. De pinte oss fysisk og psykisk slik at vi var. Jeg så store gutter på over 20 år som satt og grein og ville hjem til mamma, og de reiste jo fort hjem til mamma. ((@)). Vi skulle fra hundre og ble ned til tredve pluss minus. Ooog de piiinte oss så til de grader, jeg skal ikke fortelle de øvelsene en gang for dere vil ikke tro det. Det kommer noe på TV til våren. Men det får dere glede dere til. Men i hvert fall, det er HELT utrolig. Men grunnen, det var at de ville se hva som bodde i oss. Derfor så tror jeg faktisk den helvetesuka og det året som fallskjermjeger, det er kanskje det viktigste året jeg har hatt i mitt liv. I tillegg til oppveksten. Hvor jeg ble piska ut og måtte bevege meg. For di at, jeg ble kjent med meg sjøl. Og det har vi godt av alle sammen, å vite hvor går våre grenser. For det er utrolig mange som ikke vet det. Når du tror du er så sliten at du er PÅ BÅNN (pause) Så er du kanskje bare halvveis ned i kjelleren. <<Viser nivåer med hendene>>. Det er HUNDRE prosent sikkert. (pause) Når du følte at du baaare hadde lyst til å legge deg ned å grine, så klarte du allikevel mye mer. Så det var VEEELDIG lærerikt og viktig i den forbindelse. I TILLEGG så lærte vi utrolig godt hvor viktig det var å jobbe i team. (pause) Og det har jeg jo skjønt i ettertid. At (pause) allerede dere som er unge jobber jo i team. Om du er på et idrettslag, om du er i et samboerforhold, om du i tillegg har fått unger så er det enda større team. Er du på jobb, uansett om det er en liten eller stor bedrift så jobber du i team. Og det er utrolig viktig å vite hvordan du reagerer når du er sammen med andre. Det er ikke sikkert du liker alle som er i det teamet. Men kanskje de har noen kvaliteter som du har behov for. Eller som teamet har behov for. Så det er VELDIG viktig å LÆRE seg til at andre er forskjellige. Et team, jeg husker dattera mi kom hjem, hun begynte å studere. Og så skulle de ha noe som het kollokviegrupper, og jeg visste ikke hva det var en gang, og hun forklarte at det var sånn studiegruppe der de FELLES skulle lage noen oppgaver. Og da hadde hun første året vet du, litt naiv og enkel, tenkt at ja, da var de fire gode venninner (pause) som var godt kjent, og de satt og drakk kaffi og de var i den kollokviegruppa. ALLE var like, og de fikk ikke gjort noen ting. Neste gang du skal velge gruppe sa jeg, så må du velge noen du kanskje ikke liker. Du VET at de har andre meninger. For HVIS de har andre meninger så får du brynt deg, og så finner du ut at (pause) der får du frem gode resultater. Og sånn er det i idretten. Det er ikke alle du liker på laget. Men KANSKJE du må ofre deg for en annen en. (pause)

#00:17:41-2# Så det var i hvert fall noe vi lærte veldig godt. Og vi var LIVS avhengige av det, for vi skulle hoppe inn bak (----) og gjøre farlige oppdrag. Hvis ikke jeg kunne stole på

min (pause) sidemann, så nytta det ikke. Så vi måtte stole hundre prosent på de, selv om ikke vi tålte trynet på de. Eh. Vi fikk spesialutdanning i sanitet, noen var der, noen fikk spesialutdanning i samband, noen fikk spesialutdanning i å kjøre ALT slags kjøretøy. Så vi kunne stjele enten i Norge eller i Russland eller hvor som helst. ALLE kjøretøy som (pause) FANTes. Fordi vi hadde behov for det. Eneste var helikopter eller fly, det hadde ikke vi sertifikat til. Men ellers så kunne den personen SPESIELT. Han var kvalifisert til å kjøre ALT. Tanks og alt mulig. Og så var det da noen som var spesialister i orientering. Og så var det noen som var sprengningsfolk. Og jeg hadde god erfaring som liten ((@)) så jeg var selvfølgelig sprengningsmann ((@)).

#00:18:33-2# MEN! Den helvetesuka. Den var altså, jeg kan fortelle en bitteliten historie. Etter tre fire dager da hadde vi som sagt allerede gått på limiten, vi hadde ikke søvn, vi hadde ikke mat, vi hadde nesten ikke veske, de piiinte oss så til de grader. Vi sovna om natta, hvis vi var ferdig med en øvelse. AKKURAT i det du begynte å snorke og virkelig sov, så kom de inn og vekket oss. Nytt antrekk, ny øvelse, så vi sov kanskje femten minutter tjue minutter hver gang vi fikk lov til å sove. Til slutt så blir du heilt frynsete. Eeh. MEN! Vi skulle altså (pause) etter fire dager løpe en vanlig femtusenmeter Det her er i nittensøttifem på høsten, da var det hetebølge på Østlandet, det var sinnssykt varmt. Jeg husker ikke hvor varmt men det var over tredive grader og vi hadde fullt feltutstyr, skarpe skudd i lomma, AG3 på ryggen, startnummer foran og bak fordi det (pause) det hadde vi når vi sov og det hadde vi når vi var våkne. Så vi løp alt vi kunne. Hen til Gardermoen, som var militær flyplass og så tilbake igjen til Trandum, på en grusvei den gangen. Så kjørte de med biler for å støve for å gjøre det enda verre for oss. Og jeg tror ikke jeg overdriver når jeg sier at åtte ti stykker av de som løp den femtusenmeteren (pause) besvimte. Totalt utmatta, dehydrert. Noen krøyp litte grann, fikk litte grann vann, kravla seg opp igjen og gikk videre. Og en av de gutta som besvimte han eh faktisk, fra Skien, han lå i koma i tre måneder. Og våkna igjen og er like fin i dag. Men jeg husker VELdig godt en av de som besvimte, han datt til slutt to tre hundre meter før mål. Da hadde jeg kommet til mål og sto og (pause) å prøvde å komme meg og var så fornøyd at jeg hadde klart det og liksom. Så så vi han gikk ned, krøyp opp igjen, datt ned igjen og ble liggende og ble henta i ambulanse og han døde i sykebilen på vei til sykehuset ((gisp)). Så det ble jo en helvetesuke med stor H.

#00:20:18-2# Oooog (pause) i ETTERTID. Det ble jo full politietterforskning, og vi fikk prest og psykolog og de ville at vi skulle boikotte hele Jegerskolen. Men vi ville jo videre. Og vi var allerede egentlig såå inne i det der at, det er ikke mange dagene med fysisk og psykisk press før du ikke tenker helt logisk. Så det gikk ikke ordentlig opp for oss at en av våre kompiser faktisk hadde løpt seg i hjel. Før uka etter når vi hadde fått mat og søvn. Begynte å tenke: hva var det som egentlig skjedde? HELDIGvis så fant de ut i politietterforskninga at han hadde medisiner i skapet sitt, og var syk. Men han hadde holdt det skjult for legene, for han VILLE for enhver pris bli fallskjermjeger. Så der kan joooo, viljestyrke. Skal komme tilbake til hva viljestyrke er, men jeg føler det er en mental muskel, og kanskje det (pause) VIKTIGSTE talentet du kan ha. Men det kan også bli din fiende hvis ikke du klarer å lytte til kroppen. Det gjorde jo ikke han. Sååå. Det ble store forandringer i forsvarer meeed øvelser under så så varmt og ditt og datt. Men. Og vi fikk ny sjef på Jegerskolen. Men vi fortsatte og jeg BLE fallskjermjeger, og fikk et fantastisk år <<skjermen bak endrer seg her, og viser nå bilder av Dag Otto i forskjellige posisjoner fra den tiden>>, jeg ALDRI kommer til å glemme. Hoppa i fallskjerm og rappellerte og gjorde alt det en gutt kan drømme om. På slutten av det året så visste jeg egentlig. Da nærmet jeg meg 20 år. Og jeg var ikke sånn at jeg hadde den store planen for livet. Jeg hadde ikke bestemt meg for hva jeg skulle bli. Som sagt, jeg hadde en drøm om å bli flyger, men jeg hadde ikke gjort noe som skulle bygge opp til det. Men

TILFELDIGHetene ville at det året så begynte politiet en ny avdeling. Eeeh. Som dere har hørt mye om de siste åra, og det er beredskapstroppen eller DELTA. Antiterrorpolitiet. De føørste (pause) politifolka som fikk de kursa, de var på Trandum og hadde våre offiserer som noen av instruktørene. Så de løp rundt der den siste måneden før vi dimma. Så så jeg disse her politifolka og skjønnte at de drev med litt action og jeg skjønnte at det var kanskje noe som skulle være for meg, så jeg tenkte søren au, jeg søker politiet. Og jeg søkte politiet, og kom inn. Og daaa skjønnte jeg også at selv om jeg hangla litt gjennom skolen fordi jeg var så vilter og gal og <<skjermen bak viser nå to bilder av Dag Otto i politiuniform>> var opptatt med alt mulig annet, så hadde jeg ikke dårlige evner for! På Jegerskolen gikk det kjempesint. (pause). Politiskolen kom jeg igjennom med glans. Og når jeg var ferdig i politiskolen så fikk jeg jobb i Kristiansand, og etablerte meg i Kristiansand. Da hadde jeg allerede truffet Ellen som senere ble kona mi. Ho jobba på sykehuset som hjelpepleier. Vi hadde kjøpt oss hus. Og mitt liv var egentlig, da var min kurs staka ut. Jeg trivdes veldig godt i politiet og tenkte at der skal jeg bli til jeg blir pensjonist. Da hadde jeg vært pensjonist for tre uker siden ((@)) så jeg er egentlig glad for at jeg ikke fortsatte i politiet. ((@)) MEN! I hvert fall, jeg trivdes veldig godt i politiet, så på høsten i niogsøtti så er det en kompis som ringer til meg så sier han det, ”Dag Otto jeg vet at du liker utfordringer. Nå har jeg altså gitt den en skikkelig en, og den må du ta”. Så jeg måtte ta den på strak arm. ”Ja selvfølgelig, jeg skal være med”. ”Til søndag om en uke, så skal du sykle 13 mila”. Jeg tenkte 13 mila. Altså, jeg hadde jo sykla med avisa, men jeg hadde aldri sykla 13 mil. Så det høres ganske langt ut for en som er helt nybegynner, men jeg tenkte ja. Jeg lånte en racersykkel og trente en hel uke og stilte opp i 13'mila og ble heilt bitt av basillen. Da tenkte jeg, søren au, sykling det skulle jeg ha begynt med før, men jeg får gjøre det beste ut av det, så jeg begynte å trene. Trente hele vinteren, og meldte meg inn i Kristiansand sykkelklubb for da jobba jeg jo i politiet i Kristiansand. Og begynte å satse litt på sykkel. Kjørte et par løp i Tønsberg husker jeg. Og sånn. Og så. Når jeg virkelig skulle slå ut i full blomst, så ble jeg kalt inn i militæret. (pause) Det var på våren i nittenåtti.

#00:23:40-2# Ooog, det. Da skulle vi på en øvelse. Egentlig en litt hemmelig øvelse helt ute på Finnmarksvidda inn mot russergrensa. #00:23:48-2# Vet ikke om dere husker tilbake, noen av dere er så unge at dere ikke var født i nittenåtti, ((humring)) MEN. Norge boikotta OL i Moskva ((lavt mmmm)), og det var ganske anspent mellom øst og vest. Så all informasjon om den øvelsen, for en kompis av meg har skrevet en bok om meg og Thor Hushovd, og han fikk INGEN informasjon for alt er topp hemmelig. Så de tror fremdeles at vi var på en sånn halvveis skarp øvelse der på russergrensa sammen med (pause) engelske SAS-kommandosoldater og noen amerikanske, så det var en ganske tøff øvelse. Men den øvelsen den ble et vendepunkt for mitt liv. Eh. TOTALT, for å si det mildt.

#00:24:23-2# <<Video starter på storskjerm som viser levende bilder fra soldater filmet sittende i et militærfly med klipp til der soldatene hopper ut og forsvinner. Det er lagt til musikk på bildene>>

#00:24:43-2# <<Nyhetsstemme høres: ”En varm sommerdag over Finnmark, rett før St. Hans. Det norske forsvaret har repetisjonsøvelse, en av fallskjermjegerne får problemer og skader beinet stygt. Dag Otto Lauritzen forsvinner fra forsvaret, visstnok til et ukjent sykehus. Men sannheten er en helt annen”. Video slutt>> #00:25:03-2#

#00:25:05-2# Jeg havna ikke på noen ukjent sykehus, men det var en øvelse som ble skjebnesvanger, jeg holdt på å miste livet. I flere sammenhenger. Men. Jeg står jo her i dag, så det gikk jo bra. Og det ble et vendepunkt for mitt liv. Eh. Da skulle vi altså hoppe ut med alt utstyr vi har. Og være cirka en uke på øvelse. Og vi hadde sånn 40 kilos ryggsekk med ALT

vi trengte som vi bare hukket på beina her <<viser hvor på beina>> for bak her har vi fallskjerm <<viser hvor på ryggen>> og her har vi reserveskjerm <<viser hvor på magen>> og AG3'en under seletøyet <<viser under den ene armen, bak på ryggen>>. Og vralta oss inn i en liten tinnåtter. Satt halvveis på huk oppå disse sekkene, og fløy da fra en hemmelig base som de har opp til Finnmarksvidda. Taktisk flygning rett over bakken, og da får du med deg all turbulensen som er. Så i hvert fall MER ENN to stykker hadde spydd på vei oppover, for du ble sjø- eh fly sjuk. Men opp i 10 000 fot, over Finnmarksvidda der vi skulle hoppe ut. Fikk "GO" sjekka hverandre ganske kjapt, og så var det en hoppsjef som sto i døra og som tok den siste sjekken. Men den ble feil. For når jeg hoppa ut sammen med mitt team, idé jeg kom ut i lufta så skjønnte jeg at noe var galt for jeg gikk rett inn i spinn, så spant jeg bare nedover og vi hadde vel (pause) førti sekunders fritt fall. Og førti sekunder går ganske fort. Vi kom opp i 200 kilometer i timen i løpet av noen få sekunder. Og da ligger du der og du kjenner det vindsuset og det er et KICK å hoppe ut i fallskjerm skal jeg si deg, men (pause) Jeg hadde ikke kick den dagen fordi jeg bare spant (pause) nedover. Og rundt på ryggen. <<hele seksjonen inneholder mye aktivt kroppsspråk>>. Og det viste seg i ettertid at når vi hadde sittet der i halvannen time og flydd taktisk flygning, så hadde de karabinkrokene løsnet, slik at de hang (pause). Når jeg kom ut i lufta så hang min sekk som skulle ligge bak her langt ute i sida i lufta <<peker>>. Så jeg KLAARTE ikke å ligge stabilt. Men det visste jeg ikke akkurat der og da. Så jeg bare spant rundt, og så så jeg de andre trakk skjermen og så gikk jeg inn og trakk og det siste jeg husker før jeg besvimte det var at jeg gikk rundt på ryggen og så kom fallskjermen opp mellom beina <<viser>> og så kom bare det høyre beinet opp sånn <<armen mot hodet>> Slo meg omtrent i hodet, og du kan tenke deg, jeg er jo ikke så myk ((@)) Jeg kan jo ikke (----) ((@)). MEN! Da besvimte jeg. Eh. Jeg var kanskje vekke i ti femten sekunder jeg er ikke sikkert. Jeg har ikke noe begrep om tida. Men når jeg våkna igjen, så var jeg egentlig lamma av sjokk og lamma av smerte. Og da hang jeg med hodet ned, og det ene beinet inne i fallskjermnsnorene. Og siden jeg hadde spunnet så mye, så hadde jo jeg omtrent halvparten så stor fallskjerm som de andre fordi alle de snorene som kom opp. Den gangen hoppet vi ikke med firkantskjermer, men gamle krigs (pause) fallskjermer, rundkallott. Så jeg hang jo da og dingla under den. Og var helt ustø. Men HELDIGvis, på en eller annen merkelig måte, så klarte jeg å få løsna beinet slik at jeg gikk i bakken med beina først. Og HELDIGVIS når jeg lå da på ryggen (pause) Kikka opp <<bøyer seg bakover, og viser med kroppsspråk>> (pause) Så kom fallskjermen opp den veien <<viser>> Hadde han gått den veien der <<viser>> så hadde han jo rykka hodet av meg. Så det var jo bare noen MILLIMETERS forandring i posisjon, så hadde jeg helt sikkert ikke stått her. Så jeg var EGENTLIG heldig i uhellet. Jeg gikk jo i bakken som en usse. Ooog ble liggende. Og jeg kan huske at jeg folda hendene og takka Gud for at jeg hadde overlevd, for jeg skjønnte at det var helt på limit. (pause) Og så plystra jeg i fingrene, og så kom det folk til, og det kom lege til. Og de skjønnte jo at dette ikke var noen øvelse, så doktoren han klippa opp bukka da (pause) her sånn <<viser på beinet>> Og da lååå, jeg vet ikke om dere har sett når skuldra er ute av ledd eller bein ut av ledd, men mitt kne lå på innsiden <<viser>> og LEGGEN lå liksom ved siden av ((gisp)). Så jeg hadde DRADD beinet helt av. ((gisp)) Eeh, i legegapiene, jeg hadde knust menisken og knust kneskålene og tatt begge korsbånd og begge leddbånd. Og HELDIGVIS, så stod det, i papirene, så hadde jeg altså hovedpulsåra holdt. For hvis DEN hadde røket så måtte jeg ha amputert beinet her <<viser over kneet>>. Så jeg var egentlig heldig i uhellet. Men det så pyton ut. Så jeg fikk jo morfinsprøyter med en gang. Så tok doktoren da og drooo beinet på plass igjen ((gisp)). Eh. Jeg var LAMMET av smerte likevel, så jeg kjente ikke noe mer fra eller til. Og så så det plutselig helt fint ut, i noen sekunder, men så kom jo hevelsen, men så kunne jeg bøye beinet sidelengs da <<viser>> ((@)). Det her "vakkje heilt bra" ((@)).

#00:29:05-2# SÅ JEG fikk i hvert fall eh, lagt meg på en bære, og kjørt av gårde med en ambulanse, og det var en helvetes tur, men det er en historie for seg sjøl. En liten same som kom der, han var en femti (viser) tenker jeg, og inn der i en sykebil og kjørte over Finnmarksvidda på grusveier i eeeevigheter for å komme på det sykehuset. Og så har jeg fått kjeft i ettertid da, fordi at det er ingen same. En same på en-femti, det er ikke en liten same, det er en stor same ((@)). Men han kunne kjøre i hvert fall. Så jeg kom i hvert fall på sykehus. Eh. Og, rett på operasjonsbordet, og en lang komplisert operasjon. Jeg husker veldig godt når jeg våkna på overvåkninga ETTER operasjonen så kommer han legen som hadde operert meg, så sier han, "Lauritzen jeg skjønner du er en aktiv mann". "Du hopper jo fallskjerm og har jobba i antiterrorpolitiet og dreiv med farlig oppdrag, og og var i aktivitet". "Du må nok belage deg på et roligere liv heretter fordi du kommer til å få deelvis stivt bein resten av livet". Det er noe av det første doktoren sa ETTER operasjonen. (pause) Ooog.

#00:30:07-2# Jeg husker VELDIG godt. (pause) Jeg lå der og kikka på han. (pause) Tenkte med meg sjøl at jeg skal i hvert gjøre ALT jeg kan for at han skal få lov til å spise i seg de orda. ((humring)) Jeg ble ikke sånn at jeg lå der nede og tenkte fasiken nå går mitt liv i grus. Nåå. Deppa. Jeg var ikke deppa. Jeg var ikke deppa. Jeg var mer sånn. Jeg fikk sånn kampvilje. Og det er en utrolig viktig innstilling. Jeg har alltid hatt et motto at ingenting er umulig, men det umulige tar litt tid. Og det er egentlig. (pause) Jeg visste ikke det når jeg var liten, at det var mitt motto, men det har alltid vært sånn. Og kanskje til frustrasjon for kona mi, og andre noen ganger rundt meg, fordi jeg stuper inn i ting, uansett. Men hvis jeg gjør FEIL. (pause) Så lærer jeg av de feila, så kan jeg gå videre.

#00:30:47-2# Når jeg var daglig leder av, eller eier av et LO selskap som jeg jobba med i ettertid, etter jeg slutta å sykle, så. Gav jeg for eksempel en ordre, eller beskjed til noen av de ansatte, og sier "kan du gjøre det og det". Og så sier de: "ja, eh jeg skal prøve på det". Da sier jeg: "det ordet det vil jeg ikke høøre her. Det er ingen som skal prøøve på noen ting". Hvis du får en oppgave, og så sier du, okey DEN SKAL jeg gjøre. Og så går du inn for det 110 prosent. Hvis du sier det at "jeg skal PRØØVE" så har du allerede sagt til deg sjøl, og det er veldig viktig hva du sier til deg sjøl, i alle sammenhenger. Da har du sagt til deg sjøl at det er jo absolutt ikke sikkert at du klarer det. Sjansen for å lykkes hvis du sier du skal gjøre det, er mye større. Og hvis IKKE du klarer det, så er ikke det noen skade. Men da har du gått ned med flagget til topps fordi du har gitt alt. (pause)

#00:31:33-2# Så! Jeg lå i hvert fall der å tenkte at jeg skal nå gjøre alt jeg kan. Så jeg lå på sykehus der i fjorten dager, og så ble jeg frakta på bære til Aust-Agder, så lå jeg der i fjorten dager. Og når jeg kom ut av sykehuset i (pause) Arendal da. Så hadde jeg jo da gips fra hofta og ned. <<viser>>. Oog. Han Petter, han som hadde meldt meg på sykkelløpet året før, han kom og henta meg. (pause) Og da sa jeg til han at, "det er ikke lenge til jeg skal bli så god på krykker at jeg kan gå til Kristiansand". Det sa jeg liiitt sånn på tøys ((@)). Tenkte ikke noe mer på det. <<På storskjermen bak vises nå et svart-hvitt bilde av en mann på krykker med beinet i gips på en vei, med en hund ved siden av. Nede til høyre står det "OPPTUR">>. Og det er faktisk ganske langt, jeg bodde jo da på Fevik og det er nesten seks mil å gå til Kristiansand, så det er halvannen maraton. Men jeg tenkte ikke halvannen maraton, jeg bare tenkte at (pause) Hvis jeg har gått på krykker i ti uker så skal jeg jammen bli god til å gå på krykker. Så jeg hoppa nå rundt hele sommeren. (pause) For ulykka var vel 18.-19. juni. Så jeg husker jeg lå der oppe på St. Hans og jeg sov jo ikke noe særlig de første døgn, derfor husker jeg det veldig godt. MEN! Jeg begynte i hvert fall å trene. Gikk på sykkelen med EN GANG så sykla jeg med ETT bein <<viser sykling med armen som et ben>> og så dunka jeg bare gipsen hver gang pedalen kom rundt ((@)). Måtte holde meg i gang. ((@)) Og dreiv med ALLE mulige slags merkelige øvelser for å prøve bevege meg for å prøve å tenke at hvis jeg

trener litt nå i de ti ukene jeg skal gå med gips, så har i hvert fall (pause) LITTE GRANNE (pause) START. På treninga. Men jeg husker når jeg da skulle ta av gipsen, siste dagen så kom jeg til å tenke på det "søren au, jeg har jo sagt til Petter at jeg skal gå til Kristiansand." (pause) Så sa jeg til Ellen da, som var kjæresten min, for da bodde vi, vi hadde hus i Kristiansand, men da bodde vi av og til, i den perioden som jeg var sykemeldt, noe hjemme hos hennes mor. Så sa jeg til Ellen attee (pause) "I morra tidlig, så står jeg tidlig opp og så tar jeg med meg (Ekoal) som var min beste treningspartner, så går jeg til Kristiansand, og hvis jeg klarer å gå til Kristiansand, så er det mitt første delmål. Og da skal jeg i hvert fall. (pause) Det er et godt skritt på vei til å bli bra igjen. Så det var liksom MITT første delmål. Så jeg dro avgårde sånn i 6-tida om morran. Og hadde ryggsekk og bikkja og litt mat og kaffi og sånn. DessVERRE så møtte Ellen oss på veien før vi kom til Kristiansand. Og så var bikkja så sliten at jeg gav den sekken til henne. Hvis ikke så hadde den derre sekken vært på det bildet. Men i hvert fall. Jeg humpa meg henover. Og når jeg kom til Vardøbrua, som er en bru innen du kommer inn til Kristiansand. Så sto det en journalist og enn fotograf der. Også tenkte jeg (pause) jeg skjønnte jo tilslutt de var der på grunn av meg. Så de tok noen bilder, og så begynte han å snakke, og så fortalte han at folk som pendla mellom Kristiansand og Arendal eller Grimstad, så hadde de ringt inn til Fevennen, og så sier de, "jeg kjørte på jobb om morran og så gikk det en mann med en bikkje og gips og greier på krykker ((noen ler)). Og så kjørte vi hjem på ettermiddagen så gikk den derre gaaale mannen der fremdeles" ((@)) Så jeg fikk TO SIDER i Fevennen. Meed "min historie" og sånn, det var FØRSTE gang noen skrev om meg i avisa. Så det var jo LITT artig, men det var ikke på den måte jeg hadde hatt lyst til å bli kjent.((humring)) Men dagen etter, så tok jeg av gipsen, og det var jo et FORFERDELIG syn. Jeg hadde mista. Jeg hadde jo ikke rumpe igjen. ((@)). Lyse blått bein og jeg kunne ikke bøye beinet (pause) Og det så helt forferdelig ut. Men jeg begynte jo å trene og trente og trente og etter noen måneder så kunne jeg bøye beinet sånn at jeg satt på en ergometersyssel med setet ti centimeter høyere kanskje. Og så pinte jeg meg da, og gjorde masse øvelser, og trente og trente. Og han fysioterapeuten jeg gikk til, dere som jobber med idrett kjenner kanskje han. Eller vet hvem han er. Han heter Tom Thorkildsen. Og ETTER denne ulykka, senere, så fikk han en sønn da. Og den sønnen ble faktisk ganske god til å kaste spyd. Det var pappaen til Andreas, han gikk jeg til hele første året og trente. Han er fysioterapeut. Men jeg trente og trente, og det gav resultater. Og etter fire fem måneder, så kunne jeg sitte på min sykkel i min posisjon, og da følte jeg liksom at det var min største seier. For da visste jeg det at, okey, da brukte jeg sykkel til å trene meg opp igjen. For jeg skulle ikke trene meg til å bli SYKLIST, selv om jeg hadde akkurat begynt å sykle. Jeg skulle trene fordi jeg hadde lyst til å jobbe i politiet igjen. Ikke sitte på hittegodskontoret og være aktiv. Og doktoren fikk egentlig litt rett. For jeg er jo egentlig en hvis prosent invalid. Jeg kan ikke sitte på huk resten av livet, for jeg klarer ikke bøye beinet mer enn sånn <<tar tak i beinet og bøyer det ved kneet ca. nitti grader bakover>>. Og så kan jeg ikke helt rette det ut, men på sykkel så passer det helt perfekt. ((@)) Men.

#00:35:46-0# Det gikk en vei, og det gikk utrolig fort. Og ELLEVE måneder etter at jeg lå på Finnmarksvidda så vant jeg faktisk NM GULL <<bildet skifter på overhead til å vise to menn, den ene med en medalje rundt halsen og den andre jublende med noe i den ene hånden til vers>> I fotball terminologi så var det i addecoligaen, altså i B klassen. Men da var jeg egentlig i gang. Og da satsa jeg på sykkel. Jobba skift i politiet og trente på sykkel. Da var jeg altså. (pause) Dette er jo da i nittenenogåtti <<ser opp på bildet>> Og min første gullmedalje, og jeg var veldig stolt av den, var i Tønsberg. Og da SATSA jeg på sykkel, og da gikk det egentlig slag i slag. Og min store drøm var egentlig å komme på landslaget. <<flere seiersbilder og avisoppslag vises>> Selv om jeg begynte seint så følte jeg liksom det at jeg hadde muligheten. Så jeg var i Kristiansand og trente der, men til slutt så ble

Kristiansand litt for lite, så jeg tenkte at hvis jeg skal satse på sykkel så må jeg til Oslo for der er de store sykkellagene. Og i Kongsvinger så var det et lag som heter Glåmdal, var sponsa av Peugeot, så jeg reiste dit og ble egentlig med på det laget og fikk Stein Johnsen som trener. Og en av de ARTIGSTE seierne jeg har hatt, jeg har hatt noen. Men. Og det er selvfølgelig noen jeg husker mer enn andre, men dette er en av de artigste. Da hadde jeg altså, Ringerike Grand Prix, som har vært det største løpet i Norge i sikkert tredve år. Og nå er det kanskje blitt forløperen til Glavatour. De var i sånn tre fire dagers etappeløp og jeg har vunnet det noen ganger, og første gang jeg vant det så leda jeg til siste etappen. Og siste etappen som da kommer inn i Hønefoss så kjører du opp noe som heter eh (pause) Riperbakken eller et eller annet, Klyveløypa, eller i hvert fall en vanvittig bratt bakke og noen runder der. Og jeg kjøre fra alle de andre, to kilometer før mål lå jeg et minutt foran en gruppe på en åtte ti mann. Hvert fall. Og hadde bare liksom plankekjøring til mål. Så punkterte jeg. ((humring)) Og! Det gikk noen gloser varmt ute i skauen skal jeg love deg, og mekanikeren kom løpenes ut av bilen og litt nervøs dro ut bakhjulet og inn med et nytt ett, og så brakk han giret på sykkelen. Så hadde jeg ikke reservesykkel. Og ALT så helt mørkt ut. Og. Sportsdirektøren og mekanikeren gav heilt opp, så sa jeg, ikke TAALE om at jeg gir opp sa jeg, så kasta jeg sykkelen ut i skauen. Så løp jeg ut blant publikum, og så STJAL jeg en sykkel da, med en ryggsekk her ser du ((@)) ((@)) <<på storskjermen vises et bilde av Dag Otto som sykler jublende over målstreken på en sykkel med kurv foran>>. Og skjerner bak, jeg vet ikke helt om dere kan se de. Jeg er sikker på han der. Han kom jo forvirra inn til mål etterpå han som eide sykkelen da. Han hadde mista sykkelen sin. Og han var EN NITTI. Og jeg er så vidt, hvis man juger (pause) litt lenger enn enåtteogsoitti. Det var akkurat så vidt at beina mine rakk ned til pedalene ((@)). Men jeg torde ikke skifte gir eller noen ting, og den var stilt på et lett gir. Og Kjell Kristian Rike var akkurat der med NRK og han sa det at, ”ALDRI har det vært kjørt så fort på TURRACER i Hønefoss gater” ((@)) ((@)). For jeg snudde meg aldri! Og der ser du feltet, de var altså femti meter bak meg i mål. Det var fantastisk moro. Det er viktig å aldri gi seg før du er i mål ((@)). <<Skjerm skifter til side med flere bilder>>.

#00:38:32-2# Så da vant jeg (----) norske og nordiske mesterskap og kom på landslaget, som var min, egentlig, hårete drøm. Og den mest hårete drømmen det var jo det at jeg hadde sinnssykt lyst til å komme til OL i Los Angeles. Og jeg føler at jeg. <<Flere bilder som faller oppå hverandre en etter en av avisreportasjer med Dag Otto med medaljer etc vises fortløpende på skjermen>>. Jeg kom jo til OL og ble. Jeg følte jeg vant en bronsemedalje. Jeg følte ikke at jeg tapte noe gull, for jeg hadde da sykla i snaut fire år. Eller det var fire år rett etter at jeg lå på Finnmarksvidda og var halvdaud, følte jeg. Så begynte jeg jo egentlig å sykle året etter, så jeg hadde egentlig bare sykla i tre år. Og da husker jeg at jeg sto på pallen i OL i fireogåtti og ser det norske flagget gikk oppover. Det var fantastisk moro. Og selv om ikke de spilte den norske nasjonalsangen, så var det bare en drøm. Så da reiste jeg egentlig bare rett hjem og reiste så rett til Frankrike og signerte proffkontrakt. Og det som er litt artig, det er det at i fotball så heter det Lyn alltid Lyn, Rosenborg heter alltid Rosenborg, Start heter Start. Mens i sykkel så bytter de navnet etter sponsoren. Så det laget som jeg da (pause). Jeg ble veldig god kompis med han sjefen, det er faktisk et lag som (pause) Mats som var her i stad, har vært på. Når Thor, som jeg har fulgt da helt siden han var TI år, jeg kunne ha fortalt en hel kveld om historier om Thor, men det kan vi ta en annen gang. Men det var utrolig moro, og jeg fulgte han fra han var bitte liten. Han var en barnestjerne og, ikke alle barnestjerner som lykkes. Men han hadde noe spesielt i seg. Og når han var fjorten femten seksten, og kom hjem litt oppi ungdomstida, så sa jeg, hvis du kommer igjennom denne tida så tror jeg du har mulighet til å bli en stor syklist. Og det ble jo riktig. Eh. Og da sa jeg at da burde du snakke med Hans (----) han som jeg hadde. Og jeg gjorde de kjent med hverandre, Atle Korsvoll var der først, og så kom Thor der. Fordi Peugeot, det hette da Gan, så hette det Z og så het det

Crédit Agricole. Og der var jo Thor i (pause) åtte år. Og det er litt moro. Og da begynte det et sirkus. Og det var et sirkus.

#00:40:26-2# <<viser video fra Tour de France>>

#00:40:30-2# <<Dag Otto Lauritzens stemme høres i kombinasjon med TV-bilder:

"Tour de France er et sirkus. Over to hundre syklistere, det er et sant kaos med følgebiler, motorsykler, pressefolk".

#00:40:39-2# <<Musikk, bilder fra TV2, folkemengden, sykling, gjøgleri, etc.>>

#00:43:00-2# Det er mer men det kan vi se en annen gang. Eh. Tour de France er i hvert fall et sirkus, selv om ikke dere liker sykkel så kan jeg godt si at det er en opplevelse. #00:43:06-2# Det er ingen idrettsarrangementer som klarer å samle så mye folk, det er pluss minus EN MILLION mennesker langs løypa hver dag i tre uker. Noen ganger er det mer, noen ganger er det sirka åttehundretusen. Men HVER DAG. Altså dere må være klar over, det er ikke bare syklistene som suser forbi i (pause) femti eller seksti. Det er den der reklamekabalen, det er folkefesten og alt det som er rundt. Reklamekabalen det er tre firehundre biler med tusen vakre ungdommer som har sommerjobb. Som deler ut (pause) HELT verdiløse goodies ((@)). Men. Folk ELSKER det. #00:43:37-2# Haribo som dere kanskje har hørt om. Det er slikt godteri, vingummi. For å si litt om størrelsen. De deler ut to og et halvt TONN (pause) med Haribo, HVER DAG, i TRE uker. Ikke på lørdag av Tour de France, men HVER DAG to og et halvt tonn. Så kan du tenke deg. I Norge så er det altså åtte til ti tusen aktive politifolk. Som jobber til daglig. I Tour de France (pause) så er det femogtyve tusen politifolk som jobber for å ivareta sikkerheten i løpet av løypene. Det sier litt om størrelsen. Så det. (pause)

#00:44:09-2# Når jeg snakker med folk så spør jeg, ja! Hva er lagidrett? Og hva er fotball håndball basketball det er jo en selvfølge, alle vet at det er lagidrett. (pause) Okey, hva er ROING? Eller hva er langrenn bortsett fra stafett eller hva er sykkel. Så er det noen som sier at det er individuell idrett. UANSETT om du løper ALEENE og løper femhundre meter eller åttehundre meter eller titusenmeter (pause) Så ER DET ikke individuell idrett. Det er FAKTISK lagidrett. AKKURAT på samme måte som fotball, men alle skjønner det i fotball. Jeg sitter i styret i MOT, jeg var med på å etablere MOT i syvognitti, det er jeg veldig stolt av. Eh, sammen med Rune Bratseth blant annet. Og vi sitter i styret, og så sier han og ja, vi prater om gamle dager, og ja han har jo vunnet mot Brasil og greier, vunnet mot England. Så sier jeg, ja men du har jo ikke scoret ett MÅL! ((@)) Nei men han var en viktig brikke for han sto i forsvar. Og på hans resultatliste så står det at han har vunnet mot England og mot Brasil. Så sier jeg ja, (pause) i niogåtti så var jeg faktisk med å vant Italia rundt. Det er det nest største løpet i verden. I mine resultatlister, i norske aviser, så sto det: vinneren av Italia rundt, giroen, det var altså Andy Hampsten, fra mitt lag, og Dag Otto Lauritzen ble BARE nummer syvogåtti en time og ti minutter etter. #00:45:20-2# Det sto INGENTING om at jeg hadde ofra ALLE mine muligheter. Blod svette og tårer, kjørt han i vinden, stoppa når han måtte pisse, eh, henta mat til han, selv om det gikk i seksti kilometer i timen måtte vi ned i køen og hente vann og mat. Ofra ALT. (pause) #00:45:36-2# DET er lagidrett. Derfor så er ALT lagidrett. Og det må dere være klar over. (pause) Uansett, om du jobber i en liten bedrift eller en stor bedrift, så er det lagidrett. Og du er helt avhengig av teamet. Med trenerne, de som vasker utstyret, de som gjør alle de tinga der. #00:45:55-2# DET ER HJELPERYTTERE. (pause) Og er du hjelperytter så får du egentlig mindre blest, du får mindre klapp på skuldra. Hvor mange er det som har gått og SKRYTT (pause) Til de på skolen, eller de på jobben, og sagt at FANTASTISK hvor rent og fint det er på doene hver eneste dag. ((mmm)) Vi sier det ALDRI. TENK PÅ den hjelperytteren som går og vasker de sure doene og pisserennene hver eneste dag, på en skole for eksempel. ELLER på bedriften. Men hvis det er skittent (pause).

DA sier vi ifra. (pause)

#00:46:27-2# Det er MIDDAG HJEMME HVER DAG. Tenk på den hjelperytteren som er ute og handler og lager middag hver eneste dag. (pause) Vi er ikke flinke nok til å takke hjelperytterne som er rundt. Og det er faktisk veldig sant, jeg er ikke noe flink sjøl heller. Men det er lett å prate om det. Men det er faktisk VIKTIG. Er du idrettsmann så blir du HYYLLET opp og i mente (pause) hvis du er helt. Hvis du er Thor Hushovd som vinner grønne (pause) trøyer eller vinner etapper, så er du HELT. Men han er i vinden de siste tohundre meterne på en etappe på tohundre kilometer. De andre HUNDREOGNITTI kilometerne, så har rytterne beskytta han HELE VEIEN. Når han PISSER så stopper de sammen med han, og så KJØRER de han opp igjen til feltet. Når han trenger vann og drikke så bare rekker han opp hånda. De andre har ofra ALLE sine muligheter, og så KJØRER de til og med spurten for han. Sånn at de åpner døra tohundremeter før mål så kan han bare spurte, fordi han er den raskeste. Men det er jo lagseier. Så tjener han TI ganger så mye som de hjelperytterne som ofrer livet sitt. Og sånn er det ellers i live også. Og da er det utrolig viktig å tenke på at alle de hjelperytterne de TRENGER anerkjennelse. (pause)

#00:47:33-2# Jeg har jobba med langtidssykemeldte, fordi at jeg har hatt noen treningsentre. Og det er gaaanske (pause) TØFT og jobbe med langtidssykemeldte. Du kan bli langtidssykemeldt fordi du har fått sparken, fordi du har fått blitt syk. Fordi du har blitt overflødig på jobb. Mange grunner. Men det å komme inn i den vonde tralten, det er, det kan være rett og slett en forferdelig vond sirkel. Noen mister all selvtillit og til slutt så blir de sittende hjemme. Og! Jeg er hundre prosent sikker på at de to viktigste tinga for å få folk ut av den derre langtidssykemeldinga, og de er veldig enkle. Det ENE er anerkjennelse, det er noen som har ringt de selv om de er på jobben, og har blitt erstatta av en annen en, så er det noen som har ringt og spurt hvordan det går. Er det noe vi kan, strekke ut en arm, kan vi hjelpe med et eller annet. En bedrift med to ansatte, eller titusen ansatte. Så føler de seg ikke (pause) ubetydelige. DET betyr VELDIG mye. Og det ANDRE, det er det dere driver med, fysisk aktivitet. Få folk til å bevege seg. Noen ganger så har vi gått hjem og henta folk som sitter hjemme. De har kanskje blitt femti kilo overvektige i løpet av ti år. Og så har de ingen selvtillit, de orker ikke noen ting. Så klare du å leie de ut og gå en liten tur på to kilometer. Og så gjør du det tre ganger, og så begynner de å jogge litte grann og så kommer de i gang. fanTASISKE resultater. Og de har større sjans til å komme til bake til jobb. Det er i hvert fall viktig å tenke på. At det er ikke alle, som livet går på skinner for. Og de hjelperytterne, de, faktisk de fortjener en TAKK. Det er MANGE eksempler jeg kunne ha nevnt når det gjelder det. (pause) Og så er det også noen andre ting som kanskje spesielt gjelder de voksne da. Og det gjelder like mye dere unge. (pause) Det er det at, livet.(pause) Det er utrolig viktig å jobbe mye. Det er viktig å trene mye. Men det må jo være en balanse. I næringslivet så er det utrolig mange som sluurver med det som idretten er veldig flinke til. De har et støtteapparat som passer på at de spiser nok (pause) de passer på treningsprogrammet, de passer på ALT. (pause) ALLIKEVEL, så går Marit Bjørgen i veggen. Hun gjør en feil. Gunn Rita Dahle, en av verdens beste (pause) mountain biker, hun gikk også på veggen. Det kan skje for hvem som helst. Da er det ikke rart at det skjer for noen i næringslivet. Det er utrolig mange som jobber like mye som en toppidrettsutøver. Men så sluurver de med de to viktigste tinga der, med søvn, for du må ha søvn skal du jobbe dag etter dag, måned etter måned, år etter år. Du KAN slurver med det en måned. Eller to måneder. Og når du jobber mye overtid, så blir det kjapp overtidsmat, så blir det av betydning for kosten også. Og DERE som er unge. Jeg har faktisk jobba med Sporty som jeg sa i stad, hvor jeg har vært hjemme og besøkt folk på universitetet. Jeg har besøkt folk her oppe på elevhjemmene her. DE som VIRKELIG trenger å være skjerpa. I forbindelse med eksamen og alt mulig. Så går de ut og kjøper TII

billigpizzaer. Det finnes NULL næring i det! Dere som trenger det mest. Dere er i oppveksten, dere trener. Jeg regner med at dere kanskje er flinke på det. Men det er utrolig viktig å være obs på det. (pause) Det er noe som heter "ja"-mat og noe som heter "nei"-mat, og jeg skal ikke fortelle hva dere skal spise. MEN! På LANG tid. På LANG SIKT. Så betyr det utrolig mye. Du klarer å tenke mye klarere og tenke mye klarere hvis du spiser SUNDT. Hvis du gir deg selv nok SØVN. Og så er det noe med det, at livet består ikke BARE av jobb. Eller trening. Det er UTROLIG viktig. Skal du lykkes som idrettsmann så må du ha balanse i livet, det vil si (pause) HAR DU for eksempel en skilsmisse eller et eller annet på gang, så ER DET VELDIG FÅ av de idrettsfolka som klarer å lykkes. I den perioden. Og sånn er det i næringslivet også. Eller sånn er det på skolen. Hvis du har et forhold som skranter, så er det jo viktig å investere i den biten, I TILLEGG TIL at du investerer i idretten. Eller I TILLEGG TIL å investerer i (pause) jobben. Men det er utrolig mange som slurver med det. Og JEG har gjort det selv. Jeg har gått glipp av MYE på grunn av det.

#00:51:40-2# Altså, men ungene har et annet perspektiv enn vi. Når vi kom hjem, når vi flytta hjem, så hadde jeg, da. 11 år proff. Jeg hadde TO HUNDRE til tohundreogtjue reisedøgn i året. Når vi flytta hjem, etter ETT ÅR så sier dattera mi Line. Hun var vel bare syv og et halvt eller noe sånt. Så sier hun, "Pappa, det var mye bedre når vi bodde i Belgia for da var du mye mer hjemme". (pause) Da dreiv jeg med eiendomsmegling, gikk tidlig om morgenen, kom hjem seint om kvelden, så hun så meg jo ikke. (pause) Så når jeg hadde TOHUNDREOGTYVE reisedøgn, så hadde jeg mer kvalitetstid sammen med hun, enn nå når jeg bodde hjemme hele tiden. Og det er faktisk et tankekors. Ellen TVANG meg til å komme hjem til middag. Hun sa, "Nå får du bare DRITE i de derre befaringene, og de visningene som skal være mellom fem og syv eller fem og åtte, for det er familietid". Av og til så var jeg litt irritert, men jeg er i ettertid UTROLIG glad for det. Så jeg reiste hjem (pause) Sa ifra til kundene at da kunne jeg ikke ha befaringer eller visninger, og spiste middag sammen med ungene, men jeg hadde hue fult av jobb. Noe som jeg tror de fleste har. Kommer du inn på en kafe eller restaurant så ser jeg altså ti fem ungdommer som sitter og koser seg. Og prater og har det gøy. Men vet du hva jeg ser? FIRE av de sitter med hver sin telefon og leser TWITTER og FACEBOOK! Mens de sitter med VENNENE sine! Og sånn gjør vi voksne også. (pause) Og foreldrene tror jeg mange sitter med pc-en på fanget og sitter med TV'en eller Aftenposten ved siden av seg. Også står ungene og skal FORTELLE det som har skjedd på dagen. Så er du altså så oppslukt av jobben eller andre ting, at du klarer ikke. Vi er ikke så flinke til å multitaske. Og det er noe som heter det at. (pause) Karsten Isaksen sa at det er et uttrykk du aldri skal bruke. Men jeg har brukt det selv og det er mange som bruker det. "Det var drååpen som fikk begeret til å renne over". Ja men hvorfor skal du ikke bruke det? Fordi at det er ditt ansvar å tømme det begeret sånn at det ikke er så FULLT. At det bare er en bagATELL som får deg til å flippe ut. Og det er verdt å tenke på. Av og til så må vi skru AV den mobiltelefonen. Av og til så må vi ha en helg UTEN PC og telefon. JOBBEN (pause) går videre, VENNENE er fremdeles der på mandagen hvis vi skrur av telefonen i helga. (pause) Gå på fjellet og gå en tur og se i naturen, de tinga betyr faktisk mer. (pause)

#00:53:53-2# Dere kan le av det, men det er faktisk utrolig viktig. Jeg fikk et tankekors, for Ellen hadde tvunget meg hjem, så jeg begynte å spise middag hjemme. Og jeg synes det var kjempehyggelig. Men jeg hadde jo budrunder og kunder og ALT i huet så jeg hadde til og med notisblokk og telefonen ved siden av meg. (pause) Så sier altså Stian, min sønn på seks år. (pause) HELT ut av ingenting. Så satt han og fortalte meg noe som hadde skjedd på skolen, og det var altså så viktig for han, og han er litt treig. Dattera mi er veldig (pause) aktiv, litt sånn som meg. Han bruker lang tid, han forteller hvordan klokka ser ut inni før han sier hvor mye den er ((@)). Men. Jeg hørte ikke etter. Så sier jeg til Stian, "Du beklager Stian,

hva var det du sa for noe?" Så kikker han på meg med de brune øynene så sier han. "Pappa (pause) øyeblikket er over" ((@)). Kan du tro den gikk rett i magen? Og du kan tro, jeg la VEKK mobiltelefonen og blokka etterpå. Og det er faktisk ET HINT til alle. Det ER faktisk viktig å være TILSTEDE med de du er tilstede med. Ikke være så FORBASKA opptatt av Facebook og Twitter og MAILER. Det første du gjør når du har gått på do, så går du tilbake og ser, er det noen som har sendt en ny mail eller en ny melding. De har til og med med seg telefonen på doen (pause) I tilfelle det skjer noe ((@)). Det er faktisk sant. Det er et tankekors. Og vi må tenke på det.

#00:55:15-2# Jeg har hatt mange hjelperyttere og de viktigste hjelperytteren jeg har hatt er Ellen, som har vært min støttespiller i ALLE ÅR. Eh. I over tredivde år og jeg skjønner ikke (at ikke hun) trenger medalje. Og det samme gjør Stein Johnsen. Jeg vil si en av Norges TIDENES beste trenere. Han var ÅTTI PROSENT psykolog og tjue prosent trener. (pause) Han sa, "Det sitter ikke i beina. Det sitter mellom ørene". Og det er utrolig viktig å tenke på. Tro kan flytte fjell. Men du må vite hva du sier. Altså du må SNAKKE til deg selv. ALLE snakker til seg selv. Dere gjør det alle sammen, selv om det er i underbevisstheten. Og det er utrolig mange som snakker negativt til seg selv. "DETTE klarer jeg ikke". "Åh! Jeg er så tjukk, jeg får jo ikke slanka meg". "Jeg får ikke trent nok" "Jeg får ikke tid til å ta meg av den og den" "Jeg får jo ikke tid til å besøke den og den". Hvis du GNÅÅLER på det derre negative, så tror du det sjøl. (pause) Jeg har gått til hypnotisør ooog! (pause). Psykolog som var hypnotisør. Og han fikk meg (pause) forandra. Og du kan si, HVA du sier til deg selv er UTROLIG viktig. (pause)

#00:56:19-2# Og så er det utrolig LETT å skylde på omkringliggende ting hvis ting går galt. Hvis det går galt på skolen eller det går galt i idretten eller det går galt i ett eller annet så er det. Altså det er dårlige trener eller så er det altså sure foreldre eller dårlige lagkamerater eller så er det ett eller annet. Men til syvende og sist så er det oss selv det kommer an på. (pause) HUNDRE prosent sikkert at det er oss selv det kommer an på. Det er VI som kan gjøre noe med det. Jeg og Ellen har vært gift i over tredivde år nå. Det er ikke lenge siden vi hadde tredivde års bryllupsdag faktisk. Og vi hadde ALDRI klart det (pause) For det er bølgedaler (pause) hos alle, uansett hvor rosenrødt det ser ut. Men vi har gått til ekteskapsrådgiver. Og den VIKTIGSTE leksjonen vi har fått fra den ekteskapsrådgiveren det er faktisk det at (pause) Hun har prøvd å forandre meg i de tredivde åra. Men det NYTTER jo ikke. Du får det ikke til. Og det er mange ting jeg har prøvd å forandre meg henne også. Men det er akkurat som å snakke til veggen. (pause) Eller skyve en kjetting, det går ikke. Og da sier han, "Det VIKTIGSTE jeg sier til folk når de (pause) sliiter med kommunikasjonen eller i et forhold. Eller bare har lyst til å få noen input. Det er det at du må jobbe med deg selv". Og det gjelder dere som går på skolen, eller dere som er, hvor som helst. Om dere er i forhold eller ikke. Hvis du jobber med deg sjøl, i FORHOLD til noen du har et anstrengt forhold til. Så forandrer du deg litt gradvis og så forandrer motparten seg også. Og det virker. Men det virker på den måten at vi må ta ansvar for VÅRT LIV. Vi må ikke skylde på alt annet. (pause)

#00:57:42-2# Jeg har vunnet noen (pause) etapper og jeg har vunnet ditt og datt, jeg skal ikke snakke så veldig mye om det, men jeg har hatt MANGE fine opplevelser. Jeg har sykla cirka førtitusen kilometer i året, da får du god tid til å tenke. ((@)). (pause) Det er like langt som en gang rundt jorda hvert år i femten år. Her sitter de ekte hjelperytterne, det er DE som virkelig har slitt. Men de har AAV OG TIL litt god tid da ((@)) så da kan de si (det er mye) (----) ((@)). Det er litt av hvert altså, det skal jeg si deg. Jeg vant et stort løp i Atlanta og ble gode busser med han Donald, jeg kunne fortalt mange historier om det. Men det kan jeg gjøre en annen dag. Han der er min, hvis jeg har noen helt i sykkel, så er det i hvert fall ikke Lance, jeg

har vært lagkamerat og kaptein på hans lag, men dere vet jo hva som har skjedd med han. Og jeg skal ikke snakke så mye om sykkel og sånn, for de har jo snakke om doping og antidoping tidligere. Meeen. (pause) Jeg tror sykkelporten faktisk er i gang med en opprydning som er viktig. Og jeg tror de er kommet godt i gang, mye lengre enn veldig mange andre idretter, selv om det har vært en av de hardest belasta. Så akkurat det er (pause) Sykkel kan bare skyld på seg selv med de problemene som har dukket opp, men det er bra at de har fått tatt tak i det.

#00:58:42-2# Men DETTE HER, jeg sa med at alle kan gå i veggen, (pause) og det gjorde jeg også. Jeg gikk SÅÅ i veggen i VM i Japan i nittennitti. Jeg skal fortelle kortversjonen. Men! Noen FÅÅ kilometer før mål, så hadde jeg gått i brudd fra feltet opp til et brudd som var foran. Og lå sammen med en mann ALENE noen få kilometer før mål på tohundreogsotti kilometers (pause) fellesstart. Og så ser han sin lagkamerat, han ene jeg var sammen med. Så knytter han neven, og så velter han. Kort fortalt, jeg velte også, ødela sykkel. Han satt seg på sykkel igjen, retta på styret og kjørte til mål og de fikk gull og sølv. (pause) Og jeg tapte mange millioner DEN gangen, og det var mye i nittennitti, noe som i hvert fall gjorde at jeg synes synd på meg selv, sånn som jeg IKKE gjorde da jeg var på Finnmarksvidda. Og ble rett og slett. Kom inn i en dårlig sirkel. ALT gikk galt, jeg trente hardere og hardere, til slutt så fikk jeg jo, immunforsvaret mitt var sårbart, når det er deppa så er det sårbart. Når du er deppa, så er det sårbart. Da fikk jeg kysesyke så fikk jeg (tvar). Og så fikk jeg (pause) (bekktren), og det sliter jeg med resten av livet, men fordi jeg trener så går det greit. MEN! Jeg kom ikke ut av det. Og den som hjalp meg til å komme ut av det, det var en psykolog. Eeh. Som var hypnotisør. Ellen gikk der for å bli kvitt røyksuget. Hun hadde prøvd å slutte tjue år, men hadde aldri klart det. Og så fikk hun høre av en nabo som hadde gått til den psykologen med hypnose som hadde klart det, så gikk hun der. Og hun har ikke røykt på tjue år. Men han sa, ”Jeg ser at Dag Otto har slitt, jeg tror jeg kan hjelpe han”. Så kort fortalt, så gikk jeg til han. Og han psykologen han fikk samsvar mellom underbevissthet og bevisstheten min. Og det var fantastisk, jeg kom ut derfra med tro på meg selv igjen. Og (pause) trente og fikk en verdig avslutning på karriere min, og jeg er UTROLIG glad for at jeg ikke slutta fordi jeg MÅTTE. Akkurat som Thor har vært igjennom en bølgedal nå på halvannet år. Jeg er sikker på at han er så glad for at han har fortsatt. Fått noen gode resultater og kanskje kjører bra neste år og så avslutter fordi at han bestemmer deg selv. IKKE fordi han var for gammel eller for dårlig. (pause) Men det er vi som må ta tak i det. Så jeg fikk en fin avslutning eh i Oslo her i VM. Faktisk var jeg veldig nær ved å vinne, men det kom en liten amerikaner som ble tidenes yngste verdensmester. Men jeg fikk en verdig avslutning, og DET er jeg veldig glad for. (pause)

#01:00:54-2# Ferdig. ((@)) Kan jeg vise et klipp? Ja. Jeg har dessverre prata litt for mye så jeg få ikke tatt avslutningen ((humring)) MEN! Det som gjelder i dette her, HVILKEN innstilling man har til jobb (pause) og DEG SELV. SETTE seg noen delmål, bli KJENT med seg selv. LÆÆRE seg å flytte fokus. Ikke grav deg NEED i problemer hvis de er der. Men gå videre. Og så ha en kombinasjon av jobb og trening, hvile og familie. De som jobber mye, det er ikke VERD det. Det er ikke VERD å jobbe livet av seg og man vil ikke REKKE å være sammen med ungene før de er seksten satten år og da er det for sent. Viktig med vilje det tror jeg, viljestyrke er LIVSVIKTIG egenskap. Du kan trene, du kan misbruke den og den kan bli din venn og din fiende. IKKE misbruk den viljestyrken, men tren den opp. For det er den som får deg til å gjennomføre det du har talent for. Og det du har LYST til. Og nå de måla du har lyst til å nå.

#01:01:48-2# Eh. Jeg sa at alt er mulig, men jeg har mange eksempler, de kan jeg snakke om

en annen gang, men han Harald Vik som dere så nettopp. Han har faktisk, eh (pause) Han er BLIND, STUM og DØV. Allikevel så har han vært med i SEKSTEN Trondheim - Oslo og NITTEN New York Maraton. Så sykla jeg med han i Kina, han KLAGER aldri. En FANTASTISK mann. Altså når vi da har vondt i ryggen eller er litt forkjøla så har vi lyst til å fortelle det til alle. Eh. FANTASTISK. Så det å kjenne noen som har et HANDYCAP. Det tror jeg faktisk er veldig viktig. Nå skulle jeg bare ha vist et lite klipp før jeg er ferdig. Men kanskje vi skal drite i det? ((summing)) ((@)) Dere skal videre ja. Det var med meg og Kristian Ødegård. Jeg skal reise på tur med han i morgen igjen. Eh. Så det kan dere glede dere til, eller i hvert fall jeg gleder meg veldig. Vi har vært. To tre programmer igjen, vi skal lage ni programmer som begynner nå til våren. Så det blir (pause) utrolig gøy.

#01:02:42-2# Jeg rakk dessverre ikke mer, jeg prata alt for mye om (pause) dritt og lort ((@)). Men. Det var veldig hyggelig å få lov til å komme her. Hvis dere har lyst på viljestyrke så kom jeg ut i forrige uke med en ny bok. Hvis idrettslaga vil så skal dere får en spesialpris så kan den bli en bestselger, for det er ganske mange medlemmer, er det ikke det? ((@)) (pause) Da får jeg bare si takk for meg, og så får vi se Kristian Ødegård og ((klapping)) sånn neste gang. #01:03:10-2#

#01:03:10-2# ((klapping))

#01:03:25-2# ((klapping))

#01:03:28-2# (Konferansier): I Bergen så er det mange som sier at kjeften jobber overtid, og vettet er på ferie. Men jeg lurer på om det også gjelder for noen fra Grimstad, men okey. Det var FANTASTISK spennende å høre deg. Jeg har jo hørt deg før, vi har møtt hverandre mange ganger. Det er FANTASTISK hver eneste gang, og jeg blir GLAD og jeg blir STOLT, og jeg synes det er MORO. Og jeg sier ta det med dere og lev NOOOE. Ikke PRØV. (pause) Men lev noe av det Dag Otto, kan du komme hit et øyeblikk er du snill, du må ikke være opptatt av pc nå skjønner du ((@@)) Oii!! Tusen takk! Du skal få med deg et gavekort, det er ikke til deg men det er til barn som trenger det.

#01:04:06-2# Dag Otto Lauritzen: Ja det er kjempebra.

#01:04:07-2# Så da er det noen som får gå på skole i et land. Dag Otto: Jeg har mer en nok. Konferansier: Og jeg har ikke glemt bøkene, du har fått bøker før i dag, derfor får du ikke en gang til. Så, mine damer og herrer, jeg vil bare få lov til å si TUSEN hjertelig takk for i dag, TA med dere det dere har fått - gå ut og del det med andre, vær raus med rosen overfor dere selv og dem rundt deg. Ha en STRÅLENDE weekend videre. ((klapping))

#01:04:27-2#

Vedlegg 5 Transkripsjon av "Ole Gunnar Solस्कjær inspirerer landsmøtet"

Foredragsholder: Ole Gunnar Solस्कjær på Aps landsmøte.

Transkribert fra denne videoen: <https://www.youtube.com/watch?v=xJK6dArNKT0>

Varighet: 15 min 44 sek

#00:00:00-3# (Introduksjon, fremført av Jens Stoltenberg, Aps daværende leder og Norges statsminister): Vi har kommet til et punkt som ikke står på kjøreplanen og det er at vi skal ønske velkommen en av de mange venner arbeiderpartiet har. Arbeiderpartiet er et stort parti, vi har mange venner, og vi har invitert en av dem hit til landsmøtet. Og vi har invitert han til å komme hit for å inspirere oss. For å gi oss ideer og visjoner, men ikke minst for å fortelle oss noe om hvordan man bygger lag, hvordan man bygger fellesskap og ikke minst fortelle oss noe om hva man gjør for å være best når det virkelig gjelder. Han vi har invitert er en av de mest kjente, en av de mest anerkjente og en av de mest respekterte nordmenn opp gjennom tidende. Også er han på vårt lag, ta vel imot Ole Gunnar Solस्कjær. ((klapping)) ((folk reiser seg i salen)) ((jubel))

#00:01:02-3# <<Ole Gunnar Solस्कjær entrer scenen, småsnakker med Jens Stoltenberg litt først, og tar han i hånden>> ((klapping)) ((folk i salen står))

#00:01:15-3# <<Stiller seg bak talestolen, kikker seg rundt, over og bak seg, så mot publikum>> ((klapping))

#00:01:22-3# Hallo. ((klapping)) ((jubel tilter)), <<Tydelig krent>> JA. TAKK SKAL DERE HA. ((Klapping)) <<Fører hendene opp foran munnen, og ned igjen>>

#00:01:39-3# ((Klapping stilner))

#00:01:41-3# Nåååå. Det er jo. Det er jo nesten som å være på Old Trafford det her <<kikker rundt seg>> det var rødt ((jubel)) veldig rødt. Og deet.. Men dere lurar sikkert på "koffer æ e her da"²²⁰. Det lurar jeg på selv også når jeg står her enkelte ganger. ((@)). Hver gang jeg sier ja til å stille opp på sånne ting så lurar jeg på, hvorfor gjør du det?

#00:01:57-3# Men så var jeg på skolen til Karna, hun er åtte år i (dag) morges, og hun. Klassen hennes hadde underholdning for resten av skolen, og hun sto frem og hun sang sanger og hun fortalte på engelsk. Og da kan ikke jeg være nervøs for å stå her i hvert fall. ((@)) Så det er. Det er kjekt å stå her. Det er veldig kjekt.

#00:02:20-3# Der jeg kommer fra, der jeg har vært i 15 år nesten, der er jeg vant til at når sjefen bestemmer, så lytter du. Der var det Ferguson som bestemte. Og når han sa noe, så lytta jeg, og da gjør jeg det han sier. Når jeg flyttet hjem til Norge, da er det Jens som bestemmer, det er han som styrer ((@)) ((klapping)) <<kamera viser salen med Jens Stoltenberg som klapper og ler>>. Så når han da ringer og spør om jeg kunne si et par ord her, så. Selvfølgelig så kan jeg ikke si nei da. #00:02:51-3#Men det er jo en grunn selvfølgelig, jeg vet hvor jeg hører hjemme hen. Som du sier Jens, jeg er (pause). Jeg har spilt med rød drakt i mange mange år, og jeg er ganske rød. ((klapping, jubling)).

²²⁰ Ole Gunnar Solस्कjær's molde dialekt, transkriberes i det videre etter vanlig norsk bokmål.

#00:03:00-3# Men så setter jeg også utrolig pris på ((klapping)) Jeg setter utrolig pris på den jobben dere gjør. Jeg beundrer dere for at dere stiller opp slik som dere gjør i politikken, for det må jeg takke alle dere for. Det er dere som har gjort landet til det det er. Dette landet her som har gitt MEG, og veldig mange andre muligheten til å bli det vi har blitt, jeg har fått levd ut potensialet mitt og drømmene mine og (pause). Nå har jeg fått en ny jobb, og jeg håper mange andre får oppleve LITT av det jeg har opplevd. Av mine spillere. Men det er i hvert fall (pause). Her i Norge så får vi mye lagt til rette. Gjennom fellesskapet, dugnad og hardt arbeid fra veldig veldig mange. Jeg skal ikke stå her og belære dere om politikk eller bli politiker, for det (pause) Jeg er en enkel fotballmann ((svak hørbar humring)). Men jeg skal fortelle litt om, som Jens sa at (pause) Fortelle om det som har vært viktig for meg. Hva som har inspirert meg og så KAAAANSKJE så kan jeg inspirere dere LITTEGRANN <<viser et lite mellomrom mellom tommel og pekefinger>> LITT ekstra til å stå på fremover i den viktige tida. Deet. Det håper jeg litt på.

#00:04:07-3# Politikk og fotball det er veldig likt på mange måter. Synes jeg. Det består av mange mennesker (pause) som jobber sammen (pause) mot et felles mål, og det er å vinne (pause). Er det ikke det? ((Jo)) ((klapping)) Jo. ((klapping)) Men FORUT. DET DET det som jeg vet, som er en forutsetning for å lykkes i hvert fall, det er hardt arbeid, og det kommer du ALDRI utenom. Det er (pause) kanskje det MEST fundamentale en fotballspiller (pause) har å gjøre, hardt arbeid. Og uten det (pause) Så tror jeg ikke jeg hadde vært den jeg har vært. #00:04:41-3# Jeg kan med gaaaanske god samvittighet si at jeg har (pause) arbeida hardt. Stått på, vært målbevisst mot målene mine. Ikke vikt mye unna, <<viser sikksakkmønster med hendene>> jeg har (pause) stått på julaften og trent, når ingen andre har gjort det. For for. For når du ikke har det største talentet av alle i verden, så MÅÅÅ du prøve å finne de små ((@)) avenyene hvor du kan ta litt (inn)på de. Ja men det er sant det! Jeg har spilt sammen med mange jeg, i Kristiansund, som var mye større talent enn meg, men så er det sånn at trening det trumfer talent. Sånn har det alltid vært. Og hardt arbeid, det trumfer talent, så deet (pause). Det kan jeg (pause) MED (pause) ja. <<holder begge hendene på brystet, foran hjertet)) Jaaa.

#00:05:26-3# Ja jeg kan jo si at jeg jobber hardt. MEN Ferguson da, sjefen min, han sa alltid når det begynte å nærme seg serieslutt, viktige kamper, ”Hardt arbeid, er dere SLIITNE dere spillere? Dere er unge gutter. Hardt arbeid, dere vet ikke hva hardt arbeid er dere. BESTEFORELDRENE deres, OLDEFORELDRENE deres, DE sleit, DE arbeida hardt”. Generasjonen nå, jeg vet ikke om vi vet virkelig hva hardt arbeid ER? Og deet. Han vet også hvor han kommer fra og hvor han hører hjemme hen, Ferguson. Jeg har lært litt av haaan på flere måter. (pause) Men det er vel mest hjemmefra jeg har fått med meg det (pause) holdningene mine og verdiene mine, tror jeg. Ooog.

#00:06:07-3# Bare når vi jobber hardt, vi kjenner at vi mestrer, så kommer den gode følelsen av å lykkes, da har vi det artig. Det er mange som synes at fotball skal være artig (pause). Jeg synes fotball skal være artig, men det er ikke artig hvis du ikke vinner. ((@)) Og du vinn. (pause) Ja men det. Det er ikke spesielt artig hvis du. Og å VINNE gjør du bare når du arbeider hardt, så det har jeg prenta inn i mine spillere, at vi skal jobbe hardt men vi skal ha det artig.

#00:06:29-3# En ting TIL som jeg har lært av sjefen min og som jeg vet er forutsetning for suksess, at vi skal lykkes, det er SAMARBEID og LAGÅND. Det er alfa og omega.

#00:06:39-3 Enkeltspillere (pause) kan vinne kamper (pause). Men lag (pause) vi vinner trofeer. (pause) Enkeltpolitikere (pause) kan vinne debatter på TV'en. (pause) Men det er bare et sterkt lag som er sammensveisa, sterk i trua på seg sjøl og det dere kjemper for som vinner

valg (pause). ((klapping)) Ooooo. Er det noe dere i Arbeiderpartiet VET og KAN, så er det å vinne valg ((litt klapping)). Dere har vunnet de to siste valgene så dere vet hva jeg snakker om her tror jeg. Det er jeg ganske sikker på.

#00:07:17-3# JENS, HELGA, RAYMOND, JONAS, ANNE GRETE og alle de andre spissene de er viktige. Men det viktigste DE kan gjøre igjen, (pause) det er å inspirere alle dere (pause) og motivere dere til å stå på frem mot valget (pause). MEN. (pause). De kan ikke gjøre jobben for dere. De kan bare inspirere dere. Det er opp til dere selv. Det sier jeg til spillerne mine også, det er opp til hver enkelt. Dere får sjansen til å spille for (pause) Molde fotballklubb nå da, jeg fikk sjansen til å spille for Manchester United. Det er opp til hver enkelt. Jeg kunne ikke <<trekker pusten>> (pause) skylde på Ferguson hvis jeg ikke gjorde det bra. Dere kan ikke skylde på Jens hvis dere ikke gjør det bra. Det er opp til dere selv (pause), om dere vil stå på fremover. (pause)

#00:08:00-3# Men når jeg ser alle dere som sitter her nå, i salen, og mange andre som er tillitsvalgt i Arbeiderpartiet. Så vil jeg minne dere på at dere er privilegert. (pause) I Manchester United, når jeg spilte der, så kom det store viktige kamper igjen. Så sa ALLTID Ferguson at ”Dere er privilegert. Dere får spille for Manchester United, men det forplikter”. (pause) Og det forplikter også å være tillitsvalgt, det forplikter å være en Arbeiderparti-mann. Så (pause) Jeg vil bare (pause) si at (pause) Hvor står det hen? <<Solskjær kikker rundt og bak seg>> DER! <<kikker opp til høyre>> ”Alle skal med”. Jens sier det, alle skal med. (pause) Dere får alle sjansen til å skinne, det er jeg helt sikker på for det gjorde jeg også. Jeg vil fortelle dere en historie fra 99.

#00:08:45-3# Vi vant Champions League i 99. ((klapping)). Det er det største en fotballspiller kan oppleve. ((Klapping))MEN.(pause) Jeg var dessverre en av dem som måtte sitte på en benk eller stol veldig veldig ofte. Så var det tre kamper på slutten av den sesongen. Vi spiller mot Tottenham i siste seriekamp, hvis vi vinner den, så blir vi seriemestere. (pause). Jeg satt på benken selvfølgelig fra start, det var det jeg gjorde. ((@)). OOG så kommer vi til pause, det er EN EN, og vi begynner å bli litt nervøse. Ferguson har pep-talken sin i pausen, og så gjør han ett bytte (pause). Han setter inn på Andy Cole istedenfor Teddy Sheringham. (pause). Og jeg sitter fortsatt nede. <<viser med hodet et hengende hode>>. Og jeg har lyst til å komme innpå selvfølgelig, selvfølgelig har jeg det. Men så huska jeg orda han sa. (pause)

#00:09:33-3# «Keep on playing like you do, if you don't score and its 15 minuttet left of the game, I'll just put Ole on, he'll come on and score. ((@)) ((klapping)). OG DA! ((klapping)) Da følte jeg det, at JEG er med på DETTE HER. #00:09:46-3# Så gikk det 2 minutt, Andy Cole scora, vi vant serien, jeg kom ikke innpå, men jeg var så happy. <<avslutter med utstrakte armer mot publikum. Har før det hatt armbevegelser som når man sier poeng etter ”Andy Cole scora”, ”vi vant serien” og ”jeg kom ikke innpå, men jeg var så happy”>> ((@)) ((klapping)) Og så gikk det TIIII ((klapping)), sorry. ((klapping stilner) Så gikk det ti dager til. Champions League finale, vi ligger under en null, han setter innpå Teddy Sheringham. (pause) Det er igjen (pause) femogtyve minutter, og jeg har lyst til å innpå. Han setter meg ikke innpå, men TI MINUTTER før slutt så setter han meg innpå. (pause) Og så scora jeg vinnermålet i 99 ((jubel)) ((klapping)) og det han sa ti dager før ((klapping)) det gjorde, det følte jeg at. ((klapping)). SÅNN bygde han meg opp. #00:10:18-3# Litt sånn er det med (pause) med Jens og de andre spissene her. De kan inspirere dere, hjelpe dere, men dere må være klar og rede når det er deres sjans. (pause)

#00:10:29-3# TREDJE FAKTOR, SUKSESSFaktor, tror jeg, for et lag, (pause) Det er at vi må ha en strategi. (pause) En gameplan som det kalles i fotball. Og der i MFK som jeg har

begynt nå, så har jeg også selvfølgelig en strategi. Vi skal tørre å gå våre egne veier, vi skal prøve å spille ballen langs bakken faktisk, og vi skal prøve å spille litt sånn Manchester United-fotball. Vi skal dominere kamper, vi skal prøve å vinne hver enkelt fotballkamp. (pause) Istedenfor å prøve å unngå å tape hver fotballkamp. (pause) Og det, jeg har lyst til at guttene mine skal GJØRE det. De skal gå ut der, og prøve å vinne hver enkelt en. Så har vi allerede tapt en, vi har spilt en uavgjort, så vi har ikke vunnet en kamp ennå i serien. Men det skal jeg forsikre dere om at, det kommer vi til å gjøre. ((@)) (pause) MEN DET ER viktig å ha en filosofi som du er tru mot, og det er jeg. <<tar hånda mot brystet>>. Men, da må jeg fortelle spillerne om det, jeg må fortelle om det, det er ikke nok at vi i klubben vet om det, jeg er nødt til å lære opp nå, kanskje dere her, som synes at det er alt for mange pasninger, det går ikke rett frem (pause). Derfor så kommuniserer jeg det hele tida, frem og ut. Og jeg har vært en del av et (pause) suksessfullt lag Manchester United som har spilt på den måten her, hvorfor kan ikke vi prøve å gjøre det på den måten. (pause) Jeg må opplær supportere, journalister, de fleste egentlig om hvordan jeg synes fotball skal spilles. For jeg har vært en del av et lag som har vunnet fotballkamper. Veldig veldig mange fotballkamper og det. #00:11:53-3# Den måten han stooalte på oss fotballspillere, sjefen min. TAPTE VI, vi tapte FEM – NULL, SEKS – TRE i to kamper. Det var FORFERDELIG stemning i laget. Så kommer han. <<trekker pusten>> Så sitter vi å tøyer ut, og så sier han. #00:12:07-3# «Hvis det er noe guts i dere nå, så setter dere alle pengene dere har, tar opp lån, på at vi vinner serien. For du får aldri bede odds enn dette her», sa han. ((@)) (pause) Og vi VANT serien med god margin. ((klapping))

#00:12:23-3# FOR DET! ((klapping)) Det er en (pause) ((klapping stilner)) Det er en mann med (pause) langsiktighet (pause) tålmodighet og sånn tenker jeg også, at vi ikke har vunnet ennå, det stresser ikke meg, jeg tenker litt lenger frem i tid, i fotball så er deet (pause) det er litt rart, det er paradoksalt det. Jeg tror alle VET at kontinuitet er det viktigste av alt for å få suksess. Men ingen i fotball, ingen styreledere i fotball har tid til å vente, og det synes jeg er ganske godt gjort. Sååå (pause). Og sånn tror jeg det er i politikken også. Det er viktig å ha is i magen (pause) tenke langsiktig (pause) være tålmodig. For meningsmålinger, de svinger (pause). Opp, det går ned <<viser med svingende hender opp og ned. Kroppen følger med på svingningen fra side til side>>. #00:13:04-3# Det. Det er ikke farlig å tape enkeltkamper i serien, det er ikke farlig å tape enkeltkamper for dere heller, det er resultatene over TID som teller. De som tenker langsiktig og er tålmodig, de vinner tilslutt, det er jeg ganske sikker på. Det spilles mange kamper i løpet av en regjeringsperiode, og alle kan ikke vinnes. Og ingen spiller er like bra hele tida (pause) sånn er det i fotball. Faktisk Manchester United har tapt EN, de taper en og annen kamp en gang i blant de og ((humring)), det gjør de. Men det er helheten som avgjør. Og dere har VIST, med Jens i spissen, at dere vet hvordan de største trofeene skal hentes hjem. Hvordan seriene skal vinnes, hvordan valg skal vinnes. (pause)

#00:13:43-3# Siste. Og ikke minst, kanskje (pause) kanskje det viktigste for meg (pause) som jeg har lært i England. Bygge lag. Skal du ha suksess (pause) så er det den INNSTILLINGEN (pause), STOLTHETEN over å ta på seg AKKURAT DEN Manchester United-drakta, eller stoltheten av å (pause) <<aktivt kroppsspråk>> JOBBE (pause) fremover for Arbeiderpartiets verdier og mål. Det er dem som gjør at alle gir det siiiiste lille ekstra tror jeg, som skal til for å vinne. Da snakker jeg om å vinne så mange TAKLINGER i fotball som mulig, HODEDUELLER som mulig, LØPSDUELLER som mulig, så mange BALLER som mulig. (pause) Jeg sier til spillerne mine jeg, at 99 prosent innsats, det er 100 prosent mislykka. Det sa Ferguson til meg hele tida også. HVER GANG jeg tok på meg den Manchester United-drakta, så var det det ENESTE som betydde noe at jeg skulle gå av banen (pause) og vite (pause) at jeg har gitt 100 prosent. Samme om det var NITTI minutt, eller TI minutter. Så

hadde jeg (pause) DEEEN lille perioden der på ååå (pause) på ååå (pause) på å få vist meg frem for han om at jeg skulle starte neste gang. Men så gjorde jeg det så bra som innbytter at han satt meg på benken for han visste at jeg skulle ((@)) (pause) DA! DA! Da kom jeg innpå neste gang og, og gjorde det ganske BRA. Nei men eh (pause) Nå har jeg snart begynt å bruke tida mi, ooog. <<trekker hørbart pusten inn>> Jeg vil bare si at det BLIIIR (pause) fotball for meg fremover og ikke politikk. ((humring)) Det er (pause) Jeg skal ikke bli noen politiker meeeen (pause) Jeg skal ikke blande meg inn så veldig veldig mye.

#00:15:12-3# Men nå har jeg fått nummeret ditt <<kikker bort i retning til venstre, der Jens Stoltenberg sitter>> ((@)) Hehehe. Ooog (pause) ((klapping)) Hvis det er noe jeg ikke er fornøyd med, så skal jeg nok si ifra. Og som Kristiansunder så vet dere sikkert hva jeg følger med på på nært hold ((jubel)). Det gjør dere sikkert. ((noen ler)) Deet. MEN JEG SKAL. Jeg lover dere at jeg skal følge med. Jeg ønsker der alt lykke til og alt godt i fremtida, ooog (pause) Bare stå på. Takk for meg! <<hever den ene hånden til vink>>

#00:15:44-3# ((klapping)) ((folk reiser seg i salen)) ((jubel))

Vedlegg 6 Transkripsjon av ”Kan vi lære noe av menn i korte bukser?”

Foredragsholder: Erik Thorstvedt

Varighet: 1 time 26 min

#00:00:00-4# (Introduksjon) Hei. ((Hei)) Ikke sånn fyllesjuk hei. ((@)) (pause) Var det bra i går? ((ja)) (pause) Fyllesyk-bra? ((@)) (pause) Eh. Jeg tenkte jeg bare skulle introdusere førstemann på scenen i dag. Han blir av mange regnet for å være Norges beste keeper gjennom tidende. Eh. Han hadde landslagsdebut i to og åtti mot Kuwait, så han er så gammel at klærne hans er på museum. ((@)) Det er sant, på fotballmuseet. Eh. Selvskrevet førstevalg (på) Norges landslag i en 15 års periode eller noe sånt. Nesten hundre kamper. Så har han spilt for ViKING, ikke minst. Og så har han to svenske seriemesterskap, det er litt tvilsomt, men. Eh så er han første nordmann som ble cupmester i England. Og så hadde'n bursdag tidligere i uka, dette her har jeg googla - ((@)) så da kan dere gratulere han etterpå med dagen som har vært som en unnskyldning til å hilse på. Velkommen opp på scenen, Erik Thorstvedt! ((klapping))

#00:01:10-4# Takk for det - man må være litt sånn forsiktig med sånn googling og sånne ting, det står på Wikipedia at Jan Ivar Mini Jacobsen er en meter høy. ((@)) Det er helt sant. Så... Mene... Tusen takk for en så flott introduksjon, du får det til å høres så veldig enkelt ut. Og jeg har hørt veldig mange introduksjoner, og jeg samler faktisk litt på det, for det er veldig mye rart å høre. Jeg var i Molde en gang og da var det en bedrift som skulle ha en sånn dag for de ansatte, og sjefen starter (pause) Eh. Jeg er tilstede selvfølgelig og han sier at (vi) har bestemt at denne dagen for dere skal handle om samspill og samhandling. Og da var det jo en foredragsholder vi tenkte på vi hadde lyst på umiddelbart, og det var selvfølgelig, Nils Arne Eggen. ((@)) Han hadde dessverre ikke anledning til å komme, ((@)) men vi har fått Erik Thorstvedt istedenfor, ((@)) da er man godt i gang synes jeg, en bra start. ((@)). En gang når Kong Olav var på besøk i USA, så var det en amerikansk senator som skulle introdusere ham, og han sa så: give a big welcome to King Kong Olav. ((@@)). Men... av og til så får du liksom sånn, du skal står å avtaler litt sånn, "ja skal jeg introdusere deg eller vil du gjøre det sjøl" og sånn, du skulle tro det å introdusere seg sjøl det kan jo ikke gå galt. Men dette her er helt sant, eh, hun jeg er gift med, for mange år siden skulle hun begynne i ny jobb. Og da går du rundt første dagen og hilser på folk og sier hva du heter og sånn, og blant annet så skulle hun introdusere seg selv overfor sjefen. Og mens hun gjorde det, så tenkte hun av en eller annen syk grunn på en ANNEN person, og så sa hun NAVNET på denne ANDRE personen som hun tenkte på, og men liksom.. når du får tenkt deg litt om og må komme tilbake fem minutter senere og banke på døra og si at "beklager men jeg hette ikke det like vel". ((@)) Da får du en litt sånn halvslakk start på det arbeidsforholdet. Men okey.

#00:03:00-4# Jeg er veldig glad for å være her, selv om jeg må vel innrømme at (pause) eh skal jeg være helt ærlig, førsteinntrykket er litt skuffende. ((@)) Eh, for hadde ikke dere fest I GÅR? Dere ser jo så PIGGE ut alle sammen ((@)) Jeg har ikke sett en så flott forsamling i hele mitt LIV ((@)). Sant? Og veldig glad for at du har STILT OPP, sant? Det er BRA. Det er gøy å ta han ut, men at du kommer, det er supert, det skal du har skryt for. Og hvis det er noen som sitter her og tenker kanskje jeg ikke skulle ha tatt de to siste flaskene med vin i går kveld ((@)) så må dere finne trøst i noe som en kamerat av meg sa. For han liker godt å ta seg en pinne eller fem - og han forstår overhodet ikke prinsippet med å være AVHOLDsmann. For som han sier, det må være forferdelig å våkne opp om morgenen og så vet du at du ikke kommer til å bli bedre utover dagen. ((@)) Så, dere må holde fast i akkurat den. Og, nå er det faktisk sånn at, jeg var jo ikke tilstede i går, men jeg har greit å få tak i noen eh klipp av det

som skjedde. Så her skal vi bare ta noen timer – eh et steg noen timer tilbake i tid.

#00:04:03-4# <Viser humoristisk video av folk som ramler overende på fest. Forskjellige situasjoner, hentet fra Youtube> (((@))))

#00:05:39-4# Ja... ((klapping)) håper dere kjente igjen de skyldige her underveis. ((klapping)) Mene... Hovedgrunnen til at jeg er her, eh, er at jeg skal snakke om om fellesskap, om DET at det ligger en veldig bra kraft i en bra gjeng som prøver å skape et eller annet sammen. TROJ JEG. Og (pause) vi er alle en del av av en gjeng. Og, det betyr sannsynligvis noe for akkurat deg også å være en del av den GJENGEN. Det er en norsk sosialmedisiner som springer rundt og sier at det viktigste i forhold til livs lykke - at du skal ha det bra i livet ditt, det er at du føler deg som et verdsatt medlem av en stamme. Altså du må rett og slett finne din stamme. Og du tilhører sannsynligvis flere stammer. Eh. Gjengen på jobben, tror jeg, (er) sannsynligvis en av dine stammer. Og når jeg sto i mål, så kunne jeg jo kjenne på den følelsen om å være en del av det laget, og det betydde mye for meg. Men SAMTIDIG, så kan du også kanskje kjenne deg litt igjen i den følelsen av at når du står i mål, så står du ganske alene av og til, du har ikke så veldig mange å gjemme deg bak. Sant? Det du føler er at, det gir en viss fallhøyde da, det er litt skremmende kanskje, at du er ansvarlig og det du gjør er synlig og sånne ting, men samtidig også en viss sånn EGO-GREIE involvert i det, at du er viktig, at du ikke bare er en bøye som glir i havn og ingen bryr seg. Sant? At vi greier å kombinere den litt sånn EGO-greiene MED fellesskaps-greiene, at det er et samspill hele veien mellom at du har lyst til å få ting til, også på egne vegne, men at den der gode følelsen av å lykkes sammen som en GJENG.

#00:07:19-4# Og (pause) bare sånn et lite tips, det kan være greit å notere litt underveis, fordi atte jeg sa at du har ikke så mange å gjemme seg bak som keeper, eh. Dette må ALDRI komme ut av dette rommet, det lover jeg deg. Altså dette er noe som har blitt gitt i generasjon til generasjon av keepere, og det er at hvis du gjør en stor feil ute på banen, så skal du alltid peke på en av de ANDRE spillerne på laget og så skal du riste på hodet, sånn som dette ((@)). Og det kan skape nok forvirring til at du får være med neste gang også. Så, etter hva jeg har hørt, så kan det nok også fungere i arbeidslivet. Så som jeg sier, bare ta notater. ((@)) Eh ((@)) Eh. <<kremt>>

#00:07:52-4# Det er litt sånn, (det er) ganske vanlig å trekke sånn paralleller mellom sånn idrettsliv og, det er det som er min bakgrunn da. Jeg har stått i mål, jeg har sluppet inn mål i nesten SAMTLIGE land i Europa, så det er jeg veldig stolt av. ((@)) Eh. Men. Og av og til passer det ganske bra da, av og til føler vi at "ja" (pause) og av og til passer det kanskje IKKE. Men det ligger liksom noen ting i bunn føler jeg, som er ganske likt om du jobber på et nav kontor eller. Eh. Eh. Spiller i et musikkorps, eller jobber i en dagligvareforretning, eller hva som helst, så ligger det noen greier i bunn som er ganske FELLE. Og jeg skal prøve å hente frem NOE av det. Det som ut i fra min erfaring betyr MEST, og se om jeg kan greie å få en relevans i forhold til hvordan du føler at du har det. Eh. Og det er lett for meg å valse inn her og FORHERLIGE det der med gjeng-greiene, dette med denne gode stammen, og hvor gøy og kult og fint alt skal være inni der. Og så må jeg innrømme at jeg har vært på noen RÆVA dårlige lag. Virkelig altså der vi har brukt sykt mye tid og krefter på å prøve å DRITE hverandre ut. TRYKKE andre ned, derfor at det viktigste her hos, er jo at jeg ser bra ut. At jeg rULer, at jeg er litt over de andre. Det betyr mer enn hva vi faktisk klarer å prestere sammen som den der gjengen.

#00:09:04-4# Og. Her ser vi et eksempel der det må <<kremt>> komme inn noen andre fra et

sånt annet pleie og omsorgs senter og prøve å rydde opp ((@)) i trøbbelet. <<viser bilde på storskjermen>> ((@)) Eh. Og. Så må jeg jo innrømme da, selvfølgelig, at jeg også heldigvis har vært på noen sånne skikkelige BRA lag. Der vi har jobbet hardt for å nå målet våres, men så har vi i tillegg FAKTISK brydd oss om hverandre. Og. Dette her er jo et bilde av det SUVERENT største MØKKA-fotballaget som NOEN SINNE har gått ute på en bane i Norge <<viser bilde av Tuft IL på storskjerm>> Detter Tuft IL og jeg lover dere, VERRE blir det ikke. Rent faglig, BÅNN i bøtta. Men jeg ELSKER likevel dette bildet her, for det sier jo et eller annet om det der med å stå sammen, som denne gjengen. Skulder ved skulder. Mitt favoritt fotballuttrykk: "Vi vinner som et lag, og så TAPER vi også sammen som et lag". Og kanskje du kan tenke litt, ja hvordan er det hos dere, der hvor du er, i din stamme? Når kanskje ikke alltid ALT går på skinner der heller, og hvordan takler vi DET? Står vi sammen som en gjeng, eller (pause) er det sånn som at hvis dere ser en fotballspiller som lager selvmål. Jeg lover, prøv å legg merke til det. For det er veldig underholdende, og så er det sannsynligvis verdens ensomste syn. For etter du har scoret selvmål så går du ut over sånn som dette her, og det er aldri en kjeft i nærheten. Når du trenger det som aller MEST, så tar alle et FINT langt steg tilbake og tenker "DÆVEN det var bra det ikke var jeg som gjorde det greiene der altså". ((@)) (Sant?) Og kanskje til og med når ting går bra, synes vi det er en fin ting når andre lykkes, synes vi det er bra å løfte det frem eller er det MEST av alt en trussel, mot meg selv og MIN posisjon. Er det noen bergensere her?

#00:10:40-4# ((@)) (pause) DER kommer det en. Det er jeg veldig glad for, i et øyeblikk så frykta jeg ETNISK RENSING eh ((@)) Men heldigvis så var det en som kom ut av barken. Eh. De har jo et litt mindre fotballag i Bergen som heter Brann ((@)) Og. Jeg var på en kamp på Brann stadion, og da har de en lys spiss om heter Erik Huseklepp. Og på den kampen så gjør han noe veldig spesielt, for han lager tre mål og det det gjør du ikke hver gang, det kalles et hat-trick. Og på det SISTE målet så er det en kollega som gjør HELE greia. AbsoLUTT hele greia. Han dribler fire mann innen boksen, så triller han bare ballen langs (streken) og så kommer Huseklepp og dytter han over, og så springer han mot fansen og skal ta imot jubelen, og så KAN du, REINT fysisk SE, at plutselig så slår det en tanke ned i skallen på han. (DING). Og så avbryter han løpet og så springer han isteden HELT ut til han som gjorde hele greia, og hiver seg rundt halsen på han, og sier forhåpentligvis "Tusen takk". Hvis han gjør DET, så er det selvfølgelig en mye større sjanse for at han skal synes at det er okey og gjøre det der greiene der en gang til. Såne små ting prøver jeg alltid å legge merke til. Jeg tror det sier noe om hvordan vi har det sammen, og faktisk også hvordan vi kommer til å prestere. Så. Eh.

#00:11:51-4# Jeg har ikke masse sånne pedagogiske vekttall mot dette her. Men jeg har som sagt vært på veldig mange ulike typer lag. Og det første jeg vil dra fram i forhold til suksesskriterier - i forhold til at vi både skal ha det bra sammen og prestere bra, det er at vi må ha en sånn klar formening om, ja, hvorfor eksistere vi? Og hvor skal vi hen? Og det er litt i motsetning til denne gjengen her.

#00:12:11-4# <<viser humoristisk video>>

#00:12:30-4# <<Her hører man en fotballkommentatorstemme si i videoen: "The hundred yards for people with no sense of direction". ((@))

#00:12:42-4# ((@))

#00:12:48-4# Skulle gjerne ha guffa litt mer lyd på (----) Men det var i hvert fall hundre eh hundre meter fullstendig uten retningssans. ((@)) Og. Og det er jo, kanskje litt sånn, litt sånn, selvfølgelig litt sånn typisk at det skal komme en avdanka idrettsdude inn sånn som jeg, og og

begynne å snakke om mål og sånne ting. <<Viser følgende tekst på storskjermen: ”Mål som betyr noe for oss”>> Og. Men jeg tror ikke det er bedre lim i systemet, enn at vi har ett eller annet der som vi har lyst å å oppnå, og faktisk føle at, jeg jeg har en påvirkningskraft, jeg har, jeg kan være med å sørge for at vi gjør det. Og så vet jeg jo at her er det jo, folk som er en del av systemer, der det har vært saaabla mye omorganiseringer, og nye retninger, og så skal man gjøre det sånn og sånn, å få dette her til er (tekkan?) og det er nye mål og nye greier hele veien. Og det er selvfølgelig, det kan jo, faktisk ha nesten sånn motsatt effekt, det kan jo til og med være med å dra deg ned. Men men det å (pause) å ha et eller annet der framme som gir oss en annen dimensjon enn bare det jeg holder på med akkurat nå. Et eller annet der som er en sånn overordna greie, som faktisk for å sette det litt på spissen, kan gi en grunn til å pelle deg ut av senga på morgenen, og være med å bidra, det tror jeg er viktig å ha. Og det at vi finner det, og at vi også greier å få det til å bety noe for oss. For hvis det sitter noen sjefer på et eller annet høyfjellshotell eller et eller annet, og bare finner på noe, og så trer det ned over hodet på folk og sier "sånn skal det være", så er kanskje sjansen for at du faktisk bryr deg om det, mindre. Men blir en utfordra, har lov til å komme med egne bidrag. Si sin mening, og ha en viss form for påvirkningskraft, så er det større sjanse for at man faktisk skal synes at dette her er, et eller annet å være med å bidra i forhold til.

#00:14:23-4# Og. Som jeg sa, det det det, er jo noe som også kan eh oppfattes litt som et press da. Det å videre og videre, helt nye greier og så liksom (pause) det tar jo aldri slutt heller. Eh. Og det er klart at i Norge så hører vi også at skruen skrus til hele veien. Det forlanges staaadig vekk mer av folk. Du må SPRINGE fortere, JOBBE hardere, HELE veien. Og det må vi selvfølgelig være oppmerksomme og varsomme i forhold til. Men samtidig, så er det en HAUG med mennesker som går på jobb i Norge HVER ENEST DAG, og ikke har en PEEELING på om de gjør en god jobb eller ei. Har’kje SNØRING, for de vet ikke hvor lista ligger henne, hva forventningene og måla er, og så får de heller aldri noen skikkelige tilbakemeldinger. Og i lengden, så tror jeg DET er GANSKE kipt. Ja. Når du ikke får den der greia der. Så det er ikke VONDT for oss, og på en måte få lagt lista, det er ikke VONDT for oss å være med og og føle at vi må strekke oss litt. Og uansett hvor gammel du er, og uansett hvor lenge du har vært i dette gamet og hvor mye KOMPETANSE du har, så må vi også se verdien av at vi faktisk prøver å kommer oss litt videre. (Det må være) SAAABLA kipt å sitte på kontoret kanskje en dag og føle at vet du hva, nå har jeg skalla hodet i taket gitt. Det er ikke mer å gå på, jeg har tatt ut maks. Altså (pause) (ting) endrer seg jo. Og det har en verdi for oss i å være med å bidra og strekke oss og utvikle oss litt, LIVET ut. DEN muligheten, og den egenskapen, og den den greia har vi. Og. Eee. Jeg vet ikke hvor, jeg var jo så heldig som nevnt her tidligere å få lov til å spille for verdens offisielt aller beste fotballag, som heter Tottenham og kommer fra England, og (pause) ((@)) ((svak klapping)) Jeg slapp nesten unna med det. Altså 99 prosent kjøpte det, og så var det noen som begynte å ødelegge. Typisk. Opp med hendene alle som holder med Tottenham her inne.((@)) Det er veldig vanskelig for dere her framme å se, men bak så er det nemlig en skoG av hender. ((@)) Så takk for den.

#00:16:15-4# Mene. I 1991, så vant vi cupen i i England. Og dette var en ganske svær greie for oss. Tottenham har ikke vunnet noe så stort siiden den gang faktisk. Men sannheten var at på det tidspunktet så var klubben på konkursens rand, helt på kanten av stupet. MEN så kom det er milliarDÆR, som kjøpte oss OPP, og nå hadde vi et supert grunnlag. Sportslig, økonomisk, ALT lå til rette for at Tottenham skulle gå RETT til himmels. Men det skjedde dessverre aldri for alt bare fløøøyt. Det var ingen målstyring, det var ingen (herhenne), DIT skal vi og DETTE er måten vi skal gjøre det på. Sant? Vi skusla vekk en unik mulighet til å bygge et eller annet. Moralen i laget gikk rett i kjelleren. To måneder etter å ha blitt cupmester på Wembley, så er vi i Rogaland på treningsleir, og vi drar altså med Tottenham til BRYNE og får SKAMBANK fire – null. ((@)) Og når du kommer fra Stavanger i tillegg så

er det veldig flaut. ((@)) (---) Og dagen etterpå så var det bilde på første side av Rogalands AVIS av en ni år gammel gutt, og han hadde vært der på den kampen, og han hadde dessverre en SPYTTKLYSE i håret, som hadde blitt riiinget inn på første side, som en av mine midtstopperne hadde gitt han, på vei ut av banen. Og jeg lover dere, da kommer du ut av landet så raskt som du bare kan. ((humring)) For vi hadde ikke den der greia der, som, var med og dro oss fram. Også. Eh. Eh. Så handler det ikke bare om måloppnåelse da. Hvis jeg har som mål å komme meg bort til denne talestolen der. Så er det ikke så enkelt som at eh (pause) ”jeg greide det ikke, og nå ble jeg skikkelig ulykkelig”. ELLER, ”jeg greide det, og ble superHAPPY”. Det er klart at det er mye kjekkere og nå målet vårt enn å ikke gjøre det. Men <<host>> for meg så handler det like mye om VEIEN underveis. At vi har et eller annet der, som er med å DRA oss fram. Gi det mening. Og som på en måte gir denne dimensjonen som er LITT annerledes enn bare de dere greiene som du holder på med nå. Et eller annet der som du føler. Og og og det må en kanskje bruke litt tid og krefter på å finne, ja men HVA er det for oss? Hva er det som TRIGGER oss? Og det som trigger noen sjefer eller et eller annet, det er ikke alltid det som trigger de som faktisk flesteparten sitter og gjør den faktiske jobben. Og greie og bryte det ned, finne, hva er det som vi skal strekke oss i forhold til, det som skal være våre greier. Hva er det som drar oss sammen? Som en gjeng, og føle at dette kan vi ikke greie en og en, uansett hvor gode vi er, hvis vi sitter på hver vår tue, så funker det ikke. Dette må vi faktisk GJØRE sammen.

#00:18:39-4# Så. At vi ALLE HAR at vi har en sånn greie som er felles, men så tror jeg jo det er bra at DU har noe som bare gjelder deg også. At DU har din egen personlige gulerot. Sant? Og før så var det veldig vanlig at når man snakket til et lag, så sto treneren slik som dette her, og så snakket han absolutt helt likt til alle sammen. For det at det skulle være rettferdig, og alle skulle behandles likt og sånne ting, og det funker i grunn ganske DÅRLIG, for folk er veldig forskjellige. Og at DU (pause) blir satt ned (pause) og (pause) får (pause) blir sett i øynene og får noe som BARE GJELDER DEG. Et eller annet som DU skal strekke deg i forhold til, for noen oppfattes det kanskje litt som eeh, som frykt, for, hvis du skal legge lista i forhold til noe så må du kanskje også få tilbakemeldinger og måles i forhold til det. Og. Det er ganske kontroversielt egentlig, for at eeh, 85 prosent tro jeg ofte melder seg ut og sier ”Vet du hva?”, min jobb er LITT annerledes enn de andre. Det er veldig vanskelig å måle det jeg holder på med for det er LITT SPESIELT, men de andre det går ganske greit egentlig. Eh. Jeg tror det meste kan måles hvis du har et positivt utgangspunkt. Ikke for å ta ROTTA på folk eller, bli kvitt de som ikke duger, men, å å legge en en en en føring for stadig utvikling som noe faktisk, som er bra for oss. Og. <<smatt>>

#00:19:59# I nitten nittifire så kvalifiserte Norge seg for fotball VM. Og det var en SENSASJON, det hadde ikke skjedd på tohundre og femti år((humring)) og det hadde jeg veldig lyst til å være med på. Det blir liksom ikke større enn et fotball VM. Men så røyk jeg korsbåndet i kneet mitt. Også, trodde jeg, dette rekker jeg ikke, jeg blir ikke klar i tide. Men så var det en sånn volleyball-dude som litt sånn i forbifarten sier til meg, ”hvis du tar på deg en tjue kilos sand vest, så går du med den i to måneder, hele veien, og så rett før første kamp i VM, så tar du den av deg. Kanskje det funker?” Og så var jeg ganske desperat, så det gjorde jeg. Og tjue kilo er ganske tungt, ooog jeg måtte gå med en ganske stor jakke for å dekke over dette her og. Hvis jeg dunket borti noen på gata så var det litt sånn - ”DÆVEN for en pondus på han gutten der altså”. ((@)) Og. 36 timer før vi skulle spille mot eh Mexico i USA-VM, som er det MEST sette tv-programmet i Norge NOEN gang. Da tok jeg den dere greia av. Og da var det litt sånn da. ”Wow!” ”Dæven”. ((humring)) Det funka fysisk. Og så er det også sånn at, hvis du gjør noe som ingen andre gjør (pause). Jeg vet ikke hvor relevant det er, for vi lever litt i suksess tyranni, vi skal alle være så (grælig) gode og flinke og så leser vi i avisen at vi skal gå gjennom våre egne personlige barrierer, og vi skal bestige vårt eget Mount Everest,

og alt det dere greiene der. Så tror jeg folk flest bare er interessert i å gjøre så godt de KAN, og prøve å få det til å funke best mulig sammen med de vi befinner oss sammen med. Sant? Eh. Men hvis du gjør noe sånt som jeg gjorde der, så viser du også hvor mye du er villig til å ofre for saken da. Det er en veldig sånn selvmotiverende effekt, flammen inni deg BRENNER ennå sterkere fordi du også viser overfor deg selv hvor langt du er villig til å gå for dette her. Og det gjorde jeg jo, for jeg hadde dette VM-et. Jeg hadde et klart mål, og så er det jo ikke et VM hver dag. ((humring)) Sant? Sånn er det bare, de fleste dager er jo ikke sånn. Vi våkner opp og så skal vi på jobb og. Og. Og for meg kom det en sånn kjempekontrast to år senere, for da måtte jeg slutte å spille fotball for jeg hadde så mange skader. <<smatting>> Blant annet så hadde (----) jeg ødelagt ryggen min for jeg hadde gått med en tjue kilos sandsekk i to måneder. ((@)) Ja hehe.

#00:21:57-4# Og dagen etterpå at jeg slutta så var jeg på et treningssenter. Og trente, litt på autopilot. Og mens jeg holdt på med det, så fikk jeg en rar tanke i skallen. Og den tanken var, "hva i huleste gjør du her nå, du slutta jo i går du". ((noen ler)) Jeg kunne bare KJENNE, med en gang jeg tenkte den tanken, HVERT GRAM av motivasjon som jeg hadde i kroppen min bare rant RETT ut. Jeg la ALT fra meg, jeg gikk HJEM, jeg gjorde INGEN TING på tre måneder. (pause) Sofa, fjernkontroll, ostepopp - var alle ingrediensene i livet mitt. ((noen ler)) Kona mi måtte komme å snu meg hver tredje time for at jeg ikke skulle få liggesår. ((@)) Så har det heldigvis vokst frem en ny motivasjon som har gjort at jeg kom litt i gang igjen. Og for meg, selvfølgelig. Den motivasjonen var jo (pause) at jeg så gjerne ville forebygge HJERTE og karsykdommer. ((@/humring))

#00:22:41-4# Njaa, dere er ikke så lette å lure nå nei! ((@)) Hjerne og kar er jo en bra greie. Men hvis du har tenkt til å ta deg en liten joggings, eller gå deg en lang tur, og så er det FORFERDELIG dårlig vær. Altså, sluddet kommer inn sidelengs, og det blåser, og du står og kikker ut så lurer du på "skal jeg egentlig gidde dette her?" og så tenker du "nja, det der hjerte og kar-greiene, nei det er nok best at jeg tar den turen ja". ((@)) Eh. Nei det er ikke alltid det er sånn. Det så mye rart som driver oss da. Forfengelighet eller hva som helst. Men det som jeg tror er bra, det er at du av og til vender blikket innover mot deg selv og så spør du "hva er det som driver meg?". Sant? At du gransker deg selv bitte litt. Og så melk(e), og så, det med å finne ut, det er min greie og vi melker det for det det er verdt. Og det er veldig mye rart som driver oss. Men at vi bruker det, slik at dagene skal bli minst mulig kikke på klokka, autopilot, (----) men men et eller annet som gjør at du faktisk er med å bidra og at vi føler oss litt levende, og at vi er med å strekke oss i forhold til målene våres. Eh. (pause) Så. <<kremt>> (pause). Hvis man gjør det så er det jo sjanser for at fantastiske, TING, kan skje. Her ser vi jo en som, i hvert fall helt tydelig vet, hva han vil for noe.

#00:23:54-4# <<viser en video av noe på storskjermen>>

#00:24:04-4# ((@@))

#00:24:13-4# Ja. Det er definisjonen på en forvirra gepard tror jeg. ((@)) Og hvis en i tillegg, hvis en i tillegg. På en måte kommer fram til dette er liksom min greie. Dette dette dette (får meg liksom, på hukket). Hvis en tørr å være så tøff i trynet, at man kan fortelle de man jobber nærmest sammen med hva dette faktisk er for noe. Og da må vi kanskje tørre å blottlegge oss sjøl bitte litt. Men vet du hva? Hvis de har mulighet til å være med å trykke på noen knapper, som skal gjøre at de får en energisk og motivert og enda kjekkere kollega på sida av seg, så tror jeg faktisk at de vil synes at det er en bra greie. <<trekker hørbart pusten>>

#00:24:46-4# Men nå har vi snakket om dederre mål og sånne ting, og. Men altså helt ærlig,

det er jo som regel ikke planene det står på. Planen kan endre seg og det kan være mye rør underveis, men som REGEL så er det en slags KURS staka ut. MEN så er det sånn at (pause) FØLELSER kan være sterkere enn gode planer. Ting som går mellom oss som mennesker KAN være (pause) ENNÅ sterkere enn (pause) de beste strategier, og så blir det sånn at av og til (pause) så skjærer ting (pause) ut, på grunn av at, oss, ting som går mellom oss som mennesker. Og så blir det ikke så bra. ELLER ANDRE GANGER, så faller brikkene helt på plass, og så blir det bare, kanskje ennå bedre enn det vi trodde. Jeg skal bare si bitte litt om det, jeg skal bare vise et glimt fra denne tv-serien om Tufte, som handler om (----) som var elendig (pause) veldig dårlig, og så skal vi se om vi greier å forbedre det bitte litt. Og. Det handler om fotball, og det kunne handle om, hva som helst egentlig. Og vi søkte etter deltagere, på den greia, som ALDRI hadde brydd seg om den sporten. NERDER som gav TOTALT blaffen. Og det er TUUUSENVIS av de, der ute, det VRIMLER av de. Jeg vet ikke hvor de befinner seg til enhver tid, men de er der. Og. Når de hundre meldte seg som hadde lyst til å være med oss, så var vi nødt til å ha en utvelgelsesprosess. Intervjuer, psykolog og sånne ting. Og til slutt så satt vi igjen med tjuefem stykker, og disse tjuefem måtte spille en intern test kamp. De som var best på den kampen, de fikk ikke være med. ((@)) Det ble et sånn omvendt uttak, kan du si. Og det var noe sånt som dette her som møtte meg som trener på den aller første eh eh Tufte-treninga.

#00:26:15-4# <<video av trikse-trening med Tufte IL>>

#00:26:35-4# ((@))

#00:26:39-4# ((@))

#00:27:00-4# ((@))

#00:27:10-4# <<Her begynner klassisk musikk å spilles fra videoen>> ((noen ler))

#00:27:15-4# <<fremdeles musikk>> ((@))

#00:27:44-4# Noe som knuses høres avslutningsvis ((@))

#00:27:48-4# Jeg synes det er ganske sjarmerende, når det er liksom masse fotballspillere som jobber knalltøft i mange åår for å skape seg et navn på banen. Og så kommer det en her som heter Martin, som i løpet av, jeg vil si, fire til seks sekund, så blir han fotballegende ((noen ler)). Det er ganske bra gjort det. ((noen ler)). Vi satt og så en episode sammen på TV og så sier jeg atte, «den dialekten som jeg prater på TV, det høres ikke bra ut. For jeg knoter og legger inn en haug med østlandsk ord og. Nei dette var ikke bra», sier jeg. Og så snur han Martin der seg mot meg og så sier han, "ja ja, du kan i hvert(s)fall si eff (f)" ((@@))(pause) Det er ganske bra sagt egentlig. Og. Rent faglig så er det jo interessant å se hva, kan vi lære de å trikse tre ganger i stedet for en, fair enough. Men mye kjekkere synes jeg det var å se, hva slags gjeng kan vi bli? (----) veldig forskjellige mennesker, egentlig, kasta inn i en eneste stor haug, og jeg visste vi kom til å tape. Tatt de dårligste spillerne i hele Norge, vi kommer ikke til å valse over alle motstanderne, og hvis vi i tillegg ikke skulle hatt det gøy, og hatt et godt samhold, så ville dette blitt et ganske pyton prosjekt. Og det første jeg vil dra fram, er noe som i hvert fall i slike hardbarka næringslivskretser egentlig ikke er snakket så mye om. Men det er at vi har et, en sånn, eh, grunnleggende respekt for den enkeltes verdi som menneske. At det ligger i bunn, det tror jeg betyr noe. <<viser følgende tekst på storskjerm: "Menneskeverd">> både i forhold til hvordan vi har det oss imellom, og hvordan vi presterer. Og. Nå vet jeg ikke hvor mye sånn, direkte brukerkontakt og sånne ting dere har, men men man har jo ofte et fokus i forhold til hvordan vi vil at folk skal oppfatte oss utad. I forhold til hvordan vi skal bli møtt, med høflighet og, omsorg og respekt og hele den der greia der. Men jeg tror det starter oss imellom, det starter I STAMMEN da. Altså, hvis ikke de samme tingene gjelder oss imellom, så blir det mye vanskeligere å få til det (pause) utad. Og det. Nå er jo folk her del av, kanskje til dels, gigantiske systemer, og her er det folk som gjør kanskje

litt ulike ting og. Og vi har jo alltid et hierarki. Men om (du) er sjefen eller jobber eh eh eh eh, holdt på å si, ute på sykehjem eller sitte på kontor og jobbe med journaler eller om du, eh, vasker golvene på kontoret og gangene, så alle har et grunnleggende krav på å bli behandla med samme type respekt og der er vi ekstremt sensitive. Hvis du føler deg nedvurdert i forhold til hvem du er eller hva du gjør for noe, så gjør det ET ELLER ANNET med deg. Eh. Og. Jeg spurte jo hvor mange som holdt med, eh dette lag Tottenham. Hvor mange er det som holder med, eller har unger som holder med DETTE LAGET her.

#00:30:15-4# <<viser bilde på storskjerm av logoen til Manchester United>> ((rekker opp hendene)) Ta ned hendene NÅ. ((@)) UMIDDELBART. Jeg er veldig lei meg, men okey. De er jo fantastiske fotballspillere og de er omtrent de beste spillerne i verden, som fotballspillere. Men som MENNESKER, så er jo ikke de mer verdt en vi. Som mennesker så er vi ETT HUNDRE PROSENT NØYAKTIG AKKURAT like mye verdt. Og det må vi til enhver tid ta med oss. Og. Stormberg driver med litt sånn friluftstøy og sånne ting, og de har, de har ALDRI SPONSA NOEN TOPPIDRETTSUTØVER. ALDRI. De sier det at, vanlige mennesker, som gjør så godt en kan, det er en undervurdert ting i Norge, men det er godt nok, det. Det er bra nok. Og de ville være med å sponse oss på Tufte. De har også et par andre ting som er ganske (sjovende). De gir 1 prosent av sin omsetning årlig til et godt formål. 25 prosent av de som blir ansatt her har sittet inne. (pause) Og hvorfor gjør de det? (pause) Men da er det en gjeng som sannsynligvis har fått et par nei i neven, og blitt avvist noen plasser, og så kommer det noen og sier "ja men kom til oss, vi vil veldig gjerne ha deg". Og hva gjør det i forhold til selvfølelse og og motivasjon og ønske om å gi noe tilbake igjen? Og så kan du gå på trynet, men det kan du selvfølgelig gjøre når du er ansatt uansett. Og begrepene selvtillit og selvfølelse er ganske grunnleggende for oss. Hvis jeg definerer din selvtillit som troen du har på at du skal greie å få noe til på et bestemt område, sannsynligvis er du god på, eh, har du høy selvtillit på noen ting du er flink på, og så har du lav selvtillit på andre ting der du er ganske dårlig, sånn er vi. Men selvfølelsen, det er den oppfatningen du har av din egen verdi som menneske, total sett. Og den betyr GANSKE mye i forhold til DITT bidrag og din motivasjon. For er det ikke sånn at når du føler deg tryggest på deg selv, på hvem du er som menneske. Når du du kan senke skuldrene og sleppe lure på om alle går og snakker om deg bak ryggen din. Sant? Da har du mest energi, og da har du faktisk mest å bidra med. Når du er trygg på din posisjon i flokken i din stamme. Og hovedpoenget mitt her er at vi påvirker hverandre KOLOSALT (pause) <<kremt>> Mye mer enn det vi tenker over egentlig. Tenk at du treffer et annet menneske. ENTEN du vil det eller ei, så er du faktisk med å trekke det mennesket litt opp eller litt ned. Og noe av det beste vi kan gjøre i en gjeng, jeg synes det er fint å dra andre opp, jeg synes det er SUPERT når når andre har det bra med seg selv. Men jeg synes til og med det er HELT MAKS når andre er flinke i jobben sin. Og som jeg så vidt nevnte, det er ingen SELVFØLGE. For hvis noen er superbra, hvordan får du da meg til å se ut. Men i en GJENG, i et fellesskap, det som er bra for din kollega, det er faktisk bra for laget. Og det som er bra for laget, det er jo selvfølgelig bra for deg også, for du står jo med begge beina midt oppi det.

#00:32:51-4# Men så har vi, mellommenneskelig utfordringer, for vi er forskjellige. Sant? Eh. Til og med, altså herfra så kan jeg se at (pause) i den gjengen her så er det en god del ulike typer mennesker. Og nå skal jeg kjapt ta også kategorisere dere slik som jeg ser det. Nei jeg tuller bare ((@)) På Tufte, kanskje et par stykker som (noen) til og med ville sagt var litt sære. Men vi har alle et eller annet altså, det er bare så VELDIG lett å se det hos andre og ikke hos oss selv. La oss bare kjøre en liten test nå. Hvis du bare sjekker de som sitter RETT til venstre og høyre for deg, AKKURAT nå. Det er noe LITT rart med de. ((@@)) (pause) Det er noe du har lurt på et par dager (----) hvis du skulle vært helt ærlig. ((@)) Men hvis du synes det er

noe litt rart med de, så kan du bare drømme om hva de tenker om deg altså. ((@)) Og <<kremt>> På Tufte så hadde vi noe vi kalte for "den du er er godt nok for oss". Og det handler om at vi må ha en romslighet i forhold til at vi er forskjellige. Og jeg er sikker på at det er noen i dette rommet her som på et eller annet tidspunkt på sin jobb har tenkt tanken, "det er dumt at ikke alle andre her er akkurat sånn om meg, for det hadde vært mye bedre". ((noen ler)) Sant? Og det er veldig lett og tenke, men det er ikke sant, fordi atte, flerfold, altså mang eh eh gir oss mye mer og spille på hvis vi er ulike. Sant? Og. Det handler om noe så enkelt som (pause) å skille mellom sak og person. Det å si at "det du gjorde der, det kunne du ha gjort på en annen måte" er noe helt annet enn å si at "du er fullstendig idiot hva i all verden er det du driver på med?" Sant? Det blir angrepet for hvem du er, istedenfor å bli korrigert i forhold til handling. Og så må jeg (pause) understreke at dette ikke er en sovepute i forhold til å være med å bidra. Og hvor mye skal du forlange av folk? Hvor mye skal du forlange at folk skal bestige sitt eget Mount Everest hver sabla dag og gå gjennom veggen for nav eller hvor søren dere er henne? Sant? Altså. Men det jeg synes vi kan forlange, er at, vi ALLE ALLTID skal GJØRE vårt aller beste. Det synes jeg er greit. Og. Folk er gode på litt ulike ting. Og så er det litt dagsform inne i bildet. Men det er litt irriterende når det er en bra gjeng som står på og gjør ett eller annet, og så er det noen som ikke legger skylden til i den grad vi føler at "det kunne vi ha gjort" for så gode er vi faktisk. Og hvis vi kommer dit hen, at vi til og med internt i en gjeng har lov til å gi hverandre et lite tupp i ræva, ikke bare gå å vente at sjefen skal oppdage et eller annet å si ifra. At vi sjøl internt har lov til å korrigere bitte litt. Ikke fordi vi har lyst til å trykke andre ned, men av EN ENESTE GRUNN, og det er at vi har lyst til å bli så bra som vi bare kan bli. Og det har en verdi. Og det å være en del av en gjeng som skal si at "vet du hva, vi er GODE, vi er FLINKE, vi beveger oss bitte litt fremover hver dag, vi prøver i hvert fall". Sant? Og (være) en del av det, det betyr noe, det gjør et eller annet. Også (pause) er det noe jeg brenner veldig sterkt for som er en forlengelse av dette som noen sier, "men det er jo bare tull." "Det er jo naivt og kommunistisk og i hvert fall ikke SANT!" Og det at alle på et lag ikke bare er viktige, men LIKE viktige. Og så vet jeg jo at, ja. Det er ulikt bidrag og ja det er noen som er ledere og noen som gjør ditt og datt og sånt. Men, hvis en skal bli så bra som en bare kan bli så må man jo i hvert fall få alle med. Altså, man har ikke RÅD til å liksom la noen gli ut mellom fingrene og så, er det noen som er med, noen som ikke er med og sånn. Og de beste måtene å få folk med på, <<smatt>> det er at folk de kjenner seg viktige. En sånn grunnleggende byggekloss lengst innerst i sjelen hos oss, og det er HUUUNDREVIS av måter HVER DAG å å vise hvor viktige vi synes at folk er. I måten vi gir OPPMERKSOMHET. I måten vi INKLUDERER. I måten vi lytter. Litt interessert den ene av oss, ELLER mens vi driver å holder på med en haug med tekstmeldinger eller et eller annet sånt. Sant? Og når når, når jeg var. Sånn som det funker når man slutter å sleppe inn mål, da skal du lære andre å sleppe inn mål. Jeg ble keepertrener på landslaget. Og. Fikk de inn i garderoben ti minutter før kampstart. Alle gjør seg klar, konsentrerer seg. Eh. Da gikk jeg alltid rundt til spillerne, jeg tok de i hånda og jeg kikket de dypt inn i øynene og ønsket de INDERLIG lykke til, med kampen. Og det gjorde jeg med de ELEVE som skulle starte. For i fotball så er det elleve på den sida og så er det elleve der, og så spiller de mot hverandre. ((@)) Og så skal de ha ballen inn i det der garnet. (----) ((@)) Eh. Og. Ehehe.

#00:37:00-4# I garderoben så funker det da sånn som dette her. Det er gjerne litt vanskelig å se det for dere meneh, <<later som han hilser på publikum på første benk>> "lykke til med kampen", "lykke til med kampen" "nei du er på benken" ((@)) "du er reserve, (----). "reserve." ((@)) (----) "du er i hvert fall på benken, du kan bare glemme det" ((noen ler)) "lykke til". Altså jeg valgte meg ut (----) du er viktig, og så valgte jeg meg ut de jeg skulle dra litt ned. ISTEDENFOR. Sant? Og dette er en bitte liten greie. Men det er en fair sjanse for at de som sitter på benken. De som kom innpå i andre omgang og avgjør hele greia. De ser ut

som de har det potensialet (i seg med en fin heading fem minutt før slutt der). Sant? Hva tro de som sitter på benken på et fotballag EGENTLIG tenker? Hva GÅÅR gjennom SKALLEN (pause) på GJENGEN (pause) som sitter SÅNN (pause) og ser på. (pause) ((noen ler)) Helt ærlig? (pause) Jeg tror at de ALLER fleste sitter der å håper at laget deres, skal tape med SYYYKT mange mål. ((@)) SPEKTAKULÆÆÆRT, gå rett på trynet. For hvis de gjør det, så er det mye større sjanse for at JEG skal få lov til å komme utpå neste gang, og DET er jo det viktigste. Og sånne ting betyr noe i en gjeng. For vi sender fra oss så mange SIGNALER. Og hvis de signalene går MOT hverandre istedenfor at de FAKTISK går i samme retning, så betyr det et eller annet. Og derfor er jeg EKSTREMT skeptisk til interne A B og C-lag. Det er NOEN som på en måte er der, og så er det noen som ikke blir ANNERKJENT for den rollen som de faktisk spiller i det puslespillet som må til for at vi skal være bra. Sant? Og da vil alltid vær, når du VIRKELIG trenger det, når du VIRKELIG trenger at alle drar sammen, så er det noen som melder seg litt ut, og så blir det aldri, BRA. Og. (pause) Pååå på. Ut fra Stavanger på Forus, der ligger Statoils hovedkvarter. Og. Selv om, de de de fighter veldig med (pause) med med det som Statoil har bygget her, på på Fornebu. Det var en norsk lokalpolitiker som gikk TUR på Fornebu. Eh. Akkurat når det var bygd. Så var han sånn "(HEKKANES!), det er MYYYE finere enn det vi har i STAVANGER, det går jo ikke ANN". MASSE BRÅK ((noen ler)) hehe hehe, og så. Men men og der ligger det mange som jeg sier (----). Når man kom inn på parkeringsplassen der. Så ser du gjerne at de beste parkeringsplassen nærmest inngangen, der står det LEDELSEN med store bokstaver. Og du har ledelser i, jeg gir i grunn BLAFFEN i hvor mye de tjener, det har ikke så mye med saken å gjøre. Men må man er virkelig å gi det signalet allerede her? At her står vi, og så kan dere stå der borte. Og på IKEA (pause) FEM HUNDRE meter lenger nede i gata, så har de hatt en sånn greie om at MÅNEDENS ansatt, MÅNEDENS medarbeider. Og det kan være HVEM SOM HELST. Om du jobber i kassen eller kantinen eller på lageret eller hvor som helst. Månedens medarbeider. Du skal få lov til å stå her, på den BESTE. PLASSEN. NÆRMEST. INNGANGEN. DENNE MÅNEDEN. Og så er det noe vi kan tulle med i lunsjen, og som aller føler at, "det kan faktisk bli meg". Og så må jeg ødelegge hele historien med å si at jeg hørte nå nettopp at de hadde slutta med det, for det var nesten ingen som hadde bil. ((@)) Så folk dreiv og markerte la månedskortet på bussen på parkeringsplassen og ((@)) masse sånne greier da. Eh. Men jeg spilte fotball med en tysk superstjerne som het (pause) Jürgen Klinsmann. Og. Eeh. Jeg har bodd et par år i Tyskland selv og jeg spilte for en klubb som heter Borussia Münchengladbach. Noe som er en kjempeutfordring for fansen når de skal ta heiaropet sitt ((@)) (----) langt ut i andreomgang før de er ferdig ((@)) Eh. Og. Er det noen tyskere her forresten? Vi har funnet en Bergenser, er det noen tyskere? Nei. Eh. Og det jeg lærte veldig fort i løpet av to uker i Tyskland, så lærte jeg (pause) du TULLER ikke så mye med krigen. Bare la det ligge. ((@)) Prøvde meg litt på litt sånn jokes innledningsvis. Var ikke så populært ((@)) Eh. Men i 2006 så hadde de VM på hjemmebane. Og vet du hva? Det ble en (pause) AAHH! Det ble en nasjonal oppvåk, altså ENDELIG så fikk de lov til å rette ryggen og vifte med flagget, og til og med kjenne en STOLTHET over å være tyskere, det hadde de ikke fått lov til. Det ble en ENORM folkefest, helt FANTASTISK. Og det siste som skjedde inne i garderoben til det tyske laget for det skulle ut og spille kampene på hjemmebane, med han Jürgen Klinsmann som var trener for det laget, var at de holdt den siste pep talk inne i garderoben "(-----) "kom igjen". Og det var det ALLTID en av reservene som holdt. Det var HAN som kjørte den greia, som følte at "okey". Jeg starter ikke utpå der, men jeg er en viktig del av denne gjengen her likevel". Og.

#00:41:17-4# Jeg tenkte jeg skulle invitere dere inn i en engelsk fotballgarderobe. Er det noen som har vært der noen gang? Omvisning på stadion eller (pause) et eller annet? (pause) Du har vært der. Ja. Du har vært på Anfield går jeg ut i fra eller? ((Nei dessverre ikke. Jo, jeg har

vært på Anfield, men ikke i garderoben nei)) Nei. (pause) Og dette forteller han mer om i lunsjen, så det er bare å ta kontakt, hvis det er. Han fyren her heter Barry Fry. <<En video der en mann vises er klar for avspilling på overheaden>>. Eh. Han er manager for Birmingham. Dessverre så tror jeg laget ligger under en null til pause, men da høres det som regel sånn ut i en engelsk fotballgarderobe

#00:41:49-4# <<viser video fra engelsk fotballgarderobe der spillerne får kjef>>

#00:42:31-4# ((@))

#00:42:33-4# Var det noen spørsmål rundt dette? ((@)) (pause) Jeg synes det er litt sjove å legge merke til spillerne i bakgrunnen som sitter å drikker litt tee ooog. Småprater litt ooog. Ja. ((@)) Og jeg har sett tekopper som har gått i veggen jeg altså, det synes jeg av og til kan være helt fair, egentlig. Men hvis det baaaare blir dette, så er det jo inn der og ut der. Eh. Og. Deet (pause) var noe som jeg synes Drillo. Eh. EKS landslagssjef må man jo si kalle han nå, faktisk var veldig flink til å få folk interessert i oppgaven. Legge lista for hver enkelt slik at en følte vet (pause) "det blir spennende å se om jeg greier å løse min rolle ute på banen", og så greide han å få hver enkelt til å se at "vet du hva? Hvis vi skal vinne, så må jeg være KJEMPEBRA". Det er et eller annet med å være i et lag, i en gjeng i en stamme, så går det også av og til an å gjemme seg litt. Sant? Men er det så farlig hva jeg gjør da, det er jo masse andre folk og. Jeg er litt usikker på hvor stor forskjell jeg gjør. Hvis jeg ber deg om å rope så høyt som du bare kan, og så måler vi antall desibel og så setter vi deg sammen med en seks syv andre som skal gjøre akkurat det samme samtidig, så vil du sannsynligvis ikke rope like høyt neste gang fordi ditt bidrag er ikke såååå, på en måte, synlig, eller hørbart da. Eh. Men men det å få hver enkelt til å føle at vet du hva? Det er meg jeg jeg har. "Det kommer an på meg altså". Og det er en ganske god egofølelse, og.

#00:43:46-4# Eh. Han her, han holdt på med litt sånne, bare ta med det, sånne barnslige tjuvtriks. Fordi atte. (pause) <<smatt>> Ja altså, syke greier som for eksempel duvet på en stadion så er det garderobe for HJEMMElaget og så er det en garderobe for BORTELaget. Og på stadion deres, i garderoben for bortelaget, inni der, så ble absolutt alt malt knall ROSA. ((@)) Teorien var dette, at det skulle føre til en dramatisk senkning av testosteronnivået, hos bortelaget og fotballen skulle bli litt sånn som dette her. <<viser noe på storskjerm>> ((@)) Og. Det er ikke sikkert at det er helt på trynet heller, for det er noen forskere som har lurt på hvorfor så stor forskjell på borte og hjemmebane i idrett? Hvorfor mye lettere å vinne på hjemmebane, banen er jo like stor og ballen er den samme, hva er grunnen til dette her? Og så er det faktisk noen som har greid å måle INNHold av mannlig kjønnshormon mens spillerne (er) ute på banen, og så har de funnet ut at, det er litt høyere hos et hjemmelag, enn hos et bortelag. Og forholdsmessig høyest, utpå der, er det hos hjemmelaget sin keeper, som skal beskytte REVIRET SITT, akkurat som en ulv eller bikkje eller. Et eller annet. Og det er ganske sykt, og det det liksom forklarer i hvert fall hvorfor jeg alltid passet på å skvette litt på begge stolpene før vi satt i gang. ((@)) Ganske høyt opp der faktisk, bare for å markere at akkurat her er det jeg som (----) ((@)) Eh. Skal si litt om (pause) eeh (pause) ja eh ta med. Det er jo veldig vanlig og og. Mange synes det er gøy å se på keepertabber, jeg liker ikke det, jeg synes det er veldig dumt ((noen ler)) Men jeg liker jo å se når de gjør sånne ting i andre enden.

#00:45:20-4# <<viser video - fotballtabbe på banen>>

#00:45:27-4# ((@@@))

#00:45:34-4# Altså verre blir det ikke. Det går ikke ANN. Det er jo helt. Han prøver seg på en

liten sånn fancy dans på streken der. Vet ikke om dere så det? Og det skar seg. Og jeg kan på mange måter sympatisere litt med han da, fordi atte, eh. (pause) Jeg jeg ble aldri invitert til i går kveld, og på mange måter så var det kanskje like greit, for DANS og to meter utlevert vestlending ((humring))(pause) bør ikke nevnes i samme setning engang. Og en gang så ble jeg lurt med på salsa kurs. Er det? Opp med hendene de som har vært på salsakurs, her inne? Ja. Kan dere komme opp? ((@)) Nei det er greit, dere kan sitte. Påeh. Det var en FORFERDELIG opplevelse. Eh. På det kurset jeg var på så var det et gedigent MANNE-underskudd. Så jeg måtte gå på rundgang blant alle damene. Mens jeg svetta ganske HEAVY. Og hu som jeg skulle gifte meg med hu danset med han der re sabla chilenske salsa guden av en instruktør hele veien. ((@)) Og og, hehe, greia var at, litt sånn langtidsplanlegging, vi skulle gifte oss og så tenkte vi, "vet du hva? vi gidder ikke ha sånn eh brudevals. Alle har jo det og begge har hatt det før og sånn. Nei vet du hva? Vi klinker til med en sånn super het brudesalsa" ((@)) Deet blir kult. Og etter ti uker på kurs, så ble det en brudevals, det gjorde det. ((@)) Og. Og da har jeg fått telefon, den ultimate telefonen vil jeg påstå. Eh. "Unnskyld har du lyst til å være med på Skal vi danse?" <<gjør til stemmen, slik at den blir lys>> ((@)) DET ER DET SISTE PROGRAMMET I VERDEN JEG KOMMER TIL Å VÆRE MED PÅ! ((@)) Han (----) får drite seg ut han, så godt han kan. ((@)) Lykke til. ((@))

#00:47:02-4# Eh. Nå har jeg snakket mye om å være sammen og og på en måte. Ja. Selvfølelse og hvordan vi skal behandle hverandre og sånt, og så hiver vi dette her bakpå. <<viser følgende tekst på storskjermen "... men vi trenger ikke være bestevenner">>. Og det høres jo litt sånn drastisk ut, men poenget mitt er bare det at, det er naivt å tro at alle i en gjeng, i en stamme skal stå øverst på julekortlista til alle andre. Det går ikke ANN. Og hovedpoenget mitt er at det går an å gjøre en bra jobb likevel. I stedetfor å trekke oss tilbake, istedenfor å gå i strupen, så må vi lissom anerkjenne at sånn er det. I et fotballag så kan ikke alle være like gode. Alle kan ikke være like som mennesker. Samme gjelder på en arbeidsplass. Og jeg nevnte (----) mine par år i Tyskland. Eh. Og i Tyskland var det et veldig tøft miljø. De har en EENORM toleranse for konflikter. Det koster de EN HALV KALORI å ta en kjempekrangel når som helst og hvor som helst. Mulig det har gjenspilt seg i et par historiske begivenheter, men okey ((noen ler)) sånn er det nå. Eh. Men det som var litt sånn interessant å se var at når de gikk på banen å skulle prestere, så la de det vekk. "Vet du hva, jeg har interesse av at han der ute skal være god". Da blir vi gode som en gjeng, det har jeg også igjen for. Sant? Det synes jeg var enormt fasinerende å se på. At, de kunne greie å legge den der de tinga vekk, og si at "det er i vår interesse uansett at vi behandler hverandre med respekt". Og det samme gjelder i litt sånn eeh macho fotballmiljø som jeg har vært en del av. Der er det ganske ofte gått over den der streken. Det skal være morsomt og du kan ha meldinger og du kan ha litt kødding og mobbing, men så er det en strek som ikke går over, som handler om respekt. Og den er viktig å beholde, og det gjelder selv om vi ikke er bestevenner. At vi greier å se, den verdien som ligger i det å greie å prestere bedre sammen likevel. Eh. Jeg gjorde jo en kjempe tabbe når jeg gikk på noe som heter Gosen Ungdomsskole i Stavanger. For da fikk vi to valg, på ungdomsskolen. Fransk eller tysk. (pause) I min visdom så tok jeg fransk. VEEELDIG DUMT. Plutselig skal du flytte til Tyskland og begynne å spille der, forstod INGENTING. Og veldig kjapt skulle få lov til å være med laget på kamp da. Være med på, i TROPPEN. Og vi bodde alltid på HOTELL, uansett kvelden, kvelden før kamp. Og første natt med gjengen, jeg kommer og stolt som bare det. Og kommer opp på rommet der jeg skal sove. Og så viser det seg at der er det bare en svær dobbeltseng og den skal jeg til og med dele med høyrebekken på laget, som het André. LITT USIKKER på hvor jeg trodde jeg var henne denne, denne natta, men i løpet av de timene så greide jeg altså å brette en ganske solid arm og fot OVER han, som ligger på sida av meg i senga ((@)) Og når han spretter ut på golvet og slår på lyset og du ikke snakker språket OVERHODET ((@)). Da

sliter du GANSKE GRUNDIG altså. ((@)) Deeet. Men jeg har tenkt sånn eh etterpå, det hadde jo vært verre hvis jeg hadde gjengjeldt mine følelser da. ((@)) Så jeg hadde en veldig god plass i dusjen i to år, det er jo noe å ta med seg det og. ((@)) Så. Eh!

#00:49:50-4# Jeg skal si litt om mestring og sånne ting. Og. Jeg liker jo dette bildet veldig godt da <<viser bilde på storskjerm>>. ((@)). Fordi atte. Alle kan jo være uheldige, ((@)) Det kan jo skje alle. ((@)) Men det kommer jo litt an på hvordan du takler det. Sant? Og så lenge du tar det med godt humør, som i dette tilfellet ((@)), litt usikker på om du må betale havneavgift eller parkeringsavgift ((@)) i dette tilfellet, ((@)), men veldig fint. Nå skal jeg vise noen andre også som, eh, kanskje ikke lykkes. Eh. Maksimalt.

#00:50:15-4# <<viser video av noe humoristisk, med tysk/nederlandsk stemme>>

#00:50:19-4# ((@@@))

#00:50:38-4# Ja. Plutselig så ble det så mørkt gitt. ((@)) (pause) Ja jeg lurer på om jeg har ennå mer her altså. Ta med han også, bare for.

#00:50:45-4# <<viser en video av noe humoristisk>>

#00:50:47-4# ((@@@))

#00:50:53-4# Det var ikke meg, bare for å få understreke det. Eh. Jeg skal (----) dette. Og dette er litt sånn, PHFF! Det er litt sånn in-ord <<viser følgende tekst på storskjerm: ”Mestring”>>. Ooog. Litt sånn, eh, mote greier, muligens. Men jeg tror det betyr noe for for. Eh. DEG hver eneste dag. Mange av de som kommer i forhold til Nav for eksempel bruker sånne, det handler om å mestring og få de gjerne ut i arbeidslivet og og. Sånne ting. Men men eh at du har en balanse mellom hvor bra du føler at du er. Dette kan jeg dette står jeg for, dette er min kompetanse. Og de utfordringene som du møter hver eneste dag (pause). Sant? Det betyr noe for deg. Og hvis det, de utfordringene blir for lette, så kan det jo gjerne bli litt kjedelig da. Og blir det for mye og for stort og for komplisert, så har kanskje de fleste av oss også vært i situasjoner der vi har kjent oss litt urolige i magen, og lurt på hvordan i huleste dette skal gå. Og jeg har vært SÅÅ langt ute fra skalaen, at dere ikke AAANER det. Altså jeg har kjørt til kamp, og jeg har tenkt "hvis jeg kjører i grøfta nå, kanskje slepper jeg denne kampen" <<gjør til stemmen så den blir lys>> ((@)) Det høres jo helt sykt ut. Men jeg har snakket med helt vanlige folk med helt vanlige jobber som har sagt at "vet du hva? Jeg har sykla til jobb, og jeg har hatt det på akkurat samme måten." Jeg tror ikke det er så veldig uvanlig. Og av og til så må vi kanskje akseptere (pause) at, eeh, i forhold til nye ting og. Omorganiseringer og. At av og til så blir det litt sånn. Men så finner vi forhåpentligvis ut at vi fikser det. Og så kan vi senke skuldrene, og MESTEPARTEN av tida befinne oss litt i denne komfortsonen. Og som. Av og til så må vi kanskje litt opp der, å kjøre litt sånn vekselbruk. Og det er klart at hvis jeg spør deg, eh eh (pause). Hvis du kan si til meg, vet du hva, jeg er flink i jobben min. Altså det har en verdi. Den gode følelsen i det at jeg er bra i det jeg holder på med. Men. Eh. Og det er supert. Men. Nå kjenner jeg ikke akkurat nøyaktig deres arbeids situasjon. Men, jeg vil jo si at i så og si alle tilfeller så er ikke det NOK. Hvis du sitter på din tue og er DRITBRA. Så er det ikke i NÆRHETEN av være nok. Du befinner deg i en gjeng som du har en EKSTREMT påvirkningskraft overfor. MYE mer enn det du tenker over sjøl. Du har SÅ mange ganger til dagen anledning til å sende eller ikke sende pasninger i forhold til andre, og sende gode eller dårlige. Og det at du er superbra er fantastisk, det at dere er flinke er mye viktigere. Og det aspektet må vi ta med oss. Og som jeg sier, kanskje er det også en liten ego greie involvert i å vite at jeg betyr noe for så mange. Jeg har en påvirkningskraft i forhold til så mange. Og hvis du (pause) vet noe som andre kan være godt

oghh, av å vite. Så må vi dele med oss. Vi kan ikke sitte og knuge på kompetanse og og ting. Vi må faktisk få delt det slik at vi blir best mulig som en gjeng. Eh. Og. (pause) Prøve å finne (pause), det som kanskje hver enkelt og er best på i en gjeng. At vi greier å se hva er hverandres styrker. Prøve å finne det som som gjør at en kan få frem det beste i seg selv da. Sant? Og da må vi kjenne hverandre. Då må vi kjenne hverandre faglig, men KANSKJE til og med MENNESKELIG. Hvordan er vi som mennesker? Hvordan vil jeg være med å trykke på de knappene som jeg nevnte innledningsvis. For at vi skal bli best mulig som en gjeng. Og! Jeg tenkte jeg skulle vise dere (pause) <<smatt>> Det å vise. Jeg synes ikke det er så gøy å bare vise folk som er DRIT flinke og får ting til. Så nå skal jeg vise mitt LIVS VERSTE mestringsopplevelse, bare for at dere skal kjenne det liksom, litt god varm følelse inni dere selv, at det har jeg aldri gjort altså. ((@)) NETTopp. Og. Det er vel ingen av dere som husker min første kamp for Tottenham går jeg ut i fra ((noen ler)) (pause) Kan jeg i hvert fall få lov til å fullføre setningen hvis det er greit for dere? ((@)) Mene. Det var virkelig mitt livs store drøm. Skulle debutere i engelsk fotball. Kampen gikk direkte på engelsk TV. BBC match (----). Smekkkfulle tribuner. Og så skjer, eh, dette her.

#00:54:41-4# <<viser video fra han selv i sin første kamp som keeper for Tottenham>>

#00:54:56-4# <<engelsk kommentatorstemme høres si "That's a nightmare start for the Norwegian">> ((@@))

#00:55:00-4# Ja. det ser jo helt FORFERDELIG ut, hva er det du holder PÅ MED? Og det var da jeg lærte det engelske fotballuttrykket "Lettuce wrist". Det betyr salatblad - håndledd. ((@)) Eh. Og det var faktisk det det var snakk om. Og. Dette var jo ikke en keepertabbe, dette er jo sørenmeg en LIVSKRISE. ((@)) Det er ganske HEAVY altså. Jeg har nettopp kjøpt nytt hus i England. Jeg står og pusser opp og maler litt og sånne ting så ser jeg i avisa "han blir i hvert fall ikke gammel i den klubben", står det. ((humring)) Og da tar du bare et strøk. ((@)) Da får det holde ((@)) Og resten får vente. Og. I Englands største tabloid avis, som heter The Sun, der har de tegneseriestripe om "Hårek den hardbalne" som heter "Hägar the Horrible" på engelsk. Og de lager altså en egen helt personlig tegneseriestripe i mange millioner eksemplarer bare om meg, som de kaller for "Eric the Horrible". ((@)) Og det er ikke det verste greiene å bli kalt for heller, for atte, på vår hjemmebane så blir jeg etter hvert kalt for "Eric the Viking" men når du kommer på ANDRE BANER, fra andre lag sine fans. Så blir du kalt for LITT andre ting. Og det synes jeg kan være ganske sjov. Det blir litt sånn "kom igjen, jeg skal vise dere". Litt inspirerende. Men, smått syk opplevelse. Når du er på eh Westham sin bane, og Westham er et annet lag i London. Og når du står i mål og konsentrerer deg og sånn, så hører du ti tusen mennesker som taktfast klapper og roper i kor: "Eric the forskin". Erik forhuden. ((@)) DET ER GAAANSKE SPESIELT. ((@)) Deet glemmer du ikke første natta, det kan jeg love dere. ((@)) Eh. Og. Men jeg tror jo det var en en slaags GRUNN for dette her da. For at. I London så bor ofte bestemte folkeslag på bestemte steder. Nordmenn har slått seg ned i Wimbledon-distriktet. Og så bor grekerne der, og kineserne der. Og i Nord-London, der som Tottenham og Arsenal, begge klubbene kommer fra samme strøk. Der er det en stor jødisk befolkning. Og Tottenham som klubb de har et jødestempel, og det hører du på tribunen i forhold til kamprop og det er en del av identiteten og stoltheten til klubben. Det hører du med kamprop og sånn på hver eneste kamp. Og. Eeh. Jeg går ut i fra at Westham sine supportere regnet med at kanskje jeg som nordmann da, på dette laget, var den eneste som fortsatt hadde den kroppsdelen i behold. ((@)) Litt usikker, jeg velger å se det på den måten da. ((@)) Eh. Og engang så fortalte jeg den historien en gang det var døvetolk tilstede, og det var sjovt. Deet ((@)) det det ((@)) så ((@)) Hvis noen er litt interessert i vite det, så kan de ta kontakt etterpå så kan vi gå igjennom det. Eh. Eh. eh. (pause) Skal vi se. Eh.

#00:57:28-4# På på Tufte, så hadde vi ikke all verdens grunn til åh, ja det var ikke så mange ting vi var veldig flinke til, men men, eh av en eller annen grunn, så var vi ganske gode på på sklitaklinger.

#00:57:38-4# <<viser video fra trening med Tufte IL på sklitaklinger>>

#00:57:38-4# <<Erik Thorstvedts stemme høres: "Sklitaklingsøvelsen medførte noen absolutt fantastiske situasjoner"

#00:58:01-4# <<musikk i video kommer på>>.

#00:58:05-4# ((@))

#00:58:10-4# ((@))

#00:58:20-4# ((ååååhh)) ((@@))

#00:58:24-4# Heldigvis så fant vi den kjeglen igjen. ((@)) Men men. Det er jo liksom med mestring da, hvis man hadde bedt den gjengen der om å gå inn på på Vålerenga eller et eller annet og sånt, og sier "vet du hva, nå skal du kjøre sklitaklinger" det hadde vært kjempestressende. Sant? Men å på en måte gjøre det i den rette settingen og gjøre det på det nivået som de (pause) eeh. (pause) Som de kan være trygge da, det er jo det mestring mye handler om. Jeg har trent et sånt lite fotballag i Viking i syv år fra de var fem år, og kanskje min største opplevelse var den gangen vi var. Av en eller annen grunn så var vi TRE TRENERE PÅ TRENING. Så vi kunne TA. Jeg kunne ta med meg de som var kommet, kortest da. Og gå også gjøre noe på bare deres premisser istedenfor at de bare ble springende imellom og aldri fikk låne ballen. Og den der følelsen av at, "vet du hva?", når de kommer og sier liksom "kan vi ikke få lov til å gjøre dette hver eneste gang". Sant? Å treffe på denne mestrings-greiene. Og. Som jeg sa, det er ikke så mange ting vi var så veldig flinke på. Men, vi hadde i vert fall en på laget, som het Bjørn Tore. Og han var sånn fra naturen sin side at han bare måtte meie absolutt alt som rørte på seg flatt til enhver tid. ((@)) Og. Sklitaklinger passa glimrende. For han. Og vi skulle spille mot mot eh eh, siste kamp, Norges dårligste mot Norges beste lag, som den gang var seriemester og var Vålerenga. Og hadde Kjetil Rekdal spillende trener ute på banen. Og i den kampen så tar Bjørn Tore på Tufte, også bare feeier han ned Kjetil Rekdal ((@)) Så han ligger som et eneste stort slaagt ute på banen. Men jeg synes jo det mest interessante var å se reaksjonen på benken til Vålerenga, for alle spillerne der bare spratt opp og jubla spontant. ((@@)) Så. <<kremt>>

#00:59:57-4# Nå har jeg hevet litt sånn. Nå har jeg skrevet eh skryt bakpå <<viser følgende tekst på storskjerm: "Mestring og skryt". Det er jo litt sånn FLUFFY. Og det er så lett å komme inn her si at, ja vi må bli flinkere (til) å rose hverandre. Eh. Men jeg tror ikke det er mange lag eller arbeidsplasser i Norge i dag der liksom der du kan si "vet du hva?" NÅ MÅ VI ROE LITT NED HER HOS OSS, NÅ HAR DET BLITT ALT FOR MYE SKRYT OG ROS OG KLAPP PÅ SKULDRA. NÅ MÅ VI TA DET NED TO HAKK, DET TAR HELT AV." Eh som regel så, eh ja. Jeg vet da søren, man kan kanskje har positive ting på tunga og så kommer det ikke helt ut eller? Så, så er det alltid problemer og utfordringer og ting vi må ta oss AV. Og det må gjøres. Og det forstår jeg. Men proporsjonene blir ofte litt feil. Vi blir så opptatt av de greiene at vi greier ikke å løfte blikket å se (pause) "så sykt mange bra folk det er her da". I dette ROMMET her. Her sitter det EKSTREMT mye BRA folk, og i din stamme også. Og kanskje vi til og med av og til skulle tørre og og si det til de. Og det blir jo påstått at det er bare to ting vi mennesker vil ha. Mer enn sex og penger. Det er ros og anerkjennelse, så ekstremt mye betyr det. Og nå nylig så var det en som kom til meg og så sier han atte det han aller helst ville ha, det var faktisk ros anerkjennelse etter sex. ((noen ler)) Det var det som betydde mest for han da. ((@)) Så. ((@)) Et lite tips å ta med hjem. Det skal du si til, et lite klapp på skulderen der, "well done". ((@))

#01:01:05-4# Og! <<kremt>> Jeg så en sånn (pause) svensk arbeidsmiljøundersøkelse. <<kremt>> "Ros av sjefen gir god helse". <<Viser følgende tekst på overhead: "Ros av sjefen gir god helse (overskrift). Arbeidsoppgaver med klare mål og en sjef som gir ros, er den beste garantien for friske og fornøyde arbeidstakere. Det viser ny svensk undersøkelse">>. Og det tror jeg på! Det tror jeg på. Og vi har sett undersøkelser der folk blir spurt om, hva vil du ha mer av på jobb? Og alle vil ha mer penger, det er ikke noe bombe. Men mye mer enn mer penger, det er ikke nummer EN. Nummer EN er det at en har lyst til å ha følelsen av å være viktig, av å bli sett og det å få gode tilbakemeldinger. Sant? Og! Vi kan jo også kanskje dra det et hakk videre og spør "er det noen som roser sjefen?". (pause) Er det noen kultur for det? Jeg vet ikke, altså. Det var ei ei dame som kom og til meg også sa hun "vet du hva?" Hun hadde gått og rosa sjefen. Det hadde AALDRI skjedd før (---) var emosjonelt totalt overvelda når sjefen begynte å grine og måtte gå hjem for dagen ((@)) Så hvis du har lyst på en litt halvslapp ettermiddag så vet du hva du har å gjøre altså. ((@)) Eh. (pause) Så. Og det der er bare sånn en ekstremt. Jeg hadde en en en guru. Eeéh. Som hjalp meg enormt mye. En fantastisk mann. Og hadde det ikke vært for han så kan jeg med hånden på hjertet si at jeg hadde ikke fått alle de der sabla landskampene. Jeg hadde ikke sluppet inn alle de der måla <<trekker hørbart pusten inn>> eh og og blitt. Greid og spilt i utlandet og sånt. Han var. Og! Det var sånn at hvis, eh. Hvis jeg hadde gjort (pause) en feil, stygg feil i andre omgang. Etterpå så snakket han bare om den der gode redningen jeg hadde i første omgang. Og det betydde i hvert fall ekstremt mye for meg. At han bygget opp på den måten der. <<trekker hørbart pusten inn>>. Vi skal ikke bare vise ting som går galt. Jeg skal også vise noe som har tatt dette med mestring og gi hverandre gode pasninger, opp til et helt eh nytt nivå.

#01:02:44-4# <<viser video av noe>>

#01:03:48-4# ((@))

#01:03:50-4# Jeg hadde noen sånne, viste denne for en sånn gjeng fra politi-idrettsforbundet en gang. Og de var mest opptatt av det klare bruddet på røykeloven. ((@)) (pause) Jeg står og messer mye om det derre eh. (pause) eh (pause) fellesskapsgreiene, men som jeg sa, altså du er født med et naturlig ego-fokus, og det er ingenting som å skjermes av. Sånn er vi fra naturen sin side. Gjennom din kropp og din sjel og din skalle så skannes det sannsynligvis mange ganger til dagen. "Hva betyr det for meg?". "Hva betyr det for min person?" "Hva betyr det for min Posisjon", og som jeg sier, det er ingenting å skjermes av, vi ER sånn. <<viser følgende tekst på storskjerm: HVORDAN KAN JEG BIDRA TIL AT DE ANDRE LYKKES ENDA BEDRE?>> Men hvis vi greier å overføre noe av det der naturlige ego-fokuset (pause) til (pause) fellesskapet og se, si, dette er et sånn (pause) typisk vil noen si, ja ja typisk LEDERspørsmål. Og å være en leder handler jo om å skape resultater gjennom ANDRE. Men jeg tror at ALLE i dette rommet her, SAMTLIGE, hver ENESTE EN, KAN greie å komme opp med noen gode svar på det spørsmålet. Og si at, EN det styrker laget som jeg selv er en del av, og TO det er ganske populært. Og jeg må alltid si til mine unger at livet er ikke rettferdig. En får ikke alltid en umiddelbar utbetaling i forhold til din innsats. Hvis du tror det, så blir du skuffa. Men i LEENGDEN, så må vi tro at det er en viss sammenheng (pause) MED, altså at, hvis du er (----) ganske, vennlig med andre, så er det en fair sjanse for at du stort sett får det tilbake igjen. Hvis du er KJEEEMPEBRA til å dele din kompetanse, kanskje til og med uten at det står i stillingsinstruksen din, men bare fordi du er litt frempå og HAR LYST. Så er det en myyye større sjanse for at andre skal synes det er okey å gi noe tilbake til deg. Det der lille fotballaget som jeg trente i Viking fra de var fem til de var tolv, jeg tror på hver ENESTE trening, så var det KLOKKEKLART blant disse søte små, at hvis du ikke sentrer den ballen til meg, så skal jeg ALDRI I LIVET sentre den til deg i hvert fall.

((@)) Sant? Og sånn er det jo litt. Sant? Og. Eh. (pause) Men jeg synes jo det der samspillet mellom (pause) deg som enkeltperson og fellesskapet er, veldig interessant. Det er ofte der, på en måte, spenningen og og og eeh (pause) liksom (pause) greiene, skapes da. Eh. Enkeltindividet i forhold til fellesskapet hvor starter det ene og hvor begynner det andre? Jeg har aldri vært på et eneste LAG der jeg ikke har opplevd at noen har skåret ut. Der noen har plutselig kjørt sitt eget løp. Gjort stikk motsatt av det vi egentlig var blitt enige om. Og så blir'e en sånn en eh, skjærings greie mellom (pause) person fellesskap. Hvis vi setter det veldig på spissen så kan vi kanskje til og med spørre: hvor mye ego tåler et lag? Hvor mye ego tåler vi i vår gjeng. Jeg skal bare vise en greie der Tuft uti skogen har team building. Og så vil de kravle rundt på hender og knær. Og så skal de prøve å finne noe som er gjemt ut i gresset, med bind for øynene, som et LAAG. Det er det som er utgangspunktet.

#01:06:28-4# <<viser video fra trening med Tuft IL>>

#01:06:29-4# <<Stemme (Thorstvedts) høres: "Er du en utbryter nå?">>

#01:06:30-4# En annens stemme høres: "Da er de så langt unna et lag som det går an>>

#01:06:34# Musikk: "Ensom ensom, så jeg blir ensom".

#01:06:56-4# <<Stemme A: "Øyvind!"

Stemme B: "Yes".

Stemme A: "Hvorfor går du rundt alene?"

Stemme B: "Jeg tenkte jeg skulle gåååå. Stikke av litt og prøve å trikse litt".

Stemme A: "Så du er rundt og trikser alene på banen du?"

Stemme B: "Ja". ((@))

Stemme A: "Du er ganske fjern nå."

Stemme B: "Jeg er det, ja". ((@))

Stemme A: "Ja. Men du ser det selv?"

Stemme B: "Ja jeg vet det".

Stemme A: "Du skal ikke rope deg inn i laget igjen da?"

Stemme B: "Jo, jeg bør vel kanskje gjøre det, jeg tenkte at jeg skulle prøve å være helt."

#01:07:19-4# <<Intervju med Stemme B: "Jeg skjønnte jo fort at prinsippet her var at vi skulle jobbe som et lag da. Men jeg ville være helt og finne ting forrest mulig>>

#01:07:19-4# <<Stemme A: "Men hvis du, hør nå, hvis du scorer ti mål på banen og dere taper med to".

Stemme B: "mhm. Det hakke noe betydning. Deet"

Stemme A: "Da er du helt?"

Stemme B: "Da er jeg ikke helt i det hele tatt".

Stemme A: "Nettopp, tenk på det!".

Stemme B: "Jeg er enig me'ræ der".

Stemme A: "Flott!"

Stemme B: "Jeg TRENGER..jeg trenger. HVOR ER DERE?" ((@@))

#01:07:49-4# Han. Det er liksom en klisjé hele greia egentlig men. Det er en kjerne av sannhet i dette her også. Og han har lyst til å være HELT. Og det er jo ikke noe. Altså det er jo prisverdig på mange måter. Og vi trenger jo ofte bra folk som går foran og som DRAAR de andre med seg, det er jo en sånn naturlig dynamikk i en gjeng ofte. Og at et fotballag har en en en spiss som ELSKER å score mål. Elsker ego påfyllet som jeg får fra å score disse måla. Det kommer jo faktisk HELE. GJENGEN. til gode. Og jeg har spilt på lag med folk som har ELSKA den delen så mye at når de har scora og springer mot fansen og jubler, og så kommer resten av gjengen og har lyst til å være med på den feiringen. Vet dere hva de blir møtt med?

De blir møtte med (pause) DEN. "Pell dere vekk. Dette skal jeg ta imot på egenhånd". Det er ikke suuuperpopulært i et lag når det skjer, jeg lover dere, hehe. Men igjen, det er jo bar at en scorer disse måla. Men så er det en situasjon der den samme spissen ute på banen har to valg. Jeg kan prøve å skyte her, men jeg er i grunn litt skrått på målet. Sjansen for scoring er gjerne ikke så stor. Eller! Jeg kan sende saken over til en kollega som står her, og forhåpentligvis bare kan putte han rett inn. Og hvis du da velger å skyte selv, så har du gått over en strek. FORDI, du har satt det selv foran fellesskapet, og i utgangspunktet er det faktisk uakseptabelt. Og det høres kanskje drastisk ut. Nils Arne Eggen har sagt at i Rosenborg er det INGEN som har NOEN egenverdi, bortsett fra å gjøre et godt fotballag bedre. Og det høres jo ut til å være i strid med FNs menneskerettskommisjon ((humring)) det er jo sånn helt på kanten. Men det handler om at det viktigste her er det som kommer ut fra oss, sammen som en gjeng. <<Viser følgende tekst på storskjermen: "DISIPLIN OG LOJALITET">>. Og DISIPLIN! Er jo ikke det mest positivt lada ordet i verden for folk flest. Men i lagssammenheng, så er det faktisk et nøkkelord. Og jeg tror TIL OG MED at DU liker det. Altså du lever i en ganske kaotisk verden, du har så mange ting å forholde deg til. Du blir bombardert med greier hele veien. At vi har noen ting som sier "sånn sånn og sånn ønsker vi å ha det her" det hjelper med å rydde opp i kaoset og det gjør det lettere å leve livet for deg, rett og slett. Men! Så er spørsmålet, ja men hvor stramt skal den disiplinen være? Hvordan skal vi ha det hjemme hos oss? Sant? Er det sånn <<viser bilde>> ((humring)) Er det sånn vi ønsker at det skal være? Emeh. Noen liker jo det også. Er det. Eller? Eller synes du det er litt bedre når du kan sveve litt rundt <<viser bilde av sommerfugler>> i i din kommune og så får vi se hva som skjer ((@)) og så tar vi det sånn ((@)) (pause) litt etter hvert. ((@)) Så får det bare. Jaaa. Ta det litt sånn. Vi får se. Og. Jeg kan ikke stå her og si at det skal være sånn eller sånn eller sånn, altså jeg aner jo ikke. Men den diskusjon som er vel verdt å TAA! Og alle liker jo kanskje å ha rammer men. Føler likevel at jeg kan ta noen avgjørelser og jeg får lov til å å bestemme ting og innenfor de rammene. Og! Lojalitet er litt i samme kategori. Og det handler ikke nødvendigvis om en grenseløs underkastelse av absolutt alt hele veien. I enkelte tilfeller så kan kanskje det å være lojal også defineres som det å si ifra om ting du faktisk er uenig i. Det handler om at vi stort sett når ting er bestemt må prøve å gå sammen videre som en gjeng, og det kan være vanskelig. For du får det gjerne ikke alltid sånn som du vil. Og når jeg var keepertrener på landslaget, så hendte det at jeg og han som var hovedtrener var UENIG om hvem som skulle STÅ I MÅL. Og jeg hadde MYYE bedre greie på det enn han. Og jeg ble overstyrt, og jeg synes det var ganske kipt. Og jeg skal ikke si hva han hovedtreneren hette for noe. Nils Johan Semb. Nils Johan Semb. ((@)) Og jeg kan forsvare hans rett til å ta ut det laget, fordi at han var hovedtrener og det gjaldt også keeperen. Men men eh. Det var jo altså (pause) eh KJEMPE vanskelig når jeg ble liksom sendt ut i krigen da, og måtte liksom stå med et kamera og en mikrofon i fjeset og forklare meg overfor NRK. Forklare og forsvare noe jeg var helt uenig i. Det er ganske vanskelig. Men det var faktisk en del av hele pakken. Sant? Og av og til så må du bare faktisk svelge de kamelene. Og det hadde vært helt UAKSEPTABELT og skulle sitte to trenere på siden av hverandre på den trenerbenken under kampen, og hvis keeperen gjorde en feil, "juhu! Jeg fikk rett likevel". ((@)) Altså det går IKKE. DEN må du bare TA. Og det å være en del av et lag handler også om en viss grad av OFFER. Og det høres kanskje drastisk ut. Men vet du hva? Jeg tror du ofrer for din gjeng hver dag jeg. Bare med å sitte her AKKURAT nå, så er du kanskje til og med med å ofre et eller annet. Men bytteforholdet må være riktig. Hvis du føler at du ofrer mer av dine greier enn du får tilbake igjen, så faller jo din motivasjon vekk. Men hvis du føler at å være en del av den gjengen betyr så mye for meg at da må jeg av og til akseptere at ting ikke alltid blir sånn som jeg vil at det skal bli.

#01:12:03-4# Og Brustad Bua har dere gjerne hørt om har dere ikke det? ((mhm)) Brustad

bru? Og jeg hørte jo at dette ble bestemt med Sylvia Brustad i regjering. Men hun var IMOT det hun. Hun var imot det, og ble overstyrt. Enten opp med å få hele driten oppkalt etter seg selv og må leve med det resten av livet. ((@)) Nei, Brustad bru skal det hete. Den må du bare ta. Og. Jeg tenkte jeg skulle vise noen som er villige til å ofre seg for laget sitt da. Her har du en senere lagkamerat og meg <<viser bilde fra video>>. Det ble vel foretatt en slags vareopptelling tror jeg ((@)). Eh. Og hvis dere ser han i rødt i midten der.

#01:12:30-4# <<viser video>> Og hvis dere ser han i rødt. I midten der.

#01:12:32-4# <<viser video. Engelsk fotballkommentator høres>> ((ahhh))

#01:12:52-4# Ja nå holder det. Det er sjeldent du ser såpass mange i Nav og pleie og omsorgssektoren som sitter sånn som dette her samtidig. ((@)) Det er faktisk ganske fasinerende. Men jeg må berolige alle med at det går mye bedre med henne nå altså, så det skal være ((@)) helt straight dette her ((@)). Og. Det er jo i sånne situasjoner du trenger resten av laget, og da tenker jeg ikke bare de som spiller på banen, tenk også på medisinsk støtteapparat. Og hvis dere ser nede i høyre hjørne her, så skal dere se at fysioterapeuten kommer faktisk ganske kjapt på banen.

#01:13:18-4# <<viser video av noe fra en fotballbane>> Der ja. ((@@))

#01:13:26-4# Men så har jeg lagt merke til at dere liker sånne bårer da. Det var visste en suksess. Så jeg tenkte at. Eh. Vi må få litt eh. Her er det jo ikke så hv. Altså hva kan gå galt her da?

#01:13:33-4# <<viser video av fotballbane>>

#01:13:42-4# ((ååhh!))

#01:13:44-4# ((@))

#01:13:46-4# Ja. Han hadde litt vondt i skulderen i utgangspunktet han her. ((@)) Er det noen av dere som har fått skulderen ut av ledd? Noen gang? Noen som har gjort det? ((Ja.)) Du har gjort det? Er det vondt? ((Vet du hva, det husker jeg ikke for jeg var så liten, jeg var bare fire år)). Ja de påstår at det skal være veldig vondt, det er nesten bare en ting som er verre og det er å prøve å få den på plass igjen. ((@)) Men det var, eh, det var en spiller på Vålerenga da, på på vår, på vårsesongen som fikk skuldra ut av ledd under en kamp. Og så kommer legen ut på banen og så begynner han å jobbe med dette her. Eh, og det er en veldig tøff spiller, men det er jo veldig vondt da så i løpet av hele prosessen så unnslepper det noen små klynk fra denne spilleren. Og legen tenner til, han blir litt sånn FORBANNA og så sier han "vet du hva? jeg har hatt FØDENDE KVINNER som KLAGER mindre enn det du gjør." Så sier spilleren, "ja men da prøver du ikke å få han inn igjen". ((@@@))

#01:14:31-4# Jeg så det var noen fembarnsmødre som ikke synes det var noe morsomt NEI! ((@)) De kan prøve de som vil. Eh. Nå har jeg, nå har dere vært SÅÅ FLINKE ALTSÅ, på en morgen sånn som dette her. Og SITTE SÅ FINT sååå lenge. Og nå har jeg bare en ting igjen, og jeg er litt sånn halvredd at jeg kommer inn her og litt sånn politisk korrekt da, og snakker om de der menneskeverd og selvfølelse og det kollektive og bidra i forhold til hverandre. Eh. Men jeg føler det må være det må være noe mer. Det må være et eller annet på toppen. Altså, det må jo være et eller annet som gjør at vi synes at dette er er GØY. Og hvis jeg trenger deg opp i en krok, utpå gangen her etterpå. Og stirrer deg RETT inn i øynene og spør "hvordan har du det på jobb?" Og hvis du, uten å blunke ser meg rett tilbake og sier at "vet du hva, hos oss er det HUNDRE PROSENT stas, ETT HUNDRE prosent av tida". Det eer så GØY! Det

er mulig jeg finner fram løgndetektor å kjører en liten sjekk der bare for å teste.((@)) Men det bør være gøy MESTEPARTEN av tida i hvert fall. Og derfor må vi tåle at det er litt sånn dynamikk og at det svinger litt og at ikke alt er SÅNN som dette her. For da blir det ganske kjedelig, og ikke så stas. Og det at vi kanskje har med oss noen med litt sånn ekstra guts, eh, som er flinke til å gå foran å dra andre med. Det at vi er ulike, det skaper temperament og temperatur og dynamikk og det er BRA for oss. Og KANSKJE vi til og med har noen klovner på laget, sant? Jan Ivar Mini Jakobsen. Det må være en grunn til at han har fått alle disse landskampene, ikke fotball fan (----) (årsaker) slik som jeg ser det i hvert fall. ((@)) Sant? Og Drillo sa jo nå før han fikk fyken. Eller ikke fikk fyken, litt usikker! ((@)) Meh eh. "Vi savner en klovn på laget". Og ikke sant, at nå begynner jeg å bevege meg bitte litt over på det derre "tenk positivt" segmentet. Og da er det ganske mange som bare melder seg ut og sier "kan jeg ikke bare få lov til å være meg selv heller. Det er mye bedre". Eh. Og det har jeg sans for. Sant? Men vi må jo anerkjenne atte eh eh (pause) det som kommer ut i forhold til ord og handlinger er jo ofte et resultat av det som foregår inni her. Tanker og sånt, og der har vi påvirkningskraft. Eh. <<smatt>> Og. Jeg kan. Jeg kjente det veldig som fotballspiller og jeg kjente det MANGE ganger til dagen den DAG I DAG at her står det å vipper litt. Hvordan velger jeg å se på dette? Sant? Og litt sutring må vi tolerere, jeg har faktisk lest at det er en god ting. Litt sånn ventil må vi tåle å ha. Men når det er sånn at, på en måte det vi gjør og sier forpester ikke bare egen arbeidsdag men kanskje til og med andre sin, så må vi prøve å gjøre et eller annet med det. Og det å trene seg opp til å kjenne igjen egne tankemønstre. Når det er i ferd med å bygge seg opp et eller annet. Som verken jeg eller de andre har så mye igjen for. Og kanskje akkurat når du står og vipper, at du får vendt det i i i rett retning. Og! Jeg har fått sykt god trening. Fordi at, jeg er ikke sånn en type som tror jeg skal greie å fikse alt. Og en del av det er faktisk genetisk, det er kjekt å ha noen å skylde på synes jeg, mor og far får ta den smellen. ((noen ler)) Eh. Og i min fotballgreie eh. Altså det er sånn som med folk flest, det går veldig OPP og NED. Sant? Det er en naturlig del av det å være et menneske. Og det å leve et liv. Eh. Og jeg har. Altså kontrasten fra det å kjenne idoldyrkelsen til. Holdt på å si, tusenvis av mennesker på kroppen, og det høres såpass Rune Rudberg ut at jeg trekker det tilbake umiddelbart! ((@)) Eh. Jeg har liksom alle tilfeller der jeg har søren ikke TURT å gå utenfor mitt eget hus. "Hva synes folk om meg nå?" Og. I 1994 så ble jeg kåra til den syvende beste keeperen I VERDEN. Og. Tre måneder senere så sto jeg på et forblåst jorde i nord London med en pokal for da hadde jeg vært med å vunnet RESERVELAGS serien med Tottenham. Og reservelaget er jo laget ehe for de som ikke er gode nok, basically. Og da har du ramla litt utenfor. Men igjen, vi har opp og nedturer og så kom jeg fram til et par helt enkle ting som funka for meg. Og kanskje jeg kan utfordre deg til å tenke litt, ja, "hvordan er jeg da?". Men de to tinga som hjalp meg til å (pause) rett og slett ha det litt bedre i livet mitt, og kanskje til og med prestere litt bedre var EN Jeg skal alltid gjøre mitt beste. Uansett om jeg må trene med et juniorlag eller stå i mål for A-landslaget for Norge eller hva som helst. Hvis du kan se deg i speilet på kvelden og si "vet du hva? jeg har gjort så godt jeg kan, uavhengig av resultat, jeg har gjort mitt beste". Det har en verdi. Og. For meg, punkt to. Jeg skal prøve alltid tenke de gode positive tankene. Sant? Det har. Det betyr noe for meg. Det betyr noe for andre. Du sender såååå mange ringer i vannet rundt deg, MYYE mer enn det du er klar over selv. Du har en sjanse til å lage positive ringer som drar andre opp og som gjør laget du er en del av til et ENNÅ bedre lag. Og. Som jeg sa, d d det er så mange eksempler på hvordan du kan velge om du vil se det på den måten eller den måten. Eh. <<synlig hørbart utpust>> Hver eneste dag. Men det her er et lite sånt søtt eksempel for jeg har to kamerater i Stavanger som er selgere, eller de har et sånt produkt som de prøver å pushe på markedet. Og så hadde de fått en salgsvtale på Sørlandet med en sjef, som var på hytta si. Og så måtte de ned grytidlig fra Stavanger for å få lov til å treffe han. Men HELDIGVIS, FANTASTISK strålende sommersørlandsmorgen. Sola i ferd med å stå opp, de kjører utover, det speiler seg i blank

sjø. Og det er skjærgård og det er måkeskrik. Og så sier han ene plutselig, "her må det bare være HELT JÆVELIG på vinteren". ((@)) Og det er klart. Deet har an muligens RETT I. Men det går jo litt på hvordan du velger å se på det da. Og på Tufte så hadde vi ikke hatt verdens grunn til å juble som (vi var scoring i kamp). Men vi passet i hvert fall på å trene på, hva skal vi gjøre i tilfelle vi kommer til å snuble den der ballen inn i mål, på ett eller annet vis. Skal dere se et eksempel på.

#01:19:41-4# <<viser video fra trening på jubelscener med Tufte IL>>

#01:20:06-4# <<musikk: "Det finnes ingen tvil, om at vi er i godt humør">>

#01:20:43-4# ((aahh!))

#01:20:46-4# Ja. ((@)) Den kjente han godt. ((@)) Men en ting er å øve på det, men noe annet er å gjøre det. Og det er det en sak som var forferdelig dumt å være trener for dette laget, det er ikke tull en gang. Dette var et lag som (pause) ALDRI scoret mål. Altså ikke EN gang. Og det å være trener for et lag som aldri har scoret ET ENESTE MÅL er ganske. Og mange sier, "Å for en kjekk gjeng. De var liiike blide og glade uanSETT hvordan det gikk de". Det er ikke SANT. Alle LIKER å få ting TIL. Alle liker å kjenne mestring. Og så (----) helt fram til episode ni, så skulle vi spille mot et pikelag fra Moss. De hadde gitt oss SKAMBANK i Episode en. Nå skal vi bare se om vi hadde blitt litt bedre. Og ikke MINST, om vi kunne greie å få et mål. Og det satt jo bare så EKSTREMT lang (----) då i denne kampen.

#01:21:25-4# <<viser video fra Tufte-kamp mot jentelag, prøver å score mål>>

#01:21:55-4# <<scorer mål, vill jubel høres>>

#01:22:26-4# <<Stemme A: "Etter DET målet. Vi fikk. Så ble det et sånt RUSH. ((@)) Jeg ble så revet med av det målet at jeg tror jeg må ha glemt å PUSTE ((@)) Jeg begynte å bli nummen i armer og bein, jeg klart nesten ikke å gå, hadde problemer med å snakke ((@)) Men jeg rakk liksom ikke å legge meg ned, sette med ned heller. ((@)) Sååå. Det var et utrolig rush. Jeg husker nesten ikke noe av det. Men det var KJEMPEMORRO ((@@))>>

#01:22:55-4# Ja det. ((@)) ((noen klapper)) Av og til så rammer du bare borti et eller annet og blir helt (svimmel) av det. Dette var jo en av eh, min (nest) største opplevelse jeg har hatt på en fotballbane, men jeg vel innrømme. Et godt stykke bak min aller største opplevelse, det må jeg vel innrømme. For atte. Det var den gangen eh prinsesse Diana fortalte meg at skjørtet hennes var for trangt. ((@)) Og. Det er ikke tull hehe, en gang. For at vi skulle spille cupfinale i England. Og da står vi liksom oppstilt ute på gresset først. Eh. Og så kommer de kongelige og skal hilse på oss. Og først, aller først kommer da prins Charles med noen SVÆRE ører og laange steg ((@)) Litt sånn som dette her <<agerer at han går som prins Charles>> ((@)) Og og syv meter bak han, så kommer en ganske hardt jobbende prinsesse Diana ((@)) <<agerer at han går med vanskeligheter som prinsesse Diana>> Damer kjenner gjerne til den problematikken. ((@)) Eh. Og siden jeg er keeper og og står først da, så kom hun bort til meg også lener hun seg fram og så sier hu helt inn i øre mitt ganske intimt. Eh. "Oh my skirt is to tight" <<gjør til stemmen så den blir lys>> ((@@)) Eh. Og. Det er klart at da får du en god del senere et par ideer om hva som kunne vært lurt å sagt i en sånn situasjon ((@)) Men eh. Det er sånn supertypisk akkurat der og då så greier du bare å få fram et sånn kjempe intelligent (pause) AIAIAIAIA! ((@)). Så jeg såå aldri noe mer til henne. Det var vel. Siste greia. ((@)) Eh. ((@))

#01:24:16-4# Hvis vi skal bare ta en sånn prøve på en sånn veldig kjapp oppsummering så vil jeg si at når jeg var ung ambisiøs fotballspiller, så tenkte jeg EKSTREMT mye på meg selv.

Oh! Hva jeg skulle oppnå og sånt og det var helt okey det, det hjelper deg jo kanskje et stykke på vei. Men. Etter hvert så ble jeg eldre og litt klokere og så fant jeg i hvert fall ut at det er INGENTING som slår denne gode følelsen av å få noe til, SAMMEN med andre. Det er det faktisk ingenting som kan toppe. Så lykke til, takk for at du KOM. Eh. Det er jo en jobb bare det har jeg forstått etter det greiene som skjedde i går kveld ((@)) Og. Det minner meg kanskje litt om, jeg vet ikke om det er noen av dere som husker en irsk komiker som var på NRK for leenge siden, som heter Dave Allan. Noen av dere husker. Han var bare liksom han på på scenen med en barkrakk og et glass whisky. Og jeg var i London og så han på et show på et teater der, fortsatt bare han på scenen. Et tusen fem hundre mennesker. EKSTREMT BRA, STEIN løye, vi holdt på å le oss i hjel. Eh. Og når han kommer liksom utpå aller siste gang. Eh. Så kommer han fram og så sier han at "vet du hva?" "Av og til så skjer det noe eh eh ganske spesielt da. Det. Av og til så, så oppstår en nærmest sånn magisk kontakt mellom meg og publikum. Eh. Og det er noe som som jeg kan leve på nesten i mange måneder. Og så sier han: "dette har ikke vært en sånn en kveld". ((@)) Eh. Men jeg synes det har vært superstas å være hos dere, og jeg skal leve på det i mange måneder, jeg lover. TUSEN TAKK!
((Klapping))

#01:25:40-4# ((Klapping))

#01:26:00# (Konferansier, avsluttende bemerkninger): En fantastisk start på en fredag. Det kan ikke bli bedre enn det her. Eh. Jeg tror vi kan lære noe av menn i korte bukser. Så skal vi prøve å gjøre vårt resten av dagen for å lære dere mer, men det. Nå kan vi jo sveve inn i helga i hvert fall, det var veldig veldig bra. Tusen takk for at du kom. Vi gir alle våre foredragsholdere en gave. Eh. Prosjekt valgt for livet, Røde Kors-prosjekt. Det er et bevis på at vi har donert litt penger dit.

#01:26:23-4# Thorstvedt: Strålende. Konferansier: Takk for at du kom! ((klapping))

#01:26:33-4#

Vedlegg 7 – Tropologisk leksikon²²¹

En liste over noen mye brukte troper og figurer:

Troper: – hovedsakelig basert på utskiftning

Allegorien – fra gresk *allegoria* (i betydningen «å si noe annet»). En slags utvidet eller forstørret metafor hvor ikke bare et enkelt ord eller frase, men en hel fremstilling eller historie skal forstås i overført betydning. Et eksempel er George Orwells (1903-1950) berømte roman *Animal Farm* (norsk: *Diktatoren*). Orwells beretning handler ikke om dyr: som en allegori skal fortellingen forstås i overført betydning, som en kritisk skildring av autoritære og totalitære systemer.

Analogi – fra gresk *analogia* (i betydningen «overensstemmelse», «likhet») Handler om likhet basert på to proporsjoner. Vi foretar en analogislutning, når vi slutter at siden ting eller forhold er like i noen henseender, er de også like i andre henseender (som vi kan vise til). Denne modusen av resonnement er ikke logisk tvingende, ettersom likhet på enkelte områder ikke nødvendigvis garanterer likhet på andre. En analogi kan også være en fortelling som brukes som konkret eksempel på noe mer vagt. Må ikke forveksles med filosofiske analogier.

Ellipsen – se beskrivelsen under fanen *figurer*.

Eufemismen – fra gresk *euphemismos* (i betydningen «ord med godt varsel»). Mildnende, omskrivende, smykkende uttrykk for noe som man ikke vil nevne ved sitt rette navn, f.eks. «livlig fantasi» for løgnaktighet, «hensovnet» for død eller «pudre nesene» når pene damer isteden skal «på do».

Litotes – fra gresk *litotes* (i betydningen «enkelhet, simpelhet») eller *litos* (i betydningen «enkel, liten»). Ved bruk av *litotes* gjør vi det motsatte som med *hyperbel*: vi underdriver for å fremheve hva vi mener. Eksempel: «Ikke verst» istedenfor «godt».

Hyperbel – fra gresk *hyperbole* (i betydningen «overdrivelse») eller *hyperbalein* (i betydningen «kaste over målet»). Å overdrive noe så sterkt at det ikke kan tas bokstavelig. Eksempel: «Nå har jeg ventet på deg i 100 år»

Ironien – fra gresk *eironeia* (i betydningen «tale på skrått» eller «forstillelse»). I ironien sier man noe, men mener noe annet. Med ironien setter man spørsmålstegn ved, eller tar avstand fra det man bokstavelig sier. Eksempel: kritisere gjennom å rose eller rose gjennom å kritisere, å si «deilig vær!» mens man går i øsende regn. Betegnes som en figur (og ikke en trope) når hele setninger, avsnitt eller hele saken som fremstilles står i kontrast til språket og tonen som benyttes.

Metaforen – fra gresk *metafora* (= i betydningen å bæres eller flyttes fra en plass til en annen). Eksempel «den store bjørnen» istedenfor Russland. Her overfører vi visse av bjørnens egenskaper til landet: stor, tung og farlig. Metaforen er altså en form for sammenligning og utskiftning basert på likhet.

²²¹ Kilder: Store Norske Leksikon [online: <https://snl.no/>], Gyldendal Den Store Danske [online: <http://www.denstoredanske.dk/>] og Kjeldsen 2009: 197-208 og 287-288

Metonymien – fra gresk *metonymia* (= i betydningen «navneombytte» eller «omnevning»). Eksempel ”Jeg har sett mye Ibsen” i betydningen at man har sett mange av hans skuespill (og ikke selve dikteren). Mens metaforen bygger på likhet, bygger metonymien på en realforbindelse. Det vil si kausal, romlig eller temporal sammenheng, et slags årsak-virkning forhold. Andre eksempler er: stoff istedenfor produkt (*stål* for *sverd*), abstrakt for konkret (*uskylden* for *de/den uskyldige*), symbol for abstrakt (*laurbær* for *ære*), årsak for virkning (*hånd* for *skrift*).

Personifisering. Består i å overføre menneskelige egenskaper og reaksjoner på det livløse eller ikke-menneskelige, f.eks. «et smilende landskap», «lovens hånd» eller ved å si «utgiftene til barnepass *spiser opp* familiens økonomi».

Sammenligning – selv om metaforen beror på en slags sammenligning, adskiller den seg fra den retoriske sammenligning som benytter sammenligningsord: «som», «på samme måten» eller «liksom». Eksempel ”Bjørn Dæhlie gikk *som* en raket i sporet” er en sammenligning. (En metafor ville vært ”Den norske raketten vant igjen” – Dæhlie skiftes ut med raketten istedenfor å sammenlignes direkte med den).

Synekdoken – fra gresk *synekdoche* (i betydningen «medforståelse» eller ”forstå med noe annet»). Erstatter en forestilling med en annen som er nært forbundet med den, f.eks. ved å nevne en del for helheten (*hvite seil* for *seilskip*), et abstrakt for et konkret eller omvendt (*kronen* for *kongemakten*), eller noe spesielt for noe generelt (*krøsus* for en *rikmann*).

Figurer – hovedsakelig basert på utelatelse, ombytting eller tilføyelse
Figurene deles gjerne i to grupper: Talefigurene (ord) og Tankefigurene (mening)

Talefigurer – ordenes plassering i forhold til lyd og rytme:

Alliterasjon – fra latinsk *ad* (i betydningen «til») og *litera* (i betydningen «bokstav»). Bokstavrim, hvor ordene begynner med samme konsonantlyd. Eksempel: «Fjell og fjord». Mye brukt av journalister i avisenes overskrifter, da alliterasjon fungerer godt i korte fraser, eks: «Barnehagebommert», «storaktig Storting», «pustepause», «flagger ut fremtiden», «svikt i systemet».

Anaforen – fra gresk *anafora* (i betydningen «tilbakeføring» eller «gjentakelse»). Består i at en rekke av setninger eller setningsledd begynner med samme ord. Eksempel «De får spesiallovgivning, spesialundervisning, spesialomsorg».

Congeries – fra latin *congeries* (i betydningen «oppopping»). En sammenkobling av ord med likhet i betydning. Hensikten er å forsterke ved å opphøpe eller ramse opp. Eksempel: «Kjære Mette-Marit, du er følsom, lett å begeistre, detaljorientert, litt tiltaksløs, brennende engasjert, temperamentsfull, modig, uutgrunnelig, kan være defensiv – eller rakrygget – du har god humor og et varmt, stort hjerte. Med andre ord er du et helt fantastisk komplekst menneske». (Kronprins Haakon, bryllupstalen til Mette-Marit)

Ellipse – fra gresk *elleipsis* (i betydningen «mangel»). Vi utelater der betydningen er underforstått. Eksempel: «Jeg valgte rødt, Jens (utelatt: valgte) blått», «Jeg er eldre enn Jens, men han er større (utelatt: enn meg)». Kan også forekomme som en trope på ordnivå, f.eks. i sport: *straffe* = straffespark, i teknikk: *el*, *trafo* = transformator, i initialord, f.eks. *edb*, i

teleskopord, f.eks. *mo(torho)tell*, og i andre kortformer av ord som også har en lengre og eldre form.

Epiforen – fra gresk *epiphora* (i betydningen «tilførsel») eller *epipherein* (i betydningen «føre frem til»). Motsatt av anafor, stilistisk gjentakelse av ett eller flere ord i slutten av flere setninger eller setningsledd. Eksempel «Gjestgivers vogn kom frem, den engelske kom opp, bonden kom opp, de råtne eplene kom opp ... »(HC Andersen).

Gjentagelse – fellesbetegnelse for figurene *alliterasjon*, *anafor*, *epifor* og *congeries*. Grunnleggende er det et ord, eller en setning som går igjen flere ganger.

Kiasme – fra gresk *chiasmus* (i betydningen «korsstilling», samt fra den greske bokstaven X med bokstavnavn *khi*). *Ordstilling i en slags kryssstilling der* tilsvarende setningsledd står i omvendt rekkefølge. F.eks. *mønsteret a-b-b-a, slik at motsvarende tanker kommer igjen i omvendt rekkefølge slik: «Held for vort Bergen, vort Fødeland held!» (Nordahl Brun, Utsigter fra Ulrikken) eller «Kari er dyktig, men dyktigere er Else».*

Trepunklister – (også kalt *tretrinnsrakett*). Tre adskilte ledd, som bindes sammen rytmisk.

Tankefigurer – skapes av det semantiske innholdet:

Antitesen – fra gresk *antithesis* (i betydningen «motsetning»). En motstilling av to ord, fraser eller setninger. Antitesen opptrer ofte i kombinasjon med rim. Eksempel: «Hva vi har bruk for er ikke en holdningsendring, men en handlingsendring», «enten er dere med oss, eller så er dere mot oss».

Aposiopesen – fra latin *praecisio*. Talerens egen avbrytelse av en tale, slik at publikum tvinges til å selv fullføre tanken. Lignende effekt som ved *retorisk spørsmål*.

Det retoriske spørsmålet – fra latin *interrogatio*. Taleren stiller et spørsmål, men forventer ikke et svar. Bruken av retoriske spørsmål virker aktiviserende fordi tilhørerne tvinges til å søke svaret på talerens spørsmål. Ofte virker det også fellesskapsamlende. Det er derfor en god måte å skape kontakt med publikum/tilhøreren(e) på.

Enthymemet – beskrives gjerne som den retoriske syllogisme (logikk), hvor premissene vanligvis bare er sannsynlige og ikke sanne i streng forstand som i en regulær syllogisme. Enkelte deler av argumentet kan utelates, slik at mottakeren selv må finne denne forbindelse. Man kunne benytte en enthymem hvis man ville overtale en person, istedenfor å overbevise ham ved å formidle sann innsikt.

Enthymemisk utelatelse – Billedlig argumentasjon kjennetegnes av enthymemisk utelatelse. Visuelle argumenter gjør kun en begrenset del av sine premisser eksplisitte.

Vedlegg 8 – Samtykkeerklæring fra talerne

UiO : Universitetet i Oslo

Samtykkeerklæring for bruk av filmopptak i forskningsprosjekt og videre forskning/undervisning ved UiO

I forbindelse med min masteroppgave i nordiske studier, studieretning retorikk og språklig kommunikasjon ved Universitetet i Oslo, ønsker jeg å ta i bruk video/lydopptak som innsamlingsmetode for datamateriale av feltobservasjonen(e).

Opptakene ønskes brukt til å analysere hva som blir sagt under foredrag om motivasjon og mestrings, samt også bidra til å studere retorisk fremførelse, det man i retorikken kaller "Actio" (lat.)

Forskningsetikken, Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettigheter; Artikkel 8: "Alle har rett til å beskytte sitt privatliv", og datatilsynets retningslinjer for innsamling og lagring av personopplysninger er gjeldende for innhenting, håndtering, lagring og elektronisk publisering av personidentifiserende opplysninger innen forskningen. Bilde/video av personer er identifiserende opplysninger som skal behandles deretter, noe som krever samtykke fra den involverte part.

Jeg samtykker herved til at:

- det blir tatt video av meg i en profesjonell talesetting den 27.04.13 (dato) på Høgskolen i Fjærvik (HiG) (sted) for bruk i denne masteroppgaven.

Videopptakene vil lagres, samt transkriberes som vedlegg til masteroppgaven som publiseres elektronisk på <https://www.duo.uio.no/> DUO - Digitale utgivelser ved Universitetet i Oslo. Opptakene vil ikke på noen måte bli videreformidlet til en tredjepart (dette gjelder også ekstern videoformidler).

- at mitt fulle navn brukes i denne sammenheng
- opptakene kan brukes i videre forskning/undervisning ved Universitetet i Oslo

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta i studien:

Signatur: Anja Edin Anja Edin
Dato/sted: 27/4 Gjøterik

Det er frivillig å være med og du har mulighet til å trekke deg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle innsamlende data om deg bli anonymisert og slettet.

Samtykkeerklæring for bruk av filmopptak i forskningsprosjekt og videre forskning/undervisning ved UiO

I forbindelse med min masteroppgave i nordiske studier, studieretning retorikk og språklig kommunikasjon ved Universitetet i Oslo, ønsker jeg å ta i bruk video/lydopptak som innsamlingsmetode for datamateriale av feltobservasjonen(e).

Opptakene ønskes brukt til å analysere hva som blir sagt under foredrag om motivasjon og mestring, samt også bidra til å studere retorisk fremførelse, det man i retorikken kaller "Actio" (lat.)

Forskningsetikken, Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettigheter; Artikkel 8: "Alle har rett til å beskytte sitt privatliv", og datatilsynets retningslinjer for innsamling og lagring av personopplysninger er gjeldende for innhenting, håndtering, lagring og elektronisk publisering av personidentifiserende opplysninger innen forskningen. Bilde/video av personer er identifiserende opplysninger som skal behandles deretter, noe som krever samtykke fra den involverte part.

Jeg samtykker herved til at:

- det blir tatt video av meg i en profesjonell talesetting den 19.10.13 (dato) på Norges Idrettshøgskole (sted) for bruk i denne masteroppgaven.

Videoopptakene vil lagres på CD, samt transkriberes skriftlig, som vedlegg til masteroppgaven som publiseres elektronisk på <https://www.duo.uio.no/> DUO - Digitale utgivelser ved Universitetet i Oslo. Opptakene vil ikke på noen måte bli videreformidlet til en tredjepart (dette gjelder også ekstern videoforbidler).

- at mitt fulle navn brukes i denne sammenheng
- opptakene kan brukes i videre forskning/undervisning ved Universitetet i Oslo

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta i studien:

Signatur: Dag Otto Lauri DAG OTTO LAURI

Dato/sted: 19/10-13 OSLO

Det er frivillig å være med og du har mulighet til å trekke deg ut når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle innsamlende data om deg bli anonymisert og slettet.

Samtykkeerklæring for bruk av filmopptak i forskningsprosjekt og videre forskning/undervisning ved UiO

I forbindelse med min masteroppgave i nordiske studier, studieretning retorikk og språklig kommunikasjon ved Universitetet i Oslo, ønsker jeg å ta i bruk video/lydopptak som innsamlingsmetode for datamateriale av feltobservasjonen(e).

Opptakene ønskes brukt til å analysere hva som blir sagt under foredrag om motivasjon og mestrings, samt også bidra til å studere retorisk fremførelse, det man i retorikken kaller "Actio" (lat.)

Forskningsetikken, Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettigheter; Artikkel 8: "Alle har rett til å beskytte sitt privatliv", og datatilsynets retningslinjer for innsamling og lagring av personopplysninger er gjeldende for innhentning, håndtering, lagring og elektronisk publisering av personidentifiserende opplysninger innen forskningen. Bilde/video av personer er identifiserende opplysninger som skal behandles deretter, noe som krever samtykke fra den involverte part.

Jeg samtykker herved til at:

- det blir tatt video av meg i en profesjonell talesetting den 01.11.2013 (dato) på Quality Expo Hotell (sted) for bruk i denne masteroppgaven.

Videopptakene vil lagres, samt transkriberes som vedlegg til masteroppgaven som publiseres elektronisk på <https://www.duo.uio.no/> DUO - Digitale utgivelser ved Universitetet i Oslo. Opptakene vil ikke på noen måte bli videreformidlet til en tredjepart (dette gjelder også ekstern videoforbidler).

- at mitt fulle navn brukes i denne sammenheng
- opptakene kan brukes i videre forskning/undervisning ved Universitetet i Oslo

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta i studien:

Signatur: Eirik Thonstvedt

Dato/sted: 01.11.13, FORNEBØ

Det er frivillig å være med og du har mulighet til å trekke deg når som helst undervels, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data om deg bli anonymisert og slettet.

Vedlegg 9 – Bakside, samtykkeerklæring

Formålet med masteroppgaven:

Formålet med oppgaven er å drive observerende forskning rundt foredrag innen tema motivasjon og mestring. Mest interessant er det å se på hvilke fortellergrep og andre retoriske grep som benyttes, både språklig og visuelt, for å motivere andre – samt å se på om disse kan danne grunnlag for å si noe generelt om hva som kjennetegner denne typen taler.

I studien vil det undersøkes mellom 5-10 foredrag innen dette temaet, der fellesnevneren er at foredragsholderne har bakgrunn fra idretten. Observasjonene som gjøres vil derfor også bidra til en drøfting av idrettens betydning i dagens samfunn, med spesielt vekt på idrettsmetaforer og idretten som referansegrunnlag også utenfor idrettshanen. Her er det også relevant å se på hvordan dette på denne måten overføres til næringslivet. Oppgavens foreløpige tittel er "Coaching som retorisk praksis – en case studie" og planlagt innlevering er våren 2014.

Retorikk handler om formidling gjennom tale og skrift. Gjennom studier av forskjellige typer formidlingsmåter, vil vår allmenne formidlingsevne kunne styrkes. Observasjonene som danner grunnlaget for denne masteroppgaven vil derfor kunne bidra til en ytterligere styrking for opplæringen innen talekunst her til lands. Å ta ordet blir stadig viktigere, og derfor kan vedlikehold og opplæring innen dette sees på som en forutsetning for våre grunnleggende demokratiske idealer.

Hvis det er noe du lurer på, kan du ringe meg på mobil **97 63 90 97** eller sende en e-post til linnhusby83@gmail.com Du kan også kontakte min veileder ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Jan Svennevig, på telefon **22 85 61 48** eller e-post jan.svennevig@iln.uio.no

Med vennlig hilsen

Linn Husby

Masterstudent i retorikk og språklig kommunikasjon ved UiO
(Underlagt studieretning for Nordiske studier ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier)
Årgang 2012-2014